

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav politologie

Diplomová práce

Bc. Jan Vařák

**Politická socializace ve specifickém kontextu Česko-německého fóra
mládeže perspektivou jeho vybraných bývalých členů**

Political Socialization in a Specific Context of the Czech-German Youth
Forum from Perspective of Selected Former Members

Praha 2017

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ing. Ondřej Císař, Ph.D

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 13. července 2017

.....
Jméno a příjmení

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucí mé práce doc. PhDr. Ing. Ondřeji Císařovi,
Ph.D

Klíčová slova

Demokracie, participace, politická socializace, mládež, občanská společnost, organizace občanské společnosti, obecně prospěšná činnost

Klíčová slova

Democracy, participation, political socialisation, youth, civic sector, organisation of civic sector, voluntary service

Abstrakt:

Tématem práce je politická socializace vybraných bývalých členů Česko-německého fóra mládeže k politické participaci a demokratickému občanství. Zvolil jsem čtyři bývalé členy z funkčního období 2007-2009, kteří dodnes politicky participují. Cílem práce je zjistit, jaké kompetence, hodnoty a přesvědčení zprostředkovalo respondentům Česko-německé fórum mládeže pro jejich další politickou participaci a jakých kontextuálních a organizačních podmínkách této organizace se to uskutečňovalo. V teoretické části představuji vybrané faktory vztahu politické participace k demokracii a politickou socializaci mládeže během obecně prospěšné činnosti v organizacích občanské společnosti. V empirické části analyzuji data kvalitativní výzkumnou metodou, protože jsem je získal pomocí rozhovorů. V závěru práce vztahuji výsledky analýzy k teoretickému rámci.

Abstract:

The topic of this thesis is political socialization of selected former members of the Czech-German Youth Forum towards political participation and democratic citizenship. Four former members whose terms in office were between 2007 and 2009, but are still politically active were chosen. The objective of the thesis is to learn what competencies, values and thinking the Czech-German Youth Forum passed on the respondents for their further political participation and what the contextual and organisational circumstances were like within this process. In the theoretical part, selected factors of political participation towards democracy and political socialization of the youth during generally beneficial work in civil society organizations were presented. In the empirical part, qualitatively-acquired data were analyzed as they were obtained by means of interview. In the closing part, the findings were related to the theoretical framework of the thesis.

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Teoretická část	13
2.1	Participace jako základ fungování demokracie – vybrané aspekty	13
2.2	Občanská a politická participace	17
2.2.1	Občanská participace.....	17
2.2.2	Politická participace	18
2.2.3	Vybraný problém poklesu politické participace.....	20
2.3	Politická socializace	21
2.3.1	Definice a výzkum politické socializace	21
2.3.2	Prostředí politické socializace	23
2.3.3	Politická socializace mládeže	25
2.4	Občanská společnost	27
2.4.1	Definice	28
2.4.2	Občanská společnost a vybrané aspekty jejího vlivu na demokracii a participaci	29
2.4.3	Organizace občanské společnosti	32
2.4.4	Obecně prospěšná činnost	33
2.4.5	Politická socializace mládeže prostřednictvím obecně prospěšné činnosti.....	34
2.4.6	Vybrané problémy normativního přístupu k obecně prospěšné činnosti.....	38
3	Kvalitativní výzkum.....	41
3.1	Výzkumy na téma politické participace a socializace mládeže.....	41
3.2	Koncept výzkumu.....	41
3.3	Výzkumné otázky	44
3.4	Metodologie výzkumu.....	45
3.5	Analytický postup.....	48
4	Analýza	52
4.1	Profil Česko-německého fóra mládeže.....	52
4.2	Respondent A	54
4.2.1	Profil respondenta.....	55
4.2.2	Stručná interpretace rozhovoru.....	55
4.2.3	Otevřené kódování.....	57
4.3	Respondentka B.....	58
4.3.1	Profil respondentky	58
4.3.2	Stručná interpretace rozhovoru.....	58

4.3.3	Otevřené kódování.....	60
4.4	Respondentka C.....	61
4.4.1	Profil respondentky	61
4.4.2	Stručná interpretace rozhovoru.....	61
4.4.3	Otevřené kódování.....	63
4.5	Respondent D	64
4.5.1	Profil respondenta.....	64
4.5.2	Stručná interpretace rozhovoru.....	64
4.5.3	Otevřené kódování.....	65
4.6	Axiální kódování	65
5	Interpretace výsledků a diskuze	70
6	Závěr	73
7	Seznam použité literatury.....	74
8	Přílohy.....	78

Předmluva

S ohledem na velmi obecný text původního zadání diplomové práce (popis tématu a vágní definování výzkumného procesu) došlo k potřebě blíže specifikovat výzkumný záměr a otázku. Z toho důvodu došlo ke změně názvu práce z „Participace mladých lidí jako prvek stabilní demokracie?“ na současný, který lépe vystihuje téma a provedení práce. Zároveň došlo oproti původnímu výzkumnému záměru k zúžení pouze na jednu organizaci.

1 Úvod

Ve své práci se zaměřuji na pozitivní vliv obecně prospěšné činnosti v mládežnických organizacích občanské společnosti na pozdější politickou participaci jejích členů v dospělosti. K výběru tématu mě inspirovaly koncepty demokracie, podle nichž je považována za jednu ze základních podmínek udržení a fungování demokracie právě participace občanů. Pozitivní dopad na politickou participaci má angažování občanů v občanském sektoru, který je považován za „školu demokracie“.¹ Zapojení do obecně prospěšné činnosti v podstatě pomáhá formovat uvědomělé, demokratické občany, kteří jsou podmínkou pro udržení stabilní demokratické společnosti (McFarland & Thomas, 2006).

Podle mnohých výzkumů a studií má na politickou participaci a politické chování pozitivní vliv zapojení mládeže² do aktivit organizací občanské společnosti (Reinders, 2014). Mládež si totiž díky činnosti v organizacích občanské společnosti osvojuje předpoklady, které zvyšují pravděpodobnost její politické participace v dospělosti. Zapojení mládeže dále přispívá i k pochopení významu angažování a osvojování demokratických způsobů chování a uvažování. Osvojí si základní demokratické hodnoty. Jinými slovy se mládež v organizacích občanské společnosti politicky socializuje. Mým záměrem je blíže analyzovat kontext politické socializace mládeže.

Svůj výzkumný záměr jsem se rozhodl zúžit a zaměřím se na jednu konkrétní organizaci: Česko-německé fórum mládeže (dále jen Fórum mládeže). Fórum mládeže jsem vybral z několika důvodů. Domnívám se, že je to právě ten typ organizace občanské společnosti, který pracuje s mládeží a programově se jí skrze svou činnost snaží zapojit do širšího společenského dění. Zároveň poskytuje dostatek podnětů (činností a úkolů), při kterých může docházet k osvojování potřebných občanských kompetencí. Rovněž nabízí prostor pro kritickou debatu nad společenskými problémy. Důvodem mého výběru také bylo to, že se nejedná přímo o politickou organizaci navázanou na konkrétní politickou stranu nebo hnutí, resp. organizaci, která by prosazovala určitý ideologický směr. Takové organizace podle mého názoru cíleně podporují politickou participaci tím, že de facto vychovávají budoucí politicky aktivní jedince, kteří se přímo realizují v politice. V neposlední řadě mě ve výběru organizace

¹ Bližší vysvětlení termínu, který použil Putnam, (1999), uvedu v následující kapitole.

² Mládeží se rozumí lidé ve věku 16 – 26 let.

ovlivnila osobní zkušenost, protože jsem byl mezi lety 2007-2009 jejím členem a v letech 2009-2011 místopředsedou spolku občanského sdružení.

Při výzkumu politické socializace je třeba se zaměřit na zkoumání procesů, jež během ní probíhají (Lee, Dhavan a McLeod 2012). Zvolil jsem kvalitativní metodu výzkumu, v jehož rámci jsem vedl polostrukturované narativní rozhovory s několika bývalými členy Fóra mládeže, kteří dále aktivně politicky participují. Zúžení výběru členů a výzkumná metoda mi umožňují detailněji analyzovat kontextuální souvislosti politické socializace, tedy její proces. S ohledem na zvolenou výzkumnou metodu a omezený výzkumný vzorek jsem si vědom, že takto získané výsledky nelze jakkoli generalizovat. Výsledek výzkumu bude tedy relevantní pouze pro vybranou skupinu bývalých členů. Širší interpretace výsledků ostatně není z principu u kvalitativního výzkumu možná, protože kvalitativní vzorek zastupuje vybraný problém, a nikoli celou společnost. Na druhou stranu tento metodologický přístup umožňuje provést sevřenější a hlubší výzkum konkrétního zkoumaného jevu (v tomto případě kontextu politické socializace). Výsledky předkládané práce tedy ukazují, jaký vliv měla politická socializace ve Fóru mládeže na vzorek participačně úspěšných bývalých členů v jejich subjektivním vnímání.

V této práci si kladu následující výzkumnou otázku:

Jak se projevil specifický kontext politické socializace Česko-německého fóra mládeže na osvojení předpokladů pro politickou participaci a pro demokratické občanství očima jeho vybraných bývalých členů?

Pro zodpovězení této otázky vypracovávám tři podotázky:

Je Fórum mládeže tím typem organizace občanské společnosti, ve které může docházet k politické socializaci mládeže prostřednictvím obecně prospěšné činnosti?

Jaké kompetence a návyky pro budoucí politickou participaci respondenti při svém angažování ve Fóru mládeže získali?

Jaké kontextuální souvislosti ve Fóru mládeže podpořily vznik kompetencí a návyků z předchozí podotázky?

K zodpovězení výzkumné otázky se v teoretické části zaměřuji na následující témata: nejprve se pokouším objasnit vztah mezi politickou participací a demokracií. Vycházím z předpokladu, že demokracie, resp. stabilní a funkční demokratická společnost, je založena na politické participaci demokratických občanů, která se ale nevztahuje pouze na volební účast. Politickou participaci proto v této práci chápu v širším pojetí, které zde reprezentuje především

Teorellova (2007) typologie, v níž se za politickou participaci považují i mimoparlamentní formy participace v občanské společnosti, které reprezentují např. nová sociální hnutí nebo obecně prospěšná činnost.³ V rámci občanské společnosti se zaměřuji konkrétně na organizace občanské společnosti, jejichž náplní je obecně prospěšná činnost. Organizovanou občanskou společnost chápu jako jedno z hlavních prostředí (kromě rodiny a školy), ve kterém dochází k politické socializaci. Politickou socializaci v kontextu obecně prospěšné činnosti chápu jako proces osvojování předpokladů demokratického občanství. Zvláštní pozornost upírám na politickou socializaci mládeže při obecně prospěšné činnosti v rámci zvolené organizace občanské společnosti. Teoretický základ mé práce tvoří především klasická díla Almonda a Verby (1989), Putnama (1999), Toerella (2007), z oblasti empirických výzkumů jsou mými inspiračními zdroji Young a Youniss (1999) a Reinderse (2001). S ohledem na cíl popsat procesy a kontext politické socializace bude třeba zapojit do empirické analýzy i metodologii z jiných vědních disciplín (sociologie, pedagogika). Analýzu empirických dat provedu pomocí části metody zakotvené teorie (grounded theory) - otevřeného a axiálního kódování.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole popisuji na základě vybraných aspektů participaci jako základ fungování demokracie. Vymezuji termíny politické participace, politické socializace, organizací občanské společnosti a obecně prospěšné činnosti. Ve druhé kapitole představuji koncept výzkumu, metodologické pojetí a analytický postup. Ve třetí kapitole analyzuji získaná data. Ve čtvrté kapitole shrnuji výsledky výzkumu a zasazuji je do teoretického kontextu práce.

³ (Císař, 2008; Sherrod, Torney-Purta & Flanagan, 2010)

2 Teoretická část

V této kapitole se věnuji teoretickému zdůvodnění vybraných aspektů vlivu participace na demokracii. Definuji zde pro tuto práci odborné pojmy (občanskou a politickou participaci, politickou socializaci, občanskou společnost, organizace občanské společnosti a obecně prospěšnou činnost). Kapitola mi poskytuje teoretický rámec, ze kterého budu koncipovat empirický výzkum, a kterým budu hodnotit výsledky analytické části. Svoji pozornost zaměřuji na vliv politické socializace prostřednictvím obecně prospěšné činnosti v organizacích občanské společnosti na budoucí politickou participaci a na její vliv při formování uvědomělých demokratických občanů. Politická participace uvědomělých demokratických občanů je totiž podmínkou pro udržení stabilní demokratické společnosti. Politickou participaci chápu v této práci v jejím (novém) širším pojetí, podle kterého se nejedná pouze o účast ve volbách, ale vztahuje se na prakticky všechny aktivity spojené s veřejným životem.

2.1 Participace jako základ fungování demokracie – vybrané aspekty

V následující podkapitole se zaměřím na vybrané aspekty vztahu participace a demokracie, které budu rozvíjet v následujících podkapitolách. Tyto aspekty mi poskytnou teoretický rámec pro koncipování výzkumného záměru.

Význam participace pro demokracii se odvíjí od typu normativního konceptu demokracie. Ve své práci jsem zvolil jako normativní koncept participativní demokracie (Znoj, Bíba, & Vagovčíková, 2014), která předpokládá širokou a mnohvrstevnou participaci občanů v politickém životě jako jeden ze základních pilířů jejího fungování.⁴ (Pateman, 1970) Demokratická politika představuje vládu práva, prosazování občanských a politických svobod a svobodné a čestné volby zákonodárců. (Young, 2000, str. 5) V pojetí Almonda a Verby (1989, str. 136) je demokracie „politický systém, ve kterém obyčejní občané vykonávají kontrolu elit, přičemž je taková kontrola legitimní, pokud je podporována normami akceptovanými elitami i neelitami.“⁵ Jejich představa demokracie se ztotožňuje s představou zastupitelské demokracie. Považují totiž za přirozené, že politické rozhodování je koncentrováno do rukou mála ve

⁴ Naproti tomu jiná pojetí demokracie, například u Schumpetera (2004), chápou participaci v daleko užším pojetí, například pouze jako volební právo.

⁵ V originále: „Democracy is a political system in which ordinary citizens exercise control over elites; and such control is legitimate; that is, it is supported by norms that are accepted by elites and nonelites.“

volbách vybraných lidí (politických elit). Podmínkou je, aby tito lidé byli pod kontrolou „neelit“ a požívali jejich důvěru, čímž bude zajištěna legitimita politického rozhodování.⁶

Nicméně samotná kontrola elit a legitimita politického procesu ještě nezaručí prosazování občanských a politických svobod pro široké vrstvy obyvatelstva, resp. zohlednění přání a potřeb občanů i mimo volby. Pro zajištění potřeb a přání občanů je třeba, aby politické elity reagovali právě mimo volby. Takové pojetí demokracie označuje Teorell (2006) za responzivní, protože politické elity reagují na potřeby a přání občanů průběžně. Podle Young (2000) má demokratická politika za úkol podporovat angažování občanů tak, aby byli schopni a měli možnost vyjádřit svoje potřeby bez ohledu na strukturální nebo socioekonomické překážky.⁷ Zde hraje důležitou roli občanská společnost,⁸ ve které dochází k formulaci přání a potřeb občanů. (Skovajsa, 2010) Občanská společnost kromě pomoci při překonávání strukturálních a socioekonomických překážek přispívá ke společenské inkluzi i tím, že integruje společenské skupiny, které odlišují hodnotové a názorové rozdíly. Youniss a Yates (1997, str. 26) Význam občanské společnosti také vzrůstá v době upadajícího stranictví a volební účasti.⁹ (Linek & Pecháček, 2005)

Podstatnou úlohu sehrává občanská společnost dále při osvojování principů demokratického občanství.¹⁰ Bez občanů, kteří by se v každodenním životě nechovali demokraticky, nemůže existovat demokratická společnost, protože každodenní jednání na mikroúrovni (vztahy mezi lidmi) konstituuje demokratickou společenskou strukturu na makroúrovni (politice). (Yates & Youniss, 1999) Yates a Youniss (1997, str. 28) hovoří v této souvislosti o tzv. demokratické kultuře, která podporuje rozvoj demokratického občanství. Demokratická kultura za prvé podporuje politickou participaci tím, že poskytuje občanům

⁶ Podstatným faktorem pro fungující demokratickou vládu je výkon a legitimita režimu. Tedy že je výkon vlády dostatečně uspokojivý pro občany, a ti tak nemají potřebu se proti ní bouřit. Zároveň je pro vládu nezbytné být obecně akceptována občany ve své podobě jako ta jediná vhodná forma. Jen tak lze podle autorů zajistit politickou stabilitu. (Almond & Verba, 1989, str. 186) O nutnosti vysoké podpory obyvatelstva demokratického politického systému, která je předpokladem jeho stability, pojednává také Easton (1967). V souvislosti s tím zdůrazňuje, že politická komunita (společnost), která vzniká participací na společných politických strukturách a procesech, musí mít zájem na jejich udržení. K tomu je potřeba dodržovat a udržovat společenské hodnoty, normy a struktury, na kterých se společnost jako celek konsensuálně shodla.

⁷ Typickým příkladem takového zdroje jsou finanční prostředky, některé nízkopříjmové skupiny nedokáží prosadit svoje zájmy stejně efektivně jako vysokopříjmové skupiny.

⁸ Tomuto tématu bude blíže věnována pozornost v podkapitole věnující se občanské společnosti.

⁹ Především široká stranická základna politických stran sloužila pro generování politiky, která rezonovala s potřebami obyvatelstva. V tomto ohledu sehrává roli občanská společnost, která v jistém ohledu nahrazuje tuto funkci politických stran jako kanálu pro formulaci a artikulaci politických potřeb a přání občanů.

¹⁰ Jinými slovy zde dochází k politické socializaci.

potřebné schopnosti k participaci.¹¹ Za druhé v demokratické kultuře cítí občané vyšší odpovědnost za společnost a společenské (politické) dění, které svým chováním aktivně tvoří. Přesvědčení o správnosti a nutnosti vlastní participace v politice zároveň podporuje demokratické hodnoty.

Občana definují Almond a Verba (1989) jako člověka, který je schopen politicky participovat a jenž má vliv na politická rozhodnutí. Politická participace se nevztahuje přímo k aktivnímu vykonávání politické funkce, ale spíše obecně k jakékoli politické aktivitě.¹² (Almond & Verba, 1989) Díky tomu je takový občan spokojenější s výkonem politického systému, protože cítí spoluzodpovědnost za jeho výsledek. Tím pádem se cítí být více součástí politického systému a lpí na dodržování jeho (demokratických) hodnot. Věří v účelnost a potřebu voleb a cítí povinnost zapojovat se do dění vlastní komunity i mimo volby. (Almond & Verba, 1989, str. 206) Takového občana považují Almond a Verba (1989) za tzv. dobrého občana (*good citizen*).

Zapojení občanů do politického procesu a kontrola politických elit přispívá k udržení stabilní demokratické společnosti. (Yates & Youniss, 1999; Beck & Jennings, 1982) K efektivnímu zapojení do těchto činností pomáhají občanům kompetence, které si osvojí svojí především aktivním zapojením do (organizované) občanské společnosti.¹³ Mezi kompetence řadí Yates a Youniss (1998, str. 162) například povědomí o společenské zodpovědnosti, osobní, sociální a organizační schopnosti jako je umět vyjádřit vlastní názor, naslouchat druhým, tolerovat rozdíly, umět rozumně oponovat a dosahovat kompromisů. Pro politickou participaci občanů je dále zásadní jejich přesvědčení o vlastní kompletnosti k politickému angažování a přesvědčení o prospěšnosti politické participace.

V tomto ohledu je zásadní i důvěra v dostatečnou kompetentnost ostatních spoluobčanů. Ta zvyšuje pravděpodobnost, že občané, kteří důvěřují ostatním ze své komunity,¹⁴ budou

¹¹ Například skrze angažování v organizované občanské společnosti.

¹² Autoři uvažovali o aktivitě, kterou jsou občané schopni ovlivnit rozhodování politiků, např.: organizování neformálních skupin (mobilizace lidí v sousedství pro petiční akce), práci v politické straně, práci ve formálních skupinách (odbory, církve), přímé kontaktování politických reprezentantů a úředníků, soudní pře, volební účast (volba proti politické reprezentaci), účast na násilných protestech, účast na protestech (Almond & Verba, 1989, str. 160)

¹³ Zjednodušeně lze říci, že dobrého občana vychovávají organizace občanské společnosti.

¹⁴ Podle Putnama (1999, str. 137) je nutné rozlišovat mezi sociální a politickou důvěrou, protože je logické, že důvěra v lidi (mezi lidmi) je jiná než důvěra v politické autority a instituce. Člověk může důvěřovat svým sousedům, ale nemusí důvěřovat svým politickým zástupcům na městské radnici a opačně. V empirické rovině sice může existovat vzájemná korelace mezi sociální a politickou důvěrou, ale v teoretické rovině je nutné udržovat

častěji činní v dobrovolných aktivitách, podílet se na charitě, budou častěji participovat v politice a politických záležitostech, budou se zajímat o svoji komunitu a zapojovat se do její činnosti, budou tolerantní k jiným názorům. Budou zkrátka občansky aktivnější. Dochází i k tomu, že lidé zapojení do komunitního života nemají tendence podvádět (například při výběru daní), lhát, krást a nerespektovat práva ostatních. Takoví lidé jsou důvěřivější a důvěryhodnější. (Putnam, 1993)

Občané, kteří se považují za kompetentní k participaci, zároveň více vnímají hodnotu vlastní participace v demokratickém politickém systému, více věří v demokracii a v to, že „obyčejný člověk“ má skrze participaci na politiku vliv. (Almond & Verba, 1989) Sebevědomý občan se tak stává demokratickým občanem, který je spokojenějším a loajálnějším k politickému režimu. Sebevědomí občanů má zásadní vliv na dynamiku celého systému, jehož političtí představitelé se chovají a jednají jinak, když jsou přesvědčeni o pasivitě občanů. (Almond & Verba, 1989) Přesvědčení občanů o schopnosti participovat na politice (a samotná participace) pomáhá nárůstu legitimacy politických procesů a zvyšuje důvěru v politiku.

Ve vztahu k výše uvedeným autorům považuji za úkol demokratické politiky považuji podporu politického angažování občanů v zásadě ze dvou důvodů. Prvním důvodem je, že demokracie potřebuje demokratické občany. Demokratické občanství je charakterizováno aktivní politickou participací a zastáváním demokratických hodnot. To rozvíjí se i díky občanské společnosti, ve které mají občané možnost udržovat, rozvíjet a kriticky reflektovat demokratické hodnoty a získat dostatečnou sebedůvěru a nástroje k participaci v politice. Druhým důvodem je, že politická participace demokratických občanů je nezbytnou podmínkou pro stabilitu a legitimitu demokratického politického procesu a pro spokojenost s jeho výstupy. S ohledem na to je potřeba, aby se politická participace uskutečňovala i nad rámec volebního cyklu. Jednou z podmínek, které ulehčují politickou participaci, je sebevědomí občanů, důvěra ve vlastní schopnosti efektivně participovat na politickém životě, důvěra v politický systém a v ostatní spoluobčany. Zásadní roli při utváření hraje občanská společnost, ve které se občané politicky socializují.

dostatečnou vzdálenost mezi oběma druhy důvěry. Politická důvěra může vyvolávat sociální důvěru, ale v každém případě to není jedna a ta samá věc.

2.2 Občanská a politická participace

Pojmy politické participace a občanského angažování¹⁵ jsem se rozhodl blíže popsat s ohledem na to, že si jsou svým významem velmi blízké. Zároveň s ohledem na množství jejich výskytu ve výzkumech dochází k jejich zaměňování nebo nepřesnému užití. V podstatě neexistuje žádná univerzální definice politické participace. (Uhlauer, 2001) V této práci chápu politickou participaci v jejím širším významu, kam zahrnuji i mimoparlamentní způsoby participace reprezentované např. novými sociálními hnutími nebo obecně prospěšnou činností. V dalších částech práce chápu občanskou participaci jako součást politické participace.

2.2.1 Občanská participace

Pod pojem občanské participace lze zahrnout velmi rozmanitou škálu činností, od volební účasti přes politicky motivované protesty až po přispívání na charitu. Z toho důvodu je třeba při práci s tímto termínem věnovat pozornost tomu, v jakém kontextu jej daní autoři používají a co jím myslí. Mezi největší popularizátory konceptu občanského angažování bývá zařazován Putnam, který klade ve svém bádání o angažování důraz spíše na jeho občanský než na politický akcent. (Ekman & Amna, 2012) Podle Putnama (1999) má občanská participace mnoho variant, kterými lze vyjádřit vlastní politické názory a zastávat se svého práva. K těm patří kontaktování politických zástupců na různých politických úrovních, práce (včetně dobrovolné) pro politické strany a organizace, účast na různých formách politické diskuse na různých úrovních a různými prostředky, účast na veřejných shromážděních, účast ve volbách a podíl na volební kampani, podepisování petic anebo čtení novin. Přiznává však, že ne každý člověk se účastní těchto aktivit. Jako jednu ze základních podmínek pro intenzivnější formu politické účasti označuje politickou gramotnost¹⁶ a zájem o věci veřejné. Protože „v případě, že sami neznáte pravidla hry, její hráče a nezajímáte se o její výstupy, pak se s největší pravděpodobností se sami nebudete pokoušet takové hry účastnit.“ (Putnam, 1999, str. 35) Povědomí o politické situaci je tedy stěžejní pro vlastní zájem o politiku.

Putnam pod termín občanské participace zahrnuje příliš širokou škálu spolu nesouvisejících kategorií, a tak podle Ekama a Amny (2012) není z jeho varování zřejmé, zda přestat číst noviny znamená stejnou hrozbu poklesu občanského angažování, a tedy ohrožení

¹⁵ V angličtině používané termíny: *political participation* a *civic engagement*

¹⁶ V originále *political knowledge*

stability a fungování demokracie, jako nechodit k volbám. V souvislosti s širokým obsahem pojmu je také často upozorňováno na nedostatek konsensu v tom, co utváří občanské angažování. Chybí jednoznačný význam tohoto termínu, často existují jen definice, které jej vymezují na velmi úzkém badatelském poli (např. pro obecně prospěšnou činnost, kdy je občanská angažovanost vnímána až skoro jako povinnost). (Adler & Goggin, 2005)

2.2.2 Politická participace

Naproti tomu pojem politické participace se v politologickém výzkumu zaměřoval dlouhou dobu především na výzkum volební participace. (Dudley & Gitelson, 2002) Volby byly totiž velmi dlouhou dobu nahlíženy jako jediná cesta vlivu obyvatel na politiku (politický systém), a to skrze možnost vybírat své volené zástupce ve férové demokratické volební soutěži. Jiná než volební participace byla nahlížena spíše jako mezivolební doplněk. Teprve postupem času se zájem badatelů začal zaměřovat i na tzv. politické akce, kterými byly chápány demonstrace, bojkoty apod.

Klasické chápání politické participace zahrnuje především kategorie účasti na volbách, resp. účast na volebním boji a členství v politické straně, kontaktování volených zástupců, kooperativní a komunální aktivity (aktivity zaměřené na lokální komunitu). (Adler & Goggin, 2005) V této souvislosti se výzkum politické participace dostal do popředí především s ohledem na postupující úpadek zájmu občanů o politiku. Jako konkrétní ukazatele této problematiky jsou uváděny právě zejména klesající volební účast a klesající členská základna politických stran. (Li & Marsch, 2008) Putnam (1999) si ve své analýze americké společnosti konce dvacátého století také všímá trendu poklesu členství v tradičních organizacích občanské společnosti a poklesu tradičního způsobu participace (volební účast). To podle něj ale nutně nesvědčí o úpadku všech občanských aktivit, ale naopak to dokládá nástup nového způsobu participace patrného v posledních třech dekadách dvacátého století. Lidé se podle něj zapojují do politického a občanského života skrze jiné participativní možnosti, které jim nabízejí tzv. nová sociální hnutí různých zaměření.¹⁷

S ohledem na tyto nové trendy pojmají současné definice politickou participaci zeširoka a nespojují ji pouze s volební účastí. (Adler & Goggin, 2005) Například v podání

¹⁷ Například organizace bojující za lidská práva, za práva specifických komunit nebo ad hoc vzniklá lidová hnutí. K tématu členění sociálních hnutí viz např. Císař, Vráblíková, K. & Navrátil, J., 2011

Bradyho lze definovat politickou participaci jako „akci obyčejného občana, která směřuje k ovlivnění výstupů politiky.“¹⁸ (Brady 1999; cit. z Teorell 2007, str. 336) Podle Teorella (2007, str. 335-336) pak „veškeré akce proti všem politickým, společenským, mediálním nebo ekonomickým aktérům (nebo elitám) mohou být analyzovány jako politická participace.“¹⁹ Tyto definice jsou aktuálně považovány za nejkompexnější. (Adler & Goggin, 2005)

Teorell (2007) rozpracovává nově pojetí politické participace, resp. vypracovává ucelenější klasifikaci politické participace, do které řadí pět kategorií, které lépe korespondují s novými formami politické participace. Vymezuje proto kategorie volební participace, spotřebitelské participace (darování peněz, politický bojkot, podepisování peticí), aktivity spojené s členstvím v politické straně, protestní aktivity (účast na demonstraci) a kontaktní aktivity (kontaktování volených zástupců). Tuto novější typologii pak Ekman a Amna (2005, str. 287) zpřesňují, protože podle nich neumožňuje jednoznačně zařadit některé další podstatné typy politických aktivit.

Podle nich Teorell opomíná typy aktivit, které shrnují pod kategorie tzv. manifestační a latentní participace.²⁰ (Ekman & Amna, 2012, str. 289) Latentní kategorii autoři označují také za tzv. předpolitickou.²¹ V jejich podání se jedná o ten typ aktivit, které nemusí být nutně na první pohled považovány za politickou participaci, ale které mohou mít velký dopad na budoucí politické aktivity v tradičním pojetí. Jsou to například aktivity typu neformální politické diskuze a vyjadřování názoru²² nebo zájem o lokální a globální problémy (typu problém životního prostředí nebo nedostatku parkovacích míst), konzumace politických zpráv a účast na různých názorových blozích a politických debatách v médiích nebo na internetu. Dále tam patří aktivity jako organizování a přispívání do veřejných sbírek, organizování kulturních festivalů (mnohdy za nějakým altruistickým účelem), různých neformálních skupin s cílem zlepšit veřejný prostor apod. (Ekman & Amna, 2012)

¹⁸ V originále: „action by ordinary citizens directed towards influencing some political outcomes“

¹⁹ V originále: „actions directed against all political, societal, media or economic actors (or elites) could be analysed as ‘political participation‘“

²⁰ V originále: „latent and manifest forms of political participation“

²¹ V originále: „pre-political“

²² Velmi vágně řečeno si každý občan dokáže udělat názor na aktuální politické dění, z čehož pak těží různé výzkumy veřejného mínění. Ostatně také sociální sítě se v dnešní době stávají stále dostupnějšími a samozřejmějšími kanály pro komentáře a vyjádření názoru na aktuální společenské a politické dění.

Manifestační formou politické participace autoři rozumí mimoparlamentní formu, kterou dále dělí na legální a nelegální podobu. Do legální podoby spadají účast na demonstracích, stávky a podobné protestní akce, podepisování a přípravy peticí a dále členství (nebo aktivita) ve skupinách, které stojí mimo parlamentní sféru politiky (jako například sociální hnutí nebo politické aktivistické skupiny rozdílného charakteru). Do nelegální podoby se řadí účast na nepovolených demonstracích, formy násilného protestu nebo nelegální politické akce.²³ K latentní formě (kterou autoři označují také jako občanskou participaci) se řadí tzv. předpolitické typy aktivit, které nejsou bezpodmínečně nutně provázány s politickou (parlamentní) aktivitou. Celkový přehled jejich dělení politické participace je znázorněn v tabulce 1 v příloze práce.

2.2.3 Vybraný problém poklesu politické participace

Za jedno z největších ohrožení demokracie je považován pokles zájmu o politiku a politickou participaci. (Teorell , 2006; Pateman, 1970) Problematiku poklesu zájmu o politiku lze nahlížet dvojitou perspektivou. První vychází z tradičního chápání politické participace jako účasti na volbách a zapojení do politických stran. Zde se vychází z předpokladu, že čím nižší bude politická participace, tím bude automaticky nižší výkon vlády a obecná spokojenost s ní, resp. s jejími politickými výstupy. Druhá perspektiva vychází z náhledu na politickou participaci, ke které řadí tzv. nové formy politické participace. Ty také popisují situaci poklesu kolektivní participace, zároveň ale zohledňují nárůst participace na mikroúrovni, resp. individualizované participace prostřednictvím nových sociálních hnutí. (Li & Marsch, 2008; srov. Císař, 2008)

Druhá perspektiva proto při hledání příčin poklesu politické participace neopomíná ani ty formy aktivit, které mohou vést potenciálně k politické participaci, tedy formy tzv. předpolitické participace. Mnoho občanů v současných demokratických zemích se zdá být formálně nepolitických v tradičním pojetí politické participace, ale svými reálnými aktivitami mohou být dostatečně zapojeni do společenského a politického života. Dalším charakteristickým rysem je pak to, že k tomu nepoužívají tradiční kanály politické participace. Tradiční politickou participací se občané vykazují spíše až v případech, kdy se cítí být k tomu nějakým způsobem povoláni, než že by tak jednali ve svém každodenním chování. Podle

²³ Nelegální politická akce porušuje platné právní normy.

přístupu k politické participaci zahrnujícího nové formy politické participace tedy není správné tvrdit, že by byli občané politicky neaktivní. Politicky neaktivními v tomto smyslu jsou podle Adlera a Goggina (2005) ti, kteří nemají žádný rozhodný názor na politiku, politika pro ně není ničím zajímavá, nevěnují jí pozornost a necítí potřebu jakkoli prosazovat svoje názory. Zvláštní skupinou v této kategorii jsou pak ti, kteří nejen že se o politiku nezajímají, ale cítí se jí být znechuceni.

2.3 Politická socializace

2.3.1 Definice a výzkum politické socializace

Politickou socializaci je třeba vnímat obecně jako součást socializace člověka obecně. (Baron & Byrne., 2003) Definice socializace vychází ze základního předpokladu vnímání lidské bytosti jako sociálního tvora, který nemůže existovat bez interakce s ostatními lidmi. Na základě tohoto vnímání lze rozlišit mezi dvěma náhledy na sociální interakce. V širším slova smyslu se jedná o proces vzniku a vývoje osobnosti v rozmanité závislosti na sociálním a materiálním světě. V popředí stojí zájem o to, jak se z člověka stane subjekt schopný společenského života. (Reinders, 2001) V užším slova smyslu mohou být sociální interakce chápány jako výchovný proces, který vede k cílenému zprostředkování chování a vzorců myšlení.²⁴ (Giesecke, 1996) Člověk se tedy začleňuje do společnosti osvojováním norem a vzorců chování, které ovlivňují způsob, jakým interaguje s ostatními členy, tedy politickou socializací. Politickou socializací rozumí Almond a Verba (1989, str. 300) osvojení si takových občanských kompetencí a návyků,²⁵ které zvyšují pravděpodobnost participace na politickém procesu.

Významnou socializační zkušeností prochází člověk v relativně raném stádiu vývoje osobnosti, v pubertě. Tehdy nasbírané zkušenosti nemají nutně politický charakter, ale mají pro pozdější politickou participaci zásadní význam. Politická socializace se podle Almonda a Verby (1989, str. 266) děje nepřímou, skrze struktury,²⁶ vazby a aktivity v rodině, ve škole,

²⁴ Například v případě politického vzdělávání se jedná o zprostředkování vzorců chování a myšlení vedoucích k formování politicky uvědomělého a odpovědného občana.

²⁵ V originále pro to používají souhrnné označení *civic competence*.

²⁶ Na mysli je především struktura autority a interpersonálních vztahů v rodině, která má podle autorů značný vliv na utváření politických návyků. Liší se od politické autority především právě strukturou autority a dále strukturou v nich probíhajících procesů. Rozhodovací procesy v politice jsou více formalizované. (Almond & Verba, 1989, str. 273)

v mimoškolních aktivitách a (později) na pracovišti.²⁷ (srov. Pateman 1970) Lee, Dhavan a McLeod (2012) dále argumentují na základě popisu vývoje výzkumu politické socializace, že je třeba se ve výzkumu spíše zaměřit právě na zkoumání procesů probíhajících během socializace než na výzkum způsobu, jakým jsou mladým lidem formálně ve škole, rodině a společnosti (například skrze média) předávány znalosti o politice a fungování společnosti. Výzkum formálních znalostí (a jejich předávání) podle nich většinou nevysvětlí, co je důvodem míry participace v politice a společnosti v dospělosti. (srov. Putnam, 1999)

Začátky systematického výzkumu o politické socializaci lze v americké politologii nalézt v 50. letech 20. století v souvislosti se vzrůstajícím zájmem o výzkum politického chování. Politická socializace je v tomto ohledu součástí výzkumu politické participace. Předmětem výzkumu se stalo především vysvětlení, jakým způsobem jsou lidé motivováni k angažování v politice a veřejných záležitostech. Tento zájem podléhal přesvědčení, že jednou z podmínek pro udržení stabilní a fungující demokratické společnosti a systému je právě motivace lidí k angažování se v politice.²⁸ (Beck & Jennings, 1982; srov. McFarland & Thomas, 2006) Dalším argumentem, kterým je zdůvodňován zájem o výzkum politické socializace a specificky politické socializace mládeže, souvisí s výzkumem znovuostravení demokracie v mnohých postkomunistických státech. Hlavním předmětem výzkumu v tomto kontextu je, jaké politické a společenské hodnoty a především jakým způsobem jsou předávány z generace, která byla socializována v nějakém typu autoritářského režimu, na generaci vyrůstající v novém politickém režimu, a jaký vliv má tato skutečnost na kvalitu tohoto nově ustaveného režimu. (Lee, Dhavan, & McLeod, 2012)

²⁷ Škola, rodina a práce jsou tři základní oblasti, se kterými autoři pracují během svého výzkumu politické socializace. Právě tyto tři oblasti totiž považují za hlavní zdroje politické socializace člověka.

²⁸ Nelze říci, že by toto bylo jediné výzkumné téma politické socializace. Mnohé další studie se například věnovaly výzkumu způsobu předávání formálních znalostí, resp. politickým vzděláváním, což je téma, které ve výzkumu přetrvává dodnes. (Lee, Dhavan, S., & McLeod, J., 2012) Výzkum politického vzdělávání staví na argumentu, že dobře informovaní a vzdělaní občané (mládež) ve věci fungování politického procesu, společnosti a demokracie jsou základem pro dobře fungující politický systém. Stručně řečeno, vychází z přesvědčení, že dobrého občana (*good citizen*), který je politicky aktivní a udržuje si přehled, lze vzdělat, resp. lze mu předat vzděláním nezbytné kompetence a dovednosti. Politické vzdělávání vidí jako součást politické socializace. Předávání znalostí se ovšem netýká pouze školní učebny, ale lze ho spatřit také během kritické reflexe dobrovolné činnosti v rámci obecně prospěšné činnosti. (Galston, 2001)

2.3.2 Prostředí politické socializace

Ve výzkumu politické socializace se setkáme s rozdílnými kontexty, ve kterých k politické socializaci dochází.²⁹ Kontext do určité míry pomáhá interpretovat důvody, proč a jakým způsobem si lidé osvojili určité společenské hodnoty, představy, přesvědčení a vzorce chování. Zjednodušeně řečeno, většina textů o politické socializaci vychází ze tří, resp. čtyř, základních socializačních kontextů. K těm patří rodina, škola a práce, řada autorů k nim připojuje i volnočasové (mimoškolní) aktivity. (McFarland & Thomas, 2006; Reinders, 2001) V případě studií zabývajících se politickou socializací mládeže se pak jedná především o prostředí mimoškolních aktivit. Volnočasovými, resp. mimoškolními aktivitami se rozumí činnosti spadající do obecně prospěšných činností, vykonávaných v kontextu organizací občanské společnosti. (Reinders, 2001)

Zmíněná prostředí nelze nahlížet odděleně, protože v mnoha ohledech se jejich socializační potenciál překrývá a doplňuje. Podle Almonda a Verby (1989) je směřodonné, zda měl dotyčný člověk příležitost k občanskému angažování ve všech prostředích (v rodině, škole, a při tzv. nepolitických participativních zkušenostech, tedy volnočasových aktivitách). Pokud tomu tak je, pak je daleko vyšší pravděpodobnost, že se taková osoba bude považovat za kompetentní ovlivnit politický proces a jeho výstupy.³⁰ Zdůrazňují především zkušenosti s mimopolitickou participací, která má pozitivní vliv na pozdější politickou participaci. Osoba, která prošla takovou zkušeností, je daleko více přesvědčena o významu vlivu vlastní role při politické participaci. K tomuto subjektivnímu přesvědčení přispívají i kompetence, které se dotyčný člověk naučil při vykonávání volnočasových aktivit a jež mu zjednodušují politickou participaci.³¹

²⁹ Při výzkumu politické socializace je třeba brát v potaz různé analytické úrovně s ohledem na to, že vývoj osobnosti je v rámci socializace ovlivněn změnou individuálních představ a návyků o světě kolem nás. Bezprostřední okolní svět můžeme vnímat jako mikrosystém, kde člověk prožívá většinu mezilidských vztahů, osvojuje si vzorce, role a normy chování. Naproti tomu analytická rovina makrosystému se vztahuje na širší pojetí obecného náhledu na svět, společnost a kulturu, která je v jistém slova smyslu návodem, podle kterého se uskutečňuje svět jednotlivce. (Bronfenbrenner, 1981) Oba systémy se vzájemně ovlivňují. Vyplývá z toho, že člověk není během socializace *tabula rasa*, ale přejímá a také sám formuje okolní svět. Nejintenzivnější socializační kontexty pro mikrosystém představují nejčastěji rodina, škola a vrstevníci (nejbližší přátelé), kde člověk získává základní představu o makrosystému a může ho zkusit sám aktivně svých chováním ovlivnit. (Bronfenbrenner, 1981, str. 66)

³⁰ Politická participace je zde chápána v tradičním pojetí, jak bylo představeno v předchozí podkapitole

³¹ K takovým kompetencím se řadí například schopnost diskutovat, organizovat veřejná setkání atd.

Ovšem tato korelace platí podle výzkumu Almonda a Verby (1989) jen částečně. Zdůrazňují totiž, že někteří respondenti jejich výzkumu disponují politickou kompetencí i přesto, že uvedli malou mimopolitickou participativní zkušenost.³² Toto zjištění samozřejmě dokládá fakt, že politická socializace se může kvalitně uskutečňovat v jakémkoli z prostředí, pokud k tomu nabízí dostatečné podmínky. Především v souvislosti s politickou socializací v rodině se často hovoří o třídní reprodukci.³³ Ta spočívá v přesvědčení, že občansky aktivní budou ti, kteří k tomu měli nejlepší předpoklady vycházející z rodinného zázemí. Tedy děti rodičů, kteří jsou sami politicky aktivní, což jsou často lidé dostatečně finančně zabezpečení, s dobrým vzděláním a prestižními povoláními, kteří občanskou aktivitu vnímají jako přirozenou součást svého společenského postavení. Svým potomkům zprostředkovávají nejen pozitivní vzor, ale zároveň jim poskytují zdroje (hmotné i nehmotné) k tomu, aby se jejich potomci zajímali o společenské dění, uměli se v něm zorientovat a také ho aktivně ovlivnit. (McFarland & Thomas, 2006)

Almond a Verba (1989) identifikovali tři faktory, které ovlivňují vznik predispozic z mimopolitické participace.³⁴ Všechny mají vliv na následnou politickou participaci a politické postoje. Prvním je kumulativní efekt, který se vztahuje k míře možností ovlivnit rozhodování (rozhodnutí) při sociálních situacích. Ten, jehož hlas byl při procesu rozhodování vždy slyšet, nabude pocitu kompetence ovlivnit rozhodování bez ohledu na diskutovanou (politickou i nepolitickou) oblast. Za druhé se jedná o substituci jedné zažité zkušenosti v jednom konkrétním prostředí participace zkušeností jinou. Zde se jedná například o situaci, že nedostatečná podpora participace v rodině může snižovat vůli politicky participovat. Tuto situaci lze kompenzovat například participací na školních aktivitách.³⁵ Třetí faktor se vztahuje na podobnost mimopolitická participace s politickou participací.³⁶ Podobnost se týká se

³² To platí samozřejmě i naopak v situaci, kdy činnosti v organizacích občanské společnosti nevedou k vytvoření potřebného přesvědčení a kompetencí.

³³ Tato poznámka se týká problému, kdy především ekonomicky silné skupiny mají díky svým zdrojům a rozvinutému sociálnímu kapitálu významný vliv na politiku. (Young, 2000)

³⁴ Na tyto predispozice navážu v analytické části.

³⁵ Tuto substituci ale už autoři nespatriují v případě participace na pracovišti. Vysvětlení hledají v podnětech vyššího vzdělávacího stupně k intelektuálnímu rozvoji a určité kultury prostředí, která skrze sociální tlak normalizuje participaci jako běžnou součást života. Participace na pracovišti nemá takový dopad na povědomí o politické kompetenci a nevytváří tak výrazný tlak na změnu hodnotové orientace, intelektuální kapacity nebo sociální situace. Naopak podle nich má práce dokonce opačný efekt než participace ve škole a v rodině. (Almond & Verba, 1989, str. 302-303)

³⁶ Almond a Verba chápou politickou participaci v užším pojetí. Přesto považují tuto jejich poznámku za relevantní i k širšímu chápání politické participace, ze kterého vycházím.

struktury autority,³⁷ způsobem možnosti se zapojit a podobností vykonávaných činností. Tím pádem považují účast na mimopolitických aktivitách za trénink pro politickou participaci. (Almond & Verba, 1989, str. 301-305)

Prostředí politické socializace skrze angažování v organizacích občanské společnosti, resp. v rámci obecně prospěšné činnosti, neklade přímo důraz na společenský status jedince, resp. jeho zázemí. A to z toho důvodu, že předpokládá rovné podmínky a stejnou možnost osvojit si potřebné předpoklady pro občanskou a politickou participaci. Zde závisí především na organizační struktuře, hodnotovém rámci a typu činnosti v konkrétní organizaci nebo vykonávané činnosti. Takovým typem organizací se rozumí i „nepolitické“ organizace. Tedy organizace, jejichž činnost není přímo spojená např. s konkrétní politickou stranou, nebo se nesnaží nějakým způsobem prosadit určité zájmy do politiky.³⁸ Důležité je tedy sledovat, jakým způsobem (cíleným i necíleným) tyto organizace motivují a podporují rozvoj předpokladů pro politickou participaci (v kontextu této práce pak specificky u mládeže). Při tom se vychází z předpokladu, že společenské angažování mládeže má následný pozitivní dopad na politické a občanské angažování v dospělosti. (McFarland & Thomas, 2006; srov. Putnam, 1999; srov. Yates & Youniss, 1999; srov. Hahn, 1998; srov. Almond & Verba, 1989)

2.3.3 Politická socializace mládeže

Význam výzkumu politické socializace mládeže v organizacích občanské společnosti shrnují například autoři Lee, Dhavan a McLeod (2012), kteří jako mnozí další (např. Yates & Youniss, 1998; McFarland & Thomas, 2006) argumentují tím, že především v období puberty prochází lidé významným psychosociálním vývojem, během kterého si vytváří pevné jádro svojí osobnosti, jež se většinou po zbytek života výrazně nemění. V tomto období jsou mladí lidé (14-26 let) nejvíce učenliví nejen co se týče osvojování znalostí, ale především i sociálních návyků a norem. Mimo jiné si tedy i v tomto období nejnáze navyknu na politickou participaci a přijmou ji za nedílnou součást svého života. Politickou participaci tak lze do jisté míry vnímat jako naučené chování (*a habituated behavior*). (McFarland & Thomas, 2006)

³⁷ Tuto poznámku vztahují autoři na takové situace, kdy je způsob uplatňování autority v politickém systému a v rodině značně rozdílný. Jako příklad takového rozdílu mají na mysli např. autoritářské režimy a demokratickou strukturu autority v rodině, nebo na druhou stranu autoritativně strukturované rodinné vazby a demokratický politický systém. (Almond & Verba, 1989, str. 305)

³⁸ Ne všechny organizace jsou v míře politické socializace rovné. Některé nemusí vytvářet podmínky pro rozvoj kompetencí potřebných pro politickou participaci. Takovým příkladem mohou být některé sportovní oddíly apod. (Hanks, 1981)

Na politickou socializaci mládeže lze podle Yatesové a Younisse (1999, str. 5-6) nahlížet dvojitým způsobem. Z jejich pohledu dominoval několik dekad ve studiích o politickém a morálním vývoji takový přístup socializace, který je z dnešního pohledu nevyhovující.³⁹ Vymezuji vůči tomuto tradičnímu pojetí, protože definoval společnost s jejími normami a hodnotami jako homogenní prostor, kde mají normy a hodnoty konsensuální status. Tyto první přístupy si kladly za cíl výzkumu rozklíčovat proces komunikace rodičů a jejich dětí. Zde dominovala role rodičů, kteří mladé generaci předávali takovou sadu hodnot a společenských přesvědčení, jež byla později rozvíjena a utvrzována formálním a formalizovaným způsobem ve škole. Mládeže se v tomto vnímání týkala pouze role pasivního příjemce, který se tak má pouze začlenit do stávajícího hodnotového rámce společnosti. Společnost v tomto ohledu tak reprodukovala sama sebe skrze generační předávání norem a hodnot.

Nový přístup vytvořili autoři na základě výzkumu příkladů socializace mládeže v několika různých společensko-historických kontextech po celém světě. Argumentační linii svého přístupu vystavěli na čtyřech argumentech. Za prvé nesouhlasí s tím, že by mládež byla pouze pasivním příjemcem předkládaných společenských norem a hodnot. Naopak podle nich mládeže prochází fází intenzivní reflexe oněch norem a hodnot. Za druhé tradiční přístup založený na předpokladu homogenního konsensu nebere v potaz výjimečné společenské situace, kde také dochází k osvojování hodnot. Takovým případem jsou například dlouhodobou válkou zmítané společnosti. Zde neplatí kontinuální předávání původních společenských norem. Celá společnost včetně mládeže si osvojuje takové hodnoty a vzorce chování, které jí nejlíp pomohou přežít v takové situaci. Třetí argument se vztahuje na situace, kdy došlo k jednorázové společenské změně (změně politického systému), a dospělí, kteří byli socializováni v určitém společenském systému, si nejsou sami novými hodnotami a normami naplno jistí. Nepředávají tedy stoprocentní obraz společnosti tak, jak by podle nového režimu měla vypadat. Tento argument staví na příkladu postkomunistických zemí, kdy byli rodiče socializováni normami a hodnotami bývalého společenského systému. Za čtvrté dochází k závěru, že je třeba se zabývat otázkou, co utváří společenské hodnoty a normy. Normy a hodnoty často nevznikají z formálních společenských struktur, ale utvářejí se v momentech historických společenských událostí (např. revoluce), resp. zásadní společenskou změnou (např. radikální generační obměna jako v případě německé poválečné generace).

³⁹ Srov. Almond a Verba (1989); Niemi a Hepburn (1995); Ekman a Amna (2012)

Jejich závěry ohledně politické socializace mládeže se tedy vztahují na potřebu vnímat aktuální společenský kontext, ve kterém k socializaci dochází. Tento kontext nelze pojímat jako absolutně neměnný rámec, ale jako výsledek historického vývoje a zkušenosti společnosti (*path dependency*). Přičemž stěžejní roli zde hrály významné momenty společenské změny, které zasáhly do hodnotového vývoje společnosti, a politického a společenského chování. V tomto ohledu je podstatné věnovat pozornost vlivu dospělých, kteří byli politicky socializováni v jiném politickém režimu, na mládež. (Yates & Youniss, 1999) Dospělí představují pro mládež budující si osobnostní a politickou identitu vzor, jehož vzorce chování a hodnotová přesvědčení přebírají. Ovšem ne za všech okolností se chování a hodnoty dospělých musí ztotožňovat (s novým) politickým režimem. Tímto argumentem pak Yates a Youniss (1999) zdůrazňují význam zapojení mládeže do organizací občanské společnosti, které v určitých případech mohou lépe zprostředkovávat hodnoty a normy politického režimu.⁴⁰

Výsledkem politické socializace mládeže v občanské společnosti je budování (politické) identity, která se vztahuje k pochopení vlastní role uvnitř společnosti. Mládež reflektuje hodnoty, ideologie, tradice svojí komunity a svoji budoucí roli dospělých v ní. Politická socializace skrze organizace občanské společnosti vede k větší pravděpodobnosti celoživotního politické participace. K popisu, jakým konkrétním způsobem dochází k politické socializaci mládeže v souvislosti s její participací v organizacích občanské společnosti se vrátím blíže v oddíle 2.4.5.

2.4 Občanská společnost

V následující podkapitole se budu zabývat občanskou společností, organizacemi občanské společnosti a obecně prospěšnou činností. Občanskou společnost představím z hlediska jejího přínosu pro rozvoj demokratického občanství a demokratické společnosti. Přínos občanské společnosti pro podporu demokratické společnosti spočívá především v politické socializaci občanů a s tím spojené vytváření jejich identity coby sebevědomých demokratických občanů, kteří disponují kompetencemi pro politickou participaci a zastávají demokratické hodnoty. Formování demokratického občana chápu v této práci skrze jeho

⁴⁰ Tato poznámka slouží pouze k dokreslení významu politické socializace mládeže v organizacích občanské společnosti. Otázka, který kontext politické socializace lze považovat za „správný“ a z jakého důvodu by vyžadovala hlubší analýzu.

aktivitu v občanské společnosti, přičemž se věnují pouze aktivitě v rámci obecně prospěšné činnosti.

2.4.1 Definice

Občanskou společnost definuje Skovajsa (2010, str. 63) jako „oblast lidského sdružování neformálního nebo formálního charakteru, hnutí a iniciativ, spolků, společností, církví, asociací, svazů, klubů, sborů, nadací a dalších subjektů, kterých v každé svobodné společnosti existují desetitisíce a které usilují o naplnění nejrozmanitějších zájmů“. Z této definice by ovšem vyplývalo, že všechno lidské jednání skrze občanskou společnost v sobě nese pouze pozitivní normativní nádech. Z toho důvodu je třeba definici zpřesnit ohraničením, že se nejedná o aktivity směřující proti danému demokratickému právnímu a společenskému uspořádání.⁴¹ Podobně Rakušanová (2005, str. 81) jako občanskou společnost označuje „prostor, který vymezuje oblast privátních zájmů a státu. Jedná se o oblast dobrovolného sdružování mimo sféry trhu, státu i soukromého života, v níž si uvědomujeme společenskou provázanost našeho světa“.

Občanská společnost tak plní roli zprostředkovatele mezi občany a státem. Lze ji vnímat jako „sféru dynamického a responsivního veřejného diskurzu mezi státem a veřejnou sférou, která se skládá z dobrovolnických organizací⁴² a trhu, který se skládá ze soukromých firem a odborů“ (Warleigh, 2001, str. 621). Podle Young (2000, str. 157) moderní používání pojmu občanské společnosti odkazuje k životu mimo státní instituce a vymezuje specifické aktivity, instituce a sdružení, které nespádají pod správu státu.

Pro oblast organizované občanské společnosti se používá ještě mnoho dalších termínů, které ale v podstatě vymezují stejnou společenskou oblast. Jejich odlišení je způsobeno převážně důrazem na určité hledisko, které je pro tuto společenskou oblast charakteristické. Proto se používají (v českojazyčné literatuře) také termíny *třetí, neziskový, dobrovolnický* nebo *nezávislý sektor*. (Skovajsa, 2010) Při zkoumání organizované občanské společnosti je nejčastěji využíván koncept neziskových organizací, a z toho důvodu je tato oblast řazena k tzv.

⁴¹ Skovajsa (2010, str. 63) svojí definici zpřesňuje vymezením termínu tzv. neobčanské společnosti, tedy „organizací, které jsou xenofobní, netolerantní a protidemokratické.“

⁴² V originále: „voluntary organisations“

třetímu sektoru,⁴³ který je významným aktérem procesu reprezentace zájmů občanů ve veřejném prostoru. (Rakušanová, 2005)

2.4.2 Občanská společnost a vybrané aspekty jejího vlivu na demokracii a participaci

„Konsolidovaná občanská společnost je dnes považována za jednu z podmínek stability fungujících demokratických režimů.“ (Císař, Vráblíková, K., & Navrátil, J., 2011, str. 139) Politologický výzkum se věnuje studiu občanské společnosti často v souvislosti s ohledem na problematiku fungování demokracie a kvality výstupů demokratických institucí. (Ekman & Amna, 2012) Tedy zjednodušeně řečeno, jaký vliv má občanská společnost na kvalitu demokracie a demokratického politického procesu a tím pádem na kvalitu života občanů. V následujícím oddíle představím vybrané aspekty především s důrazem na díla autorů Youngové a Putnama.

Občanská společnost podporuje rozvoj „občanského ducha“⁴⁴ (Putnam, 1999) se kterým je ztotožňována důvěra v demokracii, zájem o věci veřejné a aktivní politická (resp. občanská) participace. Dále občanská společnost přispívá k vytvoření takového veřejného prostoru, ve kterém je pro občany snadné formulovat a vyjadřovat vlastní politické zájmy a potřeby. Občanská společnost v neposlední řadě pomáhá s narovnáváním sociální a ekonomické nespravedlnosti, která by bránila marginalizovaným skupinám v prosazení svých přání a potřeb do politiky. Tím pádem vytváří podmínky pro formulaci a artikulaci politických zájmů i pro jinak marginalizované skupiny, které nemohou tradičními společenskými kanály artikulovat a bránit svoje zájmy. (Young, 2000, str. 155)

Podle Young (2000) přispívá organizování společnosti obecně k formulování potřeb jednotlivých občanů i společenských skupin. Během toho také dochází i ke kreativnímu hledání řešení problémů občanů, které pak mohou být předávány jako požadavky na politickou reprezentaci. Schopnost státních institucí a politiků adekvátně reagovat na takové požadavky povzbuzuje demokratickou legitimitu veřejné politiky. Díky tomu, že občanská společnost nad problémy diskutuje a jasně směřuje svoje představy řešení problému na konkrétní politiky, resp.

⁴³ Sektorové označení vychází z ekonomického úhlu pohledu, který vymezuje sektor soukromý, veřejný, soukromý neziskový sektor (třetí) a sektor domácností. (Skovajsa, 2010)

⁴⁴ V originále: „civic virtues“. Srov. Rakušanová (2005) Bližší vysvětlení pojmu následuje dále v tomto oddíle.

jiné odpovědně aktéry, je snadné v případě neplnění slibů volat tyto aktéry k zodpovědnosti. Dalším pozitivním dopadem diskuzí nad problémy je kritická reflexe stavu společnosti a všech jejích aktérů z pohledu občanské společnosti. Tím pádem má občanská společnost sílu zabránit kolonizaci veřejné sféry ekonomickým sektorem nebo státem. To znamená, že je schopná reagovat jako společenský aktér na ohrožení vlastní autonomie (dalšími aktéry jsou stát a ekonomičtí aktéři).⁴⁵

Podle Putnama (1999) rozvinutá občanská společnost a její organizace přispívají k demokracii dvěma způsoby: interně a externě. Interní efekt se vztahuje a občany a týká se toho, že angažováním v občanské společnosti dochází u občanů k podpoře osvojování takových kompetencí, které podporují politickou participaci. Tím se organizovaná občanská společnost stává „školou demokracie“ (Putnam, 1999), ve které si občané rozvíjí svoje sociální a osobní kompetence potřebné pro participaci ve veřejném životě. Těmi jsou míněny například kompetence pro organizování veřejných setkání, schopnost vyjadřovat se a vést debaty k politickým otázkám na veřejnosti, psát dopisy politikům, organizovat obecně prospěšné projekty, debatovat záležitosti veřejného života, kooperativní návyky, umět se vcítit do životů, názorů a představ lidí mimo svůj vlastní sociální svět. (Putnam, 1999, str. 338)

Externě občanská společnost a její organizace podporuje vznik „občanského ducha“, který je zjednodušeně řečeno spojen s aktivní politickou participací, důvěrou ve společnost, a důvěryhodností v procesy přijímání politických rozhodnutí. K občanskému duchu Putnam (1999) řadí aktivní participaci ve veřejném životě, důvěryhodnost a reciprocitu. Občanský duch se pak konkrétně projevuje daleko větší účastí ve volbách, politických kampaních nebo debat, a to bez ohledu na sociální status nebo rodinné zázemí.⁴⁶ Občanský duch se rozvíjí i díky tomu, že organizace občanské společnosti fungují jako veřejná fóra, kde jsou probírána společenská témata napříč různými skupinami společnosti. Tím je umožněno vyjadřovat zájmy a požadavky občanů na vládu (politiku) a zároveň jí pomáhat se chránit před zneužitím moci jejich politickými představiteli. Funkce fóra umožňuje lidem různých názorových proudů a sociálního

⁴⁵ Na druhou stranu to, co je často zmiňováno jako výhoda občanské společnosti, může být také její omezením. Především fragmentace a pluralita mohou představovat překážku pro důvěryhodnost a vznik solidarity v rámci organizované občanské společnosti. Za jistých okolností je tato sféra odkázána nejčastěji z finančních důvodů především na stát. Stát tak do jisté míry musí zajistit podmínky pro formální i reálnou existenci organizací občanské společnosti a zároveň zajistit, aby všechny sociální vrstvy obyvatelstva měly možnost se (veřejně) angažovat. V (neoliberálním) tržním systému toto totiž nemusí být samozřejmé. (Young, 2000)

⁴⁶ Zde upozorňuje na pozitivní vliv aktivní participace v občanské společnosti na středoškoláky, kteří dříve než jejich pasivní vrstevníci začnou chodit k volbám a zajímat se o politické dění.

postavení naučit se mezi sebou deliberovat. Dále pomáhá znevýhodněným jednotlivcům (a skupinám) k posílení hlasu při formulaci a obhajobě potřeb a názorů, protože by za jiných okolností mohl zapadnout.⁴⁷

Organizace občanské společnosti podporují rozvoj sociálního kapitálu.⁴⁸ (Putnam, 1993) Koncept sociálního kapitálu je založen na předpokladu, že silné sociální vazby (propojení občanů napříč společnostmi, kteří by se jinak, než zapojením do organizované občanské společnosti neměli šanci setkat) přispívají k soudržné, fungující a demokratické společnosti, kde je vysoká míra důvěry mezi občany a v demokratický politický systém. Toto pozitivně přispívá k tomu, že se může více nesourodých skupin sjednotit na základních pravidlech demokratické debaty a představě fungování politiky. (Putnam, 1999, str. 341) Dále dochází prostřednictvím sociálních vazeb k těsnějšímu propojení jednotlivce s komunitou a se společnostmi. To jednak podporuje občanského ducha (chápání vlastní odpovědnosti za stav společnosti) a jednak přináší i osobní benefity (například usnadnění hledání práce skrze kontakty na relevantní osoby).

Rozvinutý sociální kapitál má pozitivní dopad na společnost především dvěma způsoby. První způsob umožňuje jednodušeji řešit problémy vznikající při kolektivním jednání, které byly popsány např. věžňovým dilematem.⁴⁹ Takové problémy se dají nejlépe překonat institucionalizovaným mechanismem dodržování společenského chování, které podporuje vzájemnou důvěru v mezilidských interakcích. Sociální normy a vazby pomáhají udržovat takový mechanismus v chodu. Druhý způsob se projevuje tak, že skrze vazby založené na důvěře si lidé vytvoří jisté charakterové vlastnosti, které zahrnují do své obecné představy o fungování společnosti. V tomto ohledu se konkrétně jedná o zvýšenou míru empatie a větší toleranci k jiným názorům a životním stylům. Nedostatek takových kontaktů se negativně projevuje na životě občanů. Nejčastěji například na jeho ekonomickém blahobytu, a to i přesto, že dotyčný člověk disponuje dostatečným talentem a kompetencemi (tzv. lidským kapitálem). Stejně tak toto platí i pro nedostatečně propojené komunity, kde je pak těžší šířit informace a mobilizovat její členy k nějakému typu politické akce. (Putnam, 1999)

⁴⁷ Například kvůli nedostatečným schopnostem, přístupu k médiím, bohatství apod.

⁴⁸ Členství ve formálních (občanských) organizacích je pouze jednou ze součástí sociálního kapitálu. Je ovšem považováno za barometr míry zapojení občanů do politiky. (Putnam, 1999, str. 49)

⁴⁹ Blíže k věžňovu dilematu například Barša a Císař (2008)

2.4.3 Organizace občanské společnosti

Vzhledem k velkému množství organizací občanské společnosti⁵⁰ je nutné vymezit jejich minimální definici. Jedná se o tzv. strukturálně-operativní definici, kterou navrhli autoři Salamon a Anheier a jež je uznávána jak v široké akademické obci, tak i v českém výzkumném kontextu. (Skovajsa, 2010, str. 38 - 39) Podle ní je třeba rozlišovat pět základních znaků organizací občanské společnosti. Prvním znakem je organizovanost. Organizace musí být do určité míry institucionalizovány bez ohledu na to, zda se jedná o neformální organizační strukturu (např. dočasná shromáždění), nebo formalizaci podle platných právních předpisů (právnícká osoba). Druhým znakem je soukromý charakter a nezávislost na státu. Organizace sice není státem řízena a není jeho součástí, nevylučuje se ale možnost státní podpory (finance) a její členové mohou být zaměstnanci státu. Třetím znakem je zásada nerozdělování zisku, protože posláním organizace není vytvářet (a rozdělovat) zisk. Přitom není vyloučeno dosahování zisku, ten ale musí být použit pro naplňování vlastního poslání. Čtvrtým znakem je samosprávnost, pro kterou jsou třeba vlastní struktury. Posledním znakem je dobrovolnost. Tou se rozumí, že organizace vykonává svou činnost za spoluúčasti dobrovolníků, kteří mohou zároveň působit ve správních orgánech. Neplatí zde podmínka, že zastoupení dobrovolníků musí být většinové. Vyloučeny jsou ty typy organizací, v nichž je účast povinná (např. profesní komory).

Organizace občanské společnosti naplňují celou řadu konkrétních společenských úkolů. Zjednodušeně se dají všechny činnosti poskytované organizacemi občanské společnosti sumarizovat do hlavních kategorií, kterými jsou poskytování služeb, advokační funkce, budování komunity a sebevyjadřovací funkce, podpora společenských změn, podpora pluralismu, ochrana hodnot apod. (Skovajsa, 2010) Občané se prostřednictvím sdružování snaží vyjadřovat společné zájmy a požadavky a řešit společné problémy. Jejich aktivita přispívá ke zdokonalení jejich postavení coby *homo politicus*. (Rakušanová, 2005, str. 84) Učí se formulovat své názory, diskutovat, vystupovat na veřejnosti, rozvíjí se jejich organizační schopnosti, utváří se zde a formuluje sociální a lidský kapitál. (Rakušanová, 2005)

⁵⁰ Studie o organizacích občanské společnosti, resp. o politickém aktivismu, rozdělují v českém kontextu autoři Císař, Vráblíková a Navrátil (2011, str. 138-139) do tří skupin. První skupina přistupuje k výzkumu z pohledu ekonomického fungování. Druhá skupina pak rozlišuje mezi politicky orientovanými organizacemi a těmi, které poskytují nějaký typ služeb, a zároveň analyzuje jejich prostředí. Třetí skupinu tvoří studie, které se přímo věnují specifickému odvětví, jako jsou environmentální organizace nebo odbory.

2.4.4 Obecně prospěšná činnost

Obecně prospěšná činnost je považována za druh politické participace v rámci organizací občanské společnosti, která přispívá k demokratické politické socializaci. (Reinders, 2001) Zapojení do obecně prospěšné činnosti v podstatě pomáhá formovat uvědomělé, demokratické občany, kteří jsou podmínkou pro udržení stabilní demokratické společnosti. (McFarland & Thomas, 2006) Pod pojem obecně prospěšné činnosti lze zahrnout mnoho různorodých činností, a tím pádem vytvořit široké spektrum definic. Pojem obecně prospěšné činnosti je také často používán ve smyslu například dobrovolnické práce, která je často považována jako obecný a nadřazený pojem. (Reinders, 2014) Mezi obecné oblasti činností, ve kterých je možné obecně prospěšné činnosti vykonávat, patří především oblasti charakteru sociálního (ve smyslu vykonávání činností za účelem pomoci druhým), společenského (například kulturní aktivity jako hra na hudební nástroj při různých slavnostních příležitostech) a politického (především aktivní občanství se zájmem o věci veřejné jako pořádání politických debat). (Reinders, 2014)

Podle Gensicke (2005, str. 40) je obecně prospěšná činnost chápána jako dobrovolně vykonávaná, neorientovaná na zisk v materiálním smyslu, ale je naopak orientovaná na obecné blaho, uskutečňuje se ve veřejném prostoru, veřejném zájmu (pro zlepšení stavu společnosti) a je vykonávána kolektivně, resp. kooperativně. Je vykonávána v rámci demokratických organizací a mimo oblasti zaměstnání, rodiny a státních institucí. (Reinders, 2014) Pro obecně prospěšnou činnost je charakteristické, že při ní dochází k nasazení fyzické síly, finančních zdrojů (skrze dárcovství), sociálního kapitálu (poskytnutí kontaktů), kulturního kapitálu (např. v podobě doučování) a lidského kapitálu (schopností a zkušeností).⁵¹ (Reinders, 2014, str. 93) Jedná se tedy o poskytnutí zdrojů a kapitálu za účelem naplnění obecně prospěšného cíle. Benefit z poskytnutí zdrojů a kapitálu spočívá především v pozitivním vlivu na další společenský a osobnostní vývoj lidí. (Reinders, 2014, str. 21)

Obecně prospěšná činnost patří k častému výzkumnému tématu. Přesto se opírá o relativně málo vlastních teoretických předpokladů. (Reinders, 2001) Většina teoretických studií je totiž

⁵¹ Další příklady kapitálu jsou: sociální (např. přístup ke kontaktům, benefit ze získání nejlepších zkušeností od mentora), kulturní (např. specifické znalosti nebo informace), symbolický (např. poskytnutí image významné osobnosti pro zastřešení charitativního projektu). (Reinders, 2014) K definici druhů kapitálu (především sociálního, kulturního a ekonomického) v této práci uvádím Putnamovu definici (1999). Dále se tímto tématem zabývá například Bourdieu (1986).

spíše deskriptivního charakteru nebo je jejich teoretický diskurz zakotven v teoretickém diskurzu sociální pedagogiky, resp. sociální práce. (Reinders, 2014) Detailně propracovaný výzkum obecně prospěšné činnosti v organizacích občanské společnosti lze nalézt ve výzkumu politické socializace mládeže, kde jsou inspirující především studie autorů Yatese a Younisse (1999).⁵² Tyto studie pomohly na základě empirického sběru dat rozpracovat teoretický náhled na to, jaký je vztah obecně prospěšné činnosti a politické socializace s důrazem na rozvoj politického chování a myšlení u mládeže. Řada dalších studií se věnuje tématu nabývání základních dovedností potřebných pro efektivní a smysluplnou participaci na politickém procesu. (Lee, Dhavan, & McLeod, 2012)

2.4.5 Politická socializace mládeže prostřednictvím obecně prospěšné činnosti

Pozornost vlivu obecně prospěšné činnosti na politickou socializaci mládeže věnuji z toho důvodu, že jsem se rozhodl zvolit pro výzkum Fórum mládeže, které považuji za příklad organizace občanské společnosti, jejíž náplní je obecně prospěšná činnost. Participaci v rámci obecně prospěšné činnosti chápu jako prostředí, kdy je mládeži často poprvé umožněno se v kolektivně aktivně podílet na činnostech, které mají širší společenský kontext, a kdy jsou výsledky jejich činnosti závislé na vlastní iniciativě a intenzitě zapojení. Jedná se tedy o konkrétní příklad politické socializace mládeže, během které dochází k procesům, které mohou pozitivně přispívat k budoucí politické participaci. Na zde představené teze budu navazovat v analytické části.

Mnoho autorů se shoduje na tom, že především období puberty, resp. ranná léta dospělosti, jsou tou nejdůležitější formativní fází v procesu politické socializace. (Hahn, 1998; srov. Reinders, 2014) To souvisí jednak se vzrůstajícím zájmem a povědomím o společenských a politických strukturách a tématech (Youniss & Yates, 1997), jednak se v tomto období formují představy a názory o světě zejména na základě prožité zkušenosti. Zkušenosti mládež nabývá především ve škole, v rodině a ve skupině svých vrstevníků. Mimo tyto zdroje má pak zásadní vliv na rozvoj osobnosti mládeže mimoškolní angažování, kam spadá i obecně prospěšná činnost.⁵³ (Reinders, 2014)

⁵² Srov. Reinders, 2014

⁵³ V užším slova smyslu je obecně prospěšnou činností chápána například komunitní služba, do které se zahrnují například aktivity jako hlídání dětí, doučování dětí, práci se seniory, spolupráci s organizovanou charitou apod. V širším rámci se jedná o dobrovolně konané aktivity se společensko-politickým přesahem. (Youniss & Yates, 1997, str. 7-8)

Youniss a Yates (1997, str. 2) ve své studii pomohli vysvětlit, jak obecně prospěšná činnost stimuluje politicko-morální vývoj mládeže. Podle nich nejsou pro posouzení míry vnímání mládeže coby politického aktéra směrodatné její pasivní znalosti o politice, resp. společnosti, ale je tím míra jejího zapojení do obecně prospěšných činností. Aktivní zapojení do obecně prospěšné činnosti totiž představuje příležitost pro mládež zažít sebe sama v roli politického, resp. morálního aktéra, což má daleko větší pozitivní vliv na formulování jejího vlastního politického přesvědčení a přesvědčení o smysluplnosti občanského angažování a politické participace.

Youniss a Yates (1997) představují vlastní teoretický rámec, který umožňuje rozumět tomu, jaký dlouhodobý dopad na mládež má obecně prospěšná činnost.⁵⁴ Základ své argumentace při vytváření tohoto teoretického rámce opírají o Eriksonův⁵⁵ psychologický výzkum vývoje osobnosti a identity mládeže. (Youniss & Yates, 1997, str. 21) V něm tvrdí, že pokud jsou dány mládeži příležitosti k aktivnímu zapojení se do společenské diskuze o sociálních a politických problémech a možnost hledat jejich řešení a aktivně je řešit za pomoci užití vlastních schopností, pak mladí lidé sami sebe začnou vnímat jako odpovědné za obecné (veřejné) blaho. Když mládež participuje na obecně prospěšné činnosti (podporovaná respektovanými dospělými), začne skrze to reflektovat politický a morální diskurz společnosti, kterým společnost chápe sebe samu. Proces reflexe jí umožňuje konstruovat vlastní identitu založenou na integraci aktuálních společenských a politických postojů. (Youniss & Yates, 1997, str. 36)

Zjednodušeně řečeno je pro proces socializace mládeže do společnosti důležité, aby pochopila a (kriticky) reflektovala pravidla a způsoby fungování společnosti, což se nejefektivněji stane díky vlastní aktivní společenské participaci. Mimoškolní společenské aktivity, zejména obecně prospěšná činnost, vedou u mladých lidí k uvažování nad společenským řádem (diskurzem) a nutí je tak na základě přímo získané zkušenosti konfrontovat reálný stav věcí s hodnotovou normou vštěpovanou skrze výchovu ve škole a v médiích. (Youniss & Yates, 1997, str. 155) Při této aktivitě mládež konstituuje svou morální a

⁵⁴ Tento teoretický rámec používají dále pro vlastní výzkum komunitní služby mládeže.

⁵⁵ Erik Erikson (1902-1994) byl významný americký psycholog, který proslul především díky svojí psychoterapeutické praxi.

politickou identitu, která je spojená s „dozríváním“ pro budoucí plnohodnotné a aktivní působení ve společnosti. (Youniss & Yates, 1997, str. 154)

Školní docházka se v kontrastu k obecně prospěšné činnosti jeví jako nedostatečná. Především proto, že je zde mládež postavena do pasivní role příjemce společenských norem a hodnot. V prostředí školy často mládež není konfrontována s reálným světem a aktivně se nepodílí na zlepšení společenských problémů. Tím, že je mládež izolována ve své kohortě se nenaučí, jak vycházet, kooperovat a vnímat potřeby pestré škály ostatních společenských skupin (především z jiných generací). Tedy primárně nepodporuje společenskou soudržnost, tím, že by dala mládeži příležitost zažít se v roli sociálního aktéra, který svým aktivním přístupem může pomoci zlepšit život druhým lidem,⁵⁶ resp. může ovlivnit společenské dění nebo mínění (Youniss & Yates, 1997, str. 17)

Podle Reinderse (2014) je obzvláště důležité, zda mládež obecně prospěšnou činnost vykonává v rámci aktivit v nějakém typu organizace nebo mimo ni. Organizace, v rámci nichž se uskutečňuje obecně prospěšná činnost, mohou mládeži snáze zprostředkovat hodnotový systém dospělých dvojím způsobem. Za prvé panuje přesvědčení, že organizace, ve které mládež obecně prospěšnou činnost vykonává, poskytuje ideologické opodstatnění smyslu vlastní obecně prospěšné činnosti.⁵⁷ S těmito hodnotami se mládež může na základě vlastní přímé zkušenosti kriticky vypořádávat. Poskytuje tedy intelektuální mládeži stimul k opodstatnění odváděné činnosti. Mládež totiž během participace pro organizaci významnou měrou přejímá její hodnotový rámec. To ovšem neznamená, že by se to dělo bez kritické reflexe, a že by došlo u všech členů organizace k úplnému přijetí všech hodnot do vlastního hodnotového systému. Organizace představuje v tomto smyslu otevřený prostor pro získávání zkušeností, ve kterém mládež nikoli pasivně přijímá společenské normy a hodnoty, ale aktivně se může podílet na jejich kritickém zhodnocení. V širším slova smyslu s sebou kritické hodnocení stavu společnosti a jejích norem skrze vlastní zkušenost v rámci obecně prospěšných aktivit může vést v určitých případech i k odmítnutí společenského statusu quo a iniciování společenské změny.

⁵⁶ Příklad, který by ilustroval tuto situaci, je například pomoc mládeže lidem bez domova (rozdávání jídla v zimě). Tato aktivita nejen zprostředkuje mládeži sociální realitu, ale přiměje ji se zamyslet nad příčinami situace lidí bez domova a může přispět k odbourání sociálních stereotypů vůči těmto lidem.

⁵⁷ Jako příklad takového opodstatnění je možné použít definici činnosti, resp. zdůvodnění principů, hodnot a cílů na kterých je daná organizace založena, nebo ideologické zdůvodnění či odkaz společensky významné osobnosti ke kterým se odvolává. Např. Bible u náboženských organizací nebo principy demokratického společenského řádu u skautských organizací.

Za druhé obecně prospěšná činnost v tomto rámci dává příležitost pro učení, výměnu názorů, hodnot a přesvědčení s jinými lidmi, ne pouze s vlastními rodiči a učiteli, resp. s osobami z blízkého kruhu přátel a známých. Tento faktor je určující především pro vymanění se z představ a názorů přebraných rodinnou výchovou, resp. školou, které jsou utvářejícími faktory mladé osobnosti. Otevírají nové horizonty uvažování nad společenskými problémy a umožňují neprostředkovatě poznat sociální realitou jiných lidí. Výsledkem těchto dvou předpokladů obecně prospěšné činnosti v rámci organizace občanské společnosti je pak především pozitivní vliv na budování, resp. změnu, vlastního náhledu na sebe sama coby aktivního společenského aktéra, a rozvoj sociálních schopností a dovedností, resp. schopnosti jednat ve společnosti. (Reinders, 2014)

Při posuzování dopadu obecně prospěšné činnosti na mládež se vychází z předpokladu, že prožitek z vlastní činnosti se projevují změnou chování a uvažování. Prožitek se váže na kreativní vypořádání se s novými situacemi, při kterých dochází k osvojení a rozvoji (osobních a sociálních) kompetencí,⁵⁸ způsobů řešení úkolů a posílení sebevědomí a sebedůvěry ve vlastní schopnosti. Tyto nové vědomosti jsou pak přenášeny do jiných životních souvislostí.⁵⁹ (Youniss & Yates, M., 1997) Významným přínosem obecně prospěšné činnosti pro rozvoj sociálních kompetencí je zejména interakce s lidmi z jiných sociálních prostředí, s jinými životními zkušenostmi a s jinými hodnotami a přesvědčeními. Což představuje podobnou situaci jako reflexe společenských hodnot a norem zprostředkované organizací občanské společnosti. Sociální interakcí v pestré společenské skupině dochází k reflexi sociálních stereotypů.⁶⁰ To znamená aktivní a vědomý proces hodnocení přesvědčení o sociálních stereotypech na základě prožité zkušenosti a stereotypy posléze této zkušenosti přizpůsobit. (Baron & Byrne, 2003)

Obecně prospěšná činnost dále podporuje vznik tzv. prosociálního chování. Tedy takového chování, které na základě minulé pozitivní zkušenosti se společenským angažováním (resp. nasazením některého z vlastních zdrojů pro vykonání obecně prospěšné činnosti) zvyšuje pravděpodobnost budoucího angažování (politické participace). (Youniss & Yates, 1997)

⁵⁸ Například odbourání předsudků, vypořádání se se stresovými situacemi apod.

⁵⁹ Příkladem je situace, kdy se mladý člověk v dílně na opravu kol naučí opravovat kolo. Touto zkušeností nabyté kompetence pak využije při opravě jiných předmětů. (Reinders, 2014)

⁶⁰ Sociálními stereotypy se rozumí přesvědčení, že se příslušníci určité skupiny od jiných odlišují na základě specifických vlastností a znaků. (Baron & Byrne, D. E., 2003)

Pozitivní korelace mezi obecně prospěšnou činností a připraveností k politické participaci je zdůrazněna především z důvodu zesílení pocitu vlastní zodpovědnosti (na základě pozitivní zkušenosti z odvedené práce) za společenský vývoj a posílení zájmu o politické dění. Tento aspekt vystihuje integraci mladých lidí do společenského a politického dění (politickou socializaci), a tedy jejich přeměnu v odpovědné a kompetentní občany. Připravenost k politické participaci souvisí s vnímáním sama sebe coby politické bytosti. (Reinders, 2014, str. 69) Čím vyšší je úroveň takového vnímání sebe sama, tím větší je šance, že se mládež zapojí do politického dění. (srov. Vecchione & Caprara, 2009)

2.4.6 Vybrané problémy normativního přístupu k obecně prospěšné činnosti

Organizace občanské společnosti organizace ovšem nevytváří za všech okolností veřejné dobro a nepřispívají vždy ke zvýšení tolerance a vzájemného respektu mezi lidmi a ke zkvalitnění demokratického procesu. (Putnam, 1999) Mohou i posilovat antiliberální a antidemokratické tendence, a ne každý kdo participuje, je a chce být přesvědčený demokrat. Takovými případy jsou například čistě rasistické spolky nebo náboženští fundamentalisté. S tímto fenoménem je spojená obava, že v situaci ústupu tradičních (masových) politických stran, které fungovaly jako katalyzátory veřejného zájmu, jejich katalyzační úlohu přebírají občanské skupiny. Ty jsou podle Putnama přirozeně extremistické, protože se do jejich vedení často prosadí osobnosti, které mají ideologický, jednobarevný náhled na svět. (Putnam, 1999, str. 340)

Pokud by tedy platilo, že jsou participace a extremismus propojeny, vyplývaly by z toho následující důsledky: Ideologicky homogenní dobrovolnické organizace mohou „zabetonovat“ názory svých členů a izolovat je od alternativních názorů. V takové situaci je těžko představitelné, že by mezi organizacemi docházelo k nalézání kompromisů a hledání řešení napříč celospolečenským spektrem. To má dopad na růst politické polarizace a cynismu vůči schopnosti vlády řešit celospolečenské problémy, což vede k přesvědčení, že ani občanské angažování patriční řešení nepřinese. „Politika bez sociálního kapitálu je politika na dálku.“⁶¹ (Putnam, 1999, str. 341)

⁶¹ V originále: „*Politics without social capital is politics at a distance.*“

Podobnou kritiku nalezneme také u Reinderse (2014). Prezentovaný pozitivní dopad činnosti v organizacích neziskového sektoru, resp. obecně prospěšné činnosti, bývá kritizován především s ohledem na jeho normativní přístup. (Reinders, 2014) Výzkumy zabývající se angažováním jej automaticky spojují s pozitivními dopady na demokratický vývoj osobnosti a společnosti, resp. na osvojení si takových osobnostních vlastností, které povedou k rozvoji demokratické a soudržné společnosti. Některé organizace jsou však vyloženě zaměřené proti demokratickému a právnímu soužití společnosti, například kriminální organizace (mafie), sdružení záměrně poškozující psychický vývoj (sekty) nebo porušující základní lidská práva (rasistická a xenofobní sdružení). K socializaci a osvojování určitých společenských kompetencí dochází i při aktivitách realizovaných v těchto organizacích, avšak jejich uplatňování jde proti zákonným normám a základnímu směřování demokratické společnosti. Podobný argument se týká i protestních akcí (např. demonstrace či blokády), jejichž příprava a provedení jsou také zahrnuty do oblasti aktivního občanství, ale mohou postrádat legitimitu z hlediska demokratické společnosti a zákonodárství. Problém vyvstává, pokud se taková akce snaží protestovat proti platným zákonům nebo společenským pravidlům podporujícím demokratické soužití a fungování společnosti⁶²

K problematice normativity se na druhou stranu autoři Levine a Higgins-D'Allessandro (2010) nestaví přímo kriticky, ale vnímají ji jako logický důsledek fungování společnosti. Měli podle nich dojít k předání demokratických hodnot, pak je samozřejmě nutné jasně určit, které hodnoty to jsou. O tom v posledku rozhodují dospělí, kteří tyto hodnoty předávají mladé generaci. Sami autoři pak uvádějí čtyři důvody, podle kterých je normativní určení hodnot prospěšné. Prvním důvodem je rozmanitost definice dobrého občana (*good citizen*). Z toho důvodu je nutné specifikovat, co se tím v dané komunitě a ve společenském kontextu myslí, resp. co je ideálem pro takové občany. Druhým důvodem je, že předávání jistých hodnot vede k obecné diskuzi nad tím, které hodnoty mají být předávány, a tudíž k jejich společenské reflexi. Třetí důvod se vztahuje na nutnost změnit názor (mladých) lidí v případě, že se obecně nezajímají o veřejné instituce a politické procesy (volby), pokud je společnost vybudována na předpokladech angažovanosti co nejširší skupiny lidí.⁶³ Poslední důvod navazuje na pozitivní

⁶² V historii ale můžeme samozřejmě najít i takové příklady, které naopak vedly k podpoře demokratických hodnot, ačkoli byly z pohledu tehdejších zákonů antisystémové. Jednalo se například o protestní akce na podporu lidských práv v USA v 60. letech. V současnosti by se ta takový typ akcí dal v jistém ohledu považovat například za squatting.

⁶³ Je třeba brát ale v úvahu situaci, kdy jsou veřejné instituce nastaveny tak, že takové angažování znemožňují nebo limitují, a nezájem tak nemusí být nedostatkem nastavení lidí (např. gerrymandering).

efekt dopadů rozvoje sociálního a lidského kapitálu, jehož zdrojem jsou dobrovolné mimoškolní aktivity (např. obecně prospěšná činnost). Ten spočívá mimo jiné v dosahování lepších školních výsledků, větší motivaci k dokončení vyšších stupňů vzdělání, utužení a rozšíření sociálních vazeb a sítí.

3 Kvalitativní výzkum

V této kapitole představím koncept vlastního výzkumu, metodologický přístup a analytický postup.

3.1 Výzkumy na téma politické participace a socializace mládeže

Význam výzkumu politické socializace mládeže v organizacích občanské společnosti shrnují například autoři Lee, Dhavan a McLeod (2012). Ovšem většinou se jedná o kvalitativní výzkumy. (Vráblíková, 2009) Dlouhodobě se studiu dopadů socializace mládeže věnují participace na politickou participaci mládeže Yates a Youniss (např. Yates & Youniss, 1998), kteří rozpracovali přínosný analytický model. Politická participace mládeže je nahlížena i z problematiky politického vzdělávání. (Lee, Dhavan & McLeod, 2012) (Reinders, 2001) Dále se jí věnují i studie z jiných vědeckých disciplín (např. neformální pedagogika). (Düx, 2009)

3.2 Koncept výzkumu

Vycházím z předpokladu, že jednou z podmínek pro funkční a stabilní demokracii jsou politicky participující občané, kteří zastávají demokratické hodnoty. Politickou participaci (a demokratické hodnoty) povzbuzuje účast občanů v organizacích demokratické společnosti, resp. vykonávání obecně prospěšné činnosti, při níž se občané politicky socializují. To znamená, že na organizace občanské společnosti lze nahlížet jako na „školy demokracie“ (Putnam, 1999), v nichž si občané osvojují demokratické hodnoty, principy demokratického chování, uvědomují si význam vlastní participace v politickém systému a rozvíjí si zde kompetence, jež jim účast usnadní. Politická participace občanů vede ke spokojenosti s výstupy politického procesu, neboť tyto výstupy je možné brát jako reakce na jejich potřeby, k jejichž formulaci (a prosazení) přispívá občanská společnost.

Předpoklady pro demokratické občanství⁶⁴ a politickou participaci se nejnázve osvojují v období puberty prostřednictvím politické socializace mládeže při obecně prospěšných

⁶⁴ Demokratičtí občané politicky participují tím, že se aktivně zapojují do společenského a politického života společnosti, zajímají se o společenské a politické dění, a to jak na mikroúrovni (ve svém nejbližším sociálním okolí – debatují o politice, aktivně přispívají svou činností místní komunitě apod.), tak i na makroúrovni (chodí k volbám, zajímají se aktivně o politické dění, rozumí politickému procesu apod.).

činnostech v organizované občanské společnosti. Zde je mládež vystavena rozmanitým podnětům, jež nemá ve většině případů možnost zažít v prostředí rodiny a školy. Tyto podněty pomáhají formovat (politickou) identitu mládeže a podporují pozdější politickou participaci. Organizace občanské společnosti poskytují mládeži za prvé prostor, v němž má možnost získat kompetence potřebné k další politické participaci v dospělosti, a za druhé podněty k uvažování nad společností, nad společenskými problémy a podněty k uvažování nad svou rolí aktivního činitele společenského dění. Tak se z mladých lidí stávají uvědomělí občané, kteří považují demokratickou politickou participaci za přirozenou součást svého života.

Koncept mého výzkumu spadá do kontextu výzkumů vlivu činností mládeže v občanské společnosti na její pozdější občanskou a politickou participaci z pohledu rozvoje liberální demokratické společnosti. I přes četnost teoretických i empirických studií, které potvrzují a rozvíjejí hypotézy představené v teoretické části, je často opomíjen pohled na to, při jakých konkrétních činnostech a v jakém organizačním a ideovém prostředí dochází k předání potřebných demokratických kompetencí a hodnot. (McFarland & Thomas, 2006) Nežádá bývají tyto kompetence nahlíženy rozdílnými ideologickými postoji a metodologickými přístupy, takže se lze setkat s širokou škálou kompetencí. Za předmět výzkumu jsem zvolil kontext jedné konkrétní organizace, jak ji subjektivně zažili a vnímali čtyři vybraní respondenti. Mohl jsem se tak zaměřit na menší množství konkrétních jevů a předejít široké škále nehomogenních výsledků, kterými by se vyznačoval kvantitativní výzkum.

Z řad členů Fóra mládeže, kteří v této organizaci působili v letech 2007–2009, jsem oslovil 34 lidí z 39, na které se mi podařilo získat funkční kontakt, s žádostí o rozhovor bez ohledu na národnost, pohlaví, věk, příslušnost k pracovním skupinám, rovněž jsem se nezajímal o to, zda předčasně ukončili činnost, či se dále angažovali ve spolcích Fóra mládeže nebo jaké povolání v současné době vykonávají. Na základě předvýběru, který probíhal prostřednictvím e-mailové komunikace, jsem zjišťoval, zda se jsou stále politicky, resp. občansky aktivní.⁶⁵ Tím se rozumí např. činnost v organizaci občanské společnosti, účast na nových hnutích (Císař, 2008) aktivní zájem o politické a společenské dění, působení politice atd.

Na výzvu předvýběru reagovalo 15 osob. Za politicky aktivní se považovalo 11 osob. S rozhovorem nejprve souhlasilo 7 lidí, přičemž nakonec 3 z časových důvodů svou účast

⁶⁵ U těchto bývalých členů očekávám, že na ně měla politická socializace největší dopad, a tudíž mohou poskytnout daleko větší množství dat pro analýzu.

odřekli. Nejčastějším důvodem odmítnutí zájmu o rozhovor byl téměř desetiletý odstup od doby aktivní politické činnosti v porovnání se zbytkem aktivních osob, a tím pádem údajně zkreslené nebo nejasné vzpomínky. Polostrukturované narativní rozhovory⁶⁶ se uskutečnily ve dvou fázích. V první fázi (v transkriptech označeno jako část I.) bylo dotazování směřováno na popis aktivit Fóra mládeže a vlastní činnosti v pracovních skupinách. Jednotlivé rozhovory trvaly přibližně 60 minut. Druhá fáze (označeno jako část II.) se věnovala reflexi činnosti Fóra mládeže coby občanského angažování, jeho vlivu na rozvoj demokratických kompetencí a dalšímu angažování. Rozhovor trval přibližně 30 minut. Důvodem tohoto rozdělení bylo usnadnění časového plánování respondentů. Časový odstup obou částí rozhovorů byl 2–3 měsíce.

V profilech jednotlivých respondentů shrnuji jejich základní biografické údaje, které jsou relevantní pro výzkumnou otázku, tedy především jejich činnost ve Fóru mládeže a následnou občanskou, resp. politickou participaci. S ohledem na anonymizaci rozhovorů nelze uvádět všechna biografická data včetně např. povolání. Zkoumané období se vymezuje lety 2007–2009, kdy byli všichni respondenti členy projektu. Toto období bylo zvoleno s ohledem na téměř desetiletý časový odstup, takže lze předpokládat dostatečnou schopnost reflexe vlastní činnosti ve Fóru mládeže. Zároveň v tomto období mohly vybrané osoby projít rozmanitou škálou občanského angažování, nabýt dostatečné množství zkušeností a zážitků, ale zároveň neztratit schopnost dát je do souvislosti s činností ve Fóru mládeže, která byla pro ně první takového druhu.

Zvolený metodologický a analytický postup (kvalitativní výzkum vycházející z metody zakotvené teorie (grounded theory)⁶⁷ a polostrukturovaný narativní rozhovor s vybranými čtyřmi zástupci bývalých členů Fóra mládeže) nenabízí možnost komplexně popsat postoje a názory všech členů v tomto funkčním období. Neumožňuje také zjistit, kolik lidí a z jakého důvodu považovalo svoji činnost za přínosnou z hlediska své další politické participace. Závěry práce proto nejsou dostatečně vypovídající o situaci v celém Fóru mládeže a nemohou být zevšeobecněny na kontext dalších podobných organizací občanské společnosti. Z toho důvodu bude výsledek práce relevantní pouze ve vztahu ke zvoleným respondentům. S vědomím tohoto metodologického omezení a s ohledem na zvolenou metodu sběru dat a jejich analýzy je mým

⁶⁶ Definici tohoto typu rozhovorů se podrobněji věnuji v následující podkapitole.

⁶⁷ Bližší zdůvodnění použití metoda zakotvené teorie (neboli grounded theory) bude blíže vysvětleno v následujícím oddíle.

úmyslem pokusit se doplnit stávající výzkumy pohledem na specifický kontext zvolené organizace.

3.3 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka této práce zní:

Jak se projevil specifický kontext politické socializace Česko-německého fóra mládeže na osvojení předpokladů pro politickou participaci a pro demokratické občanství očima jeho vybraných bývalých členů.

Pro zodpovězení hlavní otázky koncipuji tři podotázky:

- Podotázka I

Je Fórum mládeže tím typem organizace občanské společnosti, ve které může docházet k politické socializaci mládeže prostřednictvím obecně prospěšné činnosti?

Odpovědí na tuto otázku chci potvrdit, že Fórum mládeže lze zařadit mezi organizace občanské společnosti, jež se věnují obecně prospěšné činnosti a mají potenciál významně přispívat k politické socializaci mládeže. Tedy fakt, že Fórum mládeže nabídlo respondentům příležitost k rozvoji jejich občanské identity, mohlo je motivovat a poskytnout jim prostor pro rozvoj kompetencí a návyků užitečných pro politickou participaci. Pro vyhodnocení této otázky porovnám dokumenty Fóra mládeže s literaturou představenou v teoretické části od autorů Skovajsy (2010), Rakušanové (2005), Reinderse (2014) a Gensicka (2005).

- Podotázka II

Jaké kompetence a návyky pro budoucí politickou participaci respondenti při svém angažování ve Fóru mládeže získali?

K zodpovězení této podotázky využívám otevřené kódování, které blíže představím v následující podkapitole. V tomto kroku se zaměřím na analýzu toho, co se ve Fóru mládeže naučili, resp. jaké faktory pro ně byly důležité ve vztahu k jejich současné politické participaci. Tedy jaké kompetence a návyky jim pomohly s utvořením a upevněním uvědomělých, demokratických a participujících občanských postojů. Při hledání odpovědi na tuto otázku opět vycházím z literatury představené v teoretické části. Výsledky představím u každého respondenta zvlášť. Předpokládám, že mezi zásadní kompetence a návyky budou patřit:

- prosociální chování (politická participace se stala součástí jejich života) (Reinders, 2001)

- demokratické hodnoty (resp. hodnoty Fóra mládeže) (Pateman, 1970; Almond & Verba, 1989; Rehfeldt, 2012)
- spojení s (občanskou) společností (Reinders, 2014; Yates & Youniss, 1999)
 - o vytvořili si pevné sociální vazby
 - o začali se zajímat o společenské dění
 - o konfrontovali svoje sociální zvyky, hodnoty a normy s jinými
- osobní, sociální a organizační kompetence (Almond & Verba, 1989; Putnam, 1993; McFarland & Thomas, 2006)
- kooperativní návyky (Almond & Verba, 1989; Putnam, 1993)
- pochopení principu fungování politických procesů (Almond & Verba, 1989; Reinders, 2001)
- důvěra v politické procesy (Almond & Verba, 1989; Putnam, 1993; Skovajsa, 2010)
- sebedůvěra a přesvědčení o vlastní kompetentnosti (Almond & Verba, 1989; Putnam, 1993; McFarland & Thomas, 2006; Reinders, 2001)

- Podotázka III

Jaké kontextuální souvislosti ve Fóru mládeže podpořily vznik kompetencí a návyků z podotázky II?

Zodpovězení této podotázky provedu s pomocí axiálního kódování. Zajímají mě kontextuální souvislosti podporující vznik kompetencí a návyků (podmínky, za kterých vznikly). Při rekonstrukci kontextu vycházím částečně z metody zakotvené teorie, protože se rekonstrukce kontextu vztahuje na osobní prožitky respondentů.⁶⁸ Z toho důvodu formuluji pouze několik kontextuálních předpokladů, které rozpracuji na základě výsledků otevřeného kódování v části axiálního kódování.⁶⁹

- organizační struktura Fóra mládeže
- procesní postupy Fóra mládeže
- obsahová práce Fóra mládeže a skupin
- dvojnárodnostní prostředí Fóra mládeže

3.4 Metodologie výzkumu

⁶⁸ Kontextuální podmínky politické socializace mohou získat v „pozadí“ sesbíraných dat.

⁶⁹ Celý proces analýzy a vyhodnocování dat bude představen v následujících oddílech.

V následující podkapitole představím způsob sběru dat. Metodologický přístup této práce vychází z kvalitativních výzkumných metod. Jako metodu pro sběr empirických dat jsem zvolil polostrukturovaný narativní rozhovor.

Výběr vhodné metody sběru dat a jejich vyhodnocení závisí na předmětu výzkumu a výzkumné otázce. (Silverman, 2011) Pro svůj výzkum jsem se rozhodl pro kvalitativní metodu, protože se můj výzkum věnuje pouze malému počtu respondentů a snaží se na jejich příkladu detailněji popsat pro ně typické konkrétní jevy. Cílem kvalitativního výzkumu je totiž především snaha porozumět podrobněji konkrétnímu zkoumanému jevu, což je možné i na základě malého výzkumného vzorku. Smyslem tohoto typu výzkumu není zevšeobecnění jeho výsledků na celou společnost. Namísto toho je zaměřen na detailní zkoumání a popis procesů, vlastností, souvislosti a příčin vybraného jevu na konkrétním výzkumném vzorku. (Strauss & Corbin, 2008) „U případových studiích dochází ke spojení získaného výzkumného materiálu z konkrétního případu s výsledky podobných (ale širěji pojmutých) typů výzkumů kontrolovanou metodologickou cestou. Tím pádem jsou tyto studie zacíleny na potvrzení nebo rozšíření již existujících znalostí, v případě úplně nového výzkumného předmětu i na získání nových vědeckých poznatků pro pozdější dopracování.“ (Rehfeldt, 2012, str. 80) Z toho důvodu se i výsledky této práce budou vztahovat pouze na vybranou skupinu respondentů. Nelze z nich vyvodit závěry platné pro celou společnost.

Kvalitativní výzkum disponuje celou řadou způsobů sběru dat.⁷⁰ (Marotzki & Tiefer, S., 2013) Pro svůj výzkum jsem zvolil metodou narativního rozhovoru. A to proto, že cílem narativního rozhovoru je, aby respondent reprodukoval specifickou životní událost takovým způsobem, jak ji sám prožil a popsal, jakým způsobem byla rozhodující pro utváření jeho osobní identity, resp. dalšího jednání. (Bohnsack, 2010) Pomocí narativního rozhovoru je tedy možné „získat (nikoli jedinou!) relevantní perspektivu pro zkoumání sociálních struktur a jejich procesového charakteru: perspektivu pohledu individua na sociální struktury“ (Küsters, 2006, str. 181). Tuto metodu lze použít právě pro zkoumání situací, v nichž dochází k transformačním změnám v osobnosti respondenta. (Küsters. 2006, str. 29-30)

Výhodou této formy rozhovoru je především to, že je respondentovi poskytnut co nejširší prostor pro vyprávění o jeho subjektivních zkušenostech. Ten je stimulován

⁷⁰ Především se jedná o rozhovory, skupinové diskuze, zúčastněné pozorování, etnografické výzkumné metody atd.

prostřednictvím co nejdříve formulované a k vyprávění podnětné otázky. Respondent má dojít sám až ke konci své výpovědi bez jakéhokoli přerušení (Felden, 2012) Z toho důvodu nesmí být pokládány otázky, které by implikovaly uzavřené odpovědi.⁷¹ Během vyprávění nesmí být respondent vystaven tazatelem k tomu, aby musel popisované zážitky jakkoli argumentačně obhajovat. (Felden, 2012)

Průběh rozhovoru lze podle Küsterse (2006) rozdělit na tři části: část před samotným vyprávěním, hlavní vyprávění a fáze doplňujícího dotazování. Samotný proces rozhovoru začíná už prvním kontaktem mezi respondentem a tazatelem, kdy jsou vyjasněny cíle a účel rozhovoru. Nejpodstatnější je část hlavního vyprávění, při které jsou sesbírána empirická data. Za tímto účelem je rozhovor zaznamenán pomocí nahrávacího zařízení pro pozdější přepis a analytické zpracování. Doplňující dotazování se zaměřuje na vyjasnění případných nepřesností nebo nejasností v hlavní výpovědi a v posledku také na poděkování a rozloučení. Přípravou hlavní části rozhovoru se rozumí příprava struktury rozhovoru s ohledem na výzkumnou otázku. Konkrétně se jedná o přípravu tematických okruhů, které jsou relevantní s ohledem na výzkumné téma. Z těchto tematických okruhů vzejdou konkrétní dotazy. Z toho důvodu se označuje tento typ rozhovoru za polostrukturovaný. (Rubin & Rubin, 2012)

Pro zaznamenání rozhovoru na nahrávací zařízení je třeba souhlas respondenta. Zvukový záznam rozhovoru musí být pro analýzu transkribován. V transkribovaný rozhovor je anonymizován. Transkripce se řídí následujícími pravidly: v přepisu jsou očíslovány jednotlivé strany a řádky, u samotných výpovědí je uvedeno komu patří (R = respondent, T = tazatel).⁷² Pro zachování autenticity a přesnosti pro pozdější práci je zachován i hovorový typ řeči. Z toho důvodu nejsou odstraněny ani gramatické chyby, neúplné výpovědi (slova i věty), opakování, hovorová slova, nebo i citoslovce a výplňová slova jako „ehm“. Pro následnou interpretaci je důležité zachovat formu a dikci řeči. Proto jsou do transkriptu zaznamenány i různé pasáže jako tiché pauzy apod. Tyto jsou pak zvýrazněny formátováním textu nebo jako komentář v závorce za pasáží s uvedením konkrétního způsobu projevu, např. (smích). Samotná transkripce začíná a končí v momentě zapnutí a vypnutí nahrávacího zařízení, zahrnuje tedy i pasáže mimo hlavní vyprávění. (Küsters, 2006; srov. (Kowal & O'Donnel, 2013)

⁷¹ Jako například jednoduchá „ano nebo ne“ odpověď.

⁷² V případě této práce používám označení Respondent (A-D) a zkratku JV pro tazatele.

Anonymizace rozhovoru se týká všech osobních dat, které by mohly vést k identifikaci respondenta a všech osob dalších zmíněných v rozhovoru. Nejedná se proto pouze o anonymizování jmen, ale všech zvláštností nebo detailů specifických pro danou osobu (jako zaměstnání, místo výkonu, předmět studia, místo studia, místa bydliště). (Felden, 2012; srov. Küsters, 2006) Všechna citlivá data jsou v textu transkriptů této práce začerněna.

Metoda rozhovoru naráží na určité limity. Především se to dotýká faktu, že respondent nemusí být vždy schopný vědomě reflektovat proces svého učení, resp. vůbec vnímat, že se momentálně vůbec učí nebo naučil. Pro mnohé lidi je často takřka nemožné vůbec (si) přiznat, že se nějakou činností něco konkrétního naučili, resp. že měla dopad na utváření jejich osobnosti. I přes tento nedostatek je jejich vyprávění relevantní pro výzkum, protože se v jejich vyprávění zrcadlí prožité zkušenosti, jejichž analyzování je úkolem badatele. Z tohoto důvodu je v rozhovoru kladu důraz na proces reflexe, protože díky tomu dostanou respondenti prostor k popsání a zhodnocení prožitých zkušeností a jednotlivých momentů. Svou roli hraje i časový odstup zkoumaných událostí, který můžeme mít vliv na možné zkreslení prožitků a jejich interpretaci podle nasbíraných pozdějších životních zkušeností respondentů. Proto je úkolem badatele výpovědi porovnat s dalšími objektivními zdroji. (Rehfeldt, 2012) V případě této práce se bude jednat o formální dokumenty Fóra mládeže ze zkoumaného období.

3.5 Analytický postup

Sesbíraná surová data, výpovědi respondentů, je nutné vědeckou cestou rekonstruovat. Pro zpracování a vyhodnocení dat (pro vědeckou rekonstrukci dat) nasbíraných cestou polostrukturovaného narativního rozhovoru je možné použít mnoho metod.⁷³ V této práci jsem se rozhodl pro postup několikasupňového kódování (otevřené a axiální), který se uplatňuje například u grounded theory (zakotvené teorie),⁷⁴ z toho důvodu, že nezůstává v deskriptivní

⁷³ Jako např. obsahová analýza, grounded theory, atd. (Böhm, 2013)

⁷⁴ Jedná se metodu, která vzniká induktivní cestou na základě výzkumu konkrétního fenoménu, který se snaží popsat. Jediným činí tento postup především to, že se teorie tvoří vytvořena na základě sesbíraných dat, které neslouží k podložení nebo vyvrácení již existující teorie, ale k vytvoření nové teorie o zkoumaném fenoménu. Co bude předmětem výzkumu, potřebnému k vytvoření teorie, se objeví až během výzkumného procesu. (Strauss & Corbin, 1996) „Výsledky výzkumu konstituují teoretický výklad zkoumané reality namísto nahromadění dat nebo skupiny volně spojených témat.“ (Strauss a Corbin, 2008, str. 96) Cílem je především vytvoření teorie na základě určení souvislosti mezi zjištěnými výzkumnými daty. Zjednodušeně řečeno je použití grounded theory vhodné v takových případech, kde je potřeba objevit nové souvislosti v datech a kontextech z určitého fenoménu, na jejichž základě se formuluje nová teorie. Anebo v případě, kdy předmět výzkumu ještě nebyl dostatečně probádán. Cílem mé práce není vytvoření teorie na základě získaných dat, ale hledání kontextuálních souvislostí. Z toho důvodu využívám pouze část metodologického postupu grounded theory (otevřené a axiální kódování), jak to u podobných

rovině, ale usiluje o zachycení konkrétního jevu, který nemusí být na začátku výzkumu zjevný. (Strauss & Corbin, 2008) Celý analytický postup nyní obecně představím uceleně v jednotlivých fázích a poté specifikuji svoje jednotlivé analytické kroky.

- Stručná interpretace rozhovoru

Než dojde k samotnému kroku kódování dat, je třeba empirický materiál zpracovat. Nejprve je třeba rozhovor stručně rekapitulovat a případně shrnout. Cílem je poskytnout stručný a reformulovaný přehled témat rozhovoru, které jsou relevantní k výzkumné otázce. Tomuto kroku je věnován samostatný oddíl v analytické části práce u každého respondenta. (Küsters, 2006)

- Memy (krátké poznámky)

Dalším krokem, který předchází samotnému kódování, je zpracování rozhovorů v tzv. memech – krátkých poznámkách, které mají funkci základních kódů. Memy jsou zapisovány do originálu rozhovoru. Tyto první předběžné kódy jsou pak v průběhu dalších částí analýzy často přepracovávány, protože se jedná o první analytický impuls, od kterého se očekává, že budou sloužit k objevení dalších souvislostí. (Böhm, 2013) Prakticky jsou pak memy označeny relevantní pasáží (klíčové věty, slova nebo pasáže), kterým jsou pak přiřazeny „štítky“ (*labels*), ty pak ulehčují orientaci při vytváření kategorií. (Silverman, 2011) Tímto procesem tedy budu zachycovat důležité fenomény, se kterými budu dále pracovat. Tento mezikrok před vlastním kódováním není nutné při popisu analýzy zaznamenávat. (Böhm, 2013)

- Otevřené kódování

„Kód je technický termín užívaný při vyhodnocování postupu a znamená pojmenování konceptu.“ (Böhm, 2013, str. 477) Kódy se vztahují bezprostředně na získaná data. „Pracovním výsledkem tohoto kroku je interpretační text, který zůstává věrný analytickému myšlení o fenoménu a obsahuje mnoho otázek, kterými může být fenomén dále analyzován.“ (Böhm, 2013, str. 478) Stručně řečeno je cílem induktivní cestou pojmenovat a kategorizovat fenomény. (Strauss & Corbin, 1996) Tím, že dojde k rozložení surových dat na jednotlivé části, které jsou

výzkumných záměrů (např. u tematické analýzy u nebo vytváření modelu) doporučují Strauss a Corbin. (1996, str. 93)

důkladně prozkoumány porovnáním podobností a rozdílů, je výsledkem v tomto kroku soubor souhrnných pojmů, ze kterých se vykryštalizují kategorie.⁷⁵ (Breuer, 2010)

- Axiální kódování

Při tomto analytickém stupni se navazuje na kategorie vytvořené v předchozím kroku (Böhm, 2013) Cílem je najít objasnění a spojitosti mezi vytvořenými kategoriemi (popř. pokud je v rámci jedné kategorie, tak i mezi možnými subkategoriemi) a původními daty. (Rehfeldt, 2012) To znamená, že se pozornost zaměřuje na odhalování kontextu a specifických podmínek, které byly příčinou pro vznik určitého fenoménu. Důraz je kladen na specifikaci kategorie například v souvislosti se „vztahy na spojenci příčina-následek, prostředek-účel, a argumentačních a motivačních souvislostech.“⁷⁶ (Böhm, 2013, str. 479)

Postup rekonstrukce čtyř narativních rozhovorů v analytické části rozdělují do tří kroků:

1. *Stručná interpretace rozhovoru.* Interpretován nebude celý rozhovor, ale důraz bude kladen na popis pracovní a kolegiální atmosféry, na subjektivní vnímání demokracie a občanské participace (v rámci činnosti pro Fórum mládeže) a na popis činností, které mohly přispět k nabytí kompetencí a schopností pro demokratické občanství a další participaci. V závorkách jsou uvedena čísla řádků rozhovoru s jednotlivými respondenty, jejichž originál je příloze. Rozhovor s respondentem A byl veden v němčině. Pro zachování autenticity byl rozhovor transkribován v němčině. Interpretace a analýza rozhovoru byla provedena v češtině.

2. *Otevřené kódování.* Cíl tohoto kroku navazuje na podotázku II představenou v oddíle výzkumné otázky. V tomto kroku hledám předpoklady,⁷⁷ které podle mého názoru pomohly respondentům s utvořením a upevněním identity společensky uvědomělých, demokratických a participujících občanů. Konkrétně kategorizují a konceptualizují surová data (zpracována pomocí memů). Soustředím se na hledání a doplnění kritérií představených v podotázce II a za tímto účelem se snažím zachytit všechny jevy, které by mohly odpovídat hledaným kritériím. Pro lepší přehlednost tyto jevy pracovně řadím podle jejich společných vlastností do kategorií. Kategorie se u každého respondenta liší vzhledem k jeho ojedinělé zkušenosti. Protože

⁷⁵ Kategorie jsou souhrnným označením pro fenomén, který byl identifikován induktivně seskupením podobných vlastností. Kategorii je přiřazen název vystihující její specifickou vlastnost. (Strauss & Corbin, 1996)

⁷⁶ V originále „...in ihren zeitlichen und räumlichen Beziehungen, Ursache-Wirkung-Beziehungen, Mittel-Zweck-Beziehungen, argumentativen motivationalen Zusammenhängen.“

⁷⁷ Základní předpoklady (kompetence a návyky) byly představené v souvislosti s teoretickou literaturou. Úkolem tohoto kroku je také tyto základní předpoklady doplnit, popř. ověřit.

respondent nemusí vždy vědomě reflektovat vlivu jevu, budou některé kategorie zachycovat i ty jevy, které přímo nezazní od respondenta, ale vyplývají z kontextu jeho vyprávění. Pracovní pojmenování kategorií je odvozeno od společných vlastností do ní spadajících jevů. Některé názvy použili přímo sami respondenti. Otevřené kódování bude provedeno u každé osoby zvlášť.

3. *Axiální kódování.* Cílem bude zjistit, jaké kontextuální podmínky měly vliv na vznik předpokladů určených v předešlém kroku. Axiální kódování bude provedeno souhrnně pro všechny čtyři respondenty. Výsledky tohoto kroku zodpoví podotázku III.

4 Analýza

4.1 Profil Česko-německého fóra mládeže

Předmětem výzkumu je Fórum mládeže prostřednictvím subjektivní reflexe čtyř vybraných bývalých členů. V následující podkapitole představím Fórum mládeže, s důrazem na detailnější popis jeho organizační struktury, pravidel a způsobů jeho fungování a jeho cílů. V závěru této podkapitoly bude dát profil Fóra mládeže do kontextu literatury představené v teoretické části, abych mohl odpovědět na část hypotézy I. Při popisu organizace vycházím ze závěrečné zprávy projektu, z výroční zprávy předsednictva spolku, ze stanov spolků, interních materiálů Fóra mládeže a částečně pro dokreslení některých technických a organizačních detailů i z rozhovorů s respondenty.

Organizační struktura a obsahová náplň jsou faktory, které mohou mít zásadní vliv na formování politické identity jejích členů. Považuji Fórum mládeže za příklad organizace občanské společnosti s velkým potenciálem přispět k rozvoji kompetencí potřebných pro politickou participaci v dospělosti, a to na základě interního strukturálního uspořádání, hodnotového rámce, který zastává při svých aktivitách, typu členů a typu a způsobu vykonávaných činností. Jinými slovy má potenciál generovat občansky, resp. politicky aktivní občany, protože jim dává příležitost uvažovat nad širšími souvislostmi česko-německých politických a občanských vztahů v interkulturním kontextu. To se děje především na základě snahy prohloubit praktické a teoretické vědomosti o tématech, které si pro svou práci vybraly pracovní skupiny, např. formou interních diskuzí nebo externích referentů, popř. účastí na odborných (politických) fórech.

Fórum mládeže bylo založeno v roce 2001 jako původně jednorázový projekt doplňující strukturu česko-německých vztahů, konkrétně Česko-německého diskusního fóra, na kterém ale nebyl přímo závislý. Po skončení prvního dvouletého funkčního období se jeho tehdejší členové rozhodli založit dvě nositelská sdružení (dnes pod názvy Přátelé Česko-německého fóra z. s. a Freunde des Deutsch-tschechischen Jugendforums e. V.), kterými bylo možné zajistit právní kontinuitu projektu a žádat o finance na další provoz. Členy sdružení a jejich výkonných orgánů smí být podle stanov pouze bývalí členové projektu Fóra mládeže. Obě sdružení se tak starají o právně-administrativní kontinuitu projektu, podávají žádost o granty, vybírají nové členy a koordinátory, starají se o účetnictví, vyúčtování, komunikují s partnery a sponzory

(Česko-německý fond budoucnosti, Tandem Plzeň/Regensburg, a Německé spolkové ministerstvo pro mládež, rodinu a zdraví).

Původním posláním Fóra mládeže bylo propojení česko-německé mládeže a záměr vést živý dialog o česko-německých problémech z pohledu mládeže. To zůstává stále v podmínkách sponzorů a ve stanovách sdružení. Jakou formou dojde k naplnění tohoto cíle, je plně v rukou obou spolků, resp. účastníků projektu. Postupem času se ustálila struktura projektu v podobě skupinové práce, kdy si sami členové mohou na začátku projektu určit, čemu z česko-německého kontextu a jakou formou se budou po následující dva roky věnovat. Hlavní roli hrají dva zkušení koordinátoři projektu. Ti jsou vybráni na dva roky předsednictvy spolků a mají za úkol vytvořit podnětné a funkční pracovní zázemí, pomoci s rozdělením do 4 až 5 smíšených česko-německých skupin, pomoci jim zvolit si téma a realizovat projekt, řešit případné konflikty, zprostředkovat česko-německou kulturní výměnu, dodat technické a metodologické know-how, vybrat referenty pro plenární setkání apod. Koordinátoři vytváří rámcové podmínky a zajišťují nezbytnou administrativu pro fungování Fóra mládeže. Obsah práce určují sami účastníci projektu.

Celkem 40 mladých lidí (20 z ČR a 20 ze SRN) ve věku od 16-26 let jsou do projektu vybráni bývalými členy Fóra mládeže na dvouleté funkční období. Setkávají se v pravidelných intervalech na 4 plenárních setkání a 6 setkání v pracovních skupinách, která trvají zpravidla 3-4 dny. Náklady na ubytování, stravu a dopravu jsou jim plně hrazeny. Na prvním ustavujícím plenárním setkání se rozdělí do pracovních skupin. Sami si nepředepsanou formou vyberou vedoucího pracovní skupiny. V tajné volbě si v plénu zvolí 4 zástupce do koordinačního týmu, kteří úzce spolupracují s koordinátory na organizačním zajištění setkání. Poslední plenární setkání je veřejná prezentace projektů skupin. Skupiny si samy vyberou téma a způsob, jakým se mu chtějí věnovat. Od založení Fóra mládeže se postupem doby skupiny začaly věnovat více projektové práci než pouze debatování. Tomu je ale stále čas vymezen na plenárních setkáních. Jádrem činnosti se tedy přesunulo do projektové činnosti. Příklady projektů funkčního období mezi lety 2007-2009 jsou například film o kulturních rozdílech Čechů a Němců, česko-německý diář, literárně umělecká soutěž k tématu uprchlictví a workshopy k tématu občanského vzdělávání. Projekty se tedy obecně věnují kulturní, sociální a politické tematice.

Fórum mládeže je s ohledem na svoje výjimečné postavení mezi organizacemi věnujícím se česko-německým výměnám mládeže, resp. česko-německých vztahů, v jistém

ohledu privilegovanou organizací, protože existuje (nepřímý) politický zájem na udržení takového typu organizace. Politický zájem lze ilustrovat pravidelným finančním příspěvkem od jmenovaných sponzorů, který nemá přímý vliv na obsahovou práci, ale pouze určuje minimální podmínky (spolupráce ve smíšených skupinách, podpora dialogu česko-německé mládeže atd.). Z mého úhlu pohledu jsou dalšími nepřímými důvody pro zachování fungování Fóra mládeže, které částečně zmínili i někteří vybraní respondenti v rozhovorech, kromě budování pozitivního obrazu Německa a Česka, také „příprava“ motivovaných a informovaných česko-německých profesionálů do různých oblastí společenského života (neziskový sektor, akademická sféra, podniková sféra) prostřednictvím exkluzivního přístupu k předním osobnostem a organizacím česko-německého prostředí. Tedy zprostředkování komplexních a také zákulisních informací o česko-německé spolupráci na různých úrovních a v organizacích, kontaktů jednak k osobnostem veřejného života, tak i k alumni nejen z řad Fóra mládeže, a dále i vytvářením jistého přímého i nepřímého tlaku, motivace a argumentů pro potřebu dalšího angažování (nejen v česko-německém prostředí).

V souvislosti s výzkumnou podotázkou I považuji Fórum mládeže na základě posuzovaných dokumentů podle strukturálně-operativní definice (Skovajsa, 2010) za organizaci občanské společnosti, která plní většinu funkcí, které definují organizaci občanské společnosti. V návaznosti na funkce uvedené v teoretické části se jedná především o vyjadřování společných zájmů, upozorňování na problémy a snaha o jejich řešení, podpora společenského pluralismu, budování komunity atd. Dále považuji Fórum mládeže za organizaci, která výrazně přispívá, byť zčásti nepřímo, k budování identity jeho členů coby *homo politicus*. (Rakušanová, 2005) To se děje díky zařazení práce pracovních skupin do celospolečenského kontextu, upozorňování na společenské problémy a jejich hledání řešení, podněcování debat nad aktuálními tématy a zvaní externích referentů. Aktivity Fóra mládeže lze označit jako obecně prospěšnou činnost, protože jsou vykonávány dobrovolně a kolektivně, jsou orientovány na obecné blaho (Gensicke, 2005) a týkají se především společenské a politické oblasti. (Reinders, 2014) Na základě těchto kritérií poskytuje Fórum mládeže podmínky pro politickou socializaci mládeže, takže lze zkoumat její vliv na rozvoj politické participace a demokratického občanství u vybraných respondentů.

4.2 Respondent A

4.2.1 Profil respondenta

Respondent A byl ve Fóru mládeže poprvé a jednalo se o jeho první mimoškolní aktivitu. Před účastí ve Fóru mládeže nastoupil na vysokou školu v Německu. Během účasti ve Fóru mládeže se stal členem levicově orientované německé politické organizace mládeže, což považuje kromě účasti na demonstracích, politických debatách a pomoci organizacích starající se o uprchlíky za hlavní doklad jeho politické participace. V této organizaci se aktivně angažuje dodnes. Kromě činnosti v pracovní skupině se dále ve Fóru mládeže neangažoval a neangažoval se ani po ukončení funkčního období ve spolku. Během svého působení byl členem pracovní skupiny, která připravovala kulturní projekt. Sám měl na starosti obsahovou a organizační přípravu workshopu. Vystudoval vysokou školu a pracuje v kulturně-společenské vzdělávací nadaci.

4.2.2 Stručná interpretace rozhovoru

To, že by se činnost ve Fóru mládeže dala označit slovem demokracie, respondenta nikdy nenapadlo. Přitom ale podle něj vystihuje, jakým způsobem Fórum mládeže fungovalo. (ř. 429) Zároveň typ činnosti ve Fóru mládeže pro něj představuje základní formu politiky, kterou nepředstavuje parlament, protože chodit k volbám je podle něj málo. (ř. 538) Jako demokratickou popisuje respondent formu výběru členů koordinačního týmu. (ř. 26) Výběr byl proveden demokratickou volbou z vícero kandidátů, kteří si museli připravit i volební řeč. (ř. 30) Dále považuje za demokratickou také formu výběru členů Fóra mládeže, uchazeč musel poslat motivační dopis, kdy jako jediné vstupní omezení vnímal věkové ohraničení 16-26 let. (ř. 33) Nízkou věkovou hranici označil v takovém typu projektu jako je Fórum mládeže za velmi výjimečnou, ale pozitivní, protože je nutné vtahovat tak mladé lidi do podobných projektů. (ř. 556) Demokratické bylo také rozdělování členů do pracovních skupin, které sice bylo podpořeno pedagogickými metodami, ale jinak bylo plně v rukou členů. (ř. 36) Zdůrazňuje, že ve Fóru mládeže nebyla žádná mocenská hierarchie, a tím pádem vnímal veškerou činnost jako velmi otevřenou. (ř. 430)

Demokratické hodnoty se podle něj nejvíce posilovaly na základě způsobu práce (týmová spolupráce) a celkového organizačního rámce Fóra mládeže. K nim řadí schopnost dosahovat kompromisů a umění vyjednávat v situaci velmi pestrého názorového spektra. Zároveň poznal, jak jsou demokratické procesy frustrující a namáhavé především s ohledem na

to, že ne vždycky lze dosáhnout plně toho, co člověk sám chce. Proto je nutné umět diskutovat. především o základních hodnotových a společenských přesvědčeních a představách. (ř. 554-556) Jedině tak lze předejít radikalizaci a názorovému uzavírání společenských skupin. (ř. 553) Fórum mládeže tomuto pomáhalo především tím, že v něm byli členi socializováni ve dvou zemích, navíc pocházejí ze zcela rozdílných sociálních struktur. (ř. 557)

Posláním Fóra mládeže je podle něj přiblížit mladé generaci česko-německé vztahy s důrazem na politický a společenský kontext. (ř. 136) Zdůrazňuje jeho přínos coby zprostředkovatele jiných sociálních světů, které by člověk ve svém vlastním světě (škole, rodině a kruhu přátel) potkal jenom stěží. (ř. 291) Tím pádem je člověk obohacen o jiné názory na fungování světa a musí se naučit s nimi kriticky vypořádat, resp. naučit se argumentovat a zastávat určité principy. (ř. 297) To vede k uvažování i nad vlastním postavením a příčinách odlišností ve společnosti, popř. k úvaze, jak tyto odlišnosti překlenout a dosáhnout nějakého uspokojivého kompromisu (ř. 206-207), a to nejčastěji nějakým způsobem vyjednávání. (ř. 417) Při tom ale bylo důležité dbát na přání a názory jednotlivých členů, protože projekt je projektem všech, a ne pouze těch, kteří dokázali lépe argumentovat. (ř. 421) Toto se týkalo především pracovní skupiny, kde byl poprvé v situaci, kdy si musel obhajovat svůj názor a dojít ke kompromisu. (ř. 217) Na druhou stranu se mu nepodařilo přesvědčit ostatní, aby se kromě projektové činnosti věnovali i kritickému nadhledu nad tématem, které si vybrali. (ř. 183)

Toto podle respondenta navedlo členy k jistému způsobu uvažování nad formou společné kooperace, což si podle něj jistě odnesli i do dalších pracovních a občanských aktivit. (ř. 444) Na tomto místě hovoří o nabytí sociálních a osobnostních kompetencí, které jsou nutné pro úspěšné soužití s ostatními lidmi ve společnosti. Respondent vnímal Fórum mládeže jako zmenšenou společnost a zároveň jako chráněné prostředí, ve kterém je možné snáze pochopit způsob jejího fungování. Tedy konkrétně jakým způsobem vycházet s lidmi s jinými názory. (ř. 454) Pro něj osobně ale bylo Fórum mládeže málo politické. Tím myslí, že málo tematizovalo a kriticky zpracovávalo společenské problémy a nezabývalo se politickou rovinou projektové práce. Především však neprobíralo politická témata, která jemu osobně přišla zajímavá. (ř. 459-462) Zároveň se za celou dobu nedozvěděl, jakého politického směru byli ostatní účastníci, zda se profilovali levicově, konzervativně apod. (ř. 476) Podle jeho přesvědčení totiž, pokud se někdo dobrovolně angažuje, musí vědět, z jakého důvodu to dělá, a že tato činnost je z podstaty věci politická, takže musí umět definovat, jaké jsou jeho politické hodnoty. (ř. 490) Jako

politické vnímal ale to, že se sešly obě národnosti, aby společně dlouhodobě spolupracovaly, což se v takové intenzitě v novodobé historii ještě nestalo. (ř. 466)

Potřebu kritického hodnocení reality vnímá jako úkol podobných organizací mládeže. Kriticky myslet je pro něj podmínkou budoucích občanů. (ř. 477) I přesto, že kritické myšlení nebylo explicitně ve Fóru mládeže vyzdvižováno, poznal se tam s lidmi, kteří měli „velmi originální“ pohled na svět, což ho inspirovalo a s těmito lidmi udržuje kontakt dodnes. (ř. 488) Jedním z úkolů podobných projektů je především přispět k obohacení o různé názorové směry a v ideálním případě i dovést ke změně vlastních přesvědčení. (ř. 487) Tedy vede k vystoupení z vlastní názorové bubliny. (ř. 571) Angažování má tedy v každém případě přidanou hodnotu. (ř. 566)

Po ukončení činnosti ve Fóru mládeže se dále angažoval v jiných dobrovolnických projektech, což považoval za přirozenou součást svého života. Tato činnost ho totiž obohacovala po intelektuální stránce a dávala mu možnost objevovat další společenské kontexty a zajímavé lidi. (ř. 398-400) V každém případě je toho názoru, že Fórum mládeže mohlo přispět k dalšímu angažování i u ostatních členů, a to především díky tomu, že se zde setkali se spoustou „cool“ lidí a zažili spoustu „cool“ věcí. (ř. 579) Na takové lidi člověk totiž nenarazí často ani ve škole, ani v jiném typu volnočasové organizace. (ř. 581)

4.2.3 Otevřené kódování

Demokratická kultura:

Svoboda vyjádřit vlastní názory; svoboda realizovat vlastní nápady; respekt; žádná hierarchie; názorová pluralita; inkluze; zohledňování zájmů a přání všech; není možné prosadit úplně jeden názor na správu společnosti; vyjednávání; uvědomění si významu vlastní role ve společnosti; uvědomění si možnosti ovlivnit věci ve společnosti; žádná alternativa k demokracii (jak nejlépe dosáhnout správy společnosti); svoje postavení ve společnosti a hodnotové přesvědčení podrobovat kritice; nestačí se účastnit pouze voleb; angažování jako poznání jiných sociálních světů

Kompetence / znalosti:

Osobní a sociální kompetence (sebedůvěra a sebevědomí (převzetí odpovědnosti), kriticky přemýšlet, schopnost vycházet s různými typy lidí v teamu, schopnost komunikovat s lidmi z

různých sociálních prostředí a pochopení pro jejich postoje a hodnoty, empatie, trpělivost, zvládání konfliktu, schopnost uzavírat kompromisy, tolerance); fungování demokratického politického procesu (kompromisy, vyjednávání, únavné, otevřenost)

4.3 Respondentka B

4.3.1 Profil respondentky

Respondentka B byla ve Fóru mládeže poprvé a jednalo se o její první mimoškolní angažování. V době své účasti studovala na vysoké škole v Německu. Po skončení dvouleté činnosti byla dva roky koordinátorkou, angažovala se v obecně prospěšných sdruženích a v dalších, především česko-německých projektech pro mládež. V nich zastávala významné funkce (předsedkyně občanského sdružení). Mezi lety 2007 - 2009 byla zvolena za vedoucí pracovní skupiny, která se věnovala kulturním rozdílům mezi Čechy a Němci. Pracuje v Česku v oblasti průmyslu. V současné době se i přes pracovní vytížení aktivně zapojuje do činností místní komunity v obci, kde bydlí. Bude kandidovat do obecního zastupitelstva.

4.3.2 Stručná interpretace rozhovoru

Respondentka B se v současné době občansky angažuje v malé vesnici, kam se před nedávnem přistěhovala. Dostala zde nabídku kandidovat do obecního zastupitelstva. (ř. 422) Nabídku dostala v souvislosti s činností vykovávanou ve prospěch obce. Konkrétně se jedná o motivování sousedů k činnostem ve veřejném zájmu (úklid obecního prostranství) spojených s následnými společenskými událostmi (opékání buřtů) (ř. 496). Tato aktivita má vést k většímu zájmu lidí o to, co se v obci děje, vyjádření přání, kam by měla obec směřovat a co by se mělo zlepšit. (ř. 512) Strategií pro aktivizaci obyvatel obce je stmelení místní komunity a vyvedení je ze zaběhlého denního stereotypu občanské pasivity ve veřejném prostoru. (ř. 495) K aktivitě v obci ji vyzvala její sousedka (ř. 82), se kterou se vzájemně inspirují a motivují. Tuto činnost považuje za samozřejmou součást svého života a dává ji do souvislosti se svým angažováním ve Fóru mládeže, resp. jiných organizacích občanské společnosti. (ř. 425) A to především z toho důvodu, že se zde naučila komunikovat s lidmi, umět je nadchnout a rozmluvit (ř. 497-500) a především získala sebedůvěru, že něco takového má smysl a že disponuje dostatečnými schopnostmi tyto úkoly zvládnout (ř. 501).

Respondentka nevnímá svou činnost ve Fóru mládeže jako politickou, a ani Fórum mládeže jako politickou organizaci, protože podle ní mělo daleko více rovin. Na druhou stranu některé procesy a úkoly (volba koordinačního týmu, hierarchická struktura: spolek - koordinátoři – Fórum mládeže, upozorňování na problémy v česko-německém prostředí a možnost přímo oslovit odpovědné činitele), které ve Fóru probíhaly, označuje za trochu politické. (ř. 446-452) Ty podle ní pak stimulovaly uvažování účastníků nad politikou a jejich roli v širších souvislostech česko-německých vztahů. (ř. 454) Podporu (budoucí) politické aktivity účastníkům Fóra mládeže dodávalo skrze možnost být obklopeni lidmi, kteří „mají chuť něco dělat“. (ř. 458) Což jsou lidé, kteří by se k tomu sami „nedokopali“ nebo nepřišli na to, že „můžou někam jít a změnit to“. (ř. 459)

Toto Fórum mládeže dále podporuje skrze síť kontaktů (referenti z řad občanské společnosti nebo politiky), kteří jsou zváni na setkání, a že poskytuje „chráněné prostředí“, ve kterém je možné si vyzkoušet, jak to bude vypadat, až se budou později angažovat sami za sebe (ř. 465-468), a také tím, že Fórum mládeže poskytuje informace o možnostech a způsobech dalšího společenského angažování (ř. 469). Do kontrastu k tomu staví školní systém, který podle ní nemá dostatečné nástroje k podpoře angažovanosti mládeže. Naopak ji svým přístupem „papouškuj, co ses naučil“ v kreativité a angažovanosti brzdí. (ř. 471-475) K dalším přínosům řadí možnost vnášet vlastní témata, samosprávu a vlastní zodpovědnost za řízení a výsledek Fóra mládeže a samotných projektů (ř. 576), že není pevně daná struktura organizace, která se mění v závislosti na přáních a představách aktuálních členů (ř. 583), heterogenní skupina (názory a zkušenosti) (ř. 587), dobrovolnický způsob práce (ř. 578) a základní finanční zajištění provozu projektů (ř. 596).

Fórum mládeže předává jistou sadu kompetencí a hodnot, které člověk může dále použít ve svém angažování a osobním životě. Tyto kompetence pojmenovává jako demokratické. (ř. 487) Jmenovány jsou v tomto smyslu respekt a tolerance. Ty se osvojují především v diskusích v plénu a v pracovní skupině. (ř. 481-483) V tomto ohledu se vymezuje vůči škole, která nedává prostor pro diskusi s jinými názorovými proudy (ř. 548) a pro práci s argumenty, přestože svět „není černobílý“ a je potřeba umět diskutovat, vyjádřit svůj názor a stát si za ním (ř. 549). Dále je to motivace a sebevědomí. Sebevědomí zmiňuje v souvislosti s autonomním jednáním, které opět staví do protikladu se školou, kdy mladí lidé nemají možnost vyjádřit svůj názor, a naopak jsou za něj trestáni. Díky Fóru mládeže získala respondentka sebevědomí vyjádřit svůj názor, za který se nemusí stydět, i pokud by byl v rozporu s mainstreamovým náhledem na věc. Dále

uvádí, že pochopila, že ona sama může svou činností něco ovlivnit a změnit. (ř. 486-490) Podle ní demokracie podporuje takovýto typ dobrovolnické angažovanosti („nesedět doma a angažovat se“) a projekty podobné Fóru mládeže zase podněcují k zájmu o svět kolem. (ř. 553-556)

Tento postoj daleko více vystihuje její politické chování. (ř. 518) Sice považuje volební účast za důležitou, ale nemá pocit, že je dostatečně informovaná o dění v politice, aby se mohla kompetentně rozhodnout. (ř. 519-520) Navíc pochází z rodiny, která je apolitická. Její rodiče sice chodí k volbám, ale jinak se v rodině o politice nebavili. Zároveň ani škola nepodpořila její ochotu chodit k volbám (ř. 530-532) Určující pro ni bylo až setkání s lidmi a s referenty z Fóra mládeže, kteří ji během neformálních diskuzí přivedli k zamyšlení nad významem voleb a jejich důležitosti (ř. 524), resp. prostřednictvím referentů pochopila, jak funguje politické rozhodování (ř. 539).

Z jejího úhlu pohledu bylo Fórum mládeže směsicí lidí s rozdílnou zkušeností s angažováním. Pro některé to byla úplně první zkušenost, přičemž se nedá jednoznačně říct, zda jim teprve Fórum mládeže pomohlo získat nadšení pro angažování, nebo zda s tím už do Fóra mládeže přišli. (ř. 561-563) V každém případě je ale pozitivně motivovalo k dalšímu angažování v podobných projektech tím, že je „nakoplo“, tedy motivovalo a podpořilo (ř. 563) především prostřednictvím interakce s ostatními členy. Především měla pocit velikého rozdílu při setkání s lidmi, kteří nebyli nijak organizovaně angažovaní. Ti sice měli často zájem, ale nevěděli, jak začít, a neměli nikoho, kdo by je podpořil. Při tom opět selhávala škola. (ř. 569)

4.3.3 Otevřené kódování

Kompetence:

Osobnostní a sociální kompetence (sebevědomí, sebedůvěra, odpovědnost; odvaha multiplikovat svoje dovednosti do jiného společenského kontextu, přesvědčovací schopnosti; vyjádřit svůj názor); organizační schopnosti; najít řešení pro společenský problém; formulovat společenský problém; nebát se vyjádřit svůj názor; organizovaně pracovat na společenských tématech; debatování

Znalosti:

Fungování demokratických procesů (volby) a jejich význam; instituce a osobnosti veřejného života; kontakty; komplexnost společnosti a názorová pluralita společnosti (nic není černobílé); politická participace neznamena pouze volby a politiku; demokratické chování a jednání; demokracie (respekt, tolerance, svoboda)

4.4 Respondentka C

4.4.1 Profil respondentky

Respondentka C nebyla mezi lety 2007-2009 ve Fóru mládeže poprvé. Absolvovala celkem 3 funkční období, byla koordinátorkou a aktivně se zapojila do některých iniciativ spolků ohledně reorganizace Fóra mládeže. V době účasti ve Fóru studovala vysokou školu v Německu. Fórum mládeže nezůstalo jedinou organizací, ve které se mimoškolně angažovala. Ve Fóru mládeže byla vedoucí pracovní skupiny, která se věnovala projektu politického vzdělávání. V současné době pracuje v Česku v oblasti politiky (v nezávislé politické nadaci), kde je mimořádně aktivní a díky čemuž se zapojuje do aktivit občanské společnosti. Je aktivní členkou politické strany.

4.4.2 Stručná interpretace rozhovoru

Pro respondentku byla účast ve Fóru mládeže první možnost, jak politicky přemýšlet, ačkoli by to tak v té době sama nenazvala. (ř. 231) To pro ni znamená zamyslet se kriticky nad světem kolem sebe, hledat příčiny jevů, které by bylo dobré osvětlit, a co by bylo dobré změnit. (ř. 235) Nejtypičtěji se to projevovalo na projektu pracovních skupin. (ř. 238) Ale podotýká, že ne vždy byli sto účastníci kriticky reflektovat témata, která si vybrali pro své projekty, v širším společensko-politickém kontextu. (ř. 243) Schopnost reflexe ale podle ní závisí na zkušenostech a věku, které ovlivňují schopnost pojmenovat důvody zkoumání vybraného tématu. (ř. 256) Přiznává ale, že Fórum mládeže mělo daleko větší potenciál podporovat kritické myšlení. (ř. 438) Důvodem, proč se tak nestalo, bylo nedostatečné politické uchopení Fóra mládeže ze strany koordinátorů (ř. 515), což se projevovalo tím, že projekty skupin nebyly dostatečně vtaženy do širšího česko-německého společenského kontextu (ř. 516), a tím pádem v nich nebylo přímo kritické myšlení podporováno.

Zároveň vnímá činnost ve Fóru mládeže jako politickou činnost, protože se zabývalo konkrétními problémy v česko-německém prostředí, které se snažilo popsat a nějakým způsobem se je pokoušelo i vyřešit. (ř. 476) Přiznává, že ne všichni členové vnímali svoji činnost ve Fóru mládeže jako politickou, což souvisí s jejich „backgroundem“. (ř. 483) Respondentka vnímala svoje angažování jako politickou činnost s ohledem na studium politologie a s ohledem na to, že už delší dobu žila v Německu, kde se podobný typ činnosti tematizuje jako širší politická aktivita. (ř. 485-488) Češi by podle ní tuto činnost spíše označili za dobrovolnou aktivitu (ř. 496), a tedy nepolitickou (ř. 494), s ohledem na zprofanovanost pojmu politika (ř. 492) a úzkému vymezení politické činnosti pouze na parlamentní činnost. (ř. 498)

Více než obsahy, které se zpracovávaly v pracovních skupinách, hodnotí respondentka praxi a způsob fungování Fóra mládeže jako celku. Vnímá ho jako demokratickou platformu (ř. 534), jako příklad žité demokracie. (ř. 535) Zde se promítalo, že každé Fórum mládeže si muselo v každém funkčním období nastavit způsob a cíl své práce. To bylo způsobeno tím, že nebyly předepsané postupy a výstupy činnosti Fóra mládeže a koordinátoři často přicházeli z vnějšku a neznali činnost a postupy minulého funkčního období. (ř. 536-535) Zde se poprvé respondentka setkala s frustrací z demokracie a ze zdoluhavých demokratických postupů. (ř. 541) To se týkalo toho, že se 40 lidí muselo v plénu (a poté znovu v pracovních skupinách) konsensuálně shodnout na různých tematických a organizačních otázkách a zkoordinovat se. (ř. 545) Což jí připomínalo fungování společnosti v malém (ř. 546) a zároveň jí to poprvé ukázalo, jak je těžké se na něčem kolektivně dohodnout. Jako příklad kontroverzních otázek, které se řešily na plenárních setkáních, uvedla respondentka otázku, zda má Fórum mládeže fungovat pouze pro sebe, nebo zda má mandát i promlouvat k relevantním celospolečenským tématům. (ř. 546)

Činnost ve Fóru mládeže byla velmi svobodná. To znamenalo, že nebyly předem dané jasné výstupy, ani jak se k nim má pracovní skupina dopracovat, a neexistovala pevná hierarchie a autorita. Na druhou stranu toto ale přinášelo jistou míru frustrace, protože člověk musel kooperovat s 5 až 6 lidmi, které si jenom částečně mohl vybrat, musel bojovat s jazykovými a kulturními odlišnostmi a s časem při realizaci projektu. (ř. 350-357) Tuto situaci ale hodnotí jako nejvíce přínosnou, protože se podle ní jednalo o zmenšenou společnost, kde je pro dosažení nějakého cíle nutné brát ohled na ostatní, poslouchat a respektovat jejich názory a umět se respektovat a tolerovat ve své odlišnosti. Dále zdůrazňuje efekt samostatné

práce, kdy je třeba dávat pozor na schopnosti a zájmy ostatních členů v pracovní skupině, aby dostávali úkoly, se kterými budou spokojeni a budou na ně stačit. (ř. 261)

V souvislosti s tím usuzuje, že Fórum mládeže dokázalo předávat v jisté míře demokratické hodnoty. (ř. 562) K těm se řadí respekt, především v souvislosti s jiným kulturním backgroundem. Toto ostatně vedlo k větší „multikulturalizaci“ (ř. 564) a vnímání odlišné životní zkušenosti (ř. 564). Kromě jiného kulturního zázemí se respekt vztahuje i k odlišným názorům. To se především projevovalo při častých debatách, kdy měl každý možnost dostat se na řadu a přednést svůj pohled na věc. (ř. 568) Dalším prostředkem, který pomáhal zprostředkovat demokratické hodnoty, byl i způsob, jakým se o věcech rozhodovalo. Každému rozhodnutí předcházela živá debata a poté se hlasovalo. (ř. 569-571) Tím podle ní došlo k nácviku demokratických procesů rozhodování. (ř. 571) Respondentka si není jistá, jestli docházelo k vědomé reflexi tohoto způsobu rozhodování a chování u všech účastníků jako způsobu demokratické činnosti. V každém případě ale pozitivně hodnotí tuto zkušenost sama pro sebe. (ř. 585)

Fórum mládeže podle respondentky nemuselo samo o sobě motivovat účastníky k nějaké formě angažování, protože to záviselo z principu na tom, jaký typ lidí se tam hlásil. (ř. 337) Podle jejího názoru to byli primárně lidé, kteří byli motivovaní se mimoškolně angažovat. Tím pádem to byli lidé, kteří by se s největší pravděpodobností angažovali i bez Fóra mládeže. Nepopírá ale, že jim Fórum mládeže dodalo potřebnou sebedůvěru a zesílilo jejich chuť se společensky angažovat. (ř. 350)

4.4.3 Otevřené kódování

Kompetence a znalosti:

Informace; fungování demokratických procesů (volby, jak probíhá rozhodování v názorové pluralitě, diskuze); politicky myslet; kompromisy; respekt; sebevědomí; převzetí odpovědnosti; dbát na přání a schopnosti; jak kandidovat; sebevědomí; senzitivita ke společenským otázkám; uvědomělost vlastní role ve společnosti a politizace vlastního chování; trénink pro další participaci skrze témata a práci na projektech; motivace pro další participaci;

4.5 Respondent D

4.5.1 Profil respondenta

Respondent D byl v letech 2007-2009 ještě na střední škole a po skončení svého angažování nastoupil na vysokou školu. Byl ve stejné pracovní skupině jako respondentka C. Zastával funkci v předsednictvu sdružení Fóra mládeže a později v jeho dalších orgánech. Jednalo se o jeho první mimoškolní aktivitu. Poté následovala účast na dalších obecně prospěšných projektech v rámci organizací občanské společnosti, která byla spojená s jeho odborným zájmem a motivací k vybranému studiu a práci. V současné době pracuje ve státní sféře v oblasti zahraniční politiky. I přes vysoké pracovní vytížení nadále zůstává aktivní ve sdružení Fóra mládeže a je v předsednictvu organizace občanské společnosti. Je pasivním členem politické strany.

4.5.2 Stručná interpretace rozhovoru

Pro respondenta byla jeho účast ve Fóru mládeže úplně první zkušenost s mimoškolním angažováním. Z nedostatku zkušeností a množství lidí, kteří již disponovali zkušenostmi, odvíjí i svou vlastní pozici a hodnocení procesů probíhajících ve Fóru mládeže a v pracovní skupině. Staví se proto do role „pozorovatele“ a někoho, „kdo se musí učit.“ (ř. 70-75) Přesto vnímal rozdělování úkolů v pracovní skupině jako demokratické. To jednak znamenalo, že každý dostal za úkol to, na co se sám cítil a na co stačily jeho schopnosti a dovednosti. Za další v tom viděl i proces, kterým k tomu došlo. (ř. 98-100) Jednalo se především o velmi nedirektivní cestu a debatu nad zájmy a představami. (ř. 101) Zkušenost s Fórem mládeže byla pro respondenta především příležitost, jak se poučit ze způsobu práce a myšlení zkušenějších a starších členů. (ř.130-132) Od nich přejímal způsoby řešení problémů a učil se, jak vycházet s lidmi skupině s velmi rozdílnými názory. Zároveň využil navázané vztahy a kontakty pro budoucí pracovní uplatnění. (ř. 157) Dále pro něho bylo Fórum mládeže „inkubátorem“, ve kterém si mohl bez větších následků poprvé otestovat spoustu činností (např. oslovování lidí z politické a akademické sféry). (ř. 171)

Angažování ve Fóru mládeže vnímá více méně jako politickou aktivitu, a to především ve vztahu k tématu jejich pracovní skupiny, které se dotýkalo politických otázek. (ř. 320) Občanskou angažovanost chápe jako stav, „kdy lidem není jedno, co se kolem nich děje“ (ř.

334), dále že se zajímají o svět kolem sebe a snaží se vstupovat do místní politiky za účelem snahy prosadit nějaké zlepšení. (ř. 338) Z tohoto ohledu hodnotí výsledek projektu pracovní skupiny jako uspokojivý. (ř. 330) Ovšem vnímání vlastní mimoškolní aktivity jako politické začal vnímat až později, během studia na vysoké škole. (ř. 345) Fórum mládeže v něm podněcovalo politické myšlení, což se ale nedalo říct o všech ostatních členech v závislosti na typu projektu, kterému se věnovali. (ř. 383)

Fórum mládeže bylo pro respondenta první z mnoha velmi odlišných mimoškolních aktivit. Po ukončení funkčního období zůstal dále aktivním ve spolku, ve kterém zastával funkci v předsednictvu. (ř. 210) Vzhledem k jeho současnému enormnímu pracovnímu vytížení již ale nezvládá být dále jinak občansky aktivní nad rámec občasné podpory spolkům Fóra mládeže. (ř. 350) Přesto považuje za politickou aktivitu svoje současné povolání, které vykonává pro stát. Zde věří, že má šanci dosáhnout zlepšení některých věcí a mít vliv na jejich další průběh. (ř. 356) Nepovažuje se však za „hlídacího psa“ toho, co se v politice děje. (ř. 357) Zůstává idealistou a věří, že angažování mládeže má smysl. Především to má pozitivní dopad v tom smyslu, že se mládež neradikalizuje a předchází se patologickému chování. (ř. 436) Z jeho profesní zkušenosti ale jinak nevidí, že by hlas mládeže, za který je Fórum mládeže považováno, mělo možnost něčeho na politické úrovni dosáhnout, protože v konečné fázi pak politiky při rozhodování nezajímá. (ř. 415)

4.5.3 Otevřené kódování

Kompetence / znalosti:

Osobní a sociální kompetence (řízení projektu, způsob rozhodování, fungování skupin, komunikace s lidmi z různých sociálních prostředí); debata (zapojení všech, názorová pestrost, na základě strukturovaných racionálních argumentů); formulace vlastního názoru; sebedůvěra; způsoby rozhodování; fungování voleb a rozhodovacích grémií); jak dosáhnout vlastních cílů; funkce a úkoly občanských sdružení; podpora dalšího politického angažování a zájmu o společenské dění; chápání sebe sama jako hybatele společenského dění; dosažení osobních cílů

4.6 Axiální kódování

Tato část analýzy poskytne odpovědi na podotázku III. Tedy jaké kontextuální a strukturální podmínky vedly k získání kompetencí a návyků potřebných pro budoucí politickou

participaci. Předpokládal jsem, že následující kontextuální souvislosti mohly podpořit vznik kompetencí a návyků u respondentů identifikovaných v otevřeném kódování (odpověď na podotázku II v předchozích podkapitolách): organizační struktura Fóra mládeže; procesní postupy Fóra mládeže; obsahová práce Fóra mládeže a skupin; dvojnárodnostní prostředí Fóra mládeže. Nejprve shrnu kontextuální souvislosti pro jednotlivé respondenty, poté vytvořím souhrnný přehled, a nakonec se vrátím k původním předpokladům, které rozšířím a doplním na základě výsledků analýzy.

Analýzu vlivu kontextuálních a strukturálních podmínek jsem provedl podle následujícího schématu: respondent například uvedl, že se naučil respektovat názorové rozdíly ostatních členů (*kompetence*), k čemuž ho dovedla otevřená a inkluzivní debaťní atmosféra (*kontext*). Debaty byly součástí způsobu samosprávy vnitřních záležitostí Fóra mládeže (*struktura*).

- Kontextuální souvislosti jednotlivých respondentů:

Respondent A

Realizace projektu v pracovních skupinách; absence mocenské hierarchie; teamová spolupráce; způsoby rozhodování (debaty a volby); heterogenní skupina (odlišné kulturní a sociální pozadí členů); příležitost vyzkoušet různé postupy

Respondentka B

Referenti; motivace od ostatních členů (multiplikační efekt); multikulturní prostředí; informace; zájem o věci veřejné – lokální dění; heterogenní skupina; organizační struktura (teamová práce, bez autority, jednat podle vlastního rozhodnutí, chráněné prostředí); mimoškolní prostředí; organizovaně pracovat na společenských tématech

Respondentka C

Demokratická praxe (způsob fungování); multikulturní prostředí; heterogenní prostředí; externí experti; zmenšený model společnosti; referenti; společenské organizace; názorová pluralita; inkluze; diskuze; prostor pro kritickou debatu o souvislostech společenských problémů; bez předepsaných postupů; bez autority

Respondent D

Národnostně smíšené skupiny; různá úroveň zkušeností; interkulturní učení; práce na projektech ve skupinách; způsob rozhodování (kolektivní a inkluzivní); způsob rozhodování (konsenzuálně); spolky; vzájemné povzbuzování

- Souhrnný přehled

Ve Fóru mládeže identifikuji následující organizační *strukturu*: účast na projektu v jedné ze smíšených pracovních skupin s předem neznámými účastníky a pod vedením jedné osoby z týmu; realizace česko-německého projektu během dvou let; setkávání se pravidelně minimálně čtyřikrát v roce v rámci pracovní skupiny a minimálně třikrát v roce na plenárním setkání; vágní hierarchie (žádná autorita, která by určovala způsob práce, řešení konfliktů, kontrolovala výsledky práce apod.); žádný předepsaný výsledek projektu (předepsaná byla pouze tematická oblast); vlastní organizace pracovních skupin.

Činnost ve Fóru mládeže se uskutečňovala v následujícím *kontextu*: vícejazyčné prostředí; pracovní atmosféra umožňují dělat chyby a poučit se z nich („chráněné prostředí“); podpora při projektech pracovních skupin (mentoring, výměna zkušeností mezi členy); vztažení tematické práce do širšího česko-německého společenského kontextu (témata projektů, externí referenti); otvřenost a tolerance prostředí (tolance k rozdílným názorům, zkušenostem, národnosti, hodnotám, jazykovému vybavení); způsoby rozhodování (diskuze, kolektivní rozhodování, zohlednění menšinových názorů, procedury hlasování, prostor pro názory všech členů); společná odpovědnost za výsledky projektu

Struktura a kontext Fóra mládeže přináší i omezení pro učení nových, resp. prohloubení stávajících, kompetencí respondentů. Omezení je způsobeno za prvé samotnou strukturou Fóra mládeže (resp. pracovních skupin), která limituje množství aktivit a procesů. Strukturální omezení limituje prostor respondenta, ve kterém může zažívat nové podněty. Za druhé je limitem činnost respondenta (co měl a neměl možnost v rámci realizace projektu v pracovní skupině vykonávat). A za třetí je to intenzita prožitých událostí, kdy ne všechny události měly pro respondenty stejný význam.

- Výběr hlavních kontextuálních souvislostí

Aktivity, které respondenti vykonávali v rámci Fóra mládeže

Činnost, kterou respondenti měli možnost vykonávat (především v rámci pracovních skupin), vedla k osvojení občanských kompetencí (osobních, sociálních) podporující budoucí politickou participaci.

Témata, kterými se Fórum mládeže zabývalo

Obsahová náplň Fóra mládeže (a pracovních skupin) obnášela zapojení externích referentů a snažila se zprostředkovat širší společensko-politické souvislosti česko-německých vztahů. Tím byl dán respondentům podnět k širšímu uvažování nad společenskými tématy a vlastní roli ve společnosti.

Organizační struktura a procesy Fóra mládeže

Předem daná organizační struktura (koordinátoři, koordinační tým, pracovní skupiny) a postupy (způsoby volby zástupců do koordinačního týmu, způsoby rozdělování do skupin, způsoby rozhodování a rozdělování úkolů apod.). Tato organizační struktura je blízká politické participaci v jiných podobných organizacích občanské společnosti, resp. aktivitám v politické participaci. Vzhledem k tomu, že se jednalo o první zkušenost respondentů s činností tohoto druhu (doposud pro ně byla relevantní pouze škola), museli se zde prvé vypořádat s novými úkoly. O to větší na ně měla tato aktivita dopad, protože jim sloužila jako inspirace a motivace pro další aktivitu.

Hodnotová orientace Fóra mládeže

Přestože Fórum mládeže nedeklaruje oficiálně žádný kodex hodnot, existují nepsaná základní pravidla chování mezi členy, podle kterých respondenti jednají dodnes.

Ostatní členové Fóra mládeže

Účast ve Fóru mládeže byla podmíněna (byť jednoduchým) výběrovým řízením. Z toho důvodu patřili účastníci Fóra mládeže k motivovaným jedincům se zájmem o společenské dění. Tento efekt zintenzivnil a upevnil přesvědčení o automaticnosti a nezbytnosti dalšího participativního chování. Zároveň efekt dvojnárodnostního projektu s sebou nesl podněty k reflexi sociální reality mimo doposud známý sociální prostor.

5 Interpretace výsledků a diskuze

Odpovědi na podotázku I mě dovedly k výsledku, že ve Fóru mládeže měli respondenti podmínky pro politickou socializaci. Z toho důvodu lze zkoumat její vliv na rozvoj politické participace a demokratického občanství u těchto vybraných respondentů. Vliv jsem se rozhodl zkoumat rekonstrukcí strukturálních a kontextuálních podmínek axiálním kódováním (podotázka III), na jejichž základě si respondenti mohli osvojit kompetence, získat motivaci a přesvědčení o smysluplnosti a potřebě politické participace atd. (které jsem analyzoval pomocí otevřeného kódování v podotázce II). Při interpretaci výsledků vycházím především ze závěrů axiálního kódování. Z něho vyplývá následující:

V pluralitním a heterogenním prostředí Fóra mládeže (v němž je každému členovi zaručen stejný prostor pro vyjádření jeho názorů, představ a hodnot) se museli respondenti naučit vycházet s názory a představami ostatních členů, aby dosáhli cíle v podobě úspěšného řešení projektu pracovní skupiny. Pluralitní a heterogenní prostředí Fóra mládeže je primárně ovlivněno setkáním dvou národností. I přesto, že výběr členů probíhá v rámci nenáročného výběrového řízení, setkávají se zde mladí lidé z rozdílného kulturního, sociálního a hodnotového prostředí, kteří mají rozdílné představy o fungování práce v týmu, resp. společnosti. Podmínka výběru předurčuje, že se do Fóra mládeže budou více hlásit mladí lidé se zájmem o mimoškolní aktivitu, přičemž pouze malá část má již předešlé zkušenosti s aktivitou v občanské společnosti. Na příkladu respondentů je patrné, že ne všichni se v rodině nebo škole setkali s podporou politické participace či že by k tomu byli přímo vedeni. Na druhou stranu je třeba zohlednit, že těmto členům jim jejich sociální prostředí nekladlo aktivní odpor pro zapojení se do Fóra mládeže.

I přesto, že Fórum mládeže nedeklaruje přímo svůj hodnotový rámec a nehlásí se ke konkrétní politické ideologii (deklaruje pouze cíle svojí činnosti), podporuje a snaží se vytvořit z principu věci otevřené, liberální, respektující a inkluzivní pracovní prostředí, jež zaručuje podmínky pro využití maximálního tvůrčího potenciálu členů k naplnění cílů Fóra mládeže.⁷⁸ Na to má vliv systém jeho vnitřní organizace práce a nepsaný způsob chování členů a koordinátorů. Organizační struktura je předem daná, ale nepsaná pravidla pro chování mezi členy jsou v každém funkčním období ovlivněna především koordinátory. Ti stanovují rámcové

⁷⁸ Například nikdo není diskriminován na základě nedostatku jazykových znalostí.

podmínky v tomto prostředí tím, že určují, jaké jsou přijatelné a vítané způsoby chování a jednání mezi členy. Tyto principy se poté přenesly do hodnotného rámce respondentů⁷⁹ a staly se základem pro jejich způsob mezilidského jednání.

Fórum mládeže zasazuje projekty pracovních skupin do širšího česko-německého společenského kontextu. Na setkání zve významné představitele česko-německého občanského, politického a ekonomického života. Dává členům dostatek podnětů k uvažování nad širšími společenskými souvislostmi a roli Fóra mládeže a jeho jednotlivých členů ve společnosti. Vtahuje tady členy do společenského života. Toto má pak zásadní vliv na budování identity členů coby sebevědomých demokratických občanů, kteří cítí zodpovědnost za společenský vývoj. Podporuje v členech přesvědčení o smysluplnosti politické participace. Zkušenost s participací ve Fóru mládeže podpořila u respondentů rozvoj kompetencí potřebných pro aktivní politickou participaci v dospělosti. Dále vedla k tomu, že se politická participace⁸⁰ stala samozřejmou součástí jejich života.

Fórum mládeže dalo respondentům příležitost se octnout v roli politických aktérů (Yates & Youniss, 1998). Impulz k tomu daly například obsahy debat (a náplň práce některých pracovních skupin), jež se vztahovaly ke společensko-politickým problémům.⁸¹ Členové se snažili zaujmout k těmto problémům postoj a hledat možná řešení. Tento aspekt pomohl zesílit pocit jejich odpovědnosti za společnost (Yates & Youniss, 1999). Efekt tohoto aspektu spočívá také v integraci respondentů do společnosti (Putnam 1999), protože se učí být její aktivní součástí (Reinders, 2001). Výsledky práce pracovních skupin podpořily přesvědčení respondentů o reálném dopadu jejich aktivity v dobrovolně prospěšné činnosti na společenský život (Reinders, 2014). Zapojení do Fóra mládeže mělo substituční efekt především k aktivitám ve škole a k rodině (Almond & Verba, 1989). Respondenti se poprvé dostali do jiného prostředí, které jim bylo doposud cizí a v němž byli vystaveni novým podnětům a úkolům. Ty jim zprostředkovaly možnost začít si vytvářet nové návyky jednání a chování (Youniss & Yates, 1997; Reinders 2001), a tedy pomohly formovat nový pohled na sebe sama coby politického aktéra.

⁷⁹ Respondenti tyto hodnoty často ztotožňovali s demokracií, resp. s jejich představou fungování demokratické společnosti.

⁸⁰ Především v manifestační a latentní formě politické participace (Adler & Goggin, J., 2005).

⁸¹ Na úrovni česko-německých vztahů z pohledu mládeže.

Především práce v pracovních skupinách, dvojnárodnostní a organizační struktura Fóra mládeže byla zdrojem pro získání nových kompetencí. Tyto kompetence se netýkaly pouze organizačních dovedností, které respondenti dále rozvíjeli a používají je dodnes ve svém pracovním životě a dalších dobrovolných aktivitách, ale daleko větší vliv měly osobní a sociální kompetence (Düx, 2009; Putnam 1999). Toto přispělo také k posílení jejich sebevědomí k další politické participaci (McFarland & Thomas, 2006). Respondenti byli zapojeni do rozhodovacího procesu Fóra mládeže, čímž pochopili principy fungování politického rozhodování (Almond & Verba, 1989).

Na základě výsledků výzkumu ve vztahu k použité teoretické literatuře mohu potvrdit, že Fórum mládeže podpořilo u respondentů budování identity uvědomělého demokratického občana, který je politicky aktivní⁸² (Rakušanová, 2005;⁸³ Putnam, 1999⁸⁴), vedlo též ke změnám chování (Reinders, 2014) a podpořilo vznik demokratických hodnot (Pateman 1970, Almond & Verba, 1989; Rehfeldt, 2012; Düx 2009). Politická socializace respondentů byla ovlivněna specifickými podmínkami ve Fóru mládeže,⁸⁵ jež se staly určujícím prvkem pro budování politické identity respondentů a pro jejich další politickou participaci. Zapojení do obecně prospěšné činnosti ve Fóru mládeže tak přispělo u respondentů s utvořením a upevněním identity společensky uvědomělých, demokratických a participujících občanů (McFarland & Thomas, 2006). V rámci analýzy jsem posuzoval pouze vliv Fóra mládeže. Samozřejmě očekávám, že na respondenty mohli mít vliv i další faktory. Ty ale zůstaly okrajem mého zájmu, protože jsem se snažil popsat kontext socializace ve Fóru mládeže.

⁸² Výsledek této práce se vzhledem k metodologickým omezením vztahuje pouze na vybraný vzorek respondentů.

⁸³ *Homo politicus*

⁸⁴ *Civic virtue*

⁸⁵ Mezi které jsem zařadil zejména: aktivity, které respondenti vykonávali v rámci Fóra mládeže; témata, kterými se Fórum mládeže zabývalo; organizační strukturu a procesy Fóra mládeže; hodnotovou orientaci Fóra mládeže; ostatní členy Fóra mládeže

6 Závěr

Ve své práci jsem zkoumal specifický kontext politické socializace při vykonávání obecně prospěšné činnosti v rámci organizace občanské společnosti, od které jsem očekával pozitivní dopad na pozdější politickou participaci a demokratické občanství. V tomto případě se jednalo o reflexi kontextu politické socializace v Česko-německém fóru mládeže jeho bývalými členy. Ty jsem zvolil záměrně s ohledem na jejich stálou aktivní politickou participaci. Očekával jsem, že právě u těchto jedinců byl efekt politické socializace k politické participaci a demokratickému občanství nejsilnější, a tak mi poskytnou dostatek empirického materiálu pro rekonstrukci kontextu politické socializace. Empirický materiál v podobě polostrukturovaných narativních rozhovorů jsem analyzoval za pomoci části metody zakotvené teorie, abych mohl odhalit souvislosti vzniku předpokladů pro politickou socializaci a demokratické občanství na příkladu vybraných respondentů.

Výsledek práce se s ohledem na metodologický postup a malý vzorek respondentů nedá zobecnit na celé Fórum mládeže, resp. ani na celospolečenský kontext. Pokud by došlo k opakování výzkumu jiným výzkumníkem, patrně by došel k jiným závěrům, protože významnou roli u tohoto způsobu výzkumu hraje i výzkumníkův induktivní a deduktivní postup. (Bohnsack, 2010) Tento fakt ale nesnižuje význam podobně koncipovaného výzkumu, protože může poskytovat doplnění ke stávajícím výzkumům. (Strauss & Corbin, 2008)

7 Seznam použité literatury

- Adler, R., & Goggin, J.: What Do We Mean By “Civic Engagement”? *Journal of Transformative Education*. Vol. 3 (2005), No. 3, stránky 236-253.
- Almond, G., & Verba, S. (1989). *The Civic Culture*. Newbury Park: Sage Publications, Inc.
- Baron, R. A., & Byrne, D. E. (2003). *Social Psychology*. Boston: Allyn and Bacon.
- Barša, P., & Císař, O. (2008). *Anarchie a řád ve světové politice*. Praha: Portál.
- Beck, P., & Jennings, K. Pathways to Participation. *The American Political Science Review*. Vol 76. (1982), No. 1, str. 94-108.
- Böhm, A. (2013). Theoretisches Codieren: Textanalyse in der Grounded Theory. In Flick, U: *Qualitative Forschung*. Reinbeck, str. 175-214.
- Bohnsack, R. (2010). *Rekonstruktive Sozialforschung. Einführung in qualitative Methoden*. Opladen und Farmington Hills.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In Richardson, J.: *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood Press. Str. 241-258.
- Breuer, F. (2010). *Reflexive Grounded Theory. Eine Einführung für die Forschungspraxis*. Wiesbaden.
- Bronfenbrenner, U. (1981). *Die Ökologie der menschlichen Entwicklung*. Stuttgart.
- Císař, O. (2008). *Politický aktivismus v České republice*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Císař, O., Vráblíková, V., & Navrátil, J.: Staří, noví, radikální: politický aktivismus v České republice očima teorie sociálních hnutí. *Sociologický časopis*. Vol 47 (2011), No.1, str. 137-167.
- Dudley, R., & Gitelson, A.: Political Literacy, Civic Education, and Civic Engagement: Return to Political Socialisation? *Applied Development Science*. Vol. 6 (2002), No. 4, str. 175-182.
- Dušková, L.: Abschlussbroschüre. www.dtjf.de [<http://www.cnfm.cz/websitesde/wp-content/uploads/2012/06/Abschlussbrosch%C3%BCre-2007-2009.pdf>]. srpen 2011. 22.08.2016
- Düx, W. (2009). *Kompetenzenerwerb im freiwilligen Engagement*. Wiesbaden: GWV Verlag.
- Easton, D. (1967). *A System Analysis of Political Life*. New York, London, Sydney.
- Ekman, Joakim, Erik Amna.: „Political participation and civic engagement: Towards a new typology”. *Human Affairs*. Vol. 22 (2012), No. 3, str. 283-300.
- Felden, H. v. (2012). Narratives Interview. In Schäffer, B.: *Handbuch Qualitative Erwachsenen- und Weiterbildungsforschung*. Oplade, Berlin, Toronto. str. 334-346.

- Galston, W.: Political Knowledge, Political Engagement, and Civic Education. *Annual Reviews*, Vol. 4 (2001). str. 217-234.
- Gensicke, T. a. (2005). *Freiwilligensurvey*. München: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen.
- Giesecke, H. (1996). Politische Bildung. In Lenzen, D.: *Pädagogische Grundbegriffe*. Reinbeck. str. 230-232
- Hahn, C. L. (1998). *Becoming political*. New York: State University of New York Press.
- Hanks, M. Youth, Voluntary Associations and Political Socialisation. *Social Forces*. Vol. 60 (1981), No. 1, str. 211-223.
- Hermanowitz, J. (2002, 25 4). The Great Interview: 25 Strategies For Studying People In Bed. *Qualitative Sociology*. Vol. 25 (2002), No. 4, str. 479-499.
- Kowal, S., & O'Donnel, D. (2013). Zur Transkription von Gesprächen. In Flick, U.: *Qualitative Forschung*. Reinbeck. str. 437-447.
- Küsters, I. (2006). *Narrative Interviews. Grundlagen und Anwendungen*. Wiesbaden.
- Lee, N.-J., Dhavan, S., & McLeod, J.: Process of Political Socialisation: A Communication Mediation Approach to Youth Civic Engagement. *Communication Research*. Vol. 40 (2012), No. 5, str. 669-697.
- Levine, P., & Higgins-D'Alessandro, A. (2010). Youth Civic Engagement: Normative Issues. In Sherrod, L.: *Handbook of Research on Civic Engagement in Youth*. New Jersey: Wiley. str. 115-137.
- Li, Y., & Marsch, D.: New Forms of Political Participation: Searching for Expert Citizens and Everyday Maker. *British Journal of Political Scienc*. Vol 38 (2010), No. 2, str. 247-272.
- Linek, L., & Pecháček, Š. (2005). K důvodům nízkého počtu členů českých politických stran. In Mansfeldová, Z. & Kroupa, A.: *Participace a zájmové organizace v České republice*. Praha: SLON. Str. 59-81
- Marotzki, W., & Tiefer, S. (2013). Qualitative Bildungsforschung. In Friebertshäuser, B.: *Qualitative Forschungsmethoden in der Erziehungswissenschaft*. Hemsbach. str. 73-88.
- McAdam, D. (1988). *Freedom Summer*. New York: Oxford University Press.
- McFarland, D., & Thomas, R.: Bowling Young: How Youth Voluntary Associations Influence Adult Political Participation. *American Sociological Association*. Vol 71 (2006), No. 3, str. 401-425.
- Niemi, R., & Hepburn, M.: The rebirt of political socialisation. *Perspectives on Political Science*. Vol. 24 (1995), No. 1, str. 1-18.
- Pateman, C. (1970). *Participation and Democratic Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Putnam, R. (1993). *Making Democracy Work*. New Jersey: Princeton University Press.
- Putnam, R. (1999). *Bowling Alone*. New York: Simon and Schuster Paperbacks.
- Rakušanová, P. (2005). Třetí sektor a občanská participace v České republice. In Mansfeldlová, Z. & Kroupa, A.: *Participace a zájmové organizace v České republice*. Praha: SLON. str. 81-104.
- Rehfeldt, J. (2012). *Der gestaltete Lernkontext*. Wiesbaden.
- Reinders, H. (2001). *Politische Sozialisation Jugendlicher in der Nachwendzeit*. Opladen: Leske+Budrich.
- Reinders, H. (2014). *Jugend - Engagement - Politische Sozialisation*. Wiesbaden: Springer VS.
- Rubin, H., & Rubin, I. (2012). *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data*. Illinois.
- Řicháček, T., & Hytych, R. (06. 07. 2017). *Research Gate*. Načteno z www.researchgate.net : https://www.researchgate.net/profile/Tomas_Rihacek/publication/258994659_Metoda_zakotvene_teorie/links/004635298f71e53e47000000/Metoda-zakotvene-teorie.pdf
- Sherrod, L., Torney-Purta, J., & Flanagan, C. (2010). *Handbook of Research on Civic Engagement in Youth*. New Jersey: Wiley.
- Schumpeter, J. (2004). *Kapitalismus, socialismus a demokracie*. Brno: CDK.
- Silverman, D. (2011). *Interpretating Qualitative Data*. London.
- Skovajsa, M. (2010). *Občanský sektor*. Praha: Portál.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1996). *Grundlagen qualitativer Sozialforschung*. Weinheim.
- Strauss, A., & Corbin, J. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks.
- Teorell, J. Political participation and three theories of democracy: A research inventory and agenda. *European Journal of Political Research*. Vol. 45 (2006), No. 5. str. 787–810.
- Teorell, J. (2007). Political Participation: Mapping the Terrain. In van Deth, J.: *Citizenship and Involvement in European Democracies: A Comparative Analysis*. London: Routledge. str. 334-357.
- Uhlener, C. J. (2001). Participation, Political. V J. a. Smelser, *International encyclopedia of the social & behavioral sciences*. New York: Elsevier. str. 124-135.
- Vecchione, M., & Caprara, G. V.: Personality determinants of political participation. *Personality and Individual Differences*. Vol. 46 (2009) No. 4, str. 487 - 492.
- Vráblíková, K.: Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích. *Sociologický časopis*. Vol. 45 (2009), No. 5, str. 867-897.
- Warleigh, A.: "Europeanizing" Civil Society: NGO's as Agents of Political Socialisation. *Journal of Common Market Studies*. Vol 39 (2001), No. 4, str. 619-639.
- Yates, M., & Youniss, J.: Community Service and Political Identity Development in Adolescence. *Journal of Social Issues*. Vol 54 (1998), No. 3, str. 495-512.

Yates, M., & Youniss, J. (1999). *Roots of Civic Identity*. Cambridge University Press.

Young, I. (2000). *Inclusion and Democracy*. New York: Oxford University Press.

Youniss, J., & Yates, M. (1997). *Community Service and Social Responsibility in Youth*.
Chicago: University of Chicago Press.

Znoj, M., Bíba, J., & Vagovčíková, J. (2014). *Demokracie v postliberální konstekaci*. Praha:
Karolinum.

8 Přílohy

Table 2. Typology of different forms of disengagement, involvement, civic engagement and political participation

	Non-participation (<i>disengagement</i>)		Civil participation (latent-political)		Political participation (manifest)		
	Active forms (antipolitical)	Passive forms (apolitical)	Social involvement (attention)	Civic engagement (action)	Formal political participation	Activism (extra-parliamentary political participation)	
Individual forms	<p>Non-voting</p> <p>Actively avoiding reading newspapers or watching TV when it comes to political issues</p> <p>Avoid talking about politics</p> <p>Perceiving politics as disgusting</p> <p>Political disaffection</p>	<p>Non-voting</p> <p>Perceiving politics as uninteresting and unimportant</p> <p>Political passivity</p>	<p>Taking interest in politics and society</p> <p>Perceiving politics as important</p>	<p>Writing to an editor</p> <p>Giving money to charity</p> <p>Discussing politics and societal issues, with friends or on the Internet</p> <p>Reading newspapers and watching TV when it comes to political issues</p> <p>Recycling</p>	<p>Voting in elections and referenda</p> <p>Deliberate acts of non-voting or blank voting</p> <p>Contacting political representatives or civil servants</p> <p>Running for or holding public office</p> <p>Donating money to political parties or organizations</p>	<p>Legal/extra-parliamentary protests or actions</p> <p>Buycooting, boycotting and political consumption</p> <p>Signing petitions</p> <p>Handing out political leaflets</p>	<p>Civil disobedience</p> <p>Politically motivated attacks on property</p>
Collective forms	<p>Deliberate non-political lifestyles, e.g. hedonism, consumerism</p> <p>In extreme cases: random acts of non-political violence (riots), reflecting frustration, alienation or social exclusion</p>	<p>"Non-reflected" non-political lifestyles</p>	<p>Belonging to a group with societal focus</p> <p>Identifying with a certain ideology and/or party</p> <p>Life-style related involvement: music, group identity, clothes, etcetera</p> <p>For example: veganism, right-wing skinhead scene, or left-wing anarcho-punk scene</p>	<p>Volunteering in social work, e.g. to support women's shelter or to help homeless people</p> <p>Charity work or faith-based community work</p> <p>Activity within community based organizations</p>	<p>Being a member of a political party, an organization, or a trade union</p> <p>Activity within a party, an organization or a trade union (voluntary work or attend meetings)</p>	<p>Involvement in new social movements or forums</p> <p>Demonstrating, participating in strikes, protests and other actions (e.g. street festivals with a distinct political agenda)</p>	<p>Civil disobedience actions</p> <p>Sabotaging or obstructing roads and railways</p> <p>Squatting buildings</p> <p>Participating in violent demonstrations or animal rights actions</p> <p>Violence confrontations with political opponents or the police</p>

Tabulka 1 – Dělení politické participace podle Ekmana a Amna (2012, str. 295)

Transkript rozhovoru s respondentem A

Respondent A – I. část

JV: Mir wäre lieber wenn du einfach frei antworten kannst

Respondent A: ja

JV: Vielleicht kannst du am Anfang sagen: was ist Jugendforum? Also einfach erinnern, was du damals gemacht hast.

Respondent A: Also, das Deutsch-Tschechische Jugendforum ist ein Forum, eine Plattform, vielleicht ein Raum für Jugendliche, junge Leute, aus Deutschland und Tschechien, die zusammen ihre Projekten in 2 Jahren, jetzt ist es glaube ich kürzer, in 2 Jahren Projekt planen, durchführen und eigentlich auch evaluieren---das weiss ich jetzt nicht mehr genau...ja, zumindest präsentieren, klar, also, irgendwie schon noch Abschluss machen...eh...genau das läuft so dass wir uns so glaub ich drei mal...doch, nä?...also 6 Treffen in dieser Kleingruppe, die sich doch beim ersten Treffen, wo wir alle waren...40 Teilnehmer...eesh...da haben wir uns zu Gruppen zusammengekommen und dann haben wir uns in der Gruppe 6mal getroffen und nochmal im Plenum 2mal, meiner Meinung nach (lach) und dann nochmal die Abschlusspräsentation, wo auch alle waren...ehm...genau, aber dass hier ist der Faktor, dass halt viel Kommunikation via Mails lief...genau...Telefon weniger...Internet auch...Facebook hatten damals noch nicht (lach) es wäre unsere Arbeit cooler gemacht. Genau. Und (undeutlich) noch ein Ding mit der verschiedenen Hintergründe der Leute, die nicht nur aus verschiedenen Länder kamen, sondern auch...eh..also ich meine es waren alle so Leute, die sich irgendwann für das andere Land interessiert haben, oder waren dort. Also auf jeden Fall unterschiedlichste Alterstrukturen auch so was ich mich erinnere war...also...sehr..irgendwie doch schon sehr so sozial also Millieu unterschiedlich. Es war sehr heterogäne Gruppe auf jeden Fall. Genau

JV: Hm. Also kannst du noch beschreiben wie die Strukturen im Jufo waren? Wie die Arbeitsstruktur oder die Verwaltungsstruktur oder so was ausgehen hat?

Respondent A: Eehm. es gab 2 Sprecher, einen Tscheche einen Deutsche, und dann noch...also...genau...die beiden Koordinatorien, waren schon festgelegt, die alles begleitet und professionell gestellt haben. Und dann gab es noch ein Sprecher, die aus dem Kreis der Teilnehmern gewählt wurden, lustiger Weise (lach). Es war sehr demokratisch eigentlich (lach). Ehm

JV: Warum lachst du jetzt? War es demokratisch oder nicht?

Respondent A: Doch. Doch. Also die Wahl schon...also...es gab ne richtige Wahl, es gab auch richtig ehm ich erinnere mich noch daran, dass es auch mehrere Leute gab, die es machen wollten. Und dann halt auch sozusagen war ne Bewerbungrede gab. Also es war schon so ein bisschen richtig Politik...überzeugend zu sein...genau..ehm...dann werden die beiden gewählt. Ja und vielleicht nochmal früher (undeutlich) wer sich bewirbt und halt ausgewählt wird. (undeutlich) Die einzige Bedingung, die es gab, eigentlich, dass man von 16-26 Jahre alt sein muss. Genau...eh..Dann gabs mehrere Arbeitsgruppen, die dann auch schon beim ersten Treffen halt durch verschiedenen Methodigen sich gefunden haben, also wo man gekuckt hat wo die inhaltliche Schnittmenge erstmal passieren und kamm es dazu was sind die Ideen. Dann werden diese Gruppen zusammen gewürfelt...eh...und diese Gruppen haben dann haben sich genau relativ selbstorganisiert und sich überlegt wo wollen wir und treffen, wann wollen wir treffen...uhm...uuund...selber wurde halt auch bei dem ersten Treffen Hand gegeben, wie man sozusagen diese Treffen abrechnet und worauf man achten muss. Aber halt bei den Treffen selber, die dann abwechselnd in Deutschland und Tschechien

stattfanden. Als Gruppen hatten wir eigentlich nicht nochmal direkte Begleitung. Wir haben alles selbstverantwortlich, selbstorganisiert organisiert und finanziell auch durchgeführt oder organisatorisch durchgeführt...also...da haben wir...genau...

JV: Ja, kannst du vielleicht noch beschreiben, wann diese Gruppen überhaupt gegründet wurden oder welches Thema sie zur Arbeit gefunden haben? Oder oder...ja...ganz genau.

Respondent A: Ja, es war eigentlich ganz interessant. Es war glaube ich nachträglich würde ich jetzt sozusagen auch pädagogisch schon eine Herausforderung eh das zu schaffen. Eh. Das haben wir in 4 Tagen eigentlich beim ersten Treffen auch hinbekommen, was ich damals nicht wahrgenommen habe, aber was ich sehr beeindruckend finde, dass aus 40 Leuten halt irgendwie, halt jeder hat so eigene Ideen, Interessen, Vorstellungen zum Projekt, dass es doch geklappt hat, dass alle sich dann wiedergefunden haben. Da glaube ich, manche hatten halt konkretere Vorstellungen wie ich z.B. auch und andere, glaube ich, wenig konkretere, wie ich es wahrgenommen habe. Ehm. Aber es hat alles eigentlich ganz gut geklappt. Passt. Und es war so, dass man schon in der Bewerbung die Ideen miteinfließen lassen sollte, auch schreiben sollte, damit die Koordinatorinnen schon die Arbeitsgrundlage hatten. Aber es gab halt mehrere Methodikern so...ehm...auch so zusammenzukommen. Und das war eigentlich meiner Erinnerung sehr gut durchstrukturiert. So. Es wurde ein bisschen gut an Hand genommen, ehm, was auch auch wirklich notwendig war, weil, also, ich kannte ja jemanden, oder zwei schon, aber normaler Weise kennen sich (undeutlich) Also das soziale Ding nicht nur, ehm, so ne pädagogische Frage, sondern erstmal überhaupt also Sprache untereinander zu finden, irgendwie ins Gespräch zu kommen, passiert immermal so in Kleingruppen, aber so mal inhaltlich fokussiert auf das Ziel. Also das Ziel, also das Projekt zu finden, die Idee zu haben, das braucht noch paar andere Sachen...Ehm...Ja...Es gab soo...ehm...naja so visualisiertes brainstorming, ne?. Also jeder hat irgendwie seine Ideen aufgeschrieben auf Karten und auf die Wand gepint und...Ich glaube sogar das waren nicht die Koordinatorinnen, sondern da gab es noch ein Andern...der diese Gruppenfindung begleitet hat. Auf jeden Fall wurde dann versucht das zu klastern und...ehm...Dann gab es so nen...ja das von den Teamer Einteilung war und dann wurde diese Leute erstmal zusammengebracht. Und also eigentlich war es so Prozesshaft, diese Dingen (undeutlich), ne? Und dann erstmal geguckt, funktioniert das? Kriegen wir ein Thema? Dann wurde noch mal geguckt, ob was geändert werden kann. Oder andere Leute sind irgendo anders gegangen. Oder haben erstmal geguckt...so..ehm...genau...Also bei mir speziell, ich hatte Rahel und Bianca, die ich schon kannte, eine relativ konkrete Idee irgendwas mit jüdischen Thematiken machen wollen. Ehm. Ich weiss gar nicht mehr ob es ganz praktisch war so ne Jugendaustausche eine (undeutlich) hatte. Das war auf jedem Fall die Idee, die ich hatte und glaubte, dass die so umgesetzt wurde. (lach) Es haben sich noch andere Leute angehockt. Genau.

JV: Was war denn das Projekt in der Arbeitsgruppe?

Respondent A: Also dieses Hauptprojekt war also dieses deutsch-tschechische-jüdische Kultur unter dem Motto Rasen durch Prag also an dem Thema von Egon Erwin Kisch, der rasende Reporter. Also es war angelent an Egon Erwin Kisch als an Vetreter dieser deutsch-jüdisch-tschechischen Symbiose oder des Austausches des historischen Gesehen. Ehm. Genau und ganz konkret war das so dass wir halt relativ am Ende also soo fast schon 2 Monate vor dem Schluss diese Begegnung in Prag vier Tage organisiert haben, wo halt deutsche und tschechische Jugendliche zusammenkommen und zusammen in verschiedenen Unterarbeitsgruppen ehm also eigentlich also genau ein Projekt realisieren und sicher auf Spurensuche zum verschiedenen Themen. Das war halt Musik, das war Fotografie und das was (lach) was gabs noch (lach) Literatur. Oder Judentum noch mal konkret? Naja genau also das war quasi Jugendforum in 4 Tagen eigentlich im ähnlichen Prinzip. Genau.

JV: Das heisst ihr habt selber dieses Projekt also vorbereitet, durchgeführt, abgerechnet...keine Ahnung... Das habt ihr alles selber in der Arbeitsgruppe gemacht?

Respondent A: Genau. Es gab irgendwie auf dem ersten Treffen ein bisschen halt so ein bisschen Input, was man halt sozusagen also wie man das also welche Hilfestellung man dafür kriegen kann. Aber wir haben das selber gemacht und halt vor allem das Geld beantragt, ne, also so, weil es natürlich schon Kosten sind klar wurde es teilweise durch Teilnehmerbeiträge finanziert und unsere Arbeit wurde jetzt auch nicht finanz...also, zahlt aber dennoch gabs noch natürlich Kosten die wie Unterkunft, Fahrkosten, teilweise Honorare und solche Sachen. Und dafür genau haben wir halt ehm dann Geld beantragt. Und natürlich auch so inhaltlich das erstmal konzipiert und organisatorisch auch. Und halt diese ganze Werbung, erstmal Teilnehmer zu bekommen. Genau. Mit dem Antrag es halt geklappt hat, weil wir es beim Deutsch-Tschechischen Zukunftsfond 50% bekommen haben und den Rest durch glaub ich Teilnehmer Beiträge...und und...was noch? Das hab ich schon vergessen. Aber. Genau. Den Antrag haben wir dann selber gestellt. Ehm. Bewilligt bekommen. Und. Das hat eigentlich alles gut geklappt.

JV: Was waren eigentlich deine Aufgaben? Oder deine Rolle in der Arbeitsgruppe? Was hast du dort alles gemacht?

Respondent A: Ehm

JV: Oder zum Beispiel wie habt ihr die Arbeit geteilt? Wer hat was gemacht. Und was war dann deine Rolle?

Respondent A: Ja. Also ich meine es gab beim ersten Treffen in Nürnberg eigentlich nur groben Ideen (Husten) und den Ziel. Aber so also so ein grobes Ziel, aber das zu gestellten war einfach war erste Mal also das erste Treffen so das Hauptding so das war die gesamt Gruppe erstmal so ne Kommunikation oder so nen Prozess...Einigungsprozess wie konkret, also was ist jetzt das konkrete Thema. Also erstmal so ne Jugendbegegnung. Ich hatte die Ideen mit dem (undeutlich), aber dann ganz konkret Programm zu wissen für die 4 Tage. Und dann noch das was für die Anträge wichtig wäre. Aber nochmal was ist unser Ziel dabei, was steckt inhaltlich dahinter...ehm...und wie wir also gehen konkret an. Deswegen war es eigentlich am Anfang so ne Plenumsgeschichte...am ersten Wochenende erstmal so ein Fahrplan...und dann bei der Begegnung selbst habe ich eine Foto-AG geleitet, obwohl ich selber davon keine Ahnung habe. Am Anfang war es ganz interessante Erfahrung (lach) ehm sozusagen die Expertise zu...also erstmal zu gucken wie macht man das so, ne. Also ich habe mich selber angelesen und ein bisschen geguckt was man konkret eigentlich mit dem Thema Fotografie machen...so...genau...So das war mein Bereich. Auf jedem Fall bei der Orga hab ich auch gemacht...bei den Anträgen und so. Bei der Abrechnung weniger. Aber. Ja. Also hauptsächlich etwas inhaltliche so. Das war meins.

JV: Hast du schon früher irgendwelche Projekte selber vorbereitet so wie jetzt im Jufo?

Respondent A: Ehm

JV: Oder war das völlig neu für dich?

Respondent A:... Also ich glaube teils teils, ne. Das ganze pädagogische also Jugendarbeit das habe ich schon früher bei den [REDACTED] im Jugendverband...Also so wie man Workshop macht, wie man gewisse Inhalte näher bringen kann und also auch konzeptionell aufzielen und wie man plant...das konnte ich schon vorher. Nicht so in einem internationalen Rahmen ehm aber das schon. Aber diese ganze Geschichte mit den Anträgen oder wie bekomm ich dann Geld eher weniger, weil das im Jugendverband gabs halt nicht. Es war so ne feste Struktur wie man z.B. Zeltlager im

Sommer...ehm...wo man einfach genau diese organisatorische Teil haben einfach andere Leute gemacht. Ehm. Genau.

JV: Also war dort jemand der dir mit den Aufgaben geholfen hat?

Respondent A: Es gab immer die Möglichkeit ehm die beiden Koordinatoren anzusprechen und wurde auf dem ersten treffen schon an Hand genommen und es war halt auch gut zu wissen welche Förderer gibt es im D-CZ Bereich, weil das war ich glaube für alle ziemlich neu, ne? Also da halt diese übergreifende Dinge wer sind die Akutere würd ich sagen das ist generell was diesem Jugendforum wichtig ist irgendwie diesen ganzen D-CZ Bereich, politischen Bereich irgendwie den jungen Leuten näher zu bringen, über das Forum hinaus. Genau. Und das ist diesen D-CZ Zukunftsfonds wusste ich vorher nicht. Genau und dass, das Geld beantragt werden kann wurde auf dem ersten Treffen kommuniziert. Aber ansonsten ist es ja dieses Ding ja man macht das selber. Frag mal danach Hilfe frag man nicht. Manchmal denkt man schaffen wir das alleine. Ehm. Aber ich hatte jetzt nicht das Gefühl dass wir nicht jemanden fragen konnten so. ne? Also ich glaube wir haben das schon relativ selbst alles gemacht. Und also wenig diese Hilfe in Anspruch genommen.

JV: Wie hat die Arbeit im Team ausgesehen? Also wie habt ihr koordiniert, also kommuniziert z.B., wie habt ihr die Arbeit geteilt?

Respondent A: Hm. Im Projekt meinst du?

JV: Hm

Respondent A: Ehm. Arbeitszeit und Kommunikation?

JV: Alles Mögliche.

Respondent A: Naja hauptsächlich Emails, also zwischen den Treffen. Also die Treffen ganz intensiv waren, ganzes Wochenende. Ehm. Also ich erinnere mich auch dass wir das echt krass durchgezogen haben...Gespräche gehabt und dann halt per Email Konzept aufgeschrieben. Aber so was wie dropbox hatten wir nicht...oder googledocs. Aber so ja es wurde durch Email geregelt. Und waren wir in Prag vor Ort und ein bisschen früher halt. Diese grosse Arbeitsworkload sozusagen, den gabs wirklich nur bei der Begegnung so, weil die eineinhalb Jahre vorher darauf hingearbeitet wurden. So das sich gereicht hat über den Treffen darüber auszutauschen...und...eher per Emails...es was so ein bisschen...das hat geklappt, das muss noch...es war immer so Etappenweise, ne? Dazwischen gabs noch Ruhephasen. Joa und von der Arbeitsteilung...genau...war das so dass jeder sein Bereich hatte. Also inhaltlich bei den Begegnung seine eigene AG hatte, die geteamt hat. Also das hat jeder eigenständig oder zu zweit vorbereitet. Also es war ganz gut aufgeteilt, fand ich so. Ich hatte damit nichts mehr im Hut. Wir haben noch das organisatorische von dem inhaltlichen getrennt. So das hauptsächlich zwei andere...also Bianca und...Pepa? Die haben sich um diesen ganzen organisatorischen Kram...

JV: Das habt ihr selber entschieden?

Respondent A: Genau, das haben wir selber relativ früher sogar schon entschieden. Je nach Interesse. Also das war halt eigentlich schon in dem inhaltlichen Austausch, was wollen wir machen. Jaa, also ich mach Musik, so ne, nach den eigenen Hobbysinteressen ausgerichtet. Und mache waren so jaa irgendwie...(undeutlich) und haben die Orga gemacht. Und das war die Arbeitsteilung bei den Arbeitstreffen immer. Jeder hatte seine Expertise oder sein Bereich und so wir uns ausgetauscht haben. So habe ich z.B. mich nicht um die Hostelbuchung gekümmert oder um die Abrechnung. Also schon um das Konzept, das inhaltliche.

JV: Gab es irgendwelche Konflikte zwischen euch?

Respondent A: Oh na ja. Viele. (Lach)

JV: Zum Beispiel?

Respondent A: Naja. So. Ich finde es spannender sozialer Raum, irgendwie, die Backgrounds sehr verschieden sind. Und das ist halt so interessant. Wie bewirbst du dich, als welchem Grund und Interesse. Das ist mega unterschiedlich. Und wie du zu diesem deutsch-tschechischen kommst, das ist so mega unterschiedlich und es gib so inhaltlich, oder gabs es damals nicht inhaltliche Spange oder Klammer, die das von vorne rein soo kanalisiert hätte, sondern einfach so jaa du hast Bock auf deutsch-tschechische Sachen bewirbst dich doch, du bist doch jugendlich so. (lach) Und erstmals das zusammen zu bringen, das hat sich in der Gruppe gefunden. Das war am Anfang sehr unterschiedlich. Ehm. Dann. Aber gut, das hat sich halt so durch diese inhaltliche AG-Kultur (undeutlich) also so erstmal über dieses konkreten Projekt kanalisiert, aber ehm trotzdem hatte ich das Gefühl, dass ich z.B. ich hatte Interesse an so kritischen Auseinandersetzung in D-CZ Verhältnis, politisch aber auch historisch so. Und ich hatte so ein bisschen das Gefühl, dass sie andere Leute gar nicht interessiert, ne? Das waren auch halt ja die Interessen was man in D-CZ machen kann, die unterschiedlich waren. Und wobei ich sagen würde das viele waren auch Kommunikation während dem Treffen. Ja, also die unterschiedlich war, die Gruppenprozessen miteinander zu reden. Also das habe ich schon bemerkt, dass war...ehm

JV: Also das war das neue für Mitglieder? So was zu kommunizieren?

Respondent A: Ich hatte den Eindruck, dass halt die Gruppen das neue war. Für mich war es nicht unbedingt das Neue, so was wie ein Seminar oder Workshop-Charakter. Ich hatte so Gefühl gerade...da bin ich fast irre geworden bin gerade beim ersten Treffen...ehm Simon, der einfach immer alles wiederholt hat und dann immer und immer...wie da aufgerollt hat. Und hat sich die Fragen gestellt, als ob wir die letzte drei Stunden nicht geredet hätten...Ehm...Wo man das Gefühl hätte (Pfff) also nicht nur, also das war echt eine krasse Geduldprobe, weil es war sehr intensiv, was ich vorher nicht soo erlebt hatte. Also so was. Ehm. Ja. Also mit den anderen so, das war also diese Person das Problem, also so den Kommunikationsstyl. Das war aber erstaunlichen Weiße besser und ich glaube das war, weil Pepa mit ihm gesprochen hat, irgendwann, weil es die anderen genervt hat (lach). Ehm. Ja. Das war so das Eine. Dann hatte der ganz komische Ideen, worauf ich kein Bock hat, also er hatte sein Paralelprojekt auf Brücken, wo jeder sollte in seiner Heimatsort...jetzt kommt zu mir Berlin in Frage für ihn Regensburg...so...Leute fragen, ob sie Schöne Götterfunken auf nach Brücke singen. Am besten deutsch und tschechisch (lach)...Ey, ich hatte so richtig kein Bock und habe einfach nicht gemacht...und habe nur jaja mach ich noch (lach) aber habe nicht getan. Ich glaube das war so das Versuch dass er sich wieder diese Jugendbegegnung gefunden hat, so, will bei der Themafindung es war nicht so sein Ding. Aber vielleicht war keine andere Gruppe, die seine Interessen sonst so wiedergefunden hat. Naja. Das kam vielleicht aus dem ersten Treffen, dass er vielleicht naja kaum Ahnung zu diesem Thema so...aber andererseits auch nicht so viel zugehört (lach) Hab ich das Gefühl. Und genau. Dann hatte er sein Paralelprojekt, das er auch in Regensburg gefilmt hat, aber...Gut, dass hätte man anders...ich kann mich vorstellen, dass es halt frustrierend sein kann (lach)

JV: Was war noch Neues für dich? Also dieses Kommunikationsding, das war neu. War dort noch was anderes, was du noch erlebt hast?

Respondent A: Naja, also, Menschen zu treffen die einfach, die ich einfach nicht auf der Strasse treffen würde. Das hatte ich schon in Tschechien bevor, aber ehm noch mal mit diesem

tschechischen Ding noch mal einen anderen Zusammenhang zu haben als mein FSJ, was auf Nationalsozialismus krass konzentriert war. Ehm und noch mal zu sehen, dass die Leute in Tschechien sich mit Deutschland beschäftigen aus ganz anderen Hintergründen...oder halt Erasmus machen, was damals schon angefangen. Und dann noch mehr getan haben. Das ist das eine. Und das andere noch mal glaub ich diese ganze Funktion des Jufos als so ne Vorfeld, ich hatte so das Gefühl, dass es ein Vorfeld...eine Plattform für se nen späteren D-CZ NGO aber auch Regierungssektor war. Und alles was damit zusammenhängt von Botschaft bis irgendwie Stiftungen oder so...Ehm. Das fand ich ein bisschen fremdlich. Das war zumindest nicht mein Hintergrund sich zu bewerben, aber das war mir klar und so spannend (lach) eine Erfahrung ...so...dieses Netzwerken, Leute kennenlernen, aus dem D-CZ Bereich, dass es auch darum ginge, also, dass es zwar Projekte gab, aber es war auch eine sehr funktionelle Ebene.

JV: Haben dir dann diese Kontakte in der Zukunft irgendwie geholfen? Oder triffst du die Leute mehr?

Respondent A: (lach) OK

JV: (Lach) Noch jemandem anderen?

Respondent A: Das ist gute Frage. Ich hab es sozusagen es noch nicht so intensiv benutzt. Ich hab mich nicht groß dann engagiert in dem D-CZ Bereich, so mindest nicht ehrenamtlich...(pfff) also sozial ich hab die Leute nochmal weiter getroffen...also ich würde sagen klar also Netzwerke. Das ist auf jedem Fall das was mit es gebracht hat. Das man darauf verweisen kann. Ich glaub das ist relativ mittlerweile lange her...aber...ehm ich kenn die Leute noch, die Leute kennen mich noch. Also wenn ich mal...jetzt stellt sich die Frage noch mal konkreter wegen der Jobsuche, vorher nicht so unbedingt. Also es würde eine Rolle spielen. Also das, dass ich ein Mitglied war, das kann sich in meinem Lebenslauf verweisen kann, das hat mir was schon für die Masterbewerbung gebracht. Und auch und ja....sprachlich natürlich. Es war auch cool. Also so tschechisch zu hören, es war cool für mein Erasmus Jahr in Prag noch. Und irgendwie das Kontakt zum Land nicht verlieren. Joa. Aber ich würde jetzt nicht ein Praktikum bei Botschaft angefangen, so ein unmittelbarer Zusammenhang gab's nicht. Ich habe mich danach auch nicht engagiert...im Freundeskreis oder Förderkreis, ehm, oder als Sprecher.

JV: Hm. Ja. Und was hast du das wichtigste, dass du im Jufo gelernt hast. Kannst du das so konkretisieren? Oder was ist allgemein das Neue, was du im Jufo gelernt hast? Also innerhalb 2 Jahren. Also du hast über diesen Kommunikationsprozessen gesprochen, über den Umgang mit den Menschen aus unterschiedlichen Hintergründen. Und war dort nicht etwas was für dich ganz neu war?

Respondent A: Mit fällt nochmal grad ein, also im sozialen Hinsicht war es richtig cool, weil ich Leute wie [REDACTED] z.B. kennengelernt habe.

JV: Felcmanová?

Respondent A: Genau. Und dadurch [REDACTED]. Also eigentlich das habe ich nicht so verknüpft, aber es ist so, dass alle, die ich in Tschechien habe, kommen irgendwie von hier. Ehm. Ja. Also DIE eine Sache willst du jetzt wissen, oder?

JV: Nee, es ist egal. Mir gehst jetzt darum, welche Kompetenzen...

Respondent A: Ja, ja

JV: Oder...weißt du etwas neues, was du nicht früher nicht gemacht hast und was die wegen der Gruppenarbeit geholfen hat.

Respondent A: Naja, ich ich mein, dass ich erstmal komplett eingefahren bin, von Leuten in meinem Alter, ohne Hilfe von Hauptamtlichen, von Leuten, die halt es als Job machen, die älter sind, die es vielleicht studiert haben. Ehm. Also klar gibt es diese Leitung, aber es war eigentlich unser Projekt, was wir selber organisiert haben. Das habe ich vorher nicht gemacht. Es war immer so ein geschützter Raum so...ehm...wo man langsam eingefahren hat, vielleicht Workshop vorzubereiten, Team...Aber Projekt selber auf die Beine zu stellen, das habe ich früher nicht gemacht und das hat mich wirklich gebracht für später...wann ich es gemacht hat. Auch in anderen Bereichen.

JV: Wie konkret z.B.?

Respondent A: Wie? Was, was?

JV: Also, wie gesagt, was hat dir geholfen. Jetzt.

Respondent A: In der Arbeit meinst du?

JV: Genau. Z.B. welche Tätigkeiten machst du jetzt besser als früher, oder oder...?

Respondent A: Ich glaube sozusagen es war schon ganz cool, dass man rangefühlt an diesen ganzen Bürokratie-Kramm. Also egal was du selber machen willst, muss t du immer Anträge stellen, Konzepte entwerfen. Also ganz konkret Projektmanagement würde ich sagen, mir hat viel gebracht. Hab ich danach weitergeföhlt, weiß ich nicht, bei Gedenkstättenfahrten. Oder halt bei den Falken verantwortlichere Position zu übernehme. Also auch im Bildungsbereich letztendlich. Und natürlich nochmal dieses deutsch-tschechisches, das war zum ersten mal, dass ich es gemacht hat. Hab ich also danach nicht mehr benutzt aber es kann ich sehr leicht abrufen können. Dieses Wissen, welche Akteure und wo kann ich das Geld beantragen. Also alles was damit zusammenhängt. Und also pädagogisch kann ich es jetzt nicht konkret machen, aber das was noch mit der Mehrsprachigkeit, also multikulturelle Pädagogik, es war die erste Erfahrung auf jeden Fall (undeutlich) die intensivste war es schon. Wie das halt funktioniert, die Leute mit verschiedenen Muttersprachen irgendwie zusammenkommen. Und irgendwie an der gleiche n Sprachebene zu finden. Und wie man das halt begleitet, ne? Als auch methodisch...hab ich mich was gelernt...oder weiterentwickelt in ganz konkreten Ausführung im Workshop, wie plan ich den, wie mach ich den. Vielleicht was das neue war, war die Arbeit in der Stadt und nicht im Seminarraum und halt mit dem Ort Prag und das war vielleicht das Besondere. Bei dem Fotoworkshop. Ja. Ehm. Joa.

JV: Ehm. Ich muss jetzt kurz nachdenken. Naja, was ist z.B., das hast du schon ein bisschen gesagt, die sozialen Kompetenzen, ne? Die hast du schon auch gelernt. Wie man mit den Menschen umgeht. Also wenn du mal jetzt ganz allgemein reflektierst, das Jufo, also ganz allgemein, ehm, was würdest du sagen, dass die Menschen gewonnen haben? Dank das Jufo, dank der Arbeit in der Arbeitsgruppen und dank der ganzen Struktur, die das Jufo hat?

Respondent A: Hm. Naja dieser Punkt ist schon wichtig, ne, das ist in der sozialen Hinsicht, das ist in diesen Kontext der Zusammentreffen, weil die halt alle Anfang 20 waren und gerade am Anfang des Studiums, oder waren noch Schüler oder so. Und du kennst eigentlich so nur ein anderes sozialen Rahm, so Schule. Der ist da aber relativ begrenzt. Und dann an einer ganz anderen Ebene, es war auch alles freiwillig einfach, dass die Leute haben irgendwie Bock sich engagieren, was zu machen. Das ist schon ne Basis, trotzdem ist es immer noch sehr verschieden, wie die Leute darauf sind, teilweise auch noch Sprache. Also man lernt irgendwie Leute klar zu kommen, die sehr anders sind als man selber und trotzdem hat man einiges Ding, dahinter. Und das ist generell irgendwie

Verständnis, Toleranz zu entwickeln für unterschiedliche Lebensrealitäten, ganz wichtig. Aber auch für künftige Projektarbeit eigentlich überall braucht man so...weil alle Teamarbeit ist, heißt das irgendwie mit Leuten klar zu kommen, die man nicht so mag, oder es gibt immer irgendwelche Dynamiken und Konflikte...das habe ich irgendwie mitgekriegt. Heute würde ich es noch besser machen (Lach), aber so, es ist auf jeden Fall ein Schritt in dieser Richtung gewesen, also es hat sich ja komplett (undeutlich) zu streiten, also, das, auf jeden Fall diese Herausforderung meistern (undeutlich) egal wie stark die Konflikte sind, egal wie groß das Projekt ist...das trifft eigentlich für jede Gruppe zu. Das ist das und dann halt selbstständig zu werden, ne. Weil du hast Schule und Uni, wo alles relativ vorgegeben ist...und Uni hast du schon mehr...irgendwie Selbstständigkeit, musst du ein bisschen mehr machen, aber da hast du noch komplett noch alles offen, es gibt keine Vorgaben. Ehm. Du kannst alles machen, aber das überfordert auch viele Leute ganz schnell und das ist so ein Rahnen in dem du auch schon so geleitet bist, aber du lernst auch halt in dich zu gehen, was sind deine Ideen, was willst du eigentlich machen mit deinem Leben oder mit der Gesellschaft um dich herum. Und das halt in einer konkreten Form zu gießen, also ein konkretes Projekt...ja...also ich weiß nicht, wie krass es für verschieden Leute ist, aber einfach die Richtung was man für eine Vision selber hat. Es ist auf jedem Fall der Raum, in dem man es umsetzen kann.

JV: War es ein freier Raum, oder waren irgendwelche Grenzen?

Respondent A: Joa, Grenzen gibt's immer, aber es war schon relativ frei, ne? Klar, es gibt Grenzen in der Form das halt irgendwie Ideen gibt, also wenn du alleine Idee hast, ne, kannst du nicht halt also alleine in der Gruppe, also es geht nicht, ne, gibt's diese Vorgabe schon, dass es mindesten 5 in einer Gruppe, also diese Grundstruktur, ne. Also dass es mindestens 5 Gruppen sind. Also mindesten 5 Leute pro Gruppe, ne, und noch die Hälfte Tschechen und Deutschen, ne. Es gibt's so paar Voraussetzungen, die aber nicht inhaltlich waren. Das lernt man eigentlich auch, ne, also Aushandlungsprozess irgendwie, ne. Über Ideen, über Wünsche, über Vorstellungen ehm auch Leute überzeugen zu wollen, oder nicht. Vielleicht auch diese demokratische Aushandlung, Interesseaushandlung. Sind auf jeden Fall auch dabei.

JV: Wie wurde es durchgeführt? Also diese demokratischen Prozesse? Wie wurden die eigentlich gemacht? Oder wie weißt du, dass es demokratisch war? Wie genau? Also wie konkret?

Respondent A: Naja. (Pfff) Also es gibt unterschiedliche demokratische Konzepte.

JV: Aha.

Respondent A: Also ich finde es sogar basisdemokratisch, wie gesagt, dass was ich meine mit diesen...wie die Projekte gebildet werden. Da wurde am Anfang gesagt, jedes einzelnes Interesse ist Wert auf die Wand zu packen, anerkenntwert und Teil, der Gesamtteil von Ideen. So. Aus dem sich dann was entwickeln soll. So. Und dann, das ist das eine und dann halt dieses Findungsprozess am Anfang. Und dann natürlich während der gesamten Projektgruppe, als wenn der eine entscheidet und was gemacht wird, das ist nicht mehr demokratisch, aber es kommt der Gegendwind von den anderen so. Dann würde aber diese Gruppenarbeit nicht mehr funktionieren. Also es wird strukturell gegeben, dass es nicht anders geht, als sich mindestens mehrheitlich, wobei ich sagen würde, dass funktioniert in der Projektarbeit nicht. Man muss alle mitnehmen. Und klar musst du Kompromisse schließen. Und das ist auch Teil des Lernens, aber alle müssen sich irgendwie damit engagieren können, was dann letztendlich daraus als Projekt auskommt. Und wie man dahin kommt, na da gibt's nicht so konkreter Fahrplan, aber ehm, das ist so ein zentraler Punkt.

JV: Was das für dich neu? Oder wie bist du damit umgegangen?

Respondent A: Nie, neu nicht. Aus den Falken kenn ich das auch schon. Ich glaube, wie gesagt, die Schnittmengen waren bei mir grösser. Und das einfacher, für einige vielleicht schwieriger, aber ich kannte zumindest die Gruppentreffen, also Konzeptarbeit, das ist manchmal anstrengend, dass man ein bisschen geduldig sein muss, dass es nicht alles klar ist. Also der Punkt war, dass es noch mal weiter, weiter auseinander war.

JV: Was dich eigentlich gestresst hat, an der Arbeit in der Gruppe? Oder im JUFO?

Respondent A: Gestresst, oder was ich nicht so gut fand?

JV: Beides

Respondent A: (Lach)

Respondent A: Naja, wie gesagt, gestresst...naja mit dieser Kommunikation...mit diesem Verhalten von [REDACTED], aber diese Gruppenprozesse waren richtig anstrengend...also manchmal waren Momente, wenn [REDACTED] nicht zielorientiert war. (Lach) Also es war wirklich viel Arbeit, so. Also ich hatte immer Bock drauf, deswegen war es für mich nicht so großes Problem, so. Ich konnte mich immer dafür motivieren. Ehm. Aber das Problem war, vielleicht bei uns, das es 2 Jahre waren...und also die Motivation in diesem Alter zu halten ist echt krass, ne, es ist eine Ewigkeit, ne? Die Dinge gingen schnell rum, aber...also am Anfang zu planen ist es ok, aber...heute ist es mir besser vorstellbar. Vielleicht hab ich auch etwas gelernt, ne? Also so langfristige Projekte zu machen, die parallel laufen und man hat noch andere Sachen, so. Und das hat auf jedem Fall...und Leute aus unterschiedlichen Orten auch. Nö, das war manchmal ein bisschen stressig, oder komisch, weil man sich dann Ewig nicht gesehen hat und musste auf dem Treffen wieder „aha, jetzt bin ich hier und jetzt mache ich das“ das war auf jeden Fall ein bisschen anstrengend. Diese Begegnung selber z.B. fand ich geil. Sie war auch anstrengend, aber hat mich nicht negativ gestresst. Ja, ich glaube sozusagen, was mich gestört hat, war mich (undeutlich) zu wenig kritisch. Ich habe schon meine Ideen über Jugendbewegung schon gehabt. Das war aber natürlich so, dass man Kompromisse machen musste, weil sich die anderen für Politik nicht interessieren, oder für Geschichte, deswegen sind wir zur Kultur gekommen, womit ich leben konnte aber es war nicht mein Herzensprojekt. Weil, dann, glaub ich, hätte ich andere Themen gehabt, in diesen Workshops bei der Begegnung. Und das ist halt so, ich fand die Leute manchmal langweilig so. Mit wenigen Schnittmengen, so. Also ich weiß bei anderen AGs waren die Treffen viel lustiger. Bei mir waren die Leute spießig und langweilig und hätten nie in die Kneipe gehen und gingen schon um 10 ins Bett, ne. (Lach) Und das genau war so der Grund, warum Rahel aus unserer Gruppe ausgestiegen ist. (Lach) Das fand ich sehr schade. Das hat nochmal alles verstärkt, also „ok das ist jetzt nicht mein sozialer Raum“, ne?

JV: Hm

Respondent A: Genau

JV: Und so meinst du...dass dir das Jugendforum geholfen hat...nö...das ist falsch formuliert. Also engagierst du dich jetzt mehr dank der Erfahrung in dem Jugendforum? Oder engagierst du dich in einer anderen Form? Oder hast du jetzt einen anderen Zugang zu dem Engagement?

Respondent A: Nein (Lach)

JV: Wieso nicht?

Respondent A: Es nicht, dass ich mich vorher nicht engagiert hab. Und es nicht so, dass ich mich mehr danach mehr engagiert hab. Ich war vorher in meinem Jugendverband und bin danach

zurückgegangen. Ich glaube es hat mir für Akteuren in Tschechien die Augen geöffnet, aber ich habe es bis jetzt nicht in Praxis umgesetzt. Also...

JV: Der Verband war für dich wichtiger als das Jugend...

Respondent A: Genau, weil die politische Ideen schon als Leitmotivation für mich wichtig waren und die ich im Jufo einfach nicht gehabt. Es hat mich nicht politisiert, oder erstmals dazu gebracht. Ich glaube in dem Sinne hatte es nicht so einen Einfluss, ne?

JV: Aber du engagierst du dich nicht nur in diesem Jugendverband, oder?

Respondent A: Joa. (undeutlich) (Lach). Ja, so eigentlich schon ja.

JV: Ja, ok. Also wie...

Respondent A: Ja also in diesem Unikontext, ne, es ist mir nochmal so...

JV: Was war denn das an der Uni?

Respondent A: Na das war dieses LGBT Projekt.

JV: Was für ein Projekt war denn das?

Respondent A: Na das war dieses Projekt im Masterstudium, ein Jahr lang, dort...aber was dort interessant war, dass es noch die ähnliche Struktur hatte. Also es kamen unterschiedliche Menschen zusammen und musste sich erstmals für die Arbeitsgruppen finden. Aber es hat länger gedauert. Aber es war doch kürzer, für ein Jahr. Da gabs unterschiedliche Projektgruppen, da gabs aber auch ein Oberthema „Ost meets west“. Wahrnehmung, Deutungsmuster von der Rückständigkeit des Ostens. Und dann sind wir eine Woche in die Ukraine gefahren, um uns über also Akteure der LGBT-Szene in der Ukraine zu interviewen. Und daraus haben wir eine Broschüre gemacht und eine Infoveranstaltung. Und genau, dass haben wir total selber organisiert (undeutlich) aber kein Geld. Haben wir auch gut geschafft.

JV: Aber eigentlich dein politisches Engagement ist mit diesen Verbänden verbunden?

Respondent A: Na, ich würd es jetzt auch als ein politisches Engagement ansehen. Das ist...Aber hauptsächlich ja. Es änderst sich gerade ein bisschen, aber...

JV: Ok.

II. část

JV: Du hast darüber gesprochen, dass es im Jufo eine demokratische Kultur gab. Das heisst also ihr könnt sagen, was ihr wollt, weisst du mit den Koordinatorinnen, in der Arbeitsgruppe, alles wurde diskutiert, alles wurde so teammässig gemacht und die Kompromisse wurden geschlossen. Und solche Sagen. Und würdest du dazu noch etwas ergänzen? Also, wie würdest du die demokratische Struktur und Kultur des Jufos beschreiben?

Respondent A: Ehm. Joa. Naja, es war schon relativ gleichberechtigte basis demokratische Geschichte, weil es gibt ein vorgegebenes setting wie es zur entscheidung kommen soll. Und du kennst die Leute also das heisst du kannst...also es gibt keine Machthierarchien, also dass hast du in der Gruppe nicht, also klar gibt's ne Koordination, aber die hat auch inhaltlich nicht reingeredet, so...Und das so verschiedene Leute zusammekommen müssen und sich einigen müssen ist total herausfordernd, glaube ich. Also auf jeden Fall Aushandlungsprozesse, die auch unglaublich anstrengender sein können. Aber...ich glaub damit lernt man ganz gut, wie man es hinkriegt so. Es

geht auch darum, dass alle Ideen und Wünsche berücksichtigt werden müssen. Dass es ein Projekt von jeden einzelnen mitglied ist. Das ist glaube ich die Schwierigkeit.

JV: Aber hast das Gefühl, dass es Demokratie heisst? Oder was heisst Demokratie? Was ist deine Vorstellung der Demokratie?

Respondent A: Ganz allgemein?

JV: Ich meine im Namen der Jufo Arbeit. Oder im Rahmen der alltäglichen Arbeit, der ehrenamtlichen Arbeit

Respondent A: Was da Demokratie bedeutet?

JV: Hm. Oder kann man das als Demokratie beschreiben?

Respondent A: Das ist Interessanterweise ein Wort, das täglich vorkommt. Ich glaube, Demokratie ist dann in dem Fall...und das finde ich auch ganz gut, also Demokratie wird immer nur als parlamentarische Demokratie definiert. Üblicherweise. Und eigentlich ist es relativ begrenzt und relativ wenig so...eine ehrenamtliche Basis ist eine sehr wichtige Ergänzung davon glaube ich. Was heisst Ergänzung, vielleicht sogar wichtiger als Parlament. Und was unterscheidet...das es in der Gruppe ein Konsensprinzip geben muss und nicht Mehrheitsprinzipentscheidung. Wie z.B. diese Jufogruppe das bringt nichts von du sagst 6 von 10 Leuten drücken Ihre Entscheidung so durch, also damit kannst du nicht weiterarbeiten. Das finde ich..den Anspruch dass halt alle mit eine Idee mit einem Projekt so leben müssen und dass halt alle Bedürfnisse berücksichtigt werden müssen. Und das man gleichzeitig kritisch guckt, was sind so Machthierarchien in der Gesellschaft und was haben die eine Rolle in der Gruppe. Also z.B. was ist bei Gender, was ist mit Gender, also dass Männer reden halt mehr, und das betrifft dann halt auch Gruppen. Jetzt weiss ich nicht wie es in der Jufogruppe war (Lach) Aber solche Sachen, dass halt berücksichtigt werden sollen. Und alle Leute Stimme bekommen.

JV: Hats du das Gefühl, dass die Erfahrungen in deinem heutigen Arbeitsleben und auch im ehrenamtlichen Leben durchsetzen kannst? Oder erleben kannst?

Respondent A: Joa, ich glaube auf jeden Fall, auf der Kompetenzebene hat man gesehen, dass so ein Raum, der relativ geschützt ist, was auch ein kleines Projekt war, wo man auch Sachen ausprobieren kann und wenn das Projekt nicht so gut geklappt hat, ist es auch nicht so schlimm. Und trotzdem kannst du überlegen, die Ideen die du hast dann umsetzen kannst. Und das ist glaube ich...das hilft auch dann später zum Denkprozess zu kommen, was will ich eigentlich, also die Berufswahl, und beim Job viel mehr...hast du so ein Blick oder verschiedenen Ebenen...also politische Ebene sagen wir mal aber auch so ne soziale Kompetenzebene. Ich glaub das das Thema viel leichter bei der Gruppenarbeit kommt und du hast das dabei mehrmals gemacht und weiss dann was die Herausforderung sind, die Stärken sind. Das Schöne daran ist. Und was dir selbst daran wichtig ist in so ne Gruppe, dass es formulieren kannst, wie hey das ist nicht mehr cool usw. oder wenn es in falsche Richtung läuft oder die Arbeitsatmosphäre...zu viel Druck funktioniert nicht weil es nicht kreativ wird usw. Und solche Erfahrungen sind halt nicht neu und du kannst damit besser umgehen. Du hast gelernt den Weg zu finden.

JV: Hast die Jufoarbeit als politische Tätigkeit gesehen? Hattest du das Gefühl dass du dich politisch engagierst?

Respondent A: das habe ich schon gesagt (Lach), dass es mir zu wenig politisch war, auf jeden Fall. Ich glaub alles ist politisch irgendwie, und das politische daran ist diese Normalität das 20 Deutsche 20

Tschechen etwas zusammen machen. Das ist halt nicht selbstverständlich in der Geschichte gewesen. Das ist schon was cooles, aber ich fand, dass die Arbeit nicht genug kritisch war und dass die Themen die mir wichtig waren, die politische Themen, das habe ich gesehen, dass es die Leute gar nicht im Schirm haben und haben sich damit nicht beschäftigt so. Und ich glaub ich habe ein sehr cooles Projekt gemacht in der Gruppe so aber ich fand das so vom Selbstverständnis, also hatte nicht das Gefühl, dass ein politisches Selbstverständnis gab. Das mag sich aber geändert werden.

JV: Wenn du sagst, dass es nicht genug politisch war, was meinst du damit?

Respondent A: Ich glaube die Aufgabe der Jugend ist halt der Jugend ein Raum geben, in dem du halt keine Abhängigkeit hast, was wir hatten glaube ich. Dann kannst du dich viel leichter äußern, hast du die Freiheit den Finger an die Sachen zu legen, die nicht ok sind, die nicht gut sind und auch Leute dafür, die Menschen die dafür verantwortlich sind zu kritisieren. Und erstmal auch kritische Fragen zu stellen, aber das war vielleicht die Aufgabe der Koordination das Begleitprogramm...und mehr Raum dafür zu schaffen um kritischer zu diskutieren. Also manchmal war es eine Wohlgefühlstimmg. Wir haben uns alle lieb. Aber was sind auch vielleicht zwischen uns die kritischen Sachen, weisst du, ich weiss bis heute nicht wo die Leute politisch standen. Waren die konservativ, waren die links...Das weiss ich über vielen Leuten aus meiner Gruppe nicht. Und es gab viele Themen die spanned...also Rassismus war schon damals ein Thema, Migration war damals auch schon ein Thema, wenn man sich dafür interessieren wollte. Und das finde ich spannend dieser Austausch irgendwie wir sind in verschiedenen Ländern sozialisiert worden, und haben so eine Maindset, so mit dem sind wird sozialisiert und superspanned ist zum Austausch zu treten und das gabs nicht. Das ist Schade. Und das war so, wir machen jetzt ein Projekt so, so ne Handwerkerarbeit aber ohne Feuer, ohne Zeit zu haben zu diskutieren und nachzudenken.

JV: Hat diese negative Erfahrung auch deine weitere Tätigkeit beeinflusst? Dein Mindsat in der ehrenamtlichen Arbeit, politische Arbeit beeinflusst? Wie?

Respondent A: Das witzige ist ja, dass ich dort Leute kennengelernt hat, die total spannende Perspektiven, also Tschechen, mit gegeben haben so. Aber ok, dieses Netzwerkding war cool, aber im Jufo kann das nicht vor. Also das ist schon ne Folge, die...das ist cool diese Leute kennenlernen. Ansonsten wars...Ach, das hat mich nur noch bestärkt, die Sache, die ich schon vorher dachte. Wenn ich mich ehrenamtlich engagiere muss ich das mit einer politischen Sache verbinden...und das muss das für mich politisch wichtig sein. Mit reich das nicht Kulturarbeit zu machen, Sozialarbeit zu machen...

JV: Was das heisst politisch zu arbeiten?

Respondent A: Das ist ne gute Frage (Lach) Da muss sich schon was ändern, wenn ich so ne Arbeit 2 Jahre gemacht habe. Und das ist irgendwie total hart, weil man nie genau weiss, wann das der Fall ist, was ist der Unterschied. Und was ist konkret, da kannst du so viele Sachen machen...du kannst im Archiv historische Arbeit machen, in der du Schicksale erforscht über Personen, die schon vergessen sind. Du kannst demonstrieren gehen. Du kannst...was weiss ich...da würde ich nicht sagen, das ist das coole das andere nicht. Was dabei wichtig ist, ist so ne gute Balance aus Praxis und was nach Aussen geht. Und das man andere Menschen beeinflusst, überzeugen wird. Das Zeil ist ,dass man schon überzeugend ist davon was ist ändern müssen. Und gleichzeitig brauchst du eine Reflexionsebene, eine theoretische Reflexion, nur einfach irgendwas machen, also du kannst auch zu 20 Demonstrationen jede Woche rennen und das hat überhaupt keinen Sinn vielleicht...du brauchst immer eine Reflexionsebene und so ne Gesellschaftskritik zur Vorstellung der Gesellschaft. Und du musst Gesellschaft verstehen, und das ist sehr abstrakter als nur so ich helfe jetzt mal den

Flüchtlingen. Du musst verstehen wie Rassismus funktioniert. Oder wie das Migrationssystem funktioniert.

JV: Helfen die ehrenamtlichen Organisationen für so ein Verständnis? Zur politischen Reflexion?

Respondent A: Beim Jufom wie gesagt, war diese Praxisebene da, aber diese Reflexionsebene nicht sonst ist es unterschiedlich, glaube ich. Je kritischer die Jugendorganisation die Gesellschaft sehen, desto besser funktioniert das. Desto mehr Einfluss haben sie, desto mehr können sie verändern. Und das ist unterschiedlich. Die Feuerwehrjugend oder Sportjugend das ist nicht so der Fall, aber ist unterschiedlich, kommt immer auf die Leute an.

JV: Also das was du politisch magst ist diese kritische gesellschaftliche Reflexion und das Nachdenken über die Gesellschaft und du brauchst unterschiedliche Sichtweisen um zu verstehen wie die gesellschaftliche Lage aussieht, z.B.

Respondent A: Und der Austausch

JV: Und dazu brauchst du Anregungen oder Impulse von anderen Menschen, die die bei anderen Tätigkeiten triffst, also durch den Austausch erfährst du die kritische Reflexion.

Respondent A: Das ist eigentlich ganz gut, ja. Du brauchst natürlich Leute um etwas praktisch zu ändern., alleine kannst du das nicht schaffen, aber klar, das ist total wichtig für einen Austausch, für neue Impulse, aber auch das jemand sag Pff, das was du denkst ist totaler Quatsch, das hat nichts mit der Realität zu tun.

JV: Und wie setzt di diese Kompetenzen in deinem Alltag um? Die kritische Reflexion

Respondent A: Es spielt eine Rolle – in Beziehung...also Männer und Frauen sind teilweise sozialisiert, Homosexuelle, Heterosexuelle...wenn die Freunde...also die Frauen sexistische Sprüche erlebt haben ist es sofort ein politisches Thema. Da erlernt man viel über die Gesellschaft. Auf meiner Arbeit ist es so, dass meine Arbeit sehr reflexiv ist, auch Teamarbeit ist total wichtig, der Austausch ist total hochgeschätzt – das sich nicht jeder für sich arbeitet oder so und das drei Köpfe besser als ein sind. Und das alles ein Prozess ist und nicht fertig ist. Das man nachdenken muss und sich selbst kritisch fragen muss. Und dann konkret, dass Bildungsmaterialentwicklung ist...das wir über Fluchterfahrung sprechen aber selber das nicht erlebt haben und wie soll man das machen, dass wir nicht über die sprechen...das ist Demokratie, dass alle eine Stimme haben...jeder kann sich an der Gesellschaftsveränderung beteiligen kann und muss.

JV: Macht das deiner Meinung nach heutzutage noch Sinn zur Wahl zu gehen? Oder den Abgeordneten eine Mail zu schicken? Oder sich zu traditionell zu engagieren...also ein Parteimitglied zu sein..

Respondent A: Naja, traditionell politisch sind immer die Parteien nie gewesen. Das ist auch interessant, dass Politik immer gleichgesetzt mit Parteien wird. Das ist Schade, weil...seit der Geschichte der Demokratie gibt es immer so Basisbewegung und andere Möglichkeiten politisch zu sein und sich zu engagieren. Und ds finde ich auch sinnvoller, weil...also...ich find es besser als gar nichts auf jeden Fall, also wenn sich die Leute mit Politik beschäftigen dann auf jeden Fall sollen sie eine Partei eintreten. Ist aber nicht mein Weg. Und wählen sollte man jeder gehen...das ist einfach so...Millionen von Menschen haben diese Möglichkeit nicht, Gesellschaft zu beeinflussen. Und das ist nicht viel, ich finde es reicht nicht alle 4 Jahre zur Wahl zu gehen. Aber es ist total (neztřetelné) also wenn man keine Nazis im Parlament wählt gehen pff. Aber es ist eine harte Entscheidung glaube ich...also...ich habe mich noch nie für jemanden entschieden, immer nur so abgelenkt, glaube ich,

was das Beste ist...Auf der anderen Seite funktioniert die Aushandlung mit 80 Millionen schwer...also du hast nie eine Parteien, die zu die 100% passt. Du musst deine eigene Partei gründen...du wirst nie eine politische Partei die du auf 100% einstimmst. Und dieses Bewusstsein haben halt viele Leute auch nicht. Es ist auch interessant.

JV: Warum hast du das Gefühl, dass sie das nicht mitgekriegt haben?

Respondent A: Weil du halt...(nezřetelné) in Deutschland (nezřetelné) beschäftigst du dich mit Demokratie...also bei mir war das nicht so wirklich, dass es so selbst reflektiv, was bedeutet das für mich...Demokratie. Was bedeutet das... und das du halt nicht nur dein Willen bekommst ist hart zu akzeptieren. Damit muss man halt immer permanent leben, dass das nie die Gesellschaft ist, die man 100% will, nur so...sonst hätten wir nicht zu kämpfen...vielleicht auch nicht so schlecht, aber du musst immer wieder Kompromisse mit Leuten schließen, Aushandlung treffen, es ist frustrierend, ermüdend, aber wenn darüber diskutierst, was ist die Alternative, das ist halt ne Diktatur. Ist halt noch beschissener Gewalt, ganz viel Gewalt. Und ja jetzt gibt's viele vergewaltigte Gesellschaften, aber ist es immer ganz schön viel obwohl du jeden Tag mit Horrornachrichten beschäftigt bist. Ich glaub so zu lernen...also...Wert schätzen zu können, obwohl man die Defizite jeden Tag sieht, das ist die Kunst.

JV: Denkst du, also ganz allgemein, nicht nur Jufo, dass die Jugendlichen, die sich engagieren, also nicht nur ausschließlich politisch, aber etwas wie Jugendforum...also wenn die so was machen, denkst du bekommen die dann irgendwelche Kompetenzen und sind die dann auch offenere, politisch engagierter oder wie würdest du dann diese Situation beschreiben?

Respondent A: Auf jeden Fall. Es hat total Mehrwert. Es prägt dann, es prägt dann zum Guten. Also es kann man nicht per se sagen, dass Leute (nezřetelné) organisieren, dort wie krass sexistische und Machtstrukturen übergeben...das ist halt Schieße. Also Engagement per se ist nicht immer gut. Es kann man auch als ehrenamtliches Engagement sehen, wenn man will. Aber in meisten Fällen ist es schon...also zumindest was man immer sagen kann, dass man Austausch hat, dass man nicht in seine Blase sitzt, vom Facebook die ganze Zeit sitzt und Hasskommentare schreibt und völlig in eigener Welt irre wird. Das ist unglaublich gut und davon lernt man, dass man auch für viele Sachen kämpft und das es voll anstrengend sein kann, aber dass es sich trotzdem lohnt. Das hat super Mehrwert, dass du auch Freunde kennlernst, also soziale Ebene. Und ich glaube alle Leute die das gemacht haben also viele erkennen den Mehrwert nehmen davon viel mit und engagieren sich dann hoffentlich auch weiter, oder interessieren sich zumindest mehr für die Gesellschaft.

JV: Das ist doch die interessante Frage, warum sich dann die Menschen weiter engagieren? Oder interessieren?

Respondent A: Was ich gemeint hab, dass es eine coole Erfahrung, du triffst Leute die du nie getroffen hättest, mit denen du nichts gemeinsam hast, wo triffst du sonst solche Leute? In der Schule oder so...vielleicht im Sportverein aber dann engagierst du dich schon so ein bisschen. Im Fall des Jufos ist es was was du selbst ausgesucht hast. Wofür du dich beworben hast, di wolltest da rein, dass hatte auch Gründe gehabt wahrscheinlich. Und das macht Spaß sich auch inhaltlich damit zu beschäftigen und es gibt's Leute die ähnlich denken wie du, oder auch ganz anders, aber mit denen hast du trotzdem gemeinsam, so wie Spaß, und irgendwie da ist halt Potential drin, was du auch dann übersetzen kannst, glaube ich, in andere Kontexte, die du später hast. Du siehst, dass du mir mehreren Leuten ehm, die dir ähnlich sind, viele coole Sachen machen kannst. Die was verändern.

JV: Wie würdest du eine ideale ehrenamtliche Jugendorganisation beschreiben, die die demokratische Werte unterstützt.

Respondent A: Gute Frage. Naja die ideale Organisation ist für mich auf jedem Fall die was mit dem Wort Sozialismus arbeitet. Das meinte ich mit der Gesellschaftsanalyse, ich meine wenn man sich nicht die soziale Frage stellt, aber auch viele andere Fragen..pfff...dann kann man viel erreichen, aber sind die größte Defizite überhaupt nicht erkannt worden. Ansonsten da gibt's aber auch viele bescheuerte Organisationen, die ganz diktatorisch sind und Scheiße sind. Und dieses Konsensprinzip ist schon was wichtig ist, dass man nicht sagt die Diktatur der Mehrheit gewinnt, sondern so...wenn eine Person sagt, sie ist nicht zufrieden, dann muss man nochmal reden drüber. Dann muss das anerkannt werden. Und das ist mega...das dauert lange, das nervt, niemand hat Zeit dafür. Aber muss sich halt diese Zeit nehmen, weil das ganz schnell dazu führt dass die Hierarchen entstehen...die gibt's so oder so...also es muss immer wieder möglich sein, dass die einzelne Person gehört wird, man muss von dem kleinsten Teil ausgehen, vom Individuum und trotzdem Bewusstsein zu haben für eine Gruppe und Masse....was gut...das ist total ein Spannungsfeld...aber das ist auch halt möglich glaube ich. Und da immer wieder gucken, wie das Gut in Beziehung gebracht werden kann, das ist halt so ein Punkt. Der zweite Punkt ist der Prozess des Denkens, was ich meine. Das man nie fertig ist mit...das man immer wieder alles in Frage stellen kann, dass man immer wieder alles ändern kann, dass man immer wieder weiterdenken muss, dass nie alles gut ist. Das sich auch Sachen ändern. Die Welt verändert sich permanent also...auch die politischen Strukturen müssen so funktionieren, glaube ich. Na Demokratie heißt das auch, dass alle mit allen einbezogen sind. Das heisst aber auch, dass man kritisch gucken muss wer wird grade nicht einbezogen und das heisst immer die Leute, die meisten Ressourcen zur Verfügung haben halt gucken müssen wer ist grade unterdrückt. Also Weißen müssen sich mit Rassismus beschäftigen, Nicht-Juden müssen sich mit Antisemitismus beschäftigen. Und die Gesellschaft zu ändern muss ich gucken, welche Möglichkeiten hab ich, was haben andere auch für Begrenzung und für Rechte und so.

JV: Du kannst zum Schluss sagen...also hast du noch Anmerkung zur Beziehung Demokratieentwicklung, bzw. Potential zur Entwicklung des demokratischen Engagements und Jufo?

Respondent A: Cool ist, dass es eine grenzüberschreitende Struktur gibt mit ab 16, also das voll coole Ding ist, was selten ist. Wobei man außer eigenes Horizont geht und das ist ganz anders als Schüleraustausch und deswegen hat das ein Potential politisch zu sein. Das find ich cool und das könnte man noch viel mehr nutzen. Ich weiß nicht ob es auch für andere Grenzüberschreitende Dinge gibt, aber das ist megacool, weil es auch den Konstrukt der Nationalgrenzen überschreitend.

Transkript rozhovoru s respondentkou B

Respondentka B – I. část

JV: Takže pro tebe už to bylo druhý Fórum, vid'?

Respondentka B: Já jsem byla 2007–2009. To bylo moje první. Pak jsem byla v tom dalším a pak jsme s [REDACTED] koordinovaly. A pak už jsem byla jenom ve spolku. Takže i s tím předsednictvem čtyři funkční období.

JV: A ty jsi se hlásila z jakýho důvodu do Fóra?

Respondentka B: Můj bývalej přítel dělal tenkrát shodou okolností praxi s [REDACTED] na český ambasádě a ona mu vyprávěla o Fóru a on mi vyprávěl, že něco takovýho existuje. Tak jsem se o to začala jako zajímat, číst si nějaký věci a voni zrovna hledali, tak jsem si řekla, že to zkusim. Já jsem moc nevěděla tenkrát, do čeho jdu. To byla jako první zkušenost s takovýmhle nějakým angažováním. A pak se to rozjelo.

JV: Aha. A takže ten „rajc“ byl jako jakej?

Respondentka B: Asi možná to, že jsem studovala v Německu, a tím jsem se dostala k tomu česko-německému, k tý česko-německý tématice. A tím, že to Fórum bylo česko-německý a zabývalo se těmahle otázkama, tak jsem si říkala, že by to mohlo být něco, co by mě mohlo zajímat.

JV: Hm. A do té doby jsi se nijak neangažovala, jako v nějakym spolku, nebo mládežnický skupině?

Respondentka B: Tyjo, asi ne. Myslím, že to všechno začalo Fórem. Až ve Fóru jsem dostala kontakt na nějaký další organizace, další projekty, ale Fórum byl ten iniciátor. Pak se to rozjelo.

JV: Tobě bylo kolik v té době?

Respondentka B: Tyjo.

JV: Ale to pak můžu dopočítat. Já jsem si totiž otevřel naši závěrečnou brožuru, toho 2007–09, a tak jsme, že jo, prostě všichni hrozně mladý.

Respondentka B: Jsem se v mezičase, asi před rokem, koukala na to, co je pro tebe Česko-německý fórum mládeže. To jsme natáčeli my. Na to se podívej, má to dva díly.

JV: A to dělala tvoje pracovní skupina, vid'?

Respondentka B: No.

JV: A jak se jmenovala?

Respondentka B: Ee. [REDACTED].

JV: Umíš si ještě poskládat, kdo byl v té skupině s tebou?

Respondentka B: Tam byla... a pak tam byl ještě jeden člen, kterej docela brzo odpad.

JV: A když si vzpomínáš na ten první moment, kdy se to Fórum sešlo poprvé, tak jak by jsi popsala tu atmosféru? Nebo k čemu tam docházelo?

Respondentka B: Možná, to byl takovej dynamickej proces, během toho víkendu. To bylo v [REDACTED] tenkrát. A vzpomínám na hodně pozitivní, přátelskou atmosféru. Angažovaný mladý lidi, který měli chuť se do něčeho pustit. Hodně přemejšleli nad tím, co chtěj v těch česko-

německejch vztazích změnit, jaký jsou ty aktuální témata. Možná to byl trochu negativní aspekt, že byl pozvaný kouč, kterej ne úplně dobře vycházel se skupinou, a ta atmosféra zhoustla. Nastalo to, že každěj měl nějakou představu, co by chtěl dělat, ale on to asi nedokázal uchopit správně a získat to z těch lidí... Tak to byl trošku ten negativní moment, ale myslím, že celkově z toho setkání mám hrozně dobrou pocit a ráda na to vzpomínám.

JV: A tam teda docházelo k zařazování do skupin. A když si vzpomeneš na sebe, když jsi tam přišla na to setkání, měla jsi už nějaký myšlenky, co chceš dělat? Nebo podle čeho jsi si potom vybrala tu skupinu?

Respondentka B: Já jsem měla tenkrát docela ambiciózní představu. Já jsem tenkrát žila tak nějak myšlenkou česko-německý školy v [REDAKCE], protože tam tenkrát celkem něco takovýho chybělo. Rozjížděly se tam takový projekty, pár lidí nad tím přemýšlelo, ale ještě tam nic takovýho nefungovalo. A protože jsem ještě neměla představu toho, co Fórum přesně jako dělá a jak třeba po tom ta práce probíhá, tak to byl takovej nápad, kterej se mi líbil, byl tak nějak „zorganizováníhodný“, a říkala jsem si, že najdu pár lidí, který by měli chuť něco takovýho začít. Ale zároveň jsem tam jela s tím, že si ráda poslechnu, co zajímá ostatní lidi, a když to bude něco, co by mě zajímalo taky, tak že se ráda do toho s nima pustím.

JV: No a podle čeho si se rozhodla... Nebo pamatuješ si, proč ten tvůj nápad nevyšel, a musela si přejít k něčemu jinému?

Respondentka B: Na rámec Fóra to bylo trošku přece jenom velký téma. Třeba by to někdo zvládnul, šlo by to, ale tenkrát jsem byla docela mladá a... tak si myslím, že...

JV: Hm. A potom, co bylo to kritérium, podle kterýho sis vybírala tu skupinu?

Respondentka B: To je dobrá otázka. (smích) Já si pamatuju z toho druhýho Fóra, protože tam jsme už jako šli, že chceme točit film, a zajímalo nás jako ta metodika a měli jsme už tak jako konkrétní nápady, ale v tom prvním Fóru, to už si asi úplně nevzpomínám, co bylo to klíčový. Možná to téma. Možná ty lidi částečně. To si nevzpomenou.

JV: A když jste byli nebo jste si vybrali tu skupinu na tom prvním plenárním setkání, tak to teda bylo spíš jako chemicky nebo podle toho tématu nebo...

Respondentka B: ...ono možná to bylo i kvůli tomu tématu, protože my jsme tenkrát chtěli začínat s tím, že jsme měli pocit, že neexistuje jak na německý straně, tak na český straně třeba přehled akcí pro mladý, který se konaj na druhý straně, nebo nějaký propojení, nějaká síť informací. Takže to byl vlastně náš původní plán, kterej... Částečně jsme od něj upustili, částečně jsme ho zrealizovali. A pak k tomu se ještě nabalil ten krátkej film. Ale původně asi to téma i ty lidi.

JV: Hm. A když by jsi charakterizovala ty lidi v tý skupině, tak jaký tam byli typy lidí nebo osobnosti? A třeba jakou měli míru zkušeností? Víš jako s nějakým vedením projektů?

Respondentka B: My jsme byli hodně heterogenní skupina. Byli mezi náma jeden dva, který už byli ve Fóru předtím. Většina nás teda byla, který jsme byli úplně první, co jsme o tom ještě předtím moc neslyšeli. A potom jsme byli i celkově jazykově heterogenní. Tam vlastně byli polovina Čechů, polovina Němců. Některý už ovládali němčinu na dobrý úrovni, pak tam byli dva tři, který neuměli vůbec, zbytek tak nějak mezitím. A co se týče znalostí a schopností, tak to bylo taky dost heterogenní. Myslím si, že jsme byli hodně namíchaná skupina skrz spektrum takovejch těch hodně ambiciózních, co měli chuť i moderovat a tak nějak se drželi v popředí, tak ale i ty, který nebyli moc mluvný, a spíš se drželi zpátky. A i zase ten střed mezi tím. Jo, hodně heterogenní skupina, co se týče všech aspektů.

JV: A jak ses tam ty cítila v takhle heterogenní skupině?

Respondentka B: Pro mě to byla asi úplně první zkušenost s takovou týmovou prací i jako skrz nějaký delší období. Na tom prvním setkání jsem měla obrovskou chuť do toho jít s těma lidma, myslím si, že jsme si celkem sedli. Během toho funkčního období, který tenkrát bylo asi dva roky, tak jako všechny ty dynamické fáze, že jo, jako kdy jsme se víc vídali, pak to trošičku utichlo, ale ta skupina mi přišla, že tam vždycky byla pozitivní atmosféra a cejtla jsem se tam dobře. Neměli jsme vyloženě konflikt nebo období nějakýho útlumu nebo tak. Jsme se nějak motivovali navzájem.

JV: Jak tam třeba probíhalo rozdělování úkolů? Protože, když tam byli ty jako zkušenější lidi, tak jestli tam byl, jako jaké ty měli vliv na tu skupinu?

Respondentka B: To si vzpomínám, že ty z nás, co... Já jsem mezi ně nepatřila, já jsem byla podle mě spíš tak ten střed, tak jsem se nejdřív držela, jsem pozorovala, jak to všechno probíhá, tak ty co tam byli už z dřívější, ty přebírali už hodně, jak to říct přesně, otěže toho, jak ten projekt by měl probíhat, nebo i organizaci práce v té skupině, že například, jo takovou moderaci těch setkání. Nebudu konkrétně jmenovat, ale byli tam jeden dva lidi, který si to vzali za své, tu skupinu trochu jako organizovat už od začátku. Ale nemyslím, že to bylo na škodu, pro zbytek to mohlo být jak se naučit, jak takový organizování může vypadat. A ta dělba práce vypadala, že jsme si sedli opravdu všichni dohromady, a podle toho, co bylo zrovna za aktuální cíl, nebo co jsme zrovna za krok před náma, to jsme si vytyčili, co tak nějak za určitý období udělat, konkrétně jsme si rozepsali, jaký dílčí úkoly jsou pro to potřeba a potom tak nějak podle toho, kdo měl jaký zkušenosti, kontaktu a vlastně chuť na to a na co se cejtí, tak jsme si tu práci rozdělili. Případně, když toho bylo opravdu hodně a viděli jsme, že to třeba nestíhal, tak jsme to znova ještě přerozdělili. Tak nějak jsme se snažili, aby od každého toho setkání nebo skypový konference, nebo v jaký formě jsme se zrovna setkávali a něco řešili, tak abychom odcházeli s tím, že každý má konkrétní úkol a jsme spokojení s tím, kolik kdo toho má. A tak nějak to fungovalo.

JV: A to probíhalo na jakým principu, že jste si ty úkoly rozdělili, že jste si sedli a vyloženě jste se dohadovali, že každé řek, kdy má čas, nebo na co se cejtí, jako že jste se vlastně bavili, když to tak řeknu...

Respondentka B: ... Jo, jo...

JV: ... jako že to byla diskuze. A bylo to teda asi jako otevřený, demokratický...

Respondentka B: Jo, jo, otevřená, demokratická, kamarádská atmosféra.

JV: A jestli tomu dobře rozumím, tak nějakou roli tam hráli ty starý členi, který tomu dávali nějakou strukturu, jak se budete bavit a tak.

Respondentka B: Do určitý míry jo, ze začátku. V průběhu jsme se do toho dostali všichni a už tak nějak to plynulo.

JV: Hm. A potom, když by sis vzala ty dva roky jako nějakou škálu tak... jsi říkala, že tam přišla jakoby nepolíbená nějaká aktivita, nebo vůbec jako skupinovou práci, tak jako dokázala bys říct, co tady na té škále ještě víc přibývalo, cos měla jako na konci, co ses naučila za aktivitu.

Respondentka B: Hm. Já si myslím, že úplně nejvíc, mi tahle práce vůbec za celý to první funkční období přinesla téma komunikace. To bylo téma, který mě Fórum inspirovalo k tomu se jím zabývat. Začla jsem se zajímat o komunikaci, fungování týmu... vůbec časovému managementu a strukturám všeho, protože pro tu práci v tom týmu, tím, že jsme byli mezinárodní tým, byli jsme namíchaný z obou částí republik, každé pochází i z jinýho prostředí. Takže ta organizace byla opravdu potřeba,

aby fungovala. Takže to je věc, kterou jsme se zaprvý hodně učila během těch dvou let, a za druhý hodně mi přinesla. Myslím, že hodně mi přinesla jak do osobního života, tak do pracovního. A tak mě to motivovalo se tím vůbec dál zabývat, tématem komunikace, porozumění, respekt vůči ostatním lidem, jazyky a fungování týmu celkově.

JV: Jak ses to učila? Jako četla sis knížky, články o tom tématu a potom jsi to nějak prakticky aplikovala? Nebo jak to probíhalo?

Respondentka B: Na Fóru bylo super to, že jsme měli během těch dvou let pár školení. Vlastně co se týče komunikace nebo nějaký struktury času a takovýchle věcí. Tak potom i takovýchle školení vůbec o fungování toho týmu, kde nám navrhovali třeba číst i nějaký knížky dál a zajímat se. Třeba tím, že jsme měla kontakt na [REDAKCE], jsem se dostala k jazykové animaci, k dalším třeba školení, k dalším projektům. Kdy tohle byla taková startovní rampa se začít dál angažovat a zajímat se o tyhleto témata.

JV: Hm. A jak teda ještě jinak používáš ty témata, když to vemeš na svůj jako osobní život, pracovní život v tudle chvíli. Tak jako jasně, tam uplynula dlouhá doba, která byla ovlivněná ještě spoustou dalších věcí, ale když by sis vzala jakoby zpětně, tak jakoby jaký návyky ses třeba naučila proto, abys mohla tyhle schopnosti používat teď dneska?

Respondentka B: Zvláštní je, když se nad tím tak zamyslim, že to vlastně ovlivňovalo můj osobní život i pracovní. Právě tahleta struktura nebo to fungování ve Fóru. Když to vezmu z pracovního hlediska, tak vůbec dávání informací, nějaká struktura, ať už v počítači nějakých složek, tak vůbec struktura organizační, abys měl přehled o tom, co se děje, že všichni vědí všechno, co mají vědět. Sledování toho, jak třeba projekt pokročil, kdo co má na starosti, vůbec organizace toho všeho. A po pracovní stránce mi to pomáhá tím, že jsem schopná tyhleto úkoly zvládat. A nebojím se možná říct, že ač Fórum je dobrovolná činnost, mimopracovní, tak když už se nějakou dobu pohybuju v tom profesionálním světě, tak je to asi bohužel, ale je zvláštní sledovat, že mám pocit, že v tom Fóru ty lidi mají ty kompetence možná na lepší úrovni než teďka v tom profesním životě. Teď konkrétně řešíme jeden projekt v práci, tak mám pocit, že kdyby to dostali do rukou lidi ve Fóru, tak by se s tím poprali možná líp, než to funguje teďka ve firmě, kde to kolikrát hodně klokotá. Ty lidi, se kterejma pracuju, prostě kolikrát některý ty organizační nebo komunikační schopnosti moc nemají. Bych třeba očekávala, že už je to profesní... tak to prostě není.

JV: Proč si myslíš, že to tak není?

Respondentka B: Nevím, jestli to je ten důvod pravý, ale mám častokrát pocit, že jsem se pohybovala ve Fóru, kde je hodně angažovaných lidí. Tím, že jsme mohli právě přičichnout k některým školením a absolvovat je, tak vlastně jim to otevřelo obzory a měla jsem možnost se tím v tady tom rámci zabývat. A že třeba ty lidi, co šli rovnou po škole do té práce, tak neměli ani příležitost na nějaký takový školení jít. Neměli možnost si to vyzkoušet s lidma, který... jak bych to řekla... třeba i se zkušenějšíma lidma, s angažovanejma lidma.

JV: A jak tě ovlivňovala ta skupinová dynamika, kterou jsi měla přímo v té své pracovní skupině k tomu jako... měla na tebe pozitivní vliv nebo negativní vliv? Počkej, musím to zformulovat znova. Byla jsi ve skupině, která měla nějakou skupinovou dynamiku, a teďka o tom mluvíš hodně pozitivně třeba skrz tu komunikaci, že ses tam učila třeba mluvit s lidma. To byl jako jedinej okruh, nebo naučila ses tam ještě jiný okruhy kromě té komunikace?

Respondentka B: Já teda nemyslela komunikace jenom ve smyslu mluvit s lidma, ale tak ňák i ve smyslu tomu porozumění, pochopení toho, že ať mají lidi třeba stejnej cíl, tak každéj to třeba vidí

trochu z jiného hlediska. A potom třeba nějaký jazykový bariéry. Překonávání těch konfliktů ve skupině. Jaká byla teďka otázka? Jakože jestli mi to dalo ještě něco?

JV: No, jestli tam bylo ještě něco jako další okruhy typu ta komunikace...

Respondentka B: Určitě ta struktura těch věcí. Tak taky struktura v hlavě a struktura na papíře, na počítači. Určitě potom využívání nových médií. To si myslím, že byl taky takovej okruh, kterým sem byla nepolíbená. Viz třeba skypový konference, jak vůbec fungují, jak se chovat při skypový konferenci. Takový jednoduchý pravidla. Na skypu jsme vlastně žili. Tak ale i email, dropbox. Takže práce s médii. To jsem taky poznala ve Fóru. Potom určitě i taková oficiální komunikace s institucema. Vůbec kontakty k jiným institucím. Anebo možná i do takový ty nižší sféry politiky. Nevím, jak to přesně říct, možnost navštívit ministerstvo třeba, řešit věci s lidma, který už jsou trochu výš postavený. Takže taková škola. Ale bylo fajn, že jsme měli možnost si všechno vyzkoušet ještě v takovým rámci chráněným, než člověk vystoupí do toho profesního života.

JV: A co to znamená chráněnej rámec?

Respondentka B: Takovej, že jsem měla pocit, že když jdu ještě za někým na ministerstvo nebo někde do nějaký instituce za někým výš postaveným, tak v tom Fóru jsme byli tak ňák mládež, která se angažuje, a na člověka tím pádem pohlížej trochu jinak, než když tam jde člověk v nějaký profesi s nějakým konkrétním požadavkem, tak většinou je to už trochu jiného rázu, než když mladej člověk angažovanej v nějakým projektu jde a chce něco tak ňák nezištně.

JV: A co byly nějaký zklamání právě v komunikaci s lidma nebo ve skupině hlavně? Jako žes měla nějaký očekávání, že něco udělaj nebo neudělaj, když se bavíme přímo o tom projektu, tak jestli tam přišly i nějaký zklamání. Ze kterých ses mohla něco poučit, jo, ale...

Respondentka B: Hmhm. Ty zklamání byly asi v rámci... My jsme neměli problém úplně na osobní úrovni, si myslím, v té skupině. Tam byly spíš takový období, kdy někdo vypad a nemohl splnit ty úkoly, ke kterým se zavázal, a úplně to nedokázal komunikovat. Takže se třeba chvíli neozýval. Tak jako tím docházelo k takovým zvláštním situacím, kdy bylo třeba motivovat toho člověka zpátky. Tak to bylo trošku negativní někdy. Člověk časem ty negativní věci zapomíná. (smích) Já si potom pamatuju ty negativnější věci potom z té práce v předsednictvu a tak. Z toho prvního období je pravda, že... hmhm... teď přemýšlím, takový drobný zklamání, když třeba se něco nepovedlo, když jsme žádali o nějaký peníze a nepodařilo se to, tak takový to zklamání, z toho, že člověk do toho investoval hodně času a energie, a pak se to nevydařilo. To už taky vybledlo tyhle negativní pocity, ale vím, že tam taky byly. To si vzpomínám, že to bylo takový smutný, když jsme něco dlouho plánovali a pak jsme pohořeli a museli jsme začít vymýšlet něco kompletně nového. My jsme tenkrát bojovali s technickéjma problémama. Trošku jsme v tom projektu navázali komunikaci s [REDACTED]. Tam nám nabídli, že bychom tu naši myšlenku mohli realizovat skrz ten portál [REDACTED]. Tam to taky trošku naráželo na představy, jak by to mohlo fungovat a to bylo... to byly trochu negativní věci. Možná, kdyby si něco našel, tak se k tomu ještě vrátím. (smích)

JV: Můžeme se k tomu potom vrátit, ale tohle jsou takový ty malý body, na kterých se dá vysledovat... Protože z těch chyb se člověk nejvíc učí, že jo. Takže myslíš, že tady ty chyby vedly k tomu, že ses víc něco naučila? Nebo mělas ten pocit, že skupina se něco víc naučila? Že to nějak refletovala, jakoby tímhle směrem, nebo to bylo fakt jako zklamání?

Respondentka B: Já mám pocit, že my jsme to docela i refletovali. Jedna členka naší skupiny, která v tomhle tom měla větší zkušenosti, tak myslím, že iniciovala, abychom o těchle věcech víc mluvili.

To mě taky osobně inspirovalo k tomu... Já jsem se z toho taky osobně naučila to, že je dobrý s lidma mluvit včas a dopředu si dávat reálný cíle... (nezřetelné)

JV: Ta dělba těch úkolů probíhala na základě čeho třeba? Jako byly tam kritéria, jaký má ten člověk kompetence nebo zkušenosti nebo má čas?

Respondentka B: Bylo to hlavně tak, že jsme měli určenýho nějakýho moderátora, kterej to sbíral, psal protokol. Společně jsme si vytyčili asi spíš brainstormingem neformálně to, co je potřeba udělat. Když něco chybělo, tak jsme to doplnili. A potom jsme to přiřazovali asi způsobem, kdo se na to tak náěk cejtíl a měl na to chuť. A postupem času, tím, že jsme se už trochu znali a už jsme měli vytipovaný, kdo jakej typ je a na co, tak už to šlo nějak plynulejš, že jsme věděli, tohleto je tvoje doména, tohle tvoje téma. Taky se to měnilo, ten proces toho rozdělování v průběhu.

JV: A když by sis zpětně vzala, jakou tys měla roli v tom týmu? Protože jako že jo skupinová dynamika a takovýhle věci. Tak dokázala by ses zařadit, co byla tvoje role?

Respondentka B: No je fakt, že vlastně nevím, jak se to stalo, ale myslím si, že jsem byla vedoucí tý naší skupiny hnedka už od začátku. Což už nevím, to se stalo hnedka na začátku toho setkání, že jsem to čekala třeba trošičku pozdějš až. Takže já jsem už od začátku cejtíla, že ta moje role je se snažit udržet tu skupinu pohromadě a zprostředkovávat ty informace třeba dál potom na tu mluvčí nebo koordinátorům. A taky mít přehled o tom, co se v tý skupině děje a taky udržovat ten kurz tý skupiny.

JV: A to si dělala všechno poprvé? Takže ti nikdo k tomu nedával žádný rady a dělala jsi to čistě intuitivně?

Respondentka B: Myslím, že na začátku bylo ještě nějaký školení pro vedoucí skupin, ale myslím si, že to bylo spíš takovýho formální ho rázu. Co je potřeba udělat do kdy. Tak to jsem se spíš snažila nějak následovat, abychom zvládli nějaký termíny, třeba ať už v rámci Fóra, tak i navenek nějaký žádosti a takový věci. Ale jinak to byla úplně první zkušenost takhle s vedením projektu nebo týmu. Vůbec s prací v týmu.

JV: A pamatuješ si, jak jsi udržovala tu skupinu soudržnou a v tom kurzu?

Respondentka B: Přemýšlím, abych do toho nezamotala potom další Fórum, protože se mi to trošku motá s jinejma projektama. Mě napadá, jak bych to dělala dneska, ale snažím se domyslet, jak to bylo reálně. Přemýšlím, to už byly skypový konference, nebo jsme to dělali hlavně po mailu? Byl skype už od začátku? Myslím, že asi jo, že jo?

JV: Určitě.

Respondentka B: Si myslím, že jsme se snažili hodně skypovat. Tak nějak si pamatuju, že jsem psala takový souhrnný maily. To jsme dělali často, na začátku, když jsme něco domluvili, tak jsem se to snažila shrnout. A tenkrát jsem to psala i v němčině i v češtině. Když na začátku tam bylo hodně členů, který neuměli ten druhý jazyk, tak jsme psali i hodně mailů v obou jazycích. To takhle v tom prvním Fóru fungovalo, že když jsme si třeba rozdělili úkol, tak jedna část tý skupiny mohla mluvit v jednom jazyce, ale pak jsme psali ty shrnovací maily ve vobou. Já nevím, já jsem se snažila tak nějak začleňovat všechny, i když to na začátku taky nebylo jednoduchý, protože každěj má trochu jinou povahu. Tak jsem se snažila tak náěk osobně s každým znát a vědět, co má rád nebo co by chtěl nebo co ho tedka zrovna trápí, abych na to mohla nějak zareagovat, kdyby tam byl nějaký problém. Určitě tam bylo hafo věcí, který bych dneska udělala jinak, ale...

JV: A co třeba bys udělala jinak?

Respondentka B: Vlastně jsem byla překvapená, že jsem byla vedoucí skupiny od začátku, když jsem neměla moc kompetencí a zkušeností. Teďka skrz roky po vedení třeba některých seminářů, tak si myslím, že bych byla třeba víc dominantní v té skupině jako vedoucí skupiny. Že tenkrát jsem měla trochu problém s tím, ehm, tak nějak prezentovat třeba nějak výraznějš. A když jsem viděla, že v té skupině je někdo dynamičtější, hlasitější nebo energičtější, tak jsem ho nechala, nechala jsem ho moderovat klidně jiný. Možná to třeba tak bylo dobře, kdo ví. Ta skupina nějak fungovala. A s postupem času si myslím, že když je někdo vedoucí skupiny, tak by měl bejt trošičku, tak nějak... nechci říct dominantnější, ale nevím, jak to přesně vyjádřit. Měl by mít ty otěže pevněji v rukou.

JV: A ještě nějaký další pocity?

Respondentka B: Co bych dneska udělala jinak?

JV: Hm.

Respondentka B: Třeba, když tenkrát se úplně distancoval ten [REDACTED], ten vlastně úplně vypad, tak dneska bych se určitě snažila s ním sejít, popovídat si, zjistit důvody proč vlastně z té skupiny odešel. Tenkrát jsme napsali pár mailů, nereagoval vůbec na nic. Mluvil hrozně stroze, pak prostě řek, že vystupuje. Tak nějak jsme dostali informaci, že se to Fórum stává, tak jsme to nechali tak ňák bejt. A asi dneska bych se snažila ho dostat zpátky na tu loď nebo minimálně zjistit, co byly ty důvody, proč opravdu odešel. U něj jsem měla pocit, že to bylo po tom prvním plenárním zasedání, že si řek, že to nebylo nic moc pro něj. Ale to je můj pocit. Je pravda, že jsem si s ním nikdy nesedla a nepopovídala. Možná ani ty znalosti němčiny, možná jsem se ani necejtila takhle s někým jednat a mluvit.

JV: Tak určitě sebevědomí.

Respondentka B: Jo jo. To určitě taky.

JV: To se třeba budovalo čím? Nějakejma zkušenostma s tou skupinou nebo tam byly ještě další věci?

Respondentka B: U mě asi určitě. Myslím, že u mě tam hrálo velkou roli Fórum jako takový. Asi i momenty takových těch malejch osobních úspěchů. Když se nám třeba něco podařilo, tak to sebevědomí si myslím tady v tom kontextu budovalo a hrálo to velkou roli. A potom vlastně postupně, já jsem vlastně na začátku neměla moc jako sebevědomí vůbec v té době. Jako ne úplně malý, ale taky ne úplně nějak jako výrazný. Ale skrze různé projekty a potom třeba i projekty mimo Fórum, který byly většinou stejně tak ňák skrze Fórum, tak tak ňák postupně no. Já jsem na tom pracovala taky osobně, že jsem se snažila na tom pracovat a třeba si číst nějaký věci a tak, jak vystupovat na veřejnosti. A to Fórum tam hrálo určitě velkou roli.

JV: Zkoušela sis ty věci potom v praxi?

Respondentka B: Ehm.

JV: A když si vybereš jeden nějaký příklad, na kterým to popíšeš? Jestli si ještě na něco vzpomeneš, jak to aplikuješ?

Respondentka B: A teď konkrétně co?

JV: No já nevím, to nemusí bejt jako... třeba si mluvila o tom timemanagementu, komunikaci, nebo právě ty poučky z knížek, co... (nezřetelné). Tak jaks to potom převedla do té praxe?

Respondentka B: Já mam pocit, že se s tím setkávám každéj den, že to aplikuju každéj den v práci. Tím, že pracuju teďka v logistice, kde každéj den komunikuju s lidma z různých profesních okruhů od

skladníků, řidičů až po managery na německý straně, to spektrum je vopravdu hodně vysoký. Tak mám pocit, že ty zkušenosti nebo ty nástroje, který mi Fórum dalo, využívám téměř každé den.

JV: (nezřetelné) ...nástroje teda.

Respondentka B: (nezřetelné) ...začíná komunikací.

JV: Jsem myslel, vztahuje se to na to, že teďka, já nevím, víš jakým tónem mluvit, jaký máš volit slova, nebo...

Respondentka B: Pracuju s tím každé den. (smích)

JV: Já vim, ale jakoby, když si vemeš nějaký příklad, který ti utkvěl v paměti a byl třeba nějaký náročnej, nebo třeba u toho sis řekla, na tom se můžu něco naučit, tak jako kdyby si to rozebrala, tak co tam bylo za elementy, kdy jsi věděla, že teďka aplikuješ něco nového.

Respondentka B: Jako třeba banální příklad toho... vidím třeba paralelu, není to teďka třeba možná reprezentativní, ale že přijde třeba od našeho zákazníka nějaký konkrétní požadavek, a tenhle požadavek je třeba zrealizovat. A týká se různých lidí na různých místech. A myslím, že Fórum mi pomohlo v tomhle momentně zachovat chladnou hlavu a zamyslet se nad tím, co je potřeba v tu chvíli udělat, komu dát vědět, koho se na co zeptat a zase ty informace všechny shromáždit zpátky, rozdat úkoly. Asi na tyhleto konkrétní věci.

JV: Hm.

Respondentka B: Delegování některých věcí. Organizačně, co je teďka cílem, co je cílová skupina, co je nejdůležitější z organizace věcí a potom i zpětně dát lidem vědět, co je ještě třeba, nějaký shrnutí, aby to nezůstalo ve vzduchu, ale aby ten konkrétní úkol, ta činnost, byla opravdu ukončená. A všichni věděli, co potřebují. A právě i takovýto napsání... třeba... některý kolegové to úplně dotáhnou do konce, a to je třeba věc, kterou jsem se úplně naučila ve Fóru, že je potřeba věci opravdu dotáhnout a ještě z toho třeba nějaký výstup krátký udělat, ať už ve formě nějakýho krátkýho emailu nebo prostě něčeho, aby měl člověk pocit, že ten konkrétní úkol je hotovej se vším všudy.

JV: Hm.

Respondentka B: A to si myslím, že mě Fórum určitě naučilo. Mě konkrétně osobně, možná ne všechny.

JV: A když se podíváš na celou tu tvoji skupinu, máš pocit, že všichni lidi nějaký způsobem tam udělali nějaký progres, že se něco naučili. Anebo to bylo vyloženě strašně individuální. Někd to víc flákal, někoho to míň poznamenalo.

Respondentka B: Já si myslím, že to bylo individuální. Byli lidi, u kterých vidím vopravdu... třeba ne konkrétně z toho Fóra z toho prvního, ale pak z toho, co jsme koordinovaly, tak ten vývoj těch lidí, třeba jenom za ten rok, rok a půl, byl u některých opravdu enormní. Ať už vůbec vzrůst sebevědomí, komunikační schopnosti, vůbec zájem o to se angažovat. Některý třeba zůstali takhle jako nepolíbený... ale myslím, že u většiny to zanechalo...

JV: Máš pocit, že když lidi projdou Fórum, tak se pak víc angažují v jiných sociálních, politických, jakéjkoli jiných oblastí? Jako myslím neziskovejch teďkon.

Respondentka B: To asi... já to teďka nedokážu posoudit z toho hlediska, jestli ti lidi, co jsem zažila ve Fóru, jestli už se předtím angažovali, nebo jestli to Fórum je nakoplo. Ale to, jak to vnímám s těma lidma, se kterejma se stýkám, který jsem potkala ve Fóru a stýkám se s nima do dneška, tak to jsou

více méně lidi, který ať už třeba pracujou a nemaj tolik času se angažovat, tak tak nějak zůstali otevřený tady těm neziskovějům třeba projektům. A buďto se angažujou ještě dál nebo motivujou další lidi k tomu. Nebo když by za nima člověk přišel, tak ví, že neodejde úplně s nějakou negativní odpovědí, a že se to budou vždycky snažit to podpořit. Ale nedokážu posoudit, do jaký míry tam Fórum hrálo roli, jestli jsou angažovaný sami od sebe, nebo jakou roli to hrálo.

JV: A ty se sama nějak angažuješ ještě mimo práci? Jako ve společenských oblastech?

Respondentka B: Já jsem potom ještě dlouho animovala. Musím říct, že mě moje práce vytěžuje takovým způsobem, že na to opravdu nemám už moc času, i když bych ráda. Snažím se, což možná asi taky díky Fóru, že organizuju věci jako hory třeba pro skupinu dejme tomu 15 lidí. Třeba si taky nejsem jistá, jestli bych si na to troufla, anebo jestli by mě to chytlo, kdybych ve Fóru nebyla. Potom třeba různé víkendové akce. Se tak nějak snažím sdružovat lidi nebo iniciovat, aby se scházeli. To možná se na tom Fórum taky nějak podílelo. Nikdy jsem nad tím nepřemýšlela, ale asi to tam nějakou roli hraje. Možná to, že se i s lidma z Fóra vídám dodnes, tak se snažím, aby drželi tak nějak pohromadě. Což potřebuje čas a energii. Geocaching je taky taková volnočasová aktivita a to se snažím. No asi na univerzitě jsem dělala různé věci. Ale opravdu od té doby, co pracuju na plný úvazek a ještě přesčas, tak jsem ráda, že jsem ráda.

JV: Ale takže já nevím, nejseš členka politické strany, nebo hnutí, kampaní? Nebo neangažuješ se v něčem takovém?

Respondentka B: Teďka aktuálně ne, ale do budoucna bych se ráda ještě vrátila k tomu aspoň do nějaký míry.

JV: Myslíš si, že právě člověk, kterej prošel Fórem, tak je tady těm věcem víc otevřenější? Jako třeba právě angažovat se v politických nebo celospolečenských otázkách, nebo environmentálních, sociálních, genderových?

Respondentka B: Jo, já věřím, že jo. Možná i tím, že je to prostředí, kdy mám možnost si to vyzkoušet, přičichnout k tomu, tak už to potom není tak cizí člověku. Že i když potom někdo třeba přijde k člověku s nějakým nápadem, tak už je k tomu trochu senzibilnější a reaguje trošičku jinak, než kdyby byl úplně nepolíben.

JV: To znamená, jak na to reaguje?

Respondentka B: Dokážu si představit, že víc... že to podpoří. Buďto aktivně, nebo aspoň pozitivně a ovlivní další lidi, který by se toho mohli třeba zúčastnit. Nějak konkrétně jako třeba nějakou petici nebo nějaký projekt konkrétní. Možná tím už, jenomže samozřejmě nemůžu mluvit za všechny, ale tak nějak za sebe, takže už třeba viděj i ty myšlenky za tím. Za těma projektama, myšlenkama, akcema, že nějak víc prohlédnou do toho nitra, proč to někdo dělá, co za tím stojí, co tím sleduje. A tak nějak na to dokáže adekvátnějš reagovat... (nezřetelné), že člověk možná zavře oči před tím, vůbec se tím nechce zabývat. Takže když už je trochu senzibilizovanej tou tematikou, tak možná, že je trochu otevřenější.

JV: Myslíš, že by tvůj život byl úplně jinej, kdybys nebyla v tom Fóru?

Respondentka B: Byl.

JV: Dokážeš to nějak přesněji říct? V čem?

Respondentka B: Že i dodneška je víceméně většina mejch kamarádů, co mám, tak nějak skrze Fórum. I ne třeba jenom z Fóra, ale tak nějak i kamarádi lidí z Fóra. Takže lidi, se kterýma se dneska

stýkám, tak jsou hodně z toho kruhu, takže, kdyby nebylo Fóra, tak bych se dneska znala s kompletně jinejma lidma. Třeba bych byla někde úplně v růžku sama, nikoho bych neznala. Byla bych frustrovaná životem. (smích) Kdo ví, třeba by to tak bylo. Určitě bych ani neznala přítele mého. Prostě život se vyvíjí. Vůbec nevím, kde bych byla, co bych dělala, ale Fórum mě ovlivnilo úplně...

JV: Hm. Takže a máš tam fakt nějakou negativní zkušenost s Fóra? Která mohla bejt negativní, ale v tom smyslu, že ses z ní něco naučila.

Respondentka B: Jo. Akorát to musím zformulovat. (smích) Přes všechno negativní, myslím, že Fórum bylo jeden, neřeknu z důvodů, protože důvodem je asi vždycky člověk sám, ale příčinou osobního vyhoření, který později taky nastalo z důvodu nálože práce. Toho bylo opravdu hodně, to bylo období, kdy se blížila závěrečná konference, já jsem v tu dobu byla zástupce mluvčí, vedoucí ve skupině, do toho jsem studovala a pracovala. Pak jsme měla nějaký osobní problémy s přítelem, kdy jsme se vlastně rozešli. Vracela jsem se zpátky z Erasmu. Všeho bylo najednou tak strašně moc, že jsem prostě vypla na několik měsíců. Úplně jsem byla neschopná fungovat. To byl hodně negativní moment. Ze kterého jsem se naučila to, že člověk je sám strůjce svého štěstí a neštěstí a je potřeba si říct včas ne. A právě říkat ne, to je asi takový to. Ačkoli to zní negativně, tak právě z toho negativního jsem se poučila pro život. Hlídat si tu míru toho a nebát se říct, na tohleto nestačím, teďka prosím pomoz mi. A nestydět se říct si o tu pomoc. A nestydět se třeba říct, že tenhle ten úkol je na mě moc. Asi si myslím, že s tím bojuje hodně lidí, že to není ojedinělejší případ. Zním několik lidí, který vyhořeli tak nějak opravdu, více či méně pod náloží toho i z Fóra, tak jako i jinejch aspektů. Ale vůbec to, že přiznat si, že toho je hodně, třeba velikosti těch projektů, že často mají lidi opravdu velký tak nějak očekávání... Částečně si to ty skupiny dělají samy, členové si to dělají sami, ale je třeba sledovat tu zdravou míru, aby to nepřešlo... (nezřetelné)

JV: (nezřetelné) ... ale tak jakoby už jdeme do konce. Poslední věc by mě zajímalo, jako rámcová struktura Fóra, jak rámcová struktura podporovala to, aby se ty lidi něco učili? Nebo nepodporovala? Jaks to tenkrát viděla, jak to na tebe působilo?

Respondentka B: Já si myslím, že se to v průběhu času dost změnilo. Tak jak jsem sledovala Fórum, když jsem byla v prvním Fóru, tak tam jsou kladeny důrazy spíš na to, aby Fórum bylo prospěšný pro veřejnost, pro česko-německý vztahy. Takže tam úplně nebyl kladený důraz i na to, aby i ty lidi se osobnostně vyvíjeli, aby se učili... jako oni sami pro sebe, ale bylo to spíš považovaný, sejdeme se teďka a budeme přemýšlet, co je třeba udělat a jdem do toho. A já myslím, že v průběhu času se to víc a víc naklání k té rovině toho, abychom nalákali členy, tak jim chceme i něco nabídnout. A to Fórum se stává tak nějak poskytovatelem takových právě i školení nebo se dbá i na to naučit členy, vést je k tomu, jak komunikovat, vést je k tomu, jak se vyrovnat s tou skupinovou dynamikou, jak řešit konflikty. A tak nějak mi přijde, že postupem času to i víc směřuje k individu u toho člena jako takovýho. Právě od toho počátku, kdy to Fórum fungovalo spíš jako navenek a ten osobnostní rozvoj byl spíš takovej druhotnej spíš. Takovej btw.

JV: Teď mluvíš o tom 2007–09. Ten byl takovej btw.

Respondentka B: Jo.

JV: V té struktuře ale.

Respondentka B: Jojo. No.

JV: Takže ta struktura byla nastavená na produkci těch projektů a moc se nezajímala o ty jedince.

Respondentka B: Nikdo, si myslím, nám tenkrát nevysvětloval, jak máme vést skype konference. Nikdo nám nevysvětloval, jak psát protokol, nikdo nám neřek, jak spolu vlastně mluvit, když se sejdou lidi ze dvou zemí, který si částečně třeba vůbec nerozuměj. Tak to jsme byli hozený úplně do studený vody a museli jsme se s tím vyrovnat postupně. Pak teda bylo nějaký školení. Potom jsem mluvila o tom, že mě hodně motivovalo se zajímat o tématiku komunikace. A to bylo tak nějak... dneska už je víc kladenej důraz na to třeba, jak víst skype, na co si dávat pozor, co by mohlo nastat za problém. Takže k tomu se Fórum asi samo propracovává a vyvíjí. Na druhou stranu těžko hodnotit, z čeho se naučí víc.

II. část

JV: Vnímáš sama sebe jako politickou osobu? Co to pro tebe znamená?

Respondentka B: Jojo. Na základě toho mého působení ve Fóru?

JV: Nebo obecně, když se na sebe podíváš dneska, co děláš? A co ses proto naučila ve Fóru, třeba.

Respondentka B: Tak aktuální situace mě napadá konkrétní příklad. My jsme se teďka vlastně přestěhovali do tý naší malý vesničky, která má velmi málo obyvatel a...(delší pauza) přemýšlím, kde bych začala právě. No je tam sousedka, která se tak jako zeptala...musím si zformulovat...V naší vesnici máme sousedy, který jsou už dost pokročilýho věku, tak mě oslavila ta sousedka, jestli bysme nechtěli kandidovat do zastupitelstva a začít se trošku angažovat v tom, co se děje v tý vesnici. Já jsem jí řekla, že teda moc ráda. Před tím mým působením ve Fóru, nebo i těch jiných dobrovolnických organizacích jsem měla pocit, že politika nebo politický angažování je vlastně jenom pro ty třeba velký politiky nebo pro lidi, který se pohybují třeba v Praze nebo k tomu maj třeba vystudovanou školu. No a potom vlastně ve Fóru, nebo i v těch jinech organizacích, ve kterých jsem se dobrovolně angažovala, měla možnost poznat, že politika není jenom ta vysoká politika, ale i třeba komunální politika nebo nějaký nižší stupně tý angažovanosti, kde je jednoduchý člověk, kterej nemá třeba nějaký vysoký politický ambice, ale má chuť věci změnit, nebo se začít angažovat, třeba může oslovit další lidi třeba i formou petic, nebo nějakých projektů a třeba tím že společně osloví nějakou vyšší politickou instanci nebo někoho kdo je třeba blíž těm lidem dejme tomu někde na vesnici nebo mimo to velký pražský politický dění. Takže i ten malej člověk má možnost někam jít a začít se v něčem angažovat. A třeba to že de k volbám, to je taky taková věc, co jsem si myslela to je pro jiný lidi, který tomu rozuměj. A po tom, co jsem se setkala s dalšími lidma ve Fóru, měla jsem možnost s nima o tom mluvit, o takovejch věcech, tak jsem jako nabyla pocitu, že to tak vlastně vůbec není. Že prostě malej človíček někde může něco změnit a může něco udělat. Takže na základě toho já jsem teďka úplně mnohem pozitivnějš reagovala na tu otázku, jestli bysme třeba nezačli chodit na ty schůze a nezačnem se angažovat pro tu naší vesnici. A i se třeba teďka snažíme motivovat i další lidi, aby se trochu zajímali o to, co se děje. Budem se snažit využívat ještě nějaký dotace pro tu naší vesnici. Tak mi přijde teďka jako úplně konkrétní příklad toho, co vím, že bych nedělala, kdybych se bejvala neangažovala, že by mi to přišlo jako něco co je vzdálený, něco s čím nemůžu nějak pohnout. A díky tomu angažmá jsem viděla i jiný lidi, který se seberou a něco dělaj, takže to ani mě tak vzdálený bejt nemusí.

JV: Vnímala jsi tu činnost ve Fóru jako politickou?

Respondentka B: Částečně ano, částečně ne. Fórum má určitě víc rozměrů, že to není jenom ta politická činnost, ale určitě si myslím, že politická...přemýšlím z jakýho úhlu pohledu. Si myslím, že pro ty lidi co jsou uvnitř, že jenom na tý struktuře Fóra, jako taky je tam nějaká hierarchie, je potřeba si volit i nějaký zástupce, nebo se volí to předsednictvo tak jako třeba i struktura voleb tam funguje. Člověk má možnost, jako takovej ten první krůček k tomu přičichnout, jak vlastně se tam takovýhle

procesy nastavují nebo jak fungují, to jako interně v rámci toho Fóra. A potom navenek mi taky přišlo, že se Fórum politicky snaží působit na různé instituce, když si všimlo, že nějaká činnost na česko-německým poli nefunguje úplně tak dobře, tak vymysleli nějaký projekty. A začali oslovovat nějaké instituce a prosili o radu, o pomoc. Snažili se poukázat na nějaký problém. A to už si myslím, že je nějaká politická...ne angažovanost...ale že se toho politického dění nějakým způsobem účastní a vstupují do toho dialogu s těma institucema.

JV: A myslíš, že tady to povzbuzení k té politické činnosti...tak z čeho to vycházelo podle tebe? Že ty lidi získali sebevědomí nebo kompetence? Nebo při jakých činnostech tady k tomu mohlo dojít?

Respondentka B: To už ten kontext toho, že vlastně ta organizace, nebo ten projekt umožnil to, že se spojili lidi, který mají chuť něco dělat, ale sami by se k tomu asi nedokopali, nebo nepřišli na to, že můžou někam jít a třeba něco změnit. Tak už jenom bod toho, že ten projekt existuje si myslím, že je moc přínosnej. Dává tu možnost vstoupit někam, kde třeba může organizovaně něco zrealizovat s ostatníma lidma. Tak vlastně i to, že tam na ten projekt...že nabízí i podporu v tom v těch kontaktech, který má, nebo v těch různých referentech, který na nějakou konferenci přijedou, tak umožňuje další motivaci, nebo je to takovej nakopávač si myslím pro ty lidi, nebo že ty mladý lidi mají možnost si vyzkoušet, ještě v nějakým chráněným prostředí, to, jak by to mohlo vypadat třeba až později v tom chráněným prostředí nebudou a budou postavený na vlastní nohy a budou mít možnost se angažovat sami. Že vlastně mi to přijde jako taková průprava v ještě trošičku chráněným prostředí. A taky si myslím, že k tomu přispěli různé ty diskuze, konference, kam vlastně byly pozvaný i politici, nebo referenti z různých odvětví, prostředí, který vlastně zpřístupnili nějaký informace těmhle mladým lidem. Mi přijde, že to je někdy potřeba, takovejhle impuls, aby se ten mladej člověk dozvěděl, jaké ty možnosti jsou, že se může vlastně angažovat a jak při tom postupovat. Třeba spousta mladejch lidí má nějaký dobrý nápady, ráda by třeba něco změnila, ale třeba školskej systém jako takovej třeba k tomu nedává úplně ty nástroje, že třeba o tom ani tolik neinformuje. A ty mladý lidi podle mě třeba ani nevědí, jak na to. A takhle v rámci třeba takovýho projektu, nebo když se začnou angažovat, tak se automaticky dostanou někam trochu dál, že je to zase trochu posune. A víc k tomu přičichnou a vědí víc, jak na to. I jak někoho oslovit, když se chtěj angažovat. Maj k tomu nějaký nástroje díky tomu.

JV: A měla jsi pocit, že při té činnosti...že Fórum jako takový předává nějakou sadu hodnot? Do života, který potom můžeš dál používat, právě při činnosti jako, že budeš v obecním zastupitelstvu? Který jsi neměla získaný z rodiny, nebo ze školy?

Respondentka B: Určitě (smích) Zkusím vyjmenovat nějaký konkrétní věci, který mě napadaj...třeba respekt a tolerance k ostatním názorům...v nějakých diskuzích. Pak...motivace, nebo nabytí sebevědomí k svobodnému jednání. To si myslím, že ve škole to pořád ještě hodně fungovalo tak, že jsme měli strach promluvit, že jsme těma učitelem svazovaný, radši buď zticha a odpapouškuj to, co jsme se naučili. Ale ta dobrovolná práce mě naučila to, že vlastně můžu říct svůj názor a že s tím můžu za někým jít a můžu něco změnit. To bych určitě jenom ze školy nezískala. A k tomu to sebevědomí k tomu, že můžu i v té občanský společnosti něco znamenat, nebo něco změnit, tak to bych v té škole určitě nezískala. To je vlastně jedna hodně důležitá demokratická hodnota, kterou mi ten projekt přinesl a myslím, že i spousta těch dalších soupeřů z těch projektů. Který i vidím, že se dál angažují, nebo že někteří se i politicky hodně to jsou aktivní. Někdo to má třeba trochu jinak, ale u mě určitě tenhle ten bod byl hodně důležitý...ten pocit toho, že můžu říct svůj názor a že je to tak správně.

JV: A máš pocit, když se teď začínáš angažovat v té vaší obci, tak že ty ostatní lidi mají taky tyhle kompetence, nebo takový nastavení životní, nebo seš tam takovej ufoun?

Respondentka B: Je paradoxní, že když to teďka porovná, tak i ta moje sousekka, se kterou jsme trošku aktivnější v tomhle tom. Ona je z toho podobného soudku, že vlastně taky byla v jižní Americe, Londýně, Asii. Takže taky procestovala svět a taky se zúčastnila různých dobrovolnických projektů. Takže na ní je taky vidět, že se o ten svět zajímá. A naopak jsou v té vesnici lidi, který k tomu nikde nikdy nepřišli. Takže jsou takový zdrženlivější v tomhle tom, že radši na té zahrádce zůstanou a moc se do těch veřejných věcí nechtějí motat, protože mají přesně pocit, že to je jako pro ty ostatní. Kolikrát jsme se dali do řeči, že si nemyslíme, že to tak je, a že si myslíme, že by bylo fajn, kdyby nás na ty shromáždění chodilo víc, protože názor těch lidí z té vesnice je důležitější. A třeba teďka se nám podařilo zorganizovat akci, vlastně že budeme zvelebovat ten společný prostor veřejný. Každý se tam stará tak o tu svojí zahrádku, o to svoje. A ty obecní prostory tam taknějak ležej ladem, takže jsme zorganizovali takovou akci společnou, že se sejdeme a vymyslíme, co by tam bylo hezký změnit, jako hrabat, posekat a takový. Tak mě překvapilo, že se to setkalo docela s...že to bylo pozitivní. Bydlí tam asi padesát lidí, občas nějaký ty víkendáci a z toho přišlo na tu akci asi třicet lidí a všichni se tak nějak zapojili. A mě to přišlo fajn. Myslim si, že bych na tohle to neměla odvalu, kdybych ve Fóru nebyla, nebo kdybych už třeba takovej projekt...no prostě jak ty projekty z Fóra člověka...daj mu ty nástroje, že ví, jak na to jak ty lidi rozmluvit, nebo třeba jenom dát tu odvalu, že něco takového je možný a ty lidi prostě svolat a nakonec to byla moc hezká akce. Pak jsme si upekli buřty u táboráku, lidi si ještě povídali. Byla to i socializační akce trošku. Nakonec to dopadlo dobře. Takže to jsme je motivovaly s tou sousekku, která je taky poznamenána tím dobrovolnictvím a takovejma projektama. A na základě toho soudím, že trošku to na to vliv má. A že kdybychom tohle nenakoply, že by se to vůbec nestalo. Teď si zpětně myslim, že to ty lidi hodnotěj pozitivně. Mi přijde, že teďka si tam vždycky začne někdo s někým povídat, že to působilo na ten veřejný prostor docela jako blahodárně (smích)

JV: A co má podle tebe větší smysl, má větší hodnotu dělat lokální akce, nebo má pro tebe větší hodnotu chodit k volbám a sledovat tu velkou politiku, která je víc odtažená od toho lokálu?

Respondentka B: Osobně mi přijde důležitý obojí, akorát u těch voleb mám pocti, že o tom nemám dost informací. Je to víc vzdálenější. Jdu volit, ale nejsem stoprocentně přesvědčená o tom, že to správný. Je to tak vzdálenější. A tím, že se nezajímám dennodenně o dění, co se v tom politickém světě stane, tak mi to na té lokálnější úrovni přijde dostupnější. Nebo dosažitelnější pro mě osobně. Ale obojí mi přijde důležitý. Ale i tak mi přijde, že chození k volbám, je taky jedna hodnota, kterou mi Fórum jako předalo jako věc, která je důležitá. Ze všech těch diskuzí a nevim...myslím, že bych určitě nebyla tak aktivní volič, kdybych ve Fóru nebyla.

JV: A můžeš to víc rozebrat? Jak tě Fórum ovlivnilo, abys chodila víc k volbám?

Respondentka B: Určitě jeden ohled je, že jsem přišla do kontaktu s lidmi, kteří považují za důležitý...možná se to tak jako trošku rozhoupalo tak vzájemně. Že ty lidi, když se jako angažují, tak ruku v ruce s tím přijde téma, že když chci něco změnit, nebo...že když ten hlas mám, tak je potřeba k tomu (nezřetelné), aby člověk něco realizoval, že nestačí jenom sedět někde doma. To je tím...já jsem z rodiny, která není úplně politicky angažovaná. Rodiče se taky spíš zdržujou těhle věcí. K volbám sice jako chodí, ale taky se moc nezajímaj o to, co se na politický úrovni děje. A škola mě taky na nic takového nepřipravila. Takže pro mě to Fórum bylo takovej jako...lidi, který mi řekli, že je strašně důležitý se o tohle zajímat. Takže teď jsem tak jako ve středu, že nejsem jako pasivní, ale nejsem jako ani aktivní, ale aspoň mě to pomohlo rozhoupat se k tomu se o to zajímat. A tak nějak to sledovat. A třeba kdyby to Fórum nebylo, tak jsem úplně pasivní třeba volič, řekla bych, to není pro mě, to mě nezajímá. Nejsem třeba úplně moc aktivní, ale určitě posun k té aktivitě tam byl. I tady v té volební činnosti třeba... A třeba i ty referenti...třeba, že jsme měli možnost vyslechnout si i třeba ty politický aktéry nebo tak, tak to bylo...i tu jejich motivaci k tomu, třeba jít a třeba i za ty lidi, který nám přijdou

smysluplný, v tý politice bojovat. Takže i jsme měli možnost se potkat i s konkrétníma politickýma aktérama, ve který jsme získali důvěru na základě jejich třeba chování nebo toho, co pro nás dělá. Tak člověk k tomu získá větší vztah, než když je to úplně anonymní a hodně vzdálený.

JV: A myslíš, že Fórum pomohlo vyprofilovat tvoje politický názory?

Respondentka B: Směřem k demokracii asi určitě.

JV: A co to pro tebe znamená?

Respondentka B: Co pro mě znamená demokracie? Svoboda slova a pohybu (smích)

JV: Jo.

Respondentka B: Tak jako to co jsem říkala, že člověk nemusí mít strach jako v tý škole něco jako říct, ale že se může dát do diskuze s někým a může si za tím názorem stát. Jako ne nějak agresivně, ale prostě, že je důležitý o věcech diskutovat. Že máme možnost cestovat, jako work and travel, poznávat jiný kultury, poznávat jiný názory, to si myslím, že je v demokracii moc důležitý. Slyšet jiný názor a pracovat s ním. Nevidět všechno úplně černo-bíle. Zase v porovnání s totalitníma by tohle nebylo vůbec možný účastnit se takovýhlehho projektu. A myslím si, že to jde tak jako ruku v ruce, že ta demokracie podporuje tudle angažovanost, dobrovolnictví, to že mladý lidi maj možnost a maj možnost se o věci zajímat a angažovat se a jako nezůstávají slepě sedět doma a naopak tyhleto projekty tohleto zase podporujou, podněcují, že ty lidi se baví o něco zajímat a zjišťovat si a tak nějak se angažovat i dál potom.

JV: Myslíš, že to měli takhle všichni ve Fóru?

Respondentka B: Takňák...jo. Možná nějaký malej střípek ne, ale z těch lidí, co jsem poznala, jsem měla takovej pocit.

JV: A čím myslíš, že to bylo? Že ty lidi byli takhle demokraticky nadšení?

Respondentka B: To je dobrá otázka. Myslím, že ve Fóru byla taková směsice lidí, který byli motivovaný se zajímat už předtím. Zároveň tam byli lidi, který tam tydle vlastnosti získávali až postupně. Že se třeba k tomu projektu tak jako přichomejtli, jako že to zkusí a potom se tam tak jako nakopli. A...ale tak jako dobrá otázka, jestli to ty lidi sami v sobě už jako musí mít a pak je to jenom spíš tak jako podpoří. A nebo jestli jako úplně ten dobrovolnickej projekt to jako vytvoří. A to je třeba, co jsem třeba měla mimo Fórum možnost se setkat, tak mi přišlo, že lidi, který jako vůbec nebyli angažovaný, tak jako prostě ta interakce s těma lidma, který se zajímali, tak je vždycky pozitivně namotivovala. Se taky nějak zajímat a něco dělat. No. Mám pocit, že lidi sami o sobě jsou dobrý a maj dobrý úmysly a snaží se, ale že kolikrát ten systém, školství, nebo to prostředí, ve kterým vyrůstaj, tak to spíš jako zabije. A tyhle projekty jsou schopný to v lidech probudit.

JV: Takže kdybys měla popsat nějakou jako ideální organizaci mládeže, která by podporovala další občanský angažování, podporovala by demokratický hodnoty, tak jak by podle tebe vypadala, měla bejt strukturovaná?

Respondentka B: Ty jo, to vůbec nevim, jestli dokážu zodpovědět. Když vezmu Fórum jako takovej základ, tak mi přijde moc fajn, že vlastně ty projekty si z větší části jakoby sami ti mladí, kterých se to týkalo, tak nabývali kompetence sami tím, že organizovali různý ty projekty, nebo workshopy, konference, diskuze. A zároveň...byla super ta možnost, tím že jsme nezisková organizace...nebo to bylo všechno na bázi dobrovolnictví, tak třeba kolikrát i referenti přišli...motivovaně a měli chuť těm mladejm něco předat za menší finanční obnos. To si myslím, že bylo ve Fóru dobrý, proti třeba

ziskovejm organizacím, kterým jde o tu prestiž a jde to trošku jiným směrem. A přijde mi dobrý, kdyby tam bylo trochu víc stability. Tím jak se pořád žádá o nový peníze, a že tam není nějaká pevná struktura toho...že se tam hodně střídají lidi i třeba v těch předsednictvech nebo tak, tak se hodně energie vyplývá i na tohleto. Si dokážu představit, že kdyby byla nějaká organizace třeba s nějakým pevnějším sídlem. Je samozřejmě fajn, když se ty lidi měněj, protože to nějak nezkostratí a není to tak, že se to točí kolem těch samých lidí se stejnými názory. Takže ta fluktuace lidí mi přijde na jedni stranu dobrá, ale možná jako to pevnější zázemí by bylo fajn. A vlastně ta forma toho, že ty mladý si sami vymejšlej, co je vlastně zajímavá, co oni vidí za problémy, co by bylo třeba řešit, to vidím jako pozitivní na Fóru, to mi přijde fajn, že by to tak mělo bejt. Pak si myslím, že taková organizace měla oslovovat nejen lidi, který už jsou angažovaný, ale který...třeba jako vopravdu vyrazit na školy a snažit se tam zatáhnout lidi, mladistvý, který jako by k tomu nikdy nepřičuchli, protože nejsou z toho prostředí, který se tak nějak zajímá o ten svět. To si myslím, že k tomu byly snahy. Ne vždycky se to podařilo, protože často se tam hlásili lidi, který byli sami o sobě část angažovaný. Takže víc šahat po těch lidech, který to nikdy nezkusili a nemaj tu odvahu sami, někam pustit. A přišlo mi fajn, že už tam byla daná nějaká struktura, jakože byly nějaký finanční prostředky, nebo že tam byly lidi, který dokázali ty nově příchozí podpořit. Třeba o informacích o tom, jak postupovat při nějakým projektu, anebo i při těch finančních věcech. Ne každěj má chuť dobrovolničit a ještě do toho cpát peníze, tak to bylo fajn. Takže aspoň nějaký minimální finanční prostředky tam byly ať už na cestování, nebo ubytování nebo tak.

JV: Možná jenom na konec, jestli tě napadlo během toho rozhovoru něco k tomu tématu?

Respondentka B: Mně přijde, když to sleduju v průběhu času, že mladý lidi, že to jde pomaloučku teda oproti třeba před deseti patnácti lety, tak ale dneska mladý lidi, že už maj mnohem větší možnost a že už se sami víc zapojujou do takových projektů. A že to jde ruku v ruce s tím, jak přemejšlej. A že demokracie a tyhleto projekty...jak jsem říkala, že se to vzájemně podporuje, a že je dobře že takový projekty existuju.

Transkript s respondentkou C

Respondentka C – I. část

JV: Nejdřív mě bude zajímat Fórum. Tak mi zkus popsat, jestli si ještě pamatuješ, co všechno jsi tam dělala. Teda myslím v pracovní skupině 2007–2009. Ty jsi byla vlastně dvakrát ve Fóru, vid'?

Respondentka C : Třikrát jsem byla.

JV: Třikrát.

Respondentka C : Hm.

JV: Tak si zkus vzpomenout 2007–2009, jestli chceš, tak ti dám nějaký indicie.

Respondentka C : Né. No tak to myslíš pracovní skupinu, co jsme měli k občanskému vzdělávání?

JV: Jo.

Respondentka C : A co jsem dělala, myslíš, jako co byly moje úkoly, nebo obecně jako?

JV: Jo.

Respondentka C : Co byly moje úkoly, jo?

JV: Ale i obecně.

Respondentka C : Nó. Tak ehm, já si vlastně pamatuju, že jsem jako by šla s tou představou, že vim, co chci dělat. V té době mě ňák jako by zaujala činnost [REDACTED]. A tak jsem tak ňák rozpoznala, že to je významná instituce, jejíž ekvivalent my prostě vůbec nemáme, že jo. A začala jsem mít sama pro sebe hypotézy, že by to mohlo mít... že by to mohl být důvod, proč pro nás některý věci společensky fungujou tak, jak fungujou. To znamená, že špatně. A když jsme se bavili s pár lidma, tak nám to vyvstalo jako poměrně zajímavý téma, no. Vlastně nikdo z nás neměl chuť dělat takový ty klasický česko-německý témata jako smíření, historie, kulturní rozdíly, přeshraniční změny, já nevím co... A že nám přišlo tohleto zajímavý, tak jsme se dali dohromady. A vymysleli jsme si, že uděláme nejdřív... no, my jsme tomu říkali výzkum, ale to samozřejmě žádný výzkum nebyl. Ale měli jsme nějaký dotazník a později jsme měli za úkol s tím obejít učitele občanky. Myslim, že to byli většinou naši vlastní učitelé občanky... a i teda žáci. A že jsme se teda ptali. Většinou v té škole, ze který člověk vzešel, tak dělal interview s lidma ohledně občanského vzdělávání. Teda, co jsme se tam přesně ptali, už jako nevím. A pak v druhé fázi jsme chtěli tady ten náš výzkum představit. Takže jsme měli takovou konferenci tady k tomu. Přemejšlim, jestli to mělo ještě nějaký jiný... asi závěrečnou zprávu nebo něco.

JV: Jo. Ale to už je ta pracovní skupina, to je krok 2. A krok 2. Ty už ses hlásila vlastně podruhé v tu dobu.

Respondentka C : Potřetí.

JV: A co teda byla ta motivace se hlásit potřetí do Fóra?

Respondentka C : (...) No já nevím jakoby, asi mě to bavilo prostě, no. Jsem si na to zvykla, mít to v životě. Jak jsi tam dva roky vlastně, tak si na to nějakým způsobem zvykneš. A asi jsem byla zvyklá něco v tom volným čase dělat. Ehm. Asi jsem v tu dobu neměla nic jiného, žádnou jinou alternativu. Asi jsem si nedokázala představit jen tak to přestat dělat. Nebo dělat něco jiného. A něco jiného se mi nerýsovalo. Takže jsem v tom prostě pokračovala.

JV: Hm.

Respondentka C : Asi jsem neměla jinou motivaci. Prostě jsem o tom nepřemýšlela. Prostě když byla ta možnost, tak jsem v tom pokračovala.

JV: A když bys jen tak obecně... jak se lišily ty Fóra, nebo jak se lišila ta motivace jít do prvního Fóra, druhého Fóra, třetího Fóra? Jestli se tam něco měnilo?

Respondentka C : Tak jako samozřejmě, že to bylo pokušení v tom, že jako za prvý v tom prvním Fóru jsem byla hodně mladá. To jsem byla na tý spodní věkový hranici. To mi bylo šestnáct. A bylo to dost takový, že jsem byla jako benjamínek, takže k takovejm těm věcem v tom plénu jsem jakoby nic neměla, jako měla jsem pocit, že tam nemám jak přispět. To tam bylo dost dominovaný lidma, který byli vlastně o dekádu starší. A potom, když tam seš delší dobu, tak tam seš delší dobu. To znamená, že už o tom máš nějakou představu, jak to funguje. To znamená, na jednu stranu je to fajn, protože máš pocit, že už tomu jakoby líp rozumíš, tak to můžeš líp ovlivňovat. Ale pak na druhou stranu objevíš nějaký věci, který jsou frustrující. Nějaký věci, který se každý to funkční období jakoby opakovaly. A už si tím to Fórum znova prošlo. A když uplynuly ty dva roky, tak to ty lidi měli tak tak vyřešený a zase se to jako všechno rozpadlo a zase to pak všechno začínalo znova. Si pamatuju, že pak už mě to dost frustrovalo. A vlastně i my, co jsme to už jednou zažili, jsme to těm lidem nedokázali nějak zprostředkovat. Takže jsme si tím jako všichni prošli znova, tady těma diskuzema. Co teda Fórum je, co můžeme, co nemůžeme. Si pamatuju, že už mě to pak dost štválo.

JV: Hm. A dělala jsi s tím něco aktivně, aby to bylo nebo nebylo?

Respondentka C : No, podílela, ale to už teď nedokážu říct, jestli to bylo v tom Fóru, kde jsem ještě byla členka nula sedm až nula devět, anebo jestli jsem to dělala tehdy jako koordinátorka. Ale v určitým okamžiku jsme měnili ten koncept, že jo. Tak na tom jsem se dost intenzivně podílela. Ale pamatuju si, že jsem se účastnila už i nějakých debat předtím, no. Ale to moc nikdy k ničemu nevedlo, no.

JV: Hm. Takže, když popíšeš tu strukturu toho, jak se ve Fóru ovlivňovaly nebo řešily věci, tak co to všechno obnášelo? Teď jsi říkala debaty...

Respondentka C : Hm. Tak tam měl dycky velkou váhu ten... ty mluvčí a koordinátoři, že jo. To byli ti, kteří to měli mezi těma setkáníma na starosti. Který se setkávali i mezi těma plenárníma setkáníma a setkáníma pracovních skupin a měli na starosti tady ten velkej rámeček tady toho. To znamená, že když jsem byla řadová členka, tak jsem ani jako žádnou možnost něco ovlivňovat nad to, že jsme se na nějakým tom plenárním sezení, setkání v sobotu večer sedli a diskutovali jsme o tom, tak jsem tam asi ani žádnou možnost to ovlivňovat neměla. Že mi přišlo, že to maj na starosti jako jiný, že to není můj...

JV: Hm.

Respondentka C : Že jsem k tomu jako by nebyla zvolená, no.

JV: Hm. A byla to jedna z věcí pro celej rámeček toho fungování, nebo to bylo třeba jenom pro tebe?

Respondentka C : Hele, já nevím, no. Já si myslím, že u mě to bylo daný tím, že jsem tam byla fakt jako potřetí, takže nějakýma věcmama jsem procházela potřetí. A zatímco když jsem si tím procházela předtím, tak to pro mě bylo jakoby obohacující. Ale když už jsem tím procházela potřetí, tak už to bylo frustrující. To znamená, že jsem jako měla tu ambici nebo ten pocit, že je třeba něco změnit prostě víc než kdokoliv jinej. A proto mě možná o něco víc frustrovalo víc než jiný, že když nejsem

zvolená, tak že nic měnit nemám. Ale zase k tomu je potřeba říct, že jsem to nikdy nějak nezkusila. Že jsem to brala tak, že to není moje úloha.

JV: Hm.

Respondentka C : Takže jsem se nikdy neobrátila na mluvčí a koordinátorky a neříkala jsem, jako hele, měli bychom něco změnit nebo tak. To jsem nechápala jako svoji úlohu.

JV: A bylo to v tom otevřený, jako zkoušeli to jiný lidi? Myslíš?

Respondentka C : To si teď už nedokážu vzpomenout, jestli jsem něco takového zaznamenala. Asi se to moc nedělo, protože to bych si na to jinak pamatovala.

JV: Hm. A pamatuješ si ještě, jak probíhalo utváření vaší pracovní skupiny?

Respondentka C : Jo, tak to bylo hrozný. (smích)

JV: Jak to?

Respondentka C : No ne, tam to byly přesně ty momenty, který byly nejmoc frustrující. Ve všech těch Fórech. Nakonec i v tom našem i s tou [REDAKCE], který jsme pak koordinovaly, to devět až jedenáct. My jsme se pak na základě té my zkušenosti to pokusily dělat trochu jinak, ale stejně samozřejmě se nám to moc nepovedlo. Tam byl ten problém, že ti přijedou jakoby nějaký lidi, že jo, je jich hrozně moc, vůbec se neznají, maj nejrůznější zájmy. A ty jim ani nejseš schopnej dát příliš nějaký rámeček. Ty jim prostě řekneš, vy jste teď Fórum a Fórum je to, co vy z toho uděláte. To je takový to, že když má někdo strašně moc svobody, tak je z toho akorát strašně frustrovanéj, protože lidi prostě potřebujou většinou nějaký strukturu. Což pak vedlo k tomu, že ti organizátoři, aby nám nějakou strukturu dali, tak nám začli říkat, co dělaly ty Fóra předtím. Ale často mi pak přišlo, že když řekneš konkrétní příklady, tak už často nedokážeš vymyslet něco jinýho. Že se tam pak spousta těch myšlenek a projektů přes ty funkční období opakujou.

JV: A co byl tvůj návrh tady to odbourat?

Respondentka C : No, my jsme pak hodně s [REDAKCE], až když jsme to pak koordinovaly, i když nevědomky jsem to tak trochu dělala ještě v tom posledním Fóru, ve kterým jsem byla ještě členka, protože už tam mě vlastně napadlo pracovat na nějakým tématu, který není vysloveně takový tradičně česko-německý. Jo, že mi přišlo, že to Fórum mládeže jelo v těch prvních letech takový ty témata, který si představíš, když se řekne česko-německý. Což znamená, jak říkám, takový to porozumění, kulturní rozdíly, historie, Terezín, jo prostě tadyty věci. Kdežto my jsme říkaly, hele, pojďme to přenést na nějakou vyšší úroveň. Pojďme se podívat na věci, který s tímhle nemaj nic společnýho, ale přesto jsou nějakým způsobem oběma zemím společný, a jsou to oblasti, kde se může jedna země od té druhý nějakým způsobem učit. A zvolili jsme si to občanský vzdělávání. No a když jsme pak s [REDAKCE] koordinovaly, tak jsem se na tom začátku to snažili těm lidem takhle naznačit. Říct, nemusíte dělat jenom ty tradiční česko-německý témata, ale můžete dělat cokoliv, co vás jako téma zaujímá, protože všechno se dá pojednat v té česko-německý dimenzi. Nemusí to bejt jenom Terezín a já nevim co. A pak, co jsme se snažily dělat taky, bylo říct, jsou různý možnosti, jak to Fórum můžete vnímat. Protože to nám dřív taky jako nikdo explicitně neříkal, že Fórum neznámá nutně, že musíš dělat projekty pro někoho navenek, jo. To byly takový ty klasický projekty, jo, že se dělali takový ty tábory, setkání mládeže, já nevim co jakoby. Ale že to Fórum mládeže může bejt jako platforma jenom sama pro sebe, že ty lidi ty dva roky můžou intenzivněji využít jenom, aby se vzdělávali nebo si dělali projekty sami pro sebe. Nebo jenom aby si diskutovali v tom Fóru, protože koneckonců se to jmenuje Fórum, že jo. Protože častokrát mi to přijde, že ty diskuze přicházely

zkrátka, protože každý měl jakoby nějaký projekt pro někoho venku, že jo. Takže tohle jsme se snažili těm lidem takhle jako minimálně ty mantinely toho, co je možný, narýsovat. Zprvu tematicky. Nemusí to být ty tradiční témata, ale můžete to být cokoliv v té česko-německé dimenzi. A zároveň jsme se jim snažily říct, nemusíte dělat něco nutně navenek, ale můžete dělat něco jako pro vás, jo. Že třeba jedna pracovní skupina si může říct, nás zajímá tohle a tohle téma, ale nebudeme k tomu dělat ani česko-německý setkání mládeže, ani brožurku, ani interaktivní mapu, ale prostě se jenom zamyslíme, s kým bychom to mohli diskutovat my tady na nějakém plenárním setkání. A to už vlastně jako projekt stačí. A vlastně jsme se snažily to pak i dělat. Že jsme, myslím, jednou vyhlásily témata, ehm jednou, asi vícekrát, že jsme těm plenárním zasedáním dávaly určitá témata. A nemusely být jenom česko-německý. Že dřív to Fórum mělo na těch setkáních takový ty typický témata jako diskuze s německým velvyslancem, jo, nebo... Víš takový ty úzký, ty tradiční, kdežto my jsme vypsaly něco jako „světová hospodářská krize“, to si ty lidi pak zvolili a my jsme pak udělaly celý ten víkend jakoby diskuze na téma světová hospodářská krize, že jo. Což není česko-německý téma v úzkém slova smyslu. Ale vlastně se nám povedlo, si pamatuju, taky dost dobře nějak jako ulehčit tu agónii na začátku, kdy musíš... Protože pak tam máš ještě takový ty formální omezení. To znamená, ty musíš dávat pozor na to, aby ty skupiny pracovní byly stejně velké, aby tam bylo zastoupeno stejný počet lidí, teď ty lidi musíš usměrňovat, protože část z nich nemá žádnou zkušenost, takže si vlastně nedokáže představit, co vlastně za ty dva roky je realizovatelný a co ne, a tak dále. No takže ačkoli jsme se to snažily udělat trochu míň frustrující pro všechny, tak si myslím, že to bylo frustrující dost podobně, jak to bylo frustrující pro nás, no. Že přijdeš, každý má milion nějakých nápadů a musíš z toho vytvořit pět stejně velkých pracovních skupin.

JV: A jak to bylo u vás v té pracovní skupině, to občanský vzdělávání, jak jste tam usměrňovali ty nápady v té skupině? Nebo tam... jak to vypadalo vůbec na začátku?

Respondentka C : No my jsme se tak nějak dali na tom prvním plenárku dohromady lidi, který zajímalo to téma tady toho občanského vzdělávání. To bylo super. To myslím, že jsme tohle byli skupina lidí, kterou to zajímalo, který vo tom nějak nepochybovali. Že jo, pár lidí pak vod nás jakoby odpadlo, ale pak jsme byli poměrně skupina, která jako byla dost na stejný lodi v tom. Myslím, že jsme se shodli dost rychle na tom, jak to koncipovat. Že jsme si řekli, že vlastně o tom moc nic nevíme, jako jak to s tím občanským vzděláváním je, a nejdřív z toho vyšlo, že si k tomu musíme zjistit nějaký informace. A asi jsme ze začátku provedli nějakou rešerši, jestli už k tomu neexistují nějaký výzkumy. Jsme zjistili, že moc ne, no tak první nás napadlo si udělat nějaký průzkumy a potom jako by k tomu udělat tu konferenci, no. A vlastně jsme si sedli i hodně z hlediska těch pracovních stylů, že jsme se pak tak jako hodně doplňovali.

JV: A jak vypadaly ty pracovní styly?

Respondentka C : No tak byli tam lidi, který to jako by hodně táhli. Což jsem byla především já a [redacted]... a i [redacted]. Ale [redacted] byl zase trochu jakoby... nevím, jak to mám říct... jakoby v jiným smyslu tahoun, jo. Takže my jsme se doplňovali jako ty tři tahouni. A ještě jsme teda byli jako česko-německý, protože [redacted] s tím svým pohledem na tu věc. A ty ostatní nás tak jako... [redacted] a tehdy... jak se jmenovala... [redacted], nás tak jako by spíš usměrňovaly, že byly takový klidnější, a tak to jako by vyrovnávaly. A pak jsme tam měli ještě dva benjamínky, který jsme brali tak, jakože se od nás učí, protože byli třeba o čtyři, pět let mladší než my. Ale celkově jsme hrozně dobře fungovali a hrozně jsme si sedli jakoby lidsky. Takže to si myslím, že k tomu hodně přispělo, že nám to docela dobře fungovalo.

JV: A jakým způsobem jsi učila ty benjamínky? Nebo jak bys to popsala? Jakým způsobem se učili? Nebo co se učili?

Respondentka C : Tak to bylo takový... že asi automaticky člověk věděl, že jako by věděl, komu může zadat úkol, nebo když se rozdělovaly úkoly, komu může dát jaký úkol, a může se spolehnout na to, že ten člověk ho prostě udělá bez toho, aby jako potřeboval nějakou podporu v tom. A zrovna u těchto dvou jsme věděli, že jim v tom musíme víc pomáhat.

JV: A jak to věděla, že to víš? (smích)

Respondentka C : Tak to bylo asi nějaký jako intuitivní, určitě. Určitě to bylo tím věkem, prostě protože věkově byli od nás o čtyři pět let, si myslím, tehdy mladší, no určitě. Minimálně o čtyři. A asi se taky jako by miň projevovali, takže prostě...

JV: Hrál v tom roli i to, že jsi prošla dvěma Fórama předtím, takže už...

Respondentka C : Jo, to asi jo, to asi jo. To asi taky.

JV: Takže když se srovnáš s nima, když jsi byla v tom prvním období, že jsi byla stejná jakoby...

Respondentka C : Je to možný, no...

JV: ... na začátku?

Respondentka C : Jo, jo, asi jo.

JV: Myslíš, že jsi teda prošla nějakým učícím vývojem sama v sobě, že jsi se naučila určitý postupy a něco takovýhlelo?

Respondentka C : To asi jo, no.

JV: A umíš to nějak víc popsat? Třeba co bylo to, co se během těch tří let opakovalo, to co ses dobře naučila. nebo...?

Respondentka C : Hele, já si myslím, že pro mě jako by bylo vždycky důležitý takový to vodítko, jak to říct, ten indikátor je prostě ten věk, no. Já si třeba myslím, že jak jsem byla v tom prvním Fóru, tak já jsem za sebou měla už dost zkušeností třeba z neziskovek nebo tak. Takže bych asi ani jako neřekla, že jsem byla miň zkušená než ty lidi, co byli starší. Ale já jsem to vždycky vnímala prostě jakoby, že když jsou starší, tak jako by automaticky maj vedoucí nárok, nebo jak to říct. A pak jsem to tak vnímala u sebe... No tak co jsem se naučila, tak to... prostě obecně jsi seš tak ňák jistější, protože toho víš víc o tom česko-německým prostředí... Já jsem byla tehdy i ta, kterou to téma napadlo, takže i to mi dávalo nějakou jistotu. Nebo jistotu... pocit, že bych teda měla udávat ten směr, když jsem si to jako by vymyslela (smích). Co se člověk hodně naučil, to já už jsem možná měla jako by před tím, ale to Fórum mládeže to ve mně ještě posílilo, a to samostatný pracování. Takže nečekáš na to, že ti někdo bude něco přidělovat nebo tak. Takže prostě přemýšlíš a generuješ ty úkoly, který je třeba udělat prostě sám. A tak nějak to jako by řídíš. Jako by neustále přemýšlíš, co je teďka potřeba udělat, komu je to potřeba zadat, co kdo měl jako by dodat, abychom byli v tom našem časovém plánu, že jo. Protože jsme měli jenom ty dva roky, takže jsme ten časovej plán měli poměrně úzce dodržovat, no.

JV: Myslíš, že to takhle měli všichni? Že byli schopný vnímat tady ty strukturální věci, že teďka jedeme nějaký projekt, ehm...

Respondentka C : To si nemyslím.

JV: Vznikaly tam nějaký konflikty?

Respondentka C : No pamatuju si, že především ta [REDACTED] byla taková jako hodně velká pohodářka. Že to si myslím, že nás jakoby v něčem... já jsem to vlastně nevnímala jako negativně, já jsem vždycky

říkala, že nás tak jako konstruktivně usměrňuje, jo. Že nám někdy říkala, že něco třeba příliš hrotime, jo, nebo že bychom toho přece nemuseli tolik dělat, že to se od nás nečeká. Jo, že byla taková... no řekla bych, že byla takovej můj, nebo i [REDAKCE], protože [REDAKCE] na tom byla podobně jako já, že byla takovej jako protipól, že byla prostě taková pohodářka, že říkala častokrát, že to nemusíme tak hrotit. A že častokrát ona byla ta, která ty lhůty prostě nedodržovala, jak by bylo potřeba.

JV: Nějaký otevřený konflikt z toho vzniknul, nebo...?

Respondentka C : Otevřenej konflikt... ne, jedinej konflikt, na kterej si vzpomínám, ale to se spíš týkalo [REDAKCE], že jo. Jak se na začátku, když jsme tu naši pracovní skupinu tvořili, tak u nás měl bejt ještě ten [REDAKCE], a vlastně mám pocit, že jsme ho tak jako zahnalý, s tou [REDAKCE]. Že se nás jako by lekl, že jsme byly příliš dominantní. Tak radši odešel do nějaký jiný pracovní skupiny, kde měl pocit, že se uplatní, že tam nebude tolik alfa samic. (smích) Jak tomu říct? Ale to nebyl jako otevřenej konflikt. A v naší pracovní skupině... Nevzpomínám si, že bysme měli nějaký výraznější konflikt.

JV: Měla jsi potom pocit na konci, když jste ten projekt dodělávali, že tady ty lidi, který jako by „nic neuměli“ na začátku, tak že ve finále tu svoji práci odvedli dobře, a že si z toho něco odnesli a naučili se něco? Nebo že jsi viděla nějaký progres v nich?

Respondentka C : Jako já musím říct, že jsem to takhle pedagogicky asi neanalyzovala, tehdy. Už to asi nedokážu říct. Jako já teď... vlastně je voba znám jakoby do teď, jednoho víc, jednoho míň. Jako když se teď na to dívám zpětně, tak jim to určitě něco dalo. Ale asi tak jak nám to dalo všem, no. Nějak jsem to jako neanalyzovala, že bych po skončení funkčního období řekla, jo, teď jsme ty kluky jako něčemu jako naučili.

JV: Jojo. A v jakých oblastech myslíš, že Fórum někomu něco dává, jak jsi teď říkala? Že to dá všem vždycky něco. Tak na co, na jaký životní oblasti bys to vztáhla, třeba? Nebo jaks to přesně myslela?

Respondentka C : Tak, každopádně se zorientuješ v těch česko-německejch vztazích, že jo. Tak ňák víš, kdo je kdo, prostě. Ehm.

JV: Spíš jako lidsky, pracovní, nebo ehm, občansky třeba.

Respondentka C : No, jako takový to, vopravdu, jako když je [REDAKCE] z [REDAKCE], tak všichni vědí, kdo to je. Že prostě znáš [REDAKCE], jo. Tady fakt je, že prostě ty instituce a lidi prostě poznáš, že se v tom zorientuješ, kdo je kdo, kdo dělá co. A tak. Potom ehm. Já si vlastně zpětně myslím, že to byla taková první možnost jako politicky přemýšlet, ačkoli bych to tehdy v životě tak jako nenazvala.

JV: Hm. V jakým smyslu?

Respondentka C : Jakoby v tom smyslu, že se tak jako zamyslíš nad tím světem kolem tebe, a říkáš si, na co by bylo zajímavý se podívat. Jaký příčiny kterých jevů by bylo zajímavý jako blíž osvětlit. Co by bylo dobrý v čem změnit. Jo, jako tady vtom nejširším slova smyslu. Nevím, jestli to dokážu úplně popsat. Ehm. Ale určitě to bylo u některých pracovních skupin víc a míň, jako tématicky. A myslím si, že si to ty lidi taky víc a míň uvědomujou, i třeba zpětně. Já jsem teď třeba měla na pohovoru u nás minulej tejden holku, která je aktuálně ve Fóru mládeže. A oni dělají jako nějaký porovnávání kulturních šoků, když jdou Němci na [REDAKCE] do Čech a navopak. A já jsem se prostě z ní hrozně snažila, prostě vzhledem k tý práci u nás je trošku jako důležitý, aby ty lidi politicky přemejšleli. Takže jsem se z ní snažila vydolovat, proč to vlastně dělají? Jo, protože jsem chtěla slyšet tak ňák ňáký, že jí na tom zajímá něco politicky, společensky, abych to tak řekla. Jo, že třeba řekne „no já si třeba myslím, že lidi z Český republiky směřujou k tomu Západu, takže ten kulturní šok je menší, protože

tak ňák sleduješ to, jak se žije na Západě. To je vodjakživa pro nás ňákej jako referenční bod, zatímco ty Němci todleto nemají a jsou a jako mají větší“... Jo jako, že něco, že pronese ňákou společenskou hypotézu, proč se na to dívaj, proč je to zajímavá. A to vona třeba jako by neuměla, jo. Tak si prostě říkám...

JV: Že je to naučilo politicky myslet?

Respondentka C : No a že si myslím, že tehdy bychom to takhle nenazvali, stejně jako ta holka minulej tejden. Zřejmě něco tam má, proč ta pracovní skupina... Tak jako maj k tomu jakoby ňákej důvod, jo, ale neumí to vůbec ještě takhle pojmenovat, a vlastně neví, že to, co je na tom zajímavá, je v nejširším slova smyslu politický. Že to má nějaký politický rozměr. A to si vlastně zpětně myslím, ačkoli já už jsem předtím v nějaký neziskovce jako dělala a taky jsme dělali ňáký jako česko-německý setkání mládeže jako v těch koncentracích bejvalejch a tak, ale tam to bylo víc takový nalajnovaný. Tady to Fórum mládeže bylo takový první, kde se člověk měl zamyslet, co teda by chtěl dělat, a nějak o tom politicky přemýšlet, akorát jsem si to uvědomila až pozdějš, že to teda bylo vlastně politický přemejšlení o věcech, no. No a pak samozřejmě je to taková ta samoorganizace. No, že ty dva roky si musíš nějak rozvrhnout... a ehm... k něčemu prostě ideálně dojít, no. A samozřejmě taky ta práce v tý skupině, že jo. No. Se musíš jako organizovat, setkáš se s takovýma věcma, jakože je někdo, kdo je spolehlivej, někdo, kdo se jenom veze, že jo, že ty lidi jsou různý. Že je i třeba s nima jinak pracovat, jinak je motivovat. No... asi tak. Co jsme se ještě naučili?

JV: No něco třeba, co používáš každý den ve svý práci? Jestli tam něco takovýho máš? Nebo jestli si můžeš tady tu linku jako doplnit, jestli to Fórum bylo pro tebe tak užitečný, že z toho čerpáš vlastně dodneška nebo jestli tam můžeš sledovat nějaký progres v tom?

Respondentka C : Jako ve vazbě k tomu, co dělám v práci, tak je spíš ta linka těch kontaktů. Že jo, že vlastně v důsledku jsem se k tý práci, kterou dělám teď, dostala přes kontakt z Fóra mládeže. A že do teďka jsem s řadou těch lidí propojená a jsou pro mě důležitý jako jak osobně, ale i do jistý míry i profesně, no. Co se týče těch úkolů... jo tak v nejširším slova smyslu jako ta projektová činnost nebo tak to asi by bylo společný, ale myslím si, že je to tak daleko, že se nedá přímo říct, že bych přímo čerpala z toho, co jsem se naučila ve Fóru mládeže.

JV: Hm. Takže by jsi neřekla, že to byla taková hlavní studnice tvýho vědění nebo nějakých praktických dovedností, nebo něčeho takovýho.

Respondentka C : Hm, to asi ne. Protože já jsem v neziskovce dělala už před tím, že jo, dobrovolnický, to znamená, já jsem víc jako žádostí a vyúčtování dělala mimo Fórum mládeže. Takže to je teď něco, co jako by teď využiju, že máš nějaký to... základní představu, jak se vyúčtovávají projekty, jak musí vypadat faktura, aby někdo zvenčí pochopil, za co ta faktura je. Ale to jsem se asi nenaučila ve Fóru mládeže, to jsem dělala v jiných kontextech.

JV: A todleto po tobě Fórum mládeže jako přímo nechtělo, ne? Jako umět, jak se dělá faktura...

Respondentka C : Faktury ne, ale tak vyúčtovávali jsme třeba ty jízdenky. Nebo já jak jsem byla vlastně vedoucí pracovní skupiny, tak jsem vyúčtovala i ostatní náklady za ty víkendy. To znamená ty ubytování... a už tam se to muselo dělat německy, česko-německy, mám dojem, že jo. A vždycky to bylo třeba jako by vysvětlit. To je jako takový to, že nemůžeš jen tak nalepit tu jízdenku... takže musíš napsat, za co to bylo, a proč ta faktura vypadá tak, jak vypadá. Ale to už jsem uměla před tím, protože jsem, nevím, vod nějakých čtrnácti, třinácti pracovala v neziskovce, kde jsme to tohle dělali. Takže...

JV: Řekla by jsi, že všechno tady to, co jsi řekla, vedlo k tomu, že jsi byla vedoucí tý skupiny, nebo tam hráli roli ještě nějaký jiný faktory?

Respondentka C : Hm, to si asi myslím to, že jsem přišla s tím tématem, myslím, že jsem tam jako jediná...ne ještě ■■■ byl druhý funkční období... jinak všichni byli nováčci. Takže jsem se i tím chovala tak jako nejjistěji, jo, nejsuverénněji. Tak mě pak zvolil za vedoucí.

JV: Jak si myslíš, že ostatní refleктоvali tvoji roli nebo to, co jsi dělala v tý skupině?

Respondentka C : To nevím. Jako myslím si, že jsem někdy byla jako „pain in the ass“, jo, protože jsem asi jakoby od přírody taková poměrně zodpovědná. Což je samozřejmě dobře, ale myslím si, že jsem jim někdy šlapala na ty s nějakou věcmi jako víc než... Si třeba pamatuju na nějaký jako setkání ■■■, kdy oni prostě začli všichni totálně skákat na matracích prostě v tý naší ubikaci. A já jsem prostě chtěla, abychom si sedli a začli pracovat. To myslím bylo naše úplně první ■■■ setkání, kdy jsme potřebovali ten náš projekt dotáhnout, že jsme to měli z toho plenárního setkání jako hrubě vymyšlený, ale já jsem věděla, že na tom prvním pracovním setkání to musíme nějak dotáhnout a rozdělit si ty úkoly, protože jinak nám to hrozně naruší celej ten timeline, protože po emailech jsem věděla, že se na tom nedomluvíme a do dalšího ■■■ bylo čtvrt roku nebo kolik. A voni si tam prostě vytáhli nějaký matrace a začli tam jako by skákat po matracích a chichotat se, a já jsem si tam připadala jako ve školce, že jo. Takže já nejsem jako člověk, kterej by se k takovejším věcem jako přidal. To už jako musí bejt, že se takhle odvážu, a zároveň jsem potřebovala, abychom pracovali. Cejtla jsem se za to zodpovědná, takže jsem je za to trochu buzerovala, že se maj uklidnit, že potřebujem pracovat. Takovýhle momenty tam asi byly, ale myslím si, že to bylo všechno v normě. Nikdy kvůli tomu nedošlo k nějakým konfliktům. Myslím si, že to nakonec všichni ocenili, protože... nebo myslím si, tak zpětně, že to ocenili, protože nevím, jestli bysme k něčemu došli.

Respondentka C : A co byla ještě jiná možnost tý komunikace? Nebo jak jste spolu kominukovali? Za a) jak jste mezi sebou komunikovali v tý skupině.

Respondentka C : Hm.

JV: A za b) jak jste komunikovali mimo, když jste nebyli na tom setkání.

Respondentka C : Jak jak jsme komunikovali v tý skupině, myslíš jako...?

JV: Myslím lidsky i technicky. Na tom setkání spíš lidsky a technicky spíš mimo.

Respondentka C : Tak jako na tom pracovním setkání, k tomu nedokážu říct nic specifickýho no. Jsme pracovali, debatovali. Jako předpokládala bych, že jsme si dávali jako nějakou program na to setkání, ale už jako výslovně se na to nepamatuju. Spíš takhle zpětně si to dovozuju, že jsme to tak museli dělat, než že bych si pamatovala, že jsme to tak dělali. A pak jsme tak nějak jako diskutovali. Asi jsme neměli nikoho určenýho z nás, kdo by to jako moderoval. Všichni tak nějak mluvili a asi se dělal nějakou zápis. Ale to už si taky nepamatuju. Snažili jsme si rozdělit si úkoly nějak, deadlines. Jinak k tomu nedokážu moc nic jinýho říct. A mezi těma setkáníma jsme komunikovali přes email. Myslím si, že jsme neměli žádnou jako yahoo list nebo tak. Prostě přes email jsme tam nakopírovali ty adresy. Měli jsme jako systém toho, jak označovat, o co se v tom emailu jedná. Jestli to je urgentní, pro informaci, jestli člověk čeká odpověď a tak. A určitě jsme skypovali. Jako nic zvláštního. Facebook tehdy ještě nebyl.

JV: Bylo pro tebe něco nový v tomhle funkčním období?

Respondentka C : Z těch komunikačních těch?

JV: Hm.

Respondentka C : Myslím si, že ne.

JV: A myslíš, že účast vedla k tomu, že se ty lidi naučili víc politicky angažovat?

Respondentka C : Hele, to je jako by těžko říct, to je vždycky ta otázka, jako jakým směrem je ta korelace. Jestli to Fórum mládeže přivede ty lidi k tomu, že se víc angažují, anebo jestli se do Fóra mládeže hlásí tak jako tak lidi, který se už tak jako tak společensky angažují, a je to pro ně jenom krok na cestě, která je tak jako tak už nasměrovaná tím směrem k tomu společenskému angažmá. Takhle to u mě bylo spíš.

JV: Ta druhá cesta?

Respondentka C : No. Tak jako tak jsem už něco dělala a chtěla jsem něco dělat, a to Fórum bylo jenom jako takový krok na týdle už jako nasměrovaný cestě. Ale myslím si, že to mohlo bejt rozdílný, že tam mohli bejt lidi, který se do tý doby moc neangažovali a dostali se k tomu nějak náhodou, jo, nebo přes nějakýho kamaráda, nevím, na škole. Já jsem se k tomu vlastně dostala přes holku, se kterou jsem byla aktivní v tý neziskovce. A tak už jsem měla našlápnuto tím směrem. Ale vím, že tam byli lidi, který se nikdy nějak neangažovali prostě. Takže pro ty to možná mohl bejt nějaký impuls. Asi se to plošně nedá říct no.

JV: Hm. A co myslíš, že byl největší přínos Fóra mládeže pro ty lidi?

Respondentka C : Tak asi fungovat jako nějaký tým na dobrovolný bázi plus mínus bez nějaký authority, která by na to nějak dohlížela nebo něco prosazovala nebo ti zvenčí dávala nějaký deadliny nebo zvenčí určovala téma. Oni sice ty koordinátoři tak trochu tak fungovali, že na to tak trochu dohlíželi, ale určitě to nebylo tak že by někoho prostě kopali, aby něco dokončil. Jo, že tam spíš byli k dispozici, když tam byla nějaká otázka, ale jinak ty skupiny si to udělaly podle svého, jak prostě si to chtěly zorganizovat. Taky byly skupiny, který to totálně jako by prokaučovaly, že jo, který na konci těch dvou let neměly nic hmatatelnýho, protože to prostě nezvládly, no. A taky si myslim, že spousta lidí by se shodla na tom, že nejcennější na tom bylo to, co jsme všichni vnímali v tom okamžiku, kdy jsme to prožívali jako nejvíc frustrující, no. Že máš tu svobodu, ale vlastně moc nevíš. Musíš spolupracovat se čtyřma, pěti, šesti lidma, jazykově, kulturně tam jsou nějaký vodlišnosti, jo. Častokrát na to nemáš čas prostě, seš unavenej, nemáš jakoby tu motivaci, nevíš přesně, jak dál, něco si vymyslíš, pak vlastně zjistíš, že to nefunguje, nebo že už to někdo dělá nebo že to nestihneš za ty dva roky. Takže tý frustrace tam bylo hrozně moc, ale asi nás to posunulo, jakoby tadyto frustrující nás posunulo nejvíc dál, no.

JV: Ehm, v těch věcech, který jsi teďkon popsala, v tom, že musíš jednat s někým, koho vlastně nemáš ráda. Nebo přijímat myšlenky, který úplně nemusíš, ale aby se jako vytvořil nějaký projekt... jestli to tak chápu dobře?

Respondentka C : Jo, že se prostě, že se musíš spolehnout sám na sebe. Nemáš moc žádnou autoritu jako nad sebou. Děláš to, co sis plus mínus sám zvolil, že tě to zajímá. Nemáš předepsanej žádný výstup jakoby. Jediný, co je předepsaný, jsou ty dva roky. A máš kolem sebe lidi, který sis jen tak napůl zvolil, že jo.

JV: Ale to bylo čistě frustrující jenom pro tebe osobně, nebo ses setkala s víc lidma...

Respondentka C : To sem se setkala... to si myslím, že byla dost sdílená zkušenost, ta frustrace.

JV: U vás ve skupině?

Respondentka C : Ne, já si myslim, že to bylo napříč těma všema Fórama, který jsem zažila. A napříč těma skupinama.

JV: A reflektovalo se to nějak, jako formálně i neformálně?

Respondentka C : No, reflektovalo se to, ale to je to, co jsem říkala na začátku, že se s tím nikdy nepodařilo něco udělat. To byly ty protikladné věci, že na jednu stranu to Fórum mládeže mělo být to, co z toho ty konkrétní lidi, co jsou v tom na dva roky vybraný, udělají. Takže nikdo moc nechtěl zvenčit, co tam byli předtím, jako předepisovat, co voni mají nebo nemají, nebo můžou nebo nemůžou. Ale to je pak hrozně frustrující, protože když někam přijdeš, tak spousta lidí očekává, že přijdou do nějaké struktury, a řekne se jim, jako jasně můžete tohle, nemůžete tohle, tohle byste měli. A to se v tom Fóru většinou nedělo. Takže z toho fungovala ta frustrace, že můžu dělat všechno a nic a nikdo ti to prostě neřekne.

JV: Přinesla ti něco ta frustrace do života dál? Do života, do pracovního života, do angažování se, do dalších jakýchkoli zkušeností?

Respondentka C : Tak asi to je to, co už jsem předtím říkala, to je nějaká ta samostatnost, no. Nebo ňák to jako, že se s tím nějak vyrovnáš a něco si najdeš a naučíš se koncipovat věci, přemýšlíš vo věcech, co by teda bylo dobrý, co se dá zvládnout, na co máme síly. Co tady chybí, co se zatím nedělo.

JV: Pomáhaly ti nějaký externí vlivy na tady to zvládání té frustrace?

Respondentka C : Teď asi nerozumím.

JV: Ehm. Já nevím, četla jsi si nějaký knížky o projekt managementu...

Respondentka C : Nene.

JV: Nebo bavila jsi se s někým jiným, z té jiné neziskovky.

Respondentka C : Joo, z jiné neziskovky asi ne, ale tak ňák mezi sebou jsme se o tom bavili.

JV: Ve skupině, nebo mimo?

Respondentka C : I mimo. Myslim, že i na těch plenárních zasedáních.

JV: A s někým úplně třetím mimo Fórum mládeže?

Respondentka C : Asi moc ne.

JV: A byli ty koordinátoři teda spíš jako moderátoři, který hlídali nějakou základní strukturu...

Respondentka C : No ano.

JV: ...ale vlastně do toho nevstupovali, že když jste řekli, že máte tady tu frustraci.

Respondentka C : No, vlastně nejhorší na tom bylo, že ani tohle nebylo přesně definovaný. Že i na těch koordinátorech bylo si nadefinovat tu vlastní roli, no. Takže já jsem teď koordinátorů zažila tři páry a pak ještě sama sebe (smích) v té roli. A nám taky nikdo neřekl, co se od nás jako by čeká. A to ještě já jsem byla první koordinátorka v historii, která už tu zkušenost měla za sebou v roli účastnice. Že vlastně všichni ty koordinátoři tam přišli z venku, takže o tom Fóru vlastně nic nevěděli, což mi taky vždycky přišlo hrozně absurdní, jo.

JV: Hm.

Respondentka C : Takže nám taky nikdo nic neřekl... ale obecně se očekávalo, že to budeme spíš moderovat. Že necháme těm lidem tu volnost, jakoby si dělat, co chtějí, a jenom je budeme podporovat v tom, co chtějí, aby si našli a nějak v tom neplavali příliš.

JV: Proč si myslíš, že tam byla ta volnost k tomu?

Respondentka C : Já si myslím, že to bylo vodjakživa takhle koncipovaný. Prostě nějaká platforma mladejch lidí, kde si budou dělat, co budou chtít, a nikdo jim to nebude předepisovat. Takže to byla nějaká myšlenka nějaký samosprávy nebo empowermentu.

JV: Myslíš, že k tomu byly nějaký vyšší cíle? Jako politický nebo výchovný nebo něco takového?

Respondentka C : Já si myslím, že to Fórum mládeže vzniklo daleko víc jako fórum než jako... protože to byl taky takovej konflikt, kterej my jsme tam řešili dlouhodobě, že pak se z nás stala taková jakoby neziskovka. Už nebylo jako jasný, co je ta přidaná hodnota toho Fóra, protože to Fórum jako by dělalo tábory, setkání mládeže, brožurky k nějakým tématům, co dělalo jakoby spoustu jiných neziskovek v tom česko-německým kontextu. I já jsem zastávala ten názor, že už postupem času nebylo jasný, co nás teda odlišuje od toho zbytku. A to Fórum dřív, to první Fórum, bylo daleko víc fakt myšlený jako Fórum, to znamená ta hlavní činnost měla bejt, že ty lidi se budou mezi sebou bavit, budou se poznávat a budou mezi sebou diskutovat jako nějaký aktuální politický témata, který se obou zemí dotýkaj. A ideálně budou přijímat nějaký rezoluce, že budou promlouvat do toho veřejnýho prostoru a řeknou: my jako Česko-německý fórum mládeže, jako zástupci český a německý mládeže na todle téma máme ten a ten názor. A pak se to postupně víc a víc posunovalo k tomu projekt managementu, jo. To znamená, že každá pracovní skupina musí vygenerovat nějaký projekt neziskovkovýho typu, jo. My jsme se pak s tou [REDAKCE] snažily vrátit zpátky a říct, vy můžete bejt i fórum... Dokonce pak to mělo bejt zohledněný i v tom novým konceptu, úplně původním. Pak se řeklo, Fórum už bude jenom rok, nebude dva. Bude vás míř. Dělejte menší projekty, který nemusí bejt velkolepý, a jako projekt stačí, že se o nějakým tématu pobavíte a k tomu něco sepíšete. Ale to se nedělo, protože pak už tam nastala taková ta path-dependency, jako tím, že to Fórum dycky dělalo setkání mládeže, tak už se z toho nevymanilo úplně. Takže já si myslím, že ze začátku tam byla určitě tady ta politická ambice. My uděláme nějakou samosprávnou platformu pro mladý lidi, který budou z pozice mladých lidí promlouvat do tý politiky nebo do toho sociálního dialogu. A to se čím dál tím víc ztrácelo. A já vím, že spousta lidí s tím měla problém, protože říkala, tak kdo my jsme, abychom mohli promlouvat za českou a německou mládež. A tam se o to hodně vedly konflikty, protože nějaký lidi říkali, dobře, my se o to zajímáme, nějakým způsobem jsme byli vybraný, že jo, tak proč bychom nezaujali nějakou pozici. A nějaký lidi byli prostě proti, no.

JV: Myslíš, že vedlo Fórum mládeže tady v tý formě k výchově nějakých občanských kompetencí?

Respondentka C : Hele, myslím si, že, to vlastně zpětně, že bylo Fórum vlastně příliš apolitický. Nebo že bylo politický jenom v takový tý úplně nejbanálnější rovině ve smyslu, že děláš něco společensky napojenýho, nebo relevantního, ale... Myslím si zpětně, že jsme mohli bejt daleko političtější.

JV: V jakým smyslu?

Respondentka C : Ve smyslu, že se budeme víc zabývat aktuálníma problémama. Mě to přijde zpětně takový banální, co ta většina těch pracovních skupin dělala. Něco jako... já vlastně už ani... to je vlastně to, nejreprezentativnější, že už si ani nevzpomínám na to, co ty pracovní skupiny vlastně dělaly, protože to bylo všechno takový banální. Ale možná je to jenom takovej můj arogantní pocit mě, o deset let starší, že už se pohybuju v úplně jiným kontextu. Ale myslím si, že to Fórum mládeže mělo daleko víc vystupovat v nějakých aktuálních otázkách, který se řeší. Jako reálných a ne pseudo...

jako ten blbej příklad z toho minulýho tejdne toho pseudokulturního šoku německých studentů, jo jako, že bych čekala, že ty lidi půjdou dál a řeknou, tak co je jako ten kulturní šok. Je to to, že ty Němci sem přijdou a vidí, jak je to tady všechno drahý... jo... nebo prostě, že to bylo hrozně mělký. Ale jako já jsem tehdy taky neměla jinou ambici, takže to sice kritizuju, ale... vlastně si jako myslím, že to je ten problém, kterej je vidět mezi těma Čechama a Němcema, kterej v tom Fóru mládeže už tehdy byl. Ty Němci jsou daleko víc političtější už v tomhle věku, kdežto ty Češi jsou v tomhle totálně jako apolitický. A ty Němci jsou takový jako tolerantní, že ty Čechy jako nezvládnou vybudit, ačkoli sami jako takovej ██████████, ty jsou politický, já nevím, tak od patnácti. Ale no... nestačí to na to, aby to Fórum bylo političtější.

II. část

JV: Když si zkusíš vzpomenout na tu činnost ve Fóru když jsi byla 2007–2009, nebo prostě jako členka, tak vnímala jsi tu aktivitu, kterou jsi dělal ve Fóru mládeže jako vyloženě politickou činnost?

Respondentka C : ...to je dobrá otázka...asi jo. No...jakoby já už přesně nedokážu říct, protože...ale jo, už asi v té době musela mít tak podobně širokej pojem politiky, jako mám teď. Aspoň v náznacích, takže asi jo. Jako kdyby ses mě na to tehdy takhle zeptal, tak bych ti myslím řekla jo. Ale nějak jsem to jako nežila. Rozumíš. Nebo jako, že když jsem dělala něco pro Fórum mládeže tak jsem to neměla jakoby sama pro sebe takhle zaškatulkovaný. Ale jako kdyby ses mě zeptal, tak ti asi řeknu, že jo. Jo, že jako kdyby mě někdo donutil se nad tím zamyslet, tak už tehdy řeknu, že to byla politická činnost, ale zároveň jako v nějaký tý každodenní činnosti jsem to asi takhle jako nevnímala. Jako třeba už vnímám uvědoměle nějaký svoje aktivity z podobnýho ranku teď, jako výsostně politický, ačkoli to není jako podílení se v politický straně, jo, nebo něco politickýho jako v úzkým slova smyslu, tak teď už si to sama pro sebe rámuju vlastně jako politický. To jsem tehdy asi nedělala.

JV: Hm. A teď s tím odstupem, když se na to můžeš podívat s tou reflexí, tak co byl ten znak, že to byla politická činnost?

Respondentka C : Já jako vyznávám velmi širokej pojem politiky, já si myslím, že politika je v zásadě všechno. Politika je jako spolužití a vyjednávání vo tom, jak tady budeme jako spolu žít tady na té planetě. To je můj širokej pojem politiky, to znamená kdykoli se zabýváš nějakou společenskou otázkou a zaujímáš k ní nějaký stanovisko, tak to podle mě je politika. No a tím, že vlastně všechny ty projekty, který se v tom Fóru dělaly, přesně tuhle definici splňovaly, že se zabývaly nějakým společenským problémem a nějak ho pojednávaly a snažily se na něj upozornit, nebo zmapovat, nebo ho dokonce třeba i vyřešit. Tak to pro mě spadá pod politickou činnost. V širokým slova smyslu.

JV: A měla jsi pocit, když si to tak vezmeš zpětně, jestli i ostatní lidi, který tam byli, jako vnímali tu svojí činnost jako politickou?

Respondentka C : To si asi myslím, že ne.

JV: A čím myslíš, že to záleží, že ty lidi si dokážou takhle sebereflektivně uvědomit, že to znamená politickou činnost.

Respondentka C : Hele já si myslím, že to je nějakým backgroundem těch lidí. Tak já už v té době jsem studovala politologii. Takže podle mě jsem měla vyšší senzitivitu proti nebo vůči jako společenským otázkám a co to jako vůbec politika znamená a tyhle věci, jo. Takže u mě si myslím, že to bylo daný tím. Zároveň už jsem žila tři čtyři roky v Německu, kde přece jenom mi přijde, že...se to nějak víc tematizuje. Že ta politika jako má jako tuhle širší definici nakonec, a ne jenom tu úzce partajně politickou. Já si dokonce myslím, že to určitě mělo co dočinění s tím, jestli se bavíme o českých nebo německých členech. Vlastně si myslím, že ty německý lidi, jak byly jako takový uvědomělejší jako co

se týče politiky a společenských otázek, tak si myslím, že ti Němci by ti daleko spíš řekli že samozřejmě se jedná o politickou činnost, zatímco ty Češi spíš by ti to podle mě jako negovali, že by řekli, že ne. Protože u nás, u nás je to prostě zprofanovaný, žejo, tak to souvisí tím, že politika je zprofanovaná, že podle mě v České republice kdokoli, kdo se třeba angažuje i v nějakých neziskovkách, tak by ti v životě neřekl, že to považuje za politickou činnost.

JV: A za co myslíš, že by to označili?

Respondentka C : No za nějakou dobrovolnou aktivitu, žejo. Za nějakou jako možná společenskou angažovanost, ale politika by tomu řek málokdo. U nás v tom českém kontextu politika je pořád jako v tom úzkým slova smyslu. Jako nějaký formalizovaný politický procesy v parlamentu, v senátu, ve vládě a nebo jako vopravdu stranická politika.

JV: No a když bys to...položil tu otázku jinak, jestli ty lidi, co tam byli, jestli to svoje angažování vnímali jako občanský angažování. Tak by si odpověděla jak?

Respondentka C : No občanský spíš si myslím, že víc než politický, protože to je širší a zároveň to slovo není tak jako zprofanovaný jako politika zejména v tom českém kontextu. To má spíš jako pozitivní konotaci a je to pro spoustu lidí širší pojem nad rámec stranický politiky. Si myslím, že za občanskou angažovanost by to spousta lidí jako na jednu stranu považovala, na druhou stranu je možný, že by u té občanský angažovanosti měli jako nějakou úzkou definici jako ve smyslu, že občanská angažovanost je, když někde bojuješ, nevím, za lepší silnici nebo za školku, víc za něco takového. Za co se tak občani normálně staví, no.

JV: Hm, a měla jsi pocit, že to povědomí o té občanský angažovanosti nebo nějaký uvědomění...přispělo Fórum k občanský angažovanosti? Že si ty lidi byli vědomí, že ta činnost má společenské přesah a jestli je ta organizace jako taková k tomu vedla? Záměrně?

Respondentka C : To nevím, co mám úplně přesně odpovědět, no. To zase záleží, jak definuješ záměrně víst. Tak jako byli jsme tam navedení k tomu, teď jste se tady sešli, zabývejte se prostě něčím relevantním, společensky. To znamená do jistý míry jako poskytnutím prostoru a navedení se jako mluvit dá...ale zároveň jako častokrát chybělo nějaký političtější uchopení ze strany těch lidí, co to organizovali. Nějaká snaha to zarámovat do nějakých jako obecnějších souvislostí, jo, ty česko-německý vztahy, no, nebo tomu dát i kontakt s vnějškem a třeba si tam zvat nějaký lidi, jako experty na něco, jo, nebo...takže jako jo a ne. V tom nejširším slova smyslu, jako dát prostor, dát finanční prostředky a vyzvat někoho, aby přemýšlel v nějakých souvislostech, tak to jo. Ale ta podpora nebyla nijak sofistikovaná, ani intenzivní, protože to by to muselo vypadat ještě úplně jinak.

JV: Hm. A měla jsi pocit, že se i přesto ty lidi naučili nějakým způsobem politicky přemýšlet?

Respondentka C : Hele tak to zase jako záleží co myslíš politicky přemýšlet. Jako v tom nejširším slova smyslu jako přemejšlet o společenských souvislostech tak jako nevím, jestli přímo naučili, ale určitě to k tomu jako přispělo. Politicky v užším slova smyslu...nevím, třeba i jako hledání nějakých ideologických stanovisek nebo rozkrývání nějakých systémových souvislostí...to určitě ne. Nebo pokud to jako u jednotlivců, který si zrovna zvolili nějaký projekt, kde se jim to jako rozkrylo, tak jo. Ale obecně ty projekty takhle ty projekty většinou ani nebyly narýsované. Tam šlo většinou o něco jako tehdy v našem věku poměrně banálního...jestli...nevím...někdo udělá nějaký leták po stopách někoho někde nebo...jo, že málokdy se ty projekty dotýkaly něčeho, co by ti mohlo tu možnost vůbec poskytnout jako rozkrýt nějaký větší politický souvislosti.

JV: A měla ty jsi pocit, že ti to dalo nějakou sadu kompetencí nebo znalostí, který můžeš uplatnit v tom občanským angažování?

Respondentka C : No tak v tomhle samozřejmě jistou školou bylo jako ne ty obsahy, který jsem zpracovávali, ale jako spíš to Fórum jako nějaká demokratická platforma. Jakoby ta praxe toho Fóra, jak to Fórum fungovalo. Jako do jistý míry nějaká žitá demokracie. Hrozně si jakoby pamatuju i jako tu frustraci, že nám vlastně nikdo moc nic nezadal. Že se to vždycky opakovalo, že každý to Fórum začlo jako s čistým štítem. Že častokrát ty koordinátoři přicházeli z vnějšku takže vo tom Fóru vůbec nic nevěděli. A zároveň měli jako takovou zábranu cokoli nějak předepisovat, že kdyby jako něco nějak mělo bejt, nebo se mělo něco dělat, protože se to pojímalo, jakože to Fórum je prostě platforma lidí, která bude vypadat tak, jak ty lidi si to jako načrtnou. A já si pamatuju, že v týdletý situaci jsem zažila první frustraci z toho, že demokratický procesy můžou bejt taky hrozně zdlouhavý a frustrující no. Protože takový ty procesy jak jsme se tam pak ve čtyřiceti lidech snažili domluvit na nějakých základních principech, jako jak teda budeme fungovat, nebo co teda budeme dělat...nebo rozumíš...takový ty věčný otázky jestli má Fórum fungovat dovnitř nebo navenek. Jestli si stanovíme nějaký tydle nebo budeme vystupovat k nějakým aktuálním tématům nebo ne, jako Fórum. Tak to byla pro mě hrozná škola toho, jak je jako těžký se pak na něčem domluvit no. Byť jen ve čtyřiceti lidech. A pak v těch skupinách pracovních to bylo to samý v bledě modrým. Včetně toho, že jsme se museli nějak zkoordinovat, museli jsme nějak fungovat. To taky má určitou demokratickou dimenzi, žejo. Takový to, že v tom týmu musíš nějak brát na ty lidi ohled, že jo. A dávat každému nějaký úkol, kterej se k němu jako hodí, že jo, kterej odpovídá jeho talentu, jeho schopnostem. Tak to je do jistý míry fungování společnosti v malým, žejo. Takže v tomhle mi to něco dalo, ačkoli nevím, jestli jsem to někdy vědomě reflektovala takhle...ale takhle to určitě bylo. No a pak ty věčný projekty, kterejm jsme se věnovali...nevím no, tak já si pamatuju na jeden takovej ten náš projekt s tím politickým vzděláváním, tak to byl projekt, kterej byl jako výjimečně politickéj...na poměry Fóra. A jestli mi to vyložene dalo něco...pro nějaký moje občanský angažování. Tak ono to téma bylo o občanským angažování, jako informovanosti a vzdělanosti, která má vst k tomu, aby se lidi víc angažovali, no tak asi jako...nějaký zorientování v tom tématu za ty dva roky, nějaký uvědomění si nějakých věcí asi nastalo taky, ačkoli už to nejsem schopná teď zpětně jako konkrétně pojmenovat.

JV: Hm...přemýšlím ještě, jak jako rozvinout ty demokratický hodnoty, jo, který tam to Fórum předávalo nějak...jak se na to zeptat. Byla tam podle tebe nějaká psaná i nepsaná sada hodnot, který se předávali tou činností?

Respondentka C : Jako zcela určitě eh...tam velkou roli vždycky hrál jako respekt...jako k jinýmu kulturnímu backgroundu. Že tím, jak se tam scházeli Češi a Němci, tak si myslím, že nás to třeba jako multikulturalizovalo...že nám to dalo v tomhle jako nějakou senzitivitu, že jako prostě v těch smíšených skupinách jsme museli začít brát ohled jako i na tohle, žejo. Že je to něco jinýho, jestli seš Čech nebo Němec, že má jako odlišnou životní zkušenost. Tak tohle byla určitě hodnota, na který to všechno stálo. Že i cíleně jsme byli jako skoro v každý situaci ponoukaný k tomu jako tvořit česko-německý páry nebo skupiny, žejo. Tohle tam podle mě byl velmi silnej aspekt toho celýho. No a pak demokratický hodnoty to pak mělo i v tom, jak se vo věcech rozhodovalo. Že se nějak debatovalo, jestli si to pamatuju správně, tak když vystačil čas, tak každej přišel na řadu, kdo se s něčím hlásil, jako o zásadních věcech se hlasovalo. Měli jsme zvolený nějaký to předsednictvo demokratickou volbou. To znamená jsme si tam nacvičili nějakou delegaci...prostě to fungování určitě demokratický bylo a bylo založený na nějakých demokratických principech, respektu, participace a většiny a...Pak je zas otázka co jako věčně v těch projektech. Tak to prostě hrozně záleželo, co ty lidi si tam zrovna...co jim jako přišlo za důležitý no.

JV: A myslíš, že tady ty hodnoty, co jsi teď vyjmenovala jsi přenositelný potom i na nějakou pozdější občanskou angažovanost?

Respondentka C : No tak já nevím. To je taková ta velmi obecná otázka podle mě. To by mohl zodpovědět někdo, kdo se zabývá psychologíí nebo pedagogikou. Jako jestli tadycty jako neuvědomělý procesy, do kterých seš nějak jako postavenej...tak jako jestli aniž bys to třeba reflektoval, nebo v tom okamžiku aniž by tě na to někdo cíleně upozornil jako "hele děcka, teď' jste tady ve Fóru mládeže a my tady fungujem demokraticky, tak si to zapamatujte, protože to je důležitý" (smích) To se tam nedělo, žejo. Tak to já nedokážu posoudit, jestli obecně...

JV: ...a na tebe?

Respondentka C : Jo! Tak to asi jako jo no. Tak ty zkušenosti, co jsem popisovala my to prostě dalo, no. Já si třeba i velmi dobře pamatuju...to byl i vlastně ten zážitek, co má něco do činění s nějakou tou...demokratickejšma procesama, že jednou jsem kandidovala na mluvčí...no a teď byla ta volba a já sem prostě nehlasovala pro sebe. V tajný volbě...rozumíš! A pak jsem vo jeden hlas, a to ten svůj, prohrála. A když jsem pak vo tom s někým mluvila, tak on mi řekl..."no ale to přece tak sakra, když kandiduješ, tak ten hlas si musíš dát sama sobě, ne? Tak kdo už vo tobě má bejt jinej přesvědčenej než ty sama, žejo!" A z nějaký...nevím jako...falešný skromnosti dát v tajný volbě někomu jinýmu než sobě tak je vrchol blbosti. (smích) A tohle si pamatuju, že mě hrozně...že jsem se hrozně poučila, že už nikdy v životě v tajný volbě nebudu hlasovat pro někoho jinýho než pro sebe, když bych kandidovala.

JV: Aha, a měla jsi tam ještě takhle podobný zážitky?

Respondentka C : (vzdych) a tak já si myslím, že jsme poměrně často vo něčem hlasovali. Když si pamatuju takový ty rozhodování, to už jsem vlastně říkala...jestli budeme k něčemu zaujímat postoj, nebo ne. Tak jsme nakonec řešili i velmi abstraktní otázky jako typu, jestli teda my teďkon z titulu toho, že jsme projevili nějakej zájem vo to v tom Fóru bejt a nějaký kvalifikovaný grémium nás jakoby vybralo k účasti, tak jestli my máme právo mluvit za českou a německou mládež, žejo. Což je výsostně politická otázka, jo. Nějaký jako reprezentace, kdo má právo za koho mluvit, jakejšma procesama se to určuje. A to vím, že jsme řešili několikrát. A pamatuju si, že skoro vždycky jsme dospěli k tý odpovědi, že nemůžeme, že my nemáme právo mluvit za českou a německou mládež. No. Což bylo jako zajímavý. Já jsem byla jakoby dycky pro, že bysme měli udělat nějakej statement k něčemu. Nevím, myslím, že jedou šlo vo nějaký jako poměry na české kolejích, že...nejsem si už jistá...ale bylo nějak, že [REDACTED] dávala Němce do strašně drahejš kolejí, žejo, že na nich úplně očividně rejžovali. Jo, že někdo s tím přišel, že to sám zažil a dal ke zvážení, zda jako Fórum jestli k tomu nezaujmeme nějaký stanovisko, jako že to je naprd, že by to ta univerzita neměla dělat. A myslím, že nakonec jsme to neodhlasovali, protože tam byli nějaký lidi, který měli za to, že my...no...jako na to nemáme ten mandát. Tak to bylo zajímavý. Já jsem teda, jak říkám, byla na tý opačný straně barikády, protože mi přišlo, že bysme měli nějak navenek jako působit jako vlastně politicky, ačkoli nevím, jestli bych to tehdy takhle nazvala, ale myslím, že se to skoro nikdy neudělalo.

JV: Hm. A co ty a tvoje současná politická, nebo občanská angažovanost?

Respondentka C : No a co s ní?

JV: No považuješ se vo občansky angažovanýho člověka?

Respondentka C : Jo.

JV: A v jakým smyslu?

Respondentka C : No tak asi nevím, že trávím přemejšlením o stavu společnosti tak asi čtrnáct hodin denně, že odmítám trávit čas s lidma, který nejsouschopný se aspoň osmdesát procent času bavit o politice (smích). Nevím, prostě už všechno, co dělám, má nějakej politickej rozměr, no. Ať už čtu,

nebo se dívám na nějaký filmy, nebo pracuju, nebo se věnuju nějaký stranický práci, nebo píšu, tak to má všechno nějakéj politickej rozměr. Můj život je politika. (smích)

JV: (smích) a tady může bejt tečka za tím.

Faru C: Jo, žiju pro politiku. Budu mít politiku místo dítěte.

JV: A poslední poznámka k angažování mládeže v takovým typu projektu a pozdější společenská angažovanost?

Respondentka C : Podle mě to je taková ta otázka jako jestli bylo dřív vejce nebo slepice. Na jednu stranu to svádí k tomu...když se podíváš na tu trajektorii těch lidí, který z toho Fóra vylezli...jako říkat, že Fórum je v tomhle ohromně úspěšný protože generuje jako samý osobnosti a lidi, který se dostali do zajímavých pozic...tam jako podle mě to je trochu zkreslený tým, že jako už do toho Fóra se hlásí zajímavý lidi. Takže tam rozlišit, jako rozumíš...jako vyčíslit ten efekt toho, že byli v tom Fóru, je podle mě k nějaký jejich tak jako tak angažovanosti, která tam byla před tím, a nebo kterou si trénovali ještě vedle toho Fóra, jako většina lidí v nějakých žejto dalších třech aktivitách, tak to je těžký no. Tak většina těch lidí nějak angažovaný byli a třeba to tu jejich angažovanost nějak posílilo nebo tak, ale jako ten podíl, co z toho jako převážilo...jako jestli je spíš aktivizovalo to Fórum, to těžko říct...Ale já si třeba pamatuju, že jak jsem byla v tom Fóru dlouho...i když já už jsem to měla tak i předtím...jsem byla v nějakým spolku...a vlastně si vzpomínám, že jsem si hrozně zvykla na to, že je hrozně normální dělat ještě něco mimo školu. Tím k tomu to Fórum určitě u mě přispělo spolu s tím spolkem, ve kterým jsem byla předtím. To byl vlastně i ten důvod, proč jsem se toho Fóra i tak jako držela jo. Že mi přišlo, že bych jako něco takovýho měla jako vedle toho studia dělat. A nějak se mi v tý době nenaskytlo jako jiná příležitost se angažovat, takže jsem tak jako v těch různých funkcích v tom Fóru zůstávala, protože mi přišlo jako normální...no se někde angažovat.

Transkript s rozhovoru s respondentem D

Respondent D – I. část

JV: Na začátek si zkus vzpomenout jak ses tam (do Fóra mládeže) dostal a cos tam dělal? Jaká pracovní skupina, v jakých letech, co jste dělali...

Respondent D: No takže ty máš dvakrát stejnou [REDACTED]?

JV: Jo, ale vo to nejde, protože každěj máte jinej biografickej... jako každěj jste to vnímali jinak... Ale nesmíš usnout!

Respondent D: Tak do mě musíš kopnout...

JV: No, tak si zkus vzpomenout na [REDACTED]. Když jsi byl ve Fóru.

Respondent D: Léta Páně 2007–2009 a byl to projekt, který se týkal občansko-politického vzdělávání v ČR a v Německu. Mám ho popsat?

JV: No.

Respondent D: No, šlo o to popsat občansko-politické vzdělávání v ČR a v Německu. Takže v rámci toho projektu jsme udělali nejdřív nějakou studii na středních školách v ČR v Německu, uspořádali jsme workshop v Německu, panelovou diskuzi v Praze...

JV: Tak tady se budu muset víc doptávat, no...

Respondent D: Haha.

JV: Tak mi řekni, jestli si vzpomeneš ještě na tu motivaci, kterou jsi měl, když ses hlásil do Fóra. Jako kde ses o tom dozvěděl a proč jsi se rozhodl, že se přihlíšíš?

Respondent D: To vím. Nějak jsem na webu zabrousil na web Fóra mládeže, resp. tehdy asi Fórum ještě nemělo web, ale bylo to něco jako to [REDACTED] nebo nějaký česko-německý portál pro mládež, a bylo tam něco o Fóru a přišlo mi to zajímavý. Zjistil jsem, že nedávno vybrali ten další ročník a tím pádem by se mě to týkalo, nevím, asi za rok a půl. Ale nějak jsem si to hlídal ten termín. A když to vypsalí, tak jsem se přihlásil, protože mi to přišlo fakt jako skvělý. A ta motivace byla... chtěl jsem dělat něco mezinárodního, chtěl jsem si zlepšit jazyk, chtěl jsem dělat něco, co by mělo smysl.

JV: V jakým smyslu dělat něco, co by mělo smysl... to je jako hrozně obecná fráze...

Respondent D: No tak jako měl jsem ideály, že tím projektem můžeme změnit svět nebo že minimálně můžeme přispět k nějaký změně. Což potom, až když jsem byl ve Fóru a v tý konkrétní skupině... si myslím, že smysl mělo, protože opravdu to bylo o něčem, co tady v ČR neexistuje. V Německu to funguje z mého pohledu dobře a je to něco, co mi z mého pohledu chybělo.

JV: A to byl tvůj první projekt, který jsi dělal takhle do té doby? Kterej měl smysl?

Respondent D: No jednoznačně. Já jsem třeba byl na nějakým setkání mládeže, prostě nějakým školení, ale určitě nějaký první souvislý větší projekt.

JV: Takže to nejdůležitější t bylo dělat nějakej smysluplnej projekt a ta internacionalita.

Respondent D: A plus jako zlepšení jazyka, protože já bych chtěl v ideálním případě studovat... protože, že jo, jsem nastoupil 2007 a maturoval 2008 a věděl jsem, že bych v ideálním případě chtěl jít studovat do zahraničí. Jako asi né do nějakýho Deutschlandu, ale do nějakýho zahraničí. Tak to

byla možnost zlepšit jazyk a jako jo, asi nebudu zastírat, byla tam nějaká motivace „jo, vylepším si cívíčko“. To byla taky jedna z motivací.

JV: A jak to probíhalo, když se to Fórum poprvé sešlo a určovaly se tam pracovní skupiny? Když si na to vzpomeneš, že jsi přišel a viděl jsi ty lidi poprvé, tak jaký jsi z toho měl dojem a co tě vedlo k tomu, že jsi si vybral takovou skupinu, jakou sis vybral?

Respondent D: No, já jsem si tu skupinu vybral podle tématu, ale ještě možná... no jako mám pocit, že 40% bylo téma a 60% byli lidi. Jako samozřejmě jsem ty lidi neznal, neznal jsem tam vůbec nikoho a bylo to na základě prvních dojmů. Třeba ne se všema jsem mluvil. Ale... to byla taková intuice, no. S kým bych asi mohl být kompatibilní, no.

JV: A vzpomeneš si na ten proces, podle čeho se ty lidi rozhodovali, do který skupiny půjdou? Jestli tam byly předem daný nějaký struktury, nebo jestli to bylo úplně volný? Jako jaký další elementy tam hrály roly v tom?

Respondent D: No jako celý ten proces byl strašně divný a hodně lidí znechutil včetně mě. Protože ten proces koordinoval a řídil jeden německý psycholog. Který byl spíš jako psychopat... nebo prostě byl hodně zvláštní. A prostě nás tlačil, že se musíme dostat do nějaký tý skupiny. A byl jako až moc násilný. Jako podle mě tam nebylo dost prostoru ty lidi poznat, víc se pobavit o tom, o čem bychom chtěli udělat projekt a takhle. A navíc jako že jo, jsme se rozdělili do skupin a vlastně se ani moc nevědělo, o čem to bude. To bylo strašně obecný. Asi... no byla tam skupina Migrace, tak asi jako něco s uprchlíkama. Pak jako tady ten náš projekt, že něco s občanskou společností, něco s občanskou výchovou, ale taky to bylo hodně nejasný. Ale určitě na to mohlo být víc času, protože v krátkým časovým úseku jsme se měli rozdělit do skupin, aby se pak dalo pracovat s těma skupinama. Protože si fakt myslím, že by bylo lepší, kdyby aspoň jeden dva dny byly různý aktivity, aby se ty lidi poznali a vybrali si ty skupiny, protože... jako pak v průběhu se taky ukázalo, že ne každý skupině to fungovalo. Že se tam třeba setkaly typy osobností, který vůbec nebyli kompatibilní a někdo třeba odešel a tak dále... Jako já si myslím, že pokud má člověk dobrovolně, ve volným čase, zadarmo něco dělat po dobu roku a půl, dvou let, tak by měl mít možnost poznat jako ty svý případný budoucí členy týmu. Tehdy mě to hodně nasralo. Nevím, možná tam byli, kterým to nevadilo, ale přišlo mi, že minimálně těm lidem, se kterým jsem se bavil, to taky vadilo. A navíc ten člověk, který ty lidi rozhazoval, byl opravdu fakt divnej. A byl mi značně nesympatickej.

JV: Ovlivnila tadyta skutečnost to, jakou skupinu jsi si našel? Nebo jakej vliv to mělo? Kdyby tam ten člověk nebyl, myslíš, že by sis našel jinou stejnou skupinu?

Respondent D: Spíš jo.

JV: A teď, když se vrátíš úplně na začátek k tý skupině, když jste se sešli poprvé a začli jste se bavit o tom tématu. Tak jakým způsobem probíhalo, že jste došli k tady tomu tématu?

Respondent D: No, tak ono to bylo před devíti lety. Nevím, tak jako určitě někdo z těch iniciativnějších, dominantnějších osob mluvil... Jako takhle, já přinejmenším vlastně zpočátku jsem byl vlastně druhý nejmladší ze sedmi, tak jako... A říkám, vlastně brutálně nezkušený, a tak plus že se mnou byli lidi, který byli o pět let starší a měli za sebou i, nevím, x prostě mezinárodních projektů a já nevím co všechno, tak jako tím, že to byl můj první projekt... jako měl jsem takovou roli, že jsem jako hodně poslouchal a jako byl jsem spíše pasivní. Protože jako za a) z důvodu nějaký tý nezkušenosti jsem pozoroval, vo co go, a že jsem si to nějak analyzoval. A za b) no byli tam takový jako dvě tři poměrně dominantní osoby. Takže to si myslím, že ty by to slovo měli i v jiný grupě a třeba by neměli takovou expertízu.

JV: A bylo to pro tebe něco nového, když jsi byl v takové skupině, která má vytvořit takový projekt? Nebo teda takhle: bylo to pro tebe vůbec něco nového? Dělal jsi do té doby něco takového?

Respondent D: No nedělal. Jsem byl maximálně třeba na gymplu, nevím, jsme měli nějakou týmovou práci, ale to vlastně spíš až na vysoký, takže vlastně... Takže vlastně to bylo do 09, takže to jsem byl v prváku na vysoký, takže to už toho bylo víc. Ale v té době, když to začalo, tak jsem měl minimální zkušenosti. Nebo jako byl jsem třeba v Bruselu na nějakém evropském setkání mládeže, kde se třeba bavili o mládežnický politice. A bylo to třeba na víkend nebo na tři dny nějaký diskuze a na základě toho se sepisovali nějaká doporučení... tak jako nějaký náznaky týmový práce ano, ale nic středně nebo dlouhodobého.

JV: Takže co byly tvoje úkoly během toho projektu?

Respondent D: To bylo různý. Podle toho co bylo potřeba. Jsme věděli, že v první fázi chceme udělat tu studii, tak jsem mimo jiné dělal rozhovory s pár učiteli. No a na počátku jsme si vlastně naplánovali nějaký projekt, co bychom chtěli. Tak jsme to rozplánovali na jednotlivý fáze ty dva následující roky. A pak samozřejmě se to xkrát měnilo, protože jsme měli nějaký financování rozplánovaný. A většinou to bylo podle nějakých mailstonů, že jo, nejdřív to byla studie, pak, nevím, workshop, panelová diskuze A dycky jako předtím se rozhodily úkoly. Takže v první fázi se rozjely ty rozhovory, pak v další fázi se třeba chystal ten workshop.

JV: A mohl sis volně vybrat ty úkoly?

Respondent D: Víceméně jo. Jo, jako primárně jsme si rozdělovali ty úkoly na základě nějakých jako předchozích zkušeností nebo zájmu a takhle. A jo, jako bylo to takový demokratický. Nebylo to takový, že teď budu dělat tohle a nic jiného dělat nebudu. To vůbec. Spíš kdo co chtěl, kdo se na co cítil. A když tam byl nějaký konflikt, že by dva lidi chtěli to samý, tak se o tom nějak pobavili, a prostě se to rozdělilo a v pohodě. Jako že si ani nejsem vědom, že by tam vznikly nějaký vysloveně silný konflikty. To si jako myslím, že ne.

JV: Mluvíš ale jako o rozdělování úkolů.

Respondent D: No.

JV: Takže jste se nějakou debatou nebo nějakým deliberativním postupem prostě nějak domluvili. A všem to vyhovovalo?

Respondent D: Předpokládám, že ano.

JV: A to jste si nastavili nějak na začátku? Anebo to vyplynulo během té práce ve skupině?

Respondent D: Si myslím, že to vyplynulo. Jsme si říkali, že teďka musíme. Nebo jako takhle. My jsme byli v uvozovkách tlačeni jako těmi koordinátory Fóra, že třeba řekli, teďka musíte do tady toho termínu udělat plán projektu až do konce funkčního období. A když jsme měli tohle, tak bylo jasný, že si musíme rozhodit úkoly na minimálně následující krok, což byla třeba ta studie nebo takhle. Takže si rozdělit úkoly na tu první velkou věc. A nějak to takhle přirozeně vyplynulo, že bylo jasný, že je třeba něco udělat, tak asi, že si musíme rozdělit tu práci.

JV: A jak jsi se při tom cítil teda? Když jste měli takovýhle návalový práce. Tak jak si se s tím vyrovnával? Byl jsi nadšenej, nebo zhusenej, že třeba teď se mi to nehodí a musím to dělat, nebo teď mi někdo řek, abych něco dělal?

Respondent D: No ne, jako tím, že ty lidi, že ta jedna osoba byla zkušená s vedením projektu a s projektovým managementem, tak jsme si třeba dělávali tabulky jakoby časových kapacit

v následujícím časovém období. Což třeba, když někdo věděl, že bude mít zkouškový, tak to všichni věděli dopředu a počítalo se s tím. A tím pádem nebylo v tom období žádný velký očekávání, že třeba všechny emaily většinou chodily všem, ale pokud třeba ta dotyčná osoba měla zkouškové a nevyjádřila se k něčemu, tak to bylo v pohodě. I jsme měli takový systém označování předmětu, že se napsalo něco ve stylu urgentní a tak, protože ty komunikace bylo fakt hodně.

JV: A vzpomeneš si ještě na nějaký metody, co jste měli během rozřazování práce nebo organizace práce na tom projektu? Nějaký další pomůcky?

Respondent D: No tak furt jsem brainstormovali, že jo.

JV: Což vypadalo jak?

Respondent D: Položili jsme si nějaký otázky, dali si chvilku na zamyšlenou a pak jsme se o tom začli bavit. A... no, že jsme se na něčem dohodli. Ono třeba jako celkově na to jak silný osobnosti tam v rámci té skupiny byli, tak si myslím, že to vůbec dobře fungovalo, no. Samozřejmě, že vždycky byly nějaký neshody ve skupině sedmi osob, ale nic celkem zásadního, na čem bychom se nebyli schopný dohodnout.

JV: Vzpomeneš si na nějaký moment, kdy tě jedna z těch silných osobností hodně ovlivnila? Nejenom pro práci v projektu, ale i pro další tvoje nějaký třeba pracovní nasazení nebo další tvoje angažování, směřování.

Respondent D: No tak to jednoznačně. Tam byly asi tři osoby starší minimálně o tři roky, který měly za sebou věci, který mě přišly super, a neřek bych, že to někdo ve svém věku a takhle... Jo, takže to bylo inspirativní v tom, co člověk může mít za sebou a čeho dosáhly. No, ale i nasazení a styl práce. To, jak dodržovali termíny, to, že při tom studovali, nevím, měli třeba nějakou časově náročnou práci, placenou, měli partnery, tak navíc ještě tohle všechno stíhali. Takže prostě plánování, řízení času... nebo i ten styl té práce. Jak jsem říkal, že máme ty tabulky na to, kdo kdy může, kdo kdy nemůže. To, jak se rozdělují ty úkoly, že se dělají „TO-DO-Liste“. Jo, a bylo to inspirativní.

JV: Co ti z toho zůstalo dodneška?

Respondent D: No, tak dodneška. Tak v podstatě se všema jsme dodneška kamarádi. Ti dotyční jsou pro mě i nadále inspirativními osobami. Jako je to teďka mnohem míň intenzivní než předtím. Ale troufám si říct, že nebýt tady toho, že to opravdu, že tohle je projekt nebo organizace, která má největší podíl na tom, co teď dělám. To je projekt, kterej nejvíc přispěl k tomu, že se mi podařilo zrealizovat víceméně, já nevím, když to přeženu, životní sen. Že opravdu teďka dělám práci, kterou jsem chtěl dělat, já nevím, už během střední. Ale připadalo mi to jako něco nedostižného, tak jsem na to nepomýšlel, že by to mohlo být reálný, možný. Navíc, aby někdo jako z „dálného východu“ dělal to, co dělám. Takže... a není to jenom takový to, že... Jako jedna rovina je takový ty, nevím, větší sebevědomí, že jo, je to zvládnutelný, dá se to udělat, a nevzdávat to. A druhá rovina, že člověk musí makat, že nic nepříjde samo. A tohle jsou takový maličkosti, že třeba člověk dělá něco ve volném čase, co o tom potom může rozhodovat, třeba nevím, tu finální polovinu. A že i jsem díky tomu poznal... že jsem i díky tomu dostal práci, poměrně dobře placenou, zajímavou. Díky tomu jsem poznal lidi, který teďka... nevím prostě, znají nejednoho z mých kolegů. A i díky Fóru jsem narazil na lidi, který teďka jsou mými kolegy.

JV: Tak to je určitě jedna rovina tady toho, ale mě by zajímalo, když to teď už takhle reflektuješ, tak co byly ty kroky, který tě vedly k tomu, že teďka víš, že to, co děláš, je to, co děláš. Co ses naučil za nějaký to know-how nebo co ses musel naučit, nebo máš pocit, že ses naučil, co ti pomohlo v tom, že seš tam kde seš? S těma benefitama, který jsi teďkon vyjmenoval.

Respondent D: Co jsem se musel naučit?

JV: Hm.

Respondent D: No byly to takový ty schopnosti, já nevim, prostě výdrž, vytrvalost, pracovitost a takhle, schopnost soustředit se. Už jenom to, že teďka vim, že mám na ten projekt nějakou deadline, musím ho nějak stihnout, tak to se potom brutálně hodí i pro studium a takhle, že jo. Bez toho člověk těžko vystuduje, anebo u toho může těžko dělat ještě něco navíc. Určitě jsem se u toho naučil být mnohem efektivnější než předtím. Že nakonec jsem byl schopnej dělat něco tady v tom Fóru, ještě pracovat a ještě třeba studovat. Což předtím, než jsem tady s tím Fórem začal, mi přišlo jako nemožný. Tak on to celkově byl takovej inkubátor, kterej tě... nebo takhle, že umožní ti to si otestovat jako všelicos a máš možnost jako dělat ty chyby. Protože, když uděláš chybu, tak to není fatální problém. Jako všichni vědí, že o tolik zas nejde, vědí, že je to mládežnickej projekt, takže chyby asi budou. Takže já nevim, to můžou bejt i nějaký malý věci, ale ve skutečnosti důležitý, jako třeba jak komunikovat s osobou, která, nevim, má deset akademických titulů, a ještě třeba v cizím jazyce. Což zní banálně, ale vzpomínám si, že když jsem to dělal poprvé, že když jsme formulovali poprvé email takové osobě, tak mi to zabralo hodně času. Teďka mi to zabere zlomek času.

JV: To je jedna z těch praktických věcí, který jsem chtěl slyšet. Vzpomeneš si ještě na nějaký další konkrétní věci takovýho typu?

Respondent D: No tak jednoznačně týmová práce. Jako megabenefit pro celý následující studium. Kdy jako zrovna bakalář, kterej byl na ekonomce, tak tam byly pořád nějaký týmový práce. A to bylo zase: jak si rozdělovat čas, jak práci, jak v rámci toho týmu komunikovat, jak se vzájemně motivovat, jak... no všechno tohle kolem. Jako fakt vim, že jsem z toho hodně těžil, že když jsem pak na té vysoký dělal práci, tak mi to strašně usnadnilo práci a taky časově to bylo hodně efektivnější.

JV: A když jsi se potom srovnal s těma spolužákama, se kterejma si dělal tyhle věci, který ses naučil ve Fóru, cejtíš si tam nějakou rozdíl, že ty už jsi ty zkušenosti měl a oni třeba neměli, a ty si byl v tom případě ten, kterej je mohl víst nebo inspirovat...?

Respondent D: ... ano...

JV: Jo? A byl to pro tebe velký rozdíl mezi těma lidma, který měli nějakou zkušenost, a mezi těma lidma, který neměli vůbec žádnou zkušenost?

Respondent D: No tak určitě, protože už jenom pro mě, tak já jsem se cítil „v silnější pozici“. Protože to vnímáš jinak. Tím, že to byly věci, kterýma jsem si už prošel, na rozdíl od toho týmu a takhle, tak i proto jsem měl nějakou silnější roli a jako i aktivnější a takhle, a mnohem víc třeba vůdčí. Jako v rámci týdu skupiny ve Fóru jsem vůdčí roli nikdy neměl. Fakt ne. Jako nechával jsem se vést a vlastně mně to vůbec nevadilo. Protože... to jako fakt vůbec nešlo. No a vlastně to bylo taky dobrý vyzkoušet si tu roli, toho, kdo poslouchá a naslouchá, vykonává... tak to bylo jako s každou aktivitou, že jo. Navíc jako že jo, když máš jakoby řídicí pozici, tak je dobrý, když řídíš něco, čím sis třeba ideálně sám prošel.

JV: Angažoval si se ještě v jiných takovejchlech neziskových projektech? Nebo to bylo jenom Fórum?

Respondent D: Jako i něco dalšího. Ale spíš to byly jenom malý věci. Jeden větší byl jeden projekt pořádaný [REDACTED]. Enviromentální projekt. Roční nebo něco, docela intenzivní.

JV: Čerpal si tam z Fóra?... to bylo až po Fóru, že jo?

Respondent D: No počkej, to bylo během tý [REDACTED], kdy to bylo?

JV: 2010 asi.

Respondent D: No, možná se to trochu překrývalo.

JV: Ty jsi už na začátku říkal, že jsi měl nějaký cíl, že jo. Takže předpokládám, že jsi tady ty věci dělal i proto, aby si dosáhl tady toho cíle. Myslíš, že to šlo vědomě, nebo nevědomě? Že si se angažoval tady v těch věcech, aby si dosáhnul tohohle cíle?

Respondent D: Tak určitě to bylo vědomý. Já jsem to tak vnímal, jako nějakou možnost se prostě zlepšit. A nějak si usnadnit cestu tam, kam chci. Jako takhle, v tom druhém případě zas tak ne, protože to už bylo fakt jako environmentální projekt, a tak šlo opravdu o to snižování emisí CO2. takže to bylo víc aktivistický, ale zas jako takhle, to byla ta [REDACTED] a já jsem měl vždycky slabost pro Spojené království. Takže se mi to líbilo, že budu dělat něco s Britama.

JV: Byla ta zkušenost jiná, jako myslím, v těch kompetencích, který ses tam učil sám pro sebe? Bylo to jiný než Fórum?

Respondent D: Ano, protože to byl projekt pro kohokoli bez věkového omezení a průměrný věk byl třicet pět. Takže tam jsem byl úplně absolutně nejmladší. A navíc tam byli lidi, co byli smyslem toho projektu, protože šlo o nějaký enviroprojekt, takže tam byli lidi jako přírodovědci, nebo obecně nějaký vědci, pak tam byli jako ekonomové nebo právníci, pak pár studentů.

JV: No a tvoje role byla... jako cejtil ses tam jako taky jako ten benjamínek, jako v tom Fóru, nebo už ses cejtil, že už zvládneš víc věcí, že sis věřil a podle toho vypadala tvoje role v tom týmu nebo projektu?

Respondent D: Tak určitě sem si víc věřil nebo tak, ale zase. Tím, že na ten projekt, na kterým jsem dělali, jsem neměl ale vůbec žádnou expertízu, což jako neměla většina toho týmu, což bylo ok, ale takže jsem určitě neměl jako expertní roli, ale dělal jsem něco jako PR, nebo něco, s čím jsem měl už nějakou zkušenost, nebo něco, co mě zajímalo. A jako určitě už jsem tam měl méně submisivní roli. A navíc ta naše skupina byla už celkem mladá, že tam byl jeden kluk o rok starší než já, pak tam byla holka, nevím, o tři roky starší, pak tam byl někdo o deset let starší. A jako vůbec celkově jsem byl víc aktivnější a mluvil jsem i víc do organizace práce, rozdělování úkolů a těchle věcí, Do kterých jsem se dřív nepouštěl, protože jsem o tom neměl páru.

JV: Bylo by bývalo tvoje angažování bez Fóra mládeže jiný? Zajímal by ses o jiné projekty? Jako dělal bys něco jinýho?

Respondent D: Předpokládám, že ano. Ale nevím, jestli bych s tím začal už tak brzo. Protože jsem začal v roce nula sedm, jakoby rok před maturitou. A nevím, jestli bych našel takhle něco dobrýho jinýho, že si spíš myslím, že bych si našel až něco potom, až když bych přišel sem do Prahy. A vůbec obecně jako v Karviné nebo kraji Moravskoslezském takovýchle aktivit je pramálo plus... Jako ono vlastně hodně škol i v tom našem kraji má, nebo minimálně měly, nějaké partnerské školy v zahraničí a jako dělaly s nima nějaký projekty, nebo se minimálně navštěvovaly. Jako naše škola měla partnerství pouze s nějakou školou v nějaký díře v Polsku. A partnerství typu, že se tam jelo jednou za deset let. Takže to mě dokonce minulo, přestože jsem tam osm let strávil. Takže nebýt Fóra, tak by se to určitě táhlo nějakou delší dobu. Takže určitě bych dříve nebo později něco dělal.

JV: A teď by mě ještě zajímalo, kdy vlastně se vzalo to... Ty si vlastně popsal to prostředí, ze kterýho si vlastně vzešel. To prostředí, který moc nepodporovalo, abyste byli aktivní, nebo tomu nedávalo příležitost, tak kde se v tobě vzalo to, že si se o ty věci zajímal? Viděl jsi nějaký lidi kolem sebe nebo z rodiny tě někdo ponoukal k tomu, abys to dělal, nebo v novinách? Jako jakoby ta první myšlenka a impuls k tomu, že chceš něco dělat, tak to se vzalo kde?

Respondent D: No hlavně to bylo nějak z médií, nebo jako z netu nebo takhle. Nebylo to od rodiny nebo to od lidí kolem. No... jako z článků internetových. Jako já nevím, já čtu noviny už jako minimálně od primy každý den. Tak jsem se dočet o různých těchle věcech a přišlo mi to strašně super. A taky hrozně vzdáleného a strašně nedosažitelného. Ale doufal jsem, že bych se někdy stal součástí. No, takže to bylo určitě takhle.

JV: No a když se vrátíme ještě k Fóru a popíšeš jako a vzpomeneš si na tu skupinu lidí, který tam byli, a zkusil by ses podívat na různé typy lidí, na různé charaktery, tak měl si pocit, že se všichni naučili něco, co ses naučil ty, nebo některý míň nebo některý vůbec? Jak třeba oni prožívali to Fórum?

Respondent D: Já si myslím, že tam byly dost rozdíly napříč těmi skupinami. I ty projekty byly jako hodně jiný. Tak byla nějaká ta pracovní skupina „kultura“, ty dělali nějaký výstavy. A ty používali zase jiný schopnosti dovednosti než my. Že oni opravdu nacvičovali nějaký skladby atd. jako jo, měli tam podobný úkoly, jako když třeba organizovali, tak museli zajistit nějaký prostory atd. a PR a takovýchle. Ale to jádro bylo o něčem jiným. A i mi přijde, že i ty jiný skupiny na nás nahlíželi jako na elitářskou skupinu, že se sereme do politiky a jedeme na výkon a tydle věci. Nebo že to moc prožíváme. Takže si myslím, že tam byly celkem velký rozdíly. Nebo že v jiných skupinách se toho zas tak moc nedělo, že oni udělali za celý ty dva roky jednu akci nebo jeden výstup. Kdežto my jsme těch výstupů měli několik. Takže si i myslím, že množství těch věcí, který se člověk mohl naučit, bylo dost odlišný.

JV: Vybral sis tu skupinu taky proto, že jsi cejtil ten potenciál, že se můžeš taky něco naučit?

Respondent D: No jako určitě. Jako mě celkem dostaly ty profily těch lidí. Že jsme tam měli nějakou rundu, když jsme se představovali. A tak jsem viděl, že už jenom to, že se s nima budu mít možnost bavit o tom, co studují, kde pracují, kde stážovali a takhle. Tak to určitě byl taky jeden z faktorů.

JV: A celkově z toho Fóra, ze všech těch lidí, tak jakej si z toho měl pocit? Během těch dvou let, čistě obecně, když to popíšeš, jak to na tebe působilo?

Respondent D: Ty lidi?

JV: Hm, nebo vůbec to prostředí, který lidi vytvářeli?

Respondent D: V našem případě to byla taková skoro jako malá rodina. Ale vlastně jako celý to Fórum, těch čtyřicet lidí na mě působí jako rodina. Tím, že ty lidi spolu strávili vlastně dost času, vídali se o víkend, vlastně ve volném čase. Tak tím to vytvářelo takový pocit... skoro rodina no. A kdybych to přepočítal na hodiny, tak ano, tak jsem s nima trávil vlastně víc času než jako s rodinou. Ty lidi co spojovalo, no tak jako drtivá většina chtěla... byla aktivní ve volném čase, tak u někoho převažovaly důvody jako karierní, nebo že jim to může pomoci v práci. U některých idealismus. Ty motivace byly určitě jako odlišný. Ale jako společný jmenovatel bylo, že chceme něco změnit. Chceme poznat opačnou kulturu.

JV: Hm. No a k nějakým konfliktům v té skupině vyloženě nedošlo? U vás ve skupině?

Respondent D: Asi určitě došlo, no ale, už se mi žádný nevybavuje. Bylo tam jedno děvče, které se často na delší dobu odmlčelo. Což nevedlo k ničemu dobrému. Protože většina té skupiny měla pocit, že je takovým černým pasažérem.

JV: A jak jste to třeba řešili?

Respondent D: No nevím, asi nějakýma mailama, telefonáty. Já nevím, já když se nad tím tak zamyslim, tak nevím, jestli nepodléhám vzpomínkovému optimismu, že tím, že to bylo před deseti

lety, tak vzpomínám jenom na ty pozitivní okamžiky a vytěsnil jsem nejednu krizi, jo. Ale nějaký mega problém, tam bejt nemohl, když jsme splnili, co jsme si předsevzali.

JV: Co tě třeba štvalo?

Respondent D: Na čem?

JV: No, jako obecně, ale tak nejdřív začneme u té pracovní skupiny. A pak o Fóru. Nebo jestli tam bylo něco, co si říkáš, že bys udělal jinak.

Respondent D: Určitě tam nebyla nějaká věc, která by mě extrémně štvála. I když to byl nějaký závazek vůči skupině, tak vždycky to byl můj volný čas a nemusel jsem se ničemu upisovat a kdykoli jsem měl možnost odejít. Jako né vždycky mi byly sympatický kroky koordinátorek. Né vždycky byli dobře zvolení lektori. Jako měl jsem výtky k náplni těch setkání, ale je mi jasný, že jakmile je člověk v roli toho koordinátora a má vymýšlet program pro čtyřicet lidí, tak je mi jasný, že se netrefíš u všech. Takže to respektuju.

JV: Bylo tam prostředí, abys mohl vyjádřit svoje negativní postoje, k tomu, aby se o tom třeba diskutovalo a aby se udělaly nějaký kroky ke změně?

Respondent D: Jako určitě byla možnost to osobně říct těm koordinátorkám a po každým setkání byly anonymní feedbacky. No a jako že jo, potom, když jsem časem přišel do toho českýho předsednictva dobrovolně, tak taky jedna z motivací byla udělat to lepší. A odstranit věci, který kazily celkový dobrý dojem.

JV: Když se podíváš na ty dva roky a měl bys to shrnout tím, co byl ten největší přínos?

Respondent D: Pro mě osobně? Jakkoliv? No tak určitě poznal jsem lidi, se kterýma jsme dodnes ve styku a dodneška si děláme privátně setkání pracovní skupiny, jedno z nich proběhne od zítřka do neděle. A potkal jsem lidi, který, jako nechci říct, že budou mými celoživotními kamarády, ale zatím to tak vypadá. A naučil jsem se hodně věcí, který mi pomohly během studia.

II. část

JV: Nahrávání, takže by to mělo fungovat. Tak.. slyšíš mě dobře?

Respondent D: Jo.

JV: Super. Kdybys měl nějakou ozvěnu nebo já nevím, něco, tak mi dej vědět, ale zatím by to mělo bejt všecko v pořádku. Tak jo, tak rovnou začnem. Tak, můžeš se třeba vrátit k tomu, jestli když jsi začínal ve Fóru, tak tu činnost, kterou jsi tam měl, jakoby myslim úplně 2007–2009, vnímal jsi ji nějakým způsobem jako že to bylo politický angažování?

D: Myslíš nula sedm nula devět, nebo nemyslíš nula sedm až nula devět?

JV: Myslim, myslim.

Respondent D: (nezřetelne: jo myslíš) No určitě, tak jo, tak navíc, no, tak neříkám, že úplně přímo, ale nepřímou to politický angažování asi bylo a mimo jiné protože i to téma, kterým jsme se věnovali v pracovní skupině, bylo občansko-politický vzdělávání a takže jsme se jako nějak snažili přispět ke zvýšení občanské angažovanosti a podnítit zájem lidí o, vlastně mladých lidí na středních školách v ČR a v Německu o.. jako o politickou angažovanost.

JV: A měl jsi pocit, že ta vaše činnost měla nějaký občansko.. občanský dopad?

Respondent D: No doufám, že ano. Snažili jsme se o to. A a.. hm

JV: Ale myslím jako..

D: (nezřetelně) To bychom se asi, no..

JV: No, povídej

Respondent D: No tak jako ne asi.. nemělo to asi dopad já nevím na stovky lidí, ale myslím si, že minimálně ty lidi, kteří se účastnili našich .. já nevím buď workshopů a nebo

JV: Mhm

Respondent D: Jsme dělali rozhovory, tak myslím si, že minimálně tyhle lidi to nějak ovlivnilo.

JV: Jo.

Respondent D: To zvýšilo tu občanskou angažovanost.

JV: Mhm. A co pro tebe znamená občanská angažovanost?

Respondent D: No tak že.. lidem není jedno, co se kolem nich děje a snaží se ovlivnit z jejich pohledu k lepšímu.

JV: A jakým způsobem to dělají podle tebe?

Respondent D: Hm.. jako.. různým způsobem žejo. A.. můžou sledovat, co se děje a třeba na jejich.. na komunální úrovni, můžou se snažit si to nějak přímo (nesrozumitelně) na vyšší úrovni.. na úrovni krajů třeba, na celostátní úrovni. A může to být buď.. to vlastně, ten člověk neznamená, že musí být přímo v nějaký politický straně a můžou to dělat i.. a jenom tak že prostě sledují, co se na té dané úrovni děje a prostě když nejsou spokojeni, tak do toho vstupovat a .. a nějak to.. (nesrozumitelně)

JV: Jo. A cítil jsi to úplně stejně takhle, když ses přihlásil do Fóra, nebo to jsou věci, který jsi se dozvěděl, až když jsi byl ve Fóru?

Respondent D: No tak já v té době jsem to možná tak intenzivně nevnímá a primárně jsem (nesrozumitelně) věděl, něco jsem se v té době dozvěděl a jsem myslel, že to bylo úplně (nesrozumitelně) .. to spíš potom .. během vysokoškolských studií a tak dál. Ale úplně jako přímo, že bych ty věci, které bych se nějak dozvěděl občas ve Fóru, tak to jenom z části. Z menší části.

JV: Mhm. A jak se angažuješ teď? Občansky? V tom, co jsi popsal, co pro tebe znamená společenský angažování, tak co z toho děláš ty?

Respondent D: No tak já aktuálně nic nedělám, jelikož na to úplně nemám kapacity, ale aspoň jako do malinké míry, to není přímo, neříkám angažovanost, ale že mi není jedno, co se děje kolem a proto aspoň, tím, že pracuju pro stát, se snažím aspoň nějak ovlivnit dění na .. na týhle úrovni. Ale okej, samozřejmě jsem jeden z tisíců, takže

JV: Ano.

Respondent D: takže jsem jako nějaký (nesrozumitelně) důlek. Ale třeba naši (nesrozumitelně)

JV: Aha. Takže pro tebe politická práce znamená vlastně to, co děláš ty. Jako tvoje práce.

Respondent D: Ne, nene. (smích) Ne, to jsem neříkal, jak jsem řekl .. že máš na mysli jenom jestli tu občanskou angažovanost.. já jsem to bral tak, že.. jako že třeba nejsem nějaký ten hlídací pes toho, co se děje prostě na komunální úrovni a u mě doma, to ne, ale tím že já, já, že mi úplně není jedno, co se kolem mě děje a třeba z toho důvodu.. jsem prostě začal pracovat .. začal pracovat pro stát. Čímž jako tak trochu nepřímo můžu mít vliv na to, co se děje.

JV: Mhm. Protože já vlastně, jestli jsem tomu dobře rozuměl z toho našeho rozhovoru předtím, tak tu dráhu, kterou jsi si vybral, kariérní, tak vlastně odpovídala tomu, co jsi chtěl, jako by to Fórum ti otevřelo cestu k tomu, aby si moh mít tadytu práci. (pauza) Jestli tomu dobře rozumím.

Respondent D: No já bych řekl.. já bych řekl, že mi, že Fórum mi tu cestu o trochu ulehčilo, nebo respektive mi třeba dalo možnost poznat lidi, se kterými jsem právě třeba tuhle.. a případnou kariéru mohl probrat, nebo lidi, který třeba v tom oboru působili nebo s tím měli nějaký zkušenosti, takže prostě mi umožnilo to získat nějakou osobní zkušenost.

JV: Hmh.

Respondent D: Jako ne přímo, ale na základě diskuzí a (nesrozumitelně) dostat se částečně díky Fóru mezi lidi, kteří se už v té oblasti pohybovali a sem se s nima mohl pobavit o svých zkušenostech.

JV: Mhm. A když jsi říkal, mhm, co všechno pro tebe znamená společenská odpovědnost nebo angažování a sám nemáš čas ho jako praktikovat, tak máš nějaký jiný formy, kterými se teda angažuješ pro společnost nebo pro politiku?

Respondent D: No.. teď aktuálně opravdu ne, protože .. teďka veškerý čas je v podstatě v práci pro stát.

JV: Hmh.

Respondent D: Aae.. jako ano, jsem ještě prostě členem Sdružení Česko-německého Fóra mládeže a ano, zúčastním se, příští týden budu na setkání bývalých členů Fóra, možná dokonce i členské schůze, samozřejmě, ale .. jinak se teď aktuálně nikterak neangážuju.

JV: Mhm. Eh, měl jsi pocit že ve Fóru.. že Fórum jako o sobě, jak fungovalo, v tom, jak na tebe působilo, že vytvářelo nějaký pocit společenský zodpovědnosti? Že v tobě vytvářelo, podněcovalo společenský myšlení?

Respondent D: Spíš určitě ano, ale zase.. je to ovlivněné tím, co naše skupina dělala a co.. jací lidi v ní byli. Že to byli lidi, kteří právě jako se nějak i politicky angažovali předtím a během toho a myslím že ano, a zároveň kdybych prostě byl v jiné pracovní skupině, tak tak to určitě tak intenzivní by nebylo. Tečka.

JV: Eh.. co si říkal? Tečka?

Respondent D: Mhm. (smích)

JV: Jo. Ne. Dobře, dobře. Protože mně jde teďkon jako.. já se musím zeptat nějak jinak.. respektive spíš.. hm.. protože ty už jsi do toho Fóra šel s tím přesvědčením, že chceš něco dělat. Že chceš bejt aktivní a hledal sis vlastně nějakou platformu, ve který můžeš bejt aktivní. Takže vlastně z tohoto hlediska, jestli tomu dobře rozumím, tak Fórum jakoby odpově.. ti vlastně ve všem jakoby vyhovovalo. Jakoby že naplnilo všechny tyhle aspekty, že ty se můžeš ve svém volném čase jako vlastně angažovat a dělat něco smysluplného. (pauza) A mně jde teďko třeba.. A ještě se zeptám třeba že jako ten výsledek, který vlastně ze jsi z toho Fóra měl, sám pro sebe, tý vaší skupiny, tak jestli úplně odpovídal tomu společenskému dopadu, kterej jsi chtěl, aby z té vaší skupiny byl. Jestli to jako tomu odpovíдалo, nebo jestli bys tam udělal něco jinak. Nebo jestli, vlastně když se na to podíváš zpětně, tak jako byl jsi s tím stoprocentně ztotožněnej nebo už jsi věděl, že to je špatně a že bys to třeba udělal jinak.. nebo .. rozumíš?

Respondent D: Mhm.. (pauza) ..

JV: Nebo nakolik..

Respondent D: (nesrozumitelně) se musím podívat

JV: Přemejšlej, přemejšlej.

Respondent D: (smích) Tak já se jako nikdy .. nevracím, nevracím asi nikdy, jako, o tom nepřemýšlel, ale.. ale taky když si vezmeš, že to bylo před deseti lety a mezitím se změnilo mnohé. A taky .. jako třeba když se podívám dneska optikou dnešní, tak třeba si už tolik nemyslím, že by.. teďka byl takový projekt tolik potřebný, ale v té době, před těmi deseti lety, si myslím, že to opravdu smysl mělo a.. dokonce v té době to jako i předčilo má očekávání, protože (nesrozumitelně) na počátku, že uděláme projekt, tak jako ano, my jsme čekali že ano, uděláme nějaký projekt, který .. jsme ještě nevěděli o čem to bude, a jsme předpokládali, že to bude nějaký .. ne jednoduchý projekt a pak to různě bobtnalo a bobtnalo, my jsme získávali víc a víc financí a nakonec z toho byl mírně velký projekt, hodně, a to projekt, který měl více aktivit a.. říkám jako, v té době to předčilo má očekávání, teďka, deset let poté, by něco takového asi potřebného nebylo, asi bychom udělali něco jiného, ale..

JV: Mhm. Mm ..a co si myslíš o angažování mládeže a jejím dopadu na společenský angažování?

Respondent D: No tak.. jelikož jsem dost.. idealist v tom, tak si myslím, že to prostě určitě význam má, jako na druhou stranu ale teďka, čím víc pracuju pro ten stát nebo čím dýl třeba se pohybuju blízko nějakých (nesrozumitelně) .. nebo tak, jako tím více si uvědomuju, že ano, navenek se všude proklamuje, jak je jako důležité, poslouchat na názory mládeže a že, že strašně záleží na tom, co si mládež myslí, protože většina problémů se týká právě jich, a proto je důležité, aby se oni podíleli na řešení problémů a tak, no ale potom ze zkušenosti, jako když člověk může říct, co je ve světě a tak, tak je ten názor mládeže zase tak moc ve skutečnosti nezajímá. A proto bohužel ani.. ten dopad názoru mladých na tu reálnou politiku nebývá tak významný, jak bychom si možná přáli.

JV: No a znamená to ale.. teď mluvíš o tom dopadu jako na makroúroveň, jo?

Respondent D: Noo.

JV: Když se ale podíváš na tu mládež jako samo o sobě. Tak, myslíš si, že to má pro ni smysl?

Respondent D: Jo, určitě ano. Minimálně jako v.. to má velký smysl.. V prevenci nějakých.. třeba řeknu patologických jevů, ale prevence nějakých nepříjemných jevů typu, jako nevim, třeba až radikalizace a podobně. Že to opravdu je a ti mladí lidi žejo potřebujou mít něco, co pro ně má nějaký smysl a potřebujou se nějak zabavit a tohle je jedna ze zaručených cest.

JV: A proč se potřebujou zabavit?

Respondent D: Teď tě neslyším.

JV: Proč se potřebujou zabavit?

Respondent D: Já ti tam kdyžtak jako minimálně.. hm..

JV: No protože mně ta myšlenka přijde zajímavá, víš, tak jenom, abys ji dokončil. Žes tam mluvil, že je pro ně důležitý, aby se eh eh, já nevim, jak to přesně říkal, ne radikalizovali třeba, tak ještě abys v tom pokračoval dál, proč je důležitý, aby se angažovali? Ve volným čase.

Respondent D: No.. tak aby prostě nedocházelo k nějakým těm nepříjemným věcem typu, že by se nedejbože mohli radikalizovat, nebo nevim, že by prostě mohli frčet na drogách, nebo že by mohli propadnout.. alkoholismu.

JV: A myslíš si, že třeba Fórum, organizace typu Fóra je schopna předávat nějaký.. nějakou sadu hodnot, který ..ehm.. odpovídaj třeba demokratickýmu rámci?

Respondent D: Ano.

JV: A jakým způsobem myslíš, že vlastně třeba konkrétně Fórum, když se podíváš na celou strukturu, na to, co jsme tam dělali, tak jakým způsobem nám vlastně mohlo jako dávat tadyty hodnoty? Nebo je v nás povzbuzovat, aby se v nás vytvořily?

Respondent D: No tak to už jenom určitě tím, že v těch pracovních skupinách se sešli z půlky Česi a Němci. Tak minimálně přes ty Němce si určitě (nesrozumitelně) .. hodně chytrý místa protože mladí Němci to.. ti to maj v krvi, protože rádi to předají dál. No a potom, si myslím si že to Fórum, je tak nastavené a jak je nastavená ta práce v těch skupinách, teďka umožňuje a je to vlastně.. je to .. identický proces, protože ty skupiny vědí, že dostanou nějaký rozpočet na (nesrozumitelně) a potom, jako jaký projekt budou dělat nebo jak získají ty peníze, tyhle všechny věci teda je v jejich dohodě primárně a oni se musí nejdřív domluvit a oni musí nejdřív získat ty peníze. Takže už jenom v rámci i pracovní skupiny máme možnost se procvičit .. co to znamená demokratický metody, prostě který, a prostřednictvím toho získat mapu, co jsou demokratický hodnoty ..

JV: eh.. Jak Němci předávají ty demokratický hodnoty?

Respondent D: To jsem teďka neslyšel?

JV: Jak Němci předávají ty demokratický hodnoty?

Respondent D: Aah.. Jo. No tak já mám pocit, že oni je nějak maj v krvi, mnohem víc než my. A že je předávají, nevím, formálně neformálně. Tak jako tak třeba v tom v uvozovkách formálně, když třeba se plánuje nějaký to setkání třeba té skupiny, neformálně no nevím, prostě ta skupina.. když .. jde někam na jídlo. Nebo když se rozhodnou, jak budou trávit volný čas.

JV: Eh.

Respondent D: No.. co na to asi říct, no.

JV: Eh, mluvil jsi o tom, když jdou třeba na večeri nebo na oběd, tak si tam předávají jako by demokratický hodnoty, ale já si úplně neumím představit nějaký příklad, jako jak Česi předávají nějaký hodnoty a mezitím, jak Němci předávají demokratický hodnoty Čechům, tím, že jdou třeba na oběd.

Respondent D: No ne, že by šli třeba na oběd, ale když si způsob, jakým se rozhodnou, kam půjdou, kdy tam půjdou, a potom třeba během toho samotného oběda, no mě teda teď moc konkrétní příklad nenapadne, ale když jakoby mi přijde, že většina mladých Němců má nějaké ty politické hodnoty v sobě natolik zakódované, že.. že je vlastně i nevědomě předávají řekněme kdykoli kdekoli a to se opravdu projeví nejenom v nějakým tom formálním prostředí v rámci toho Fóra, v práci na nějakým projektu, ale i neformálně, když třeba právě jdou někam na jídlo nebo se baví o tom, jak stráví, nevím, nějakou tu volnou hodinu ..

JV: Já si pořád ale neumím představit, jak vlastně ty.. co jsou německý demokratický hodnoty a co jsou český demokratický hodnoty.

Respondent D: No to já taky nevím, ale proto spíš já jako chci říct, že Němci.. maj v sobě nějaký ty demokratický hodnoty zakořeněný mnohem víc než my Češi a proto většina Němců.., ať chce nebo ne, tak prostě jedná demokraticky, třeba jako třeba

JV: A co to znamená jednat demokraticky?

Respondent D: (dlouhá pauza) Uf .. možná.. to je pozoruhodný dotaz... Mi činíš nemalou radost. Aa.. že se projevují demokraticky, maj to v sobě od přírody

JV: Tak si představíme nějakou konkrétní situaci, třeba že se jednáme o tom, kam půjdeme na jídlo, jo, s Němce. Tak se zkus do toho vžít a zkus si třeba uvědomit, jakým způsobem.. co ti říká Němec, když se třeba dohadujeme, kam půjdeme jíst.

Respondent D: (pauza) Ah, tak tohle byl asi blbej případ, teď už samozřejmě v těchto případech může mnohem víc projevit .. nějaký nosný prvek. A jako ono, víc si představit ze Němec jedná víc demokratičtěji než Čech, že prostě to opravdu ho zajímalo nebo ji zajímalo, co si myslí všichni lidi v té skupině a že by se snažil najít nějaký konsensus.. a.. tohle není opravdu nejlepší případ, nebo musíme to určitě promítnout.. jakou má osobnost a určitě .. no (nesrozumitelně)

JV: No ne, ale už jsi třeba jmenoval dvě věci, no. Jmenoval jsi, že by všechny poslouchal a jmenoval jsi, že by se snažil najít kompromis. Což jako na tuhle situaci pasuje dobře, to pasuje dobře jako i na jakoukoli jinou situaci, třeba když si vezmeme situaci ve Fóru, když tam byly nějaký.. plendis.. plenární diskuze a tak právě, ještě napadnou tě ještě nějaký další věci, který kromě tadytěch dvou, že hledá kompromis a dbá na názor všech lidí ve skupině?

Respondent D: (dlouhá pauza) Tak asi i že i hodně času se snaží, jako ano, snaží se jako i snaží jako říct svůj názor, ale většinou se to snaží na základě nějakých argumentů.. a to třeba dobře promyšlených argumentů.. a jde to, aby byly dobře strukturované.. se spíše snaží přesvědčit na základě těch argumentů než na základě nějakých jako mocí. (pauza) Tečka.

JV: Jo. A myslíš, že ty, za tu dobu, co jsme tam byli, tak že Češi se naučili nějakým způsobem, převzali nějakým způsobem tyhle věci?

Respondent D: Já si myslím si že ano, protože.. když je člověk v tom Fóru dva roky nebo možná i rok a půl .. kdy to bylo jenom rok a půl nebo jenom rok, a pořád je to dlouhá doba a ty lidi to ovlivní a taky to si myslím zvýší i další věc, která je u Němců výrazná a že se jako nebojí říkat svůj názor, což je jako navíc mezi náma velký rozdíl a to je vlastně další věc, kterou ti Češi se tam naučí a.. prostě méně se bát mluvit na veřejnosti a méně se bát.. vyjádřit svůj názor a snažit se ho obhájit. Že to jsou.. (nesrozumitelně) ale zase až tak blízko.

JV: Mhm.. Když mluvíš tady o těch hodnotách, tak jak by podle tebe měla být strukturovaná nějaká organizace, která by tohle dokázala zprostředkovat?

Respondent D: Jak by měla být ideálně strukturovaná organizace?

JV: Hmm.

Respondent D: Jako jaká organizace?

JV: Nějaká mládežnická organizace, nemusí to být přímo jako Fórum, ale úplně ideální, která by dokázala vlastně předat tadyty hodnoty. Tečka.

D. Tečka nebo otazník. (smích)

JV: No jako otazník žejo.

Respondent D: (smích) Joo jo. Ehm. No. Pro mě je to těžký, teď jak já jsem.. pro mě je ten formální život, tak bychom si přáli něco jiného a často si říkám, že prostě ti zakladatelé to prostě moc dobře vymysleli a že prostě.. je to dobře nastavené, i ty spolky, prostě sdružení, jak to bylo.

JV: Jako myslíš, jak tam funguje ta organizační struktura předsednictvo – sdružení, který je i kam odcházejí lidi z Fóra a jako Fórum si tam prostě dělá ty své věci, ale z toho se vytvoří jako nějaký alumni, který se stará o chod v té organizaci, že to je jako nějaký životní cyklus těch lidí, v tom jo?

Respondent D: No, to si myslím, že je jako ideální, protože mi ta myšlenka přijde dobrá. Ano, v praxi víme, že to hapruje a nikdy to optimálně nejde, ale jako zároveň kdyby to mě napadlo, že jako nějaký lepší model.. a to bych se asi snažil prosadit, že to a působit třeba v tom spolku a.. a minimálně navenek jako na papíře to je dobře a když to budu mít teďka, jako odpověď na tu tvou otázku je úplně jednoduchá, protože.. no třeba teďko to Fórum, že.. jako že nějakou tu mládežnickou

organizaci, ale zároveň to sami dobře víme, že mládežnické organizace jsou spousty a mnoho různých typů, takže to celkově nejde tak jednoduše zobecnit.

JV: Dobře, dobře.. a hm, mě ještě jenom napadá

Respondent D: Ale...

JV: No, povídej...

Respondent D: Já se jenom omlouvám, že už nám vypršel čas.

JV: Tak jenom poslední otázka, kterou to uzavřeme... Máš nějakou poslední poznámku k tomu vztahu angažování mládeže a demokracie?

Respondent D: (dlouhá pauza) Nemám, pane Varine.